

TITLE:

Royal Orders of Burma in Burmese(
pp.586-853)

AUTHOR(S):

CITATION:

Royal Orders of Burma in Burmese. THE ROYAL ORDERS OF BURMA,
A.D. 1598-1885 1987, 6: 319-853

ISSUE DATE:

1987

URL:

<http://hdl.handle.net/2433/173880>

RIGHT:

တောင်စည်ခုနစ်ရာဝိုင်းမြို့များ ကလက်နက်ကိုက်ရိုက်မြို့စား တို့ကမသိမ်း စေနှင့်၊

မင်း တုံး မင်း ကသိမ်း ချီ မင်း တုံး မင်း တပ်မှတစ်တည်း ထမ်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း ဣတ်လဆန်း ၁၀ ရက် ၂၉ September 1808 နေ့နံနက် ခဏယ ကျော်

ထင်ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သီ ပေါမြို့ ရေဘက် ရွှေစက် တော်ဖြန့် တော် မူသည့်လမ်း မှာ မည်သည့်လမ်း က တော်
 သင့်မည်ကို ရွာဘိုင်း စား သား ဗညား သေည် နှင့် သင့်ရဘက် ခန့်ကြည့်ရှု စေ။
 မည်သည့်အရပ်တွင် မည်သို့လုပ် ဆောင်ပြင်ဆင်ရ မည်ကိုလည်း မှတ်သား ခဲ့စေ။ မှတ်
 သား ချက်ပုံစံ များ ကိုလည်း သွင်း ၊ မိုး ရေစဲလျှင်သီ ပေါ ဧြောင်း ရွှေစက် တော်
 ဖြန့် တော် မူ၍ ဇင်း မယ်မြို့ကိုလုပ်ကြံသိမ်း ယူ တော် မူမည်အ ဧြောင်း များ ကိုကိုင်း
 မား မိုင်း ခိုင်း မိုင်း ဝမ်း စော်ဘွား တို့ကြား သိ စေရမည်။ ကိုင်း မား
 မြို့ကရှိ ခိုး လက် ဆောင် တော်ဆက်လက်လုပ်တို့တွင် တော်သင့် အောင်မှစာ ပေး အပ်
 ပြန်သွား စေ၍ ဆင့်ကဲ ပေး ပို့စေ။ တပ်မှူး ငစကိုတပ်မ တော်မှထမ်း ရွက်
 စေရမည်။ မိုး နဲတပ် တော်မှ ဘိုသည့်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်ခေ T စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လဆန်း ၁၁ ရက် 30 September 1808 နေ့နား ခ် ပြောကြီး

မှူး ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

တယ သေ နှုတ်ကတိုအချိန်သွား ခရီး လမ်း များ ကို မေး မြန်း တော် မူမည် ၊
 ရွှေဘဝါး တော် အောက် ခေင် စေ ၊ ငန့် ၊ ငအိုင် ၊ ငန့်ကိတို့ နှင့် ငင်း မယ်သို့အစုံ
 အစမ်း မပြတ် စေလွှတ်သူ ခရီး လမ်း ပန်း သိသူတို့ကိုလည်း ခေင် ခဲ့ စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်လဆန်း ၁၂ ရက် ¹ October 1808
 နေ နိရုဏာ တွင် ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ချီဟော်မူရဝ ဆောင်ရန်ထန်း ခေါက်ဖါရက်ရန်ထန်း ရွှော်မှာ ကျောက်ဆည်၊
 နဘဲကြီး ၊ ပျော့ရွာ ၊ မူး သာ ၊ ပန်း ချီသန့်စင် ၊ သရိုင်း ၊ အင်း ဘဲ ၊ မူး နား
 ကျေး ရွာ များ မှာ ခုတ်ယူ စေမည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ ၊ ငမဲ့ဥယျာဉ် တော်ရှိ
 ထန်း ကိုလည်း ခုတ်ယူ စေ ၊ စန္ဒာား စော်ဘွား သမီး ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်
 လာ စေ ၊ ထုံး မန်း တတ်သူ ငမဲ့သူကို ရွှေဘဝါး တော် အောက် ခေ၍ စေ ၊ ဆန္ဒန်
 ဆင်မင်း ကို ရွှေစက် တော်ဖြန့်ရလျက် စေ ၊ ဆင်မင်း ကို ဆောင်း ရန် လေး မျက်
 နှာတင်း တိမ်အကောအမိုး ကနွား ဖြင်းကိုပြ တော် မူသည့်ပုံအတိုင်း လုပ် စေ ၊ စော်
 ဘွား ကိုမှာအစဉ်ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း တပ် ပေါင်း မြို့ရွာ နှင့်တကွသိမ်း ဝုံး ချီအမှု
 တော်ကိုသိမ်း စေ ၊ ညောင် ရွှေ စော်ဘွား ကိုမြို့ရွာပြန် စေ ၊ ကိုဝန်ဝန်စု ၊ ငွေ
 ခွန်ဝန်ဝန်စုလူတို့မှာ ဂိုက္ခာလမ်း မသင့်သူတို့ကိုဝန် တော် ဆောင်ခန့် ၊ ဂိုက္ခာလမ်း
 သင့်သူတို့မှာ ဝန် တော် ဆောင်မခန့်မသား ဂိုက္ခာ တော်စပါး ကိုခန့်သား ချီ ပေး
 ပို့စေ ၊ ဝန် တော် ဆောင်လူဂိုက္ခာစပါး ပေး ရသူတို့ကို ရွှေစက် တော်ဖြန့် တော်မူ
 သည့်အခိုက် ငွေခွန် တော်အဆက်အသွင်း လွတ် စေ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း ကွတ်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ခံဘယ ကျော်
 ထင်ထင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဟံသၢဝတီ၊ မုတ္တမ၊ ပုသိမ်မြို့ဝန်တို့ကိယွန်း စလင်း ဂြောဉ်း ချီစေအမိန့်တော်
 ပါသည့် မှၢမြို့ဝန်တို့ကိယွ်မြို့ဝှၢမှၢထိန်း အုပ်စောင့်နေစေ၊ ခန့်ရန်တော်မူသည့်
 လက်နက်ကိုင်တို့ကို စေ့ငုအောင်သိမ်း ရုံး ပြီး လျှင်ရှေး ဦး ရှေး ဖျား စွန့်စား
 ထမ်း ရွက်မည်သူကိုတပ်မှူး တပ်အုပ်ခန့်ထား ချီဟံသၢဝတီ၊ မုတ္တမ၊ ပုသိမ်သုံး မြို့
 ကလက်နက်ကိုင်လူတို့နှင့်ယွန်း စလင်း ဂြောဉ်း သို့သုံး ဗိုလ်သုံး တပ်ချီတက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း ဣတိလဆန်း ၁၄ ရက် ^{3 October} နေ့နား ခ်ပြေဘူကြီး ¹⁸⁰⁸

မှူး ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မြင်း စီး မြင်း သည်တို့မှာမြင်း ကြိုး ပေါက် ပေါက်ဖြိုး၊ သစ်သား တက် တောငါး
သစ် စေး ရေကျင်း သုတ်ကိုသား စီး မြဲဖြစ်သည်။ တိုး ပွား ချ် မစီး မနင်း စေ
နှင်း၊ အချွတ် ဝန်ကလည်း အချွတ်အလုပ်ကိုတိုး ပွား ချ် မချွတ် မလုပ် မရောင်း မဝယ်
စေနှင်း၊ သနား တော်ခံရသူမှာသားသနား တော်ခံရသည်အတိုင်း ချွတ်လုပ်စီး
နင်း စေ၊ စီး နှီး ၊ သက်ဝန်း ၊ ကုန်း နှီး ၊ ကမ္ဘာ ကိုလည်း မချွတ် မလုပ် မစီး
မနင်း စေနှင်း၊ ချွတ်လုပ်ရန်ရှိသည်ကိုအချွတ် ဝန်ကတဝတည်း ချွတ်လုပ် ရောင်း
စေ။

4 October 1808

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း ကွတ်လဆန်း ၁၅ ရက် နေ့နား ခံရဘဲ နေ၍
ရတနာထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

မိုး ကောင်း ဖြစ်လက်ယာသူရ ကျော်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက် ခေင် စေ။
 ဖြစ်အရလပ်သည်မှာ ကျောက်တလုံး ဗိုလ်ငွေ နန်း ကိုမိုး ကောင်း ဖြစ်အရ
 ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေမည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ မင်း ကွန်း ကို တော်
 ကရိက္ခာ တော် ပေး မြလူတို့မှာ ရွှေမြို့ တော်ကို တော်ကရိက္ခာ ပေး စေ။ ကသည်း
 သိမ်း မှာကသည်း အတ္တပိတ်ပသီကုလား ပုဏ္ဏား ကသည်းမြို့ပါမှန်သမျှကိုကုန်စင် အိုင်
 သိမ်း စေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း ကျွတ်) လပြည့် ကျော် ၁ ရက် ၅ October 1808 နေ့နား ခံ

ပြောကြီး မှူး တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

စကား ပြန်ငလှတို့ကအတွင်း တော်လှုပ်ပန်း ဘဲအစုအရိပ် မထွက်တံဆိပ်ယူပြီး ကျား
 ကြီး ၅၀ မကြီး ၃၃ ကျား ငယ် ၁၆ မငယ် ၈၊ ၄ စု ၁၀၈ မှာ နောက်တိုး ချီသွင်း ရန်
 ကျား ကြီး ၃၀ မကြီး ၂၆ ကျား ငယ် ၈ မငယ် ၁၉၊ ၄ စု ၈၃ ကို စာရင်း ထွက်သည့်အ
 တိုင်း နောက်တိုး လူတို့ကိုလည်း စကား ပြန်ငလှတို့နှင်ထမ်း ချွတ်စေ၊ အရိပ် မထွက်
 တံဆိပ်ကိုလည်း ခံယူစေ၊ တံဆိပ်ခံယူပြီး လျှင်ရပ် ချီပြန်စေ၊ ငည့်ဘီလူး ကထွက်
 သည့်လမ်း ပုံကိုလွှတ်ကသင့်ရသလည်း ချီကြည့်ရှုစေ၊ ရွှေစက် တော်ဖြန့်မည့်လမ်း ကို
 ပြင်ဆင်ရမည်မှာ တောင်စောင့်နတ်တို့ကိုအမိန့်တော်ပြန်၍ ပွဲနတ်ရကသတ်
 ကြားပြီး လျှင်သစ်ဝါး ခုတ်ပယ်ရန်ရှိသည်ကို ခုတ်ပယ်ရှင်းလင်း ပြင်ဆင်စေ။

6 October 1808

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၇ ဝပြည့် (အင်းဇွတ်) လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နား ခံရသော
 နော်ရထာထင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

မြို့ဝန်လက်ဝဲ ကျော်သူကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်အမှုသည်တို့နှင့် ရွှေမျက်နှာဆောင်
မှူးအိမ်ရွှေသံဆင့်တို့ကိုသိတော်မူသောအခါ စစ်၍သွင်း။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၁၇ ဝပြည့်) သတင်း ရွတ်လပြည့် ကျော် ၃ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၈၀၈

ပြောကြား မှူး ထွက်ပြန်။

(ရွှေတောင်း သူကေသန)

မြို့ဝန်ကရှိခိုး သံ ဟော်ဦး တင်ရသမပါသည့်အိမ်ရှေ့သံဆင့်တို့ကိုပြန်စေ။
(သက္ကရာဇ် ၁၁၇၀ပြည့်)သတင်း ကျွတ်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့နံနက် ၁ ခံ
ဇေယ နော်ရထာထွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေတိုက်ဝန်၏ရေး ငန့်၊ ညီငစံတို့မှ ငသူမယား ကိုခိုး သူငရွှေမင်း ကိုရ အောင်
 အကျဉ်း ထား ချီ တောင်း ၊ စား ထိုက်စား သင့်ရသစား ယူသူတို့က ငန့်ငစံတို့ကို
 ပြန် ပေး ရသည့် ငွေကိုလည်း ငန့်ငစံတို့ကိုရ အောင် တောင်း ၊ ရမည်း သင်း ဂွစ်
 မြို့ဝန်တရုင်သ ဂသူသည် ရသစေတိထိမ်း မဟုတ်သကဲ့သို့အာဏာ တော် နှင့်လွှတ် တော်
 က ခေါ်သည်ကို မလိုက် ၊ ခြေခြင်း ကိုအ လျောက် ချွတ်သည် ၊ သူခိုး ထား ပြတို့ကိုရှင်း
 လင်း အောင် မစစ်မ ကြော မထိမ်း မသိမ်း ထွက်လွတ်ရသည် ၊ တရုင်သ ဂသူကိုရှစ်
 မြို့ဝန်အရ ဘက နှုတ် မည် စာဆက်သွင်း သည်မှ ငရသစေ တော်ကိုမ ထောက်မ ကြောက်
 ပြုကျင့်သူဖြစ်သည် ၊ တရုင်သ ဂသူကိုအဆုံး စီရင် ၊ ညောင် ရွှေမြို့နယ်ထွင်တပ် ပေါင်း
 မြို့စား တို့မှ စော်ဘွား ကဲ့သို့အမည်စား ကျေး မြို့ရွာမ ပေး စေနှင့် ၊ ညောင်
 ရွှေ စော်ဘွား ဆင့်ဆိုရသ နာခံထမ်း ရွက် စေ ၊ စော်ဘွား ထက်သာလွန်၍အမှု
 တော်ကိုကူး ပမ်းထမ်း ရွက်သည်ကိလမှထမ်း ရည်ရွက် ရည်ကို ထောက်၍သူ ကောင်းပြု တော်
 မူမည် ၊ ညောင် ရွှေမြို့နယ်မှ ဝလည်းအ ရွှေကိုပွန် ချောင်းသို့နို့ မြေမိုးနဲ မြေနှင့်အစပ် ၊
 တောင်ကိုမိုးမြဲ မြေ တောင်ငူ မြေနှင့်အစပ် ၊ အနောက်ကိုအင် တောင် ပေါင် လောင်
 မြစ်မြစ်သ ရိုးလှိုင်းတက် မြေရ မည်းသင်း မြေနှင့်အစပ် ၊ မြောက်ကိုဒုတ္တ ဝတီမြစ်
 ငယ်သီ ပေါ် မြေ မိုးမိတ် မြေနှင့်အစပ် ၊ ညောင် ရွှေ စော်ဘွားက ရေးသားသည့်ပုံအ
 တိုင်း ညောင် ရွှေမြို့နယ် မြေဖြစ် စေ ၊ ညောင် ရွှေမြို့နယ်ထွင် တောင်လား ရွာကို၏င်
 လား စား သွေး သောက်ဆို၍အိမ် ရွှေကမသိမ်း စေနှင့် ၊ လယ်ဆက်ရွာကိုလည်း ပိုး
 ခွန်ဆက်ရွာဆို၍ ဝန်ဝန်စာ ရေး တိုက်မသိမ်း စေနှင့် ၊ ညောင် ရွှေ စော်ဘွား
 ကစီရင် စေ ၊ ကိုဝန်ဝန်စု ၊ ငွေခွန်ဝန်ဝန်စု ၊ ရွှေခွန် ငွေခွန်ဆား ခွန်¹⁸⁰²တော်
 ဆက်အစုသား တို့နေသည့် ကျေး ရွာများ မှာလည်း (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၆၄ ခုပီတုံး
 တံဆိပ်ရသူတို့ကိုသ ငွေခွန် ငွေခွန်ဆား ခွန် တော်ဆက်အစုဖြစ် စေ ၊ ပီတုံး တံဆိပ်
 ရသူတို့ပြင်ကျန်သ မှုအသည်အလှာ ဝင် နေကပ် ပါး လူတို့ကို ညောင် ရွှေ စော်ဘွား က
 စီရင် စေ ၊ ရွှေခွန် ငွေခွန်ဆား ခွန် ကြော့ ခေါင်း အကြီး တို့မှအမိန့် တော်ထွက်
 ဖြတ်စာစာ ချန်ရှိသည်မဆို စေနှင့် ၊ ဖြတ်စာစာ ချန် များ ကိုသိမ်း ၊ မေဃဝတီမြို့
 မှာလက်ယာ နော်ရထာကိုမြို့ဝန်ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေသည် ၊ မြို့နေဆင်း ရဲသီး
 တို့ကိုငြိမ်ဝပ် အောင် မဇုပ်မထိန်း ကျေး ရွာတံဆိပ်ရသူကြီး တို့နှင့်အိမ် ခြေ ၁၀၀၀

ကျော်ပျက်ပြား ထွက်ပြေး ဖြောင်း ကိုမြို့သူကြီး အမှုဆောင်တို့က ရွှေခက်သည်။
 လက်ယာ နေဘုံရထားကိုမြို့ဝန်အရက နှုတ်၍ လက်ယာ စည်သူကိုမြို့ဝန်ခန့်ထား ထမ်း
 ရွက်စေမည်စာဆက်သွင်း သည်မှသွင်း ချက်အတိုင်း လက်ယာ နေဘုံရထားကိုမြို့ဝန်
 အရက နှုတ်လက်ယာစည်သူကို မေဃဝတီမြို့ဝန်ခန့်၊ ရဘဇာတို့အိမ်ရှေ့ဝန်၊ နန္ဒ
 ဇေယ ကျော်ထင်ကိုအိမ်ရှေ့အတွင်း ဝန်ခန့်။

10 October 1808

(သတ္တရဘဇာ) ဘာဝ (ပြည့်) သတင်း ကျော်လပြည့် ကျော် ၆ ပုဂံနား ခံ
 ပြောကြီး မှူး ထင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ကသည်း အတ္တပတ်ဘွဲ့ရင်း စာရင်း တော်မပါလူ တော်စုမှာမြင်း တစု လေး တစု
 ဘွဲ့တော် မူ၍အမှု တော်ကိုထမ်း ရွက် စေရမည်။ မြင်း အစုဘွဲ့ရန်လူတို့ကိုလက် မောင်း
 ထွင်ဟင်း သာရုပ်တံဆိပ် မင်နှင်းထိုး မှတ်စေ။ လေး ဘွဲ့ရန်လူတို့မှာလက် မောင်း
 ထွင်မှန်ကူတံဆိပ်ထိုး မှတ်စေ။ အစုရင်း စာရင်း ပါလူတို့မှာဥ ဒေါင်း ရုပ်တံဆိပ်
 ထိုး မှတ်စေ။ မြင်း ဘွဲ့ရန် လေး ဘွဲ့ရန်လူ တော်စုကိုအရိပ် မထွက်ကအကြီး အဏှပ်နှင်း
 ဂွေ့ဘဝါး တော် အောက်ပို့အပ်လှာ စေ။ အမိန့် တော်အတိုင်း လွှတ် တော်ကထိုးမှတ်
 ပြီး သည်လူတို့ကိုအကြီး အအုပ်နှင်းစည်း ဖြတ်ထား စေ။ လွယ်လုံ၊ လွယ်အိလုံ၊ လက်မိုင်း
 စော်ဘွား တို့မှာ ဂိုဏ္ဍာ စပါး တော်သင့် အောင်ခန့်ထား ၍ စုပုံ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း ဣတိလပြည့် ကျော် ၆ ရက် ^{10 October} ၁၈၀၈ နေ့နား ခံ ဇေယ
 နော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဆင်ခေါင်း ပျင်းသဘာဝကျစ်ကင်း၊ မြေဝင်ဦးကင်း၊ ရေနံ့သဘာဝင်း၊
 ဆင်ကြိုကင်း၊ ဆင်လမ်းကင်း၊ ရေသိုးဖွဲနဘားကင်း၊ ရေကြော်ကင်း၊ မြို့ကြီးခေါင်း
 မြီးရွှေဝင်ကပွေကင်း၊ လေသဘာဝင်း၊ ပျဉ်ဆိပ်ကင်း၊ နတ်ထိပ်ကင်း၊ ရေချောင်းသ
 ပေါကင်း၊ ၁၂ ရပ်မျှတကင်း၊ လျှင်လူ ၁၀၀ သေနတ် ၅ လက်စီခန့်ထား၊ ဆောင်နေ
 စေ၊ ကင်းစောင့်တပ်မှူးမှ အိမ်ရှေ့မင်း၊ ပြည်မင်း၊ စောင့်ငူမင်း၊ ပုဂံ
 မင်းတို့ကတော်သင်္ဃာတို့ကို ရွှေချီခန့်၊ မဟာရဇာဇာဇာပရဇာဇာလမိုင်း၊ ဝန်မင်း
 ကျော်ရွှေစောင့်တို့ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်ကို ဆောက်၍ကသည်းကုန်မာနှင့်
 အကုသုတားသူတို့ကိုအကုသုတားကလွတ်ပြီးလျှင်ကသည်းမြို့သို့ပြန်စေ၊ လမိုင်းဝန်မင်း
 ကျော်ရွှေစောင့်ကလည်းစာနှင့်လူတက်၍ထည့်စေ၊ ဇာပရဇာဇာကိုအတောင်းခန့်
 ထားသည်မင်းခင်းမြို့ဝန်သေဝင်သွတ်စော်ဘွားတို့တပ်ကိုလည်းနှိမ်သိမ်းပြန်
 လာစေ၊ သံတော်ဆင်္ဃာတို့ရှိနန္ဒကျော်ကဝန်သို့လှေတော်ပဲ့နင်းငှား၊ သေလွန်ပါ
 သည်သားငှားကိုအဘအရဘသနားတော်ခံ၍အမှတ်တော်ကိုထမ်းရွက်ပါစေရမည်
 အကြောင်းနှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်းငှားကိုလှေတော်ပဲ့နင်းခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း၊ ဣတိလပြည့်ကျော်ရက်နေ့နားခံပြော
 ကြီးမှူးထွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

မြင်း တစ်စီး လျှင် နောက်ပါ၍ နှင်းမြင်း ခွဲ၍ မြင်း စီး တို့မှာ ဟင်း သာ ဂုတ်ဆိပ်
 နောက်ပါတို့မှာ မှန်ကုတ်ဆိပ်ထိုး မှတ် စေ။ တိုက်စုမြို့စု ကျေး ဂွာ များ ကသိမ်း ခုံး
 ရောက် နှင့်သည့်လက် နက်ကိုင်တို့ကိုအသည်က မည်မျှအစုအဝန်း ပေး ခွဲသနား တော်
 မူသည်လူစုက မည်မျှစာရင်း သီး သန့်မှတ်သား ပြီး လျှင်တပ်မှူး တပ်အုပ် နှင့်စည်း
 ၁၆ October 1808
 ဤစံ၍ တေရသမိ မာသ်သုဒ္ဓ ဒိန် ၂၉ ဝပြီအာရသီစန္ဒ မာသအသီ ၂၀ တန် ဆောင်
 မုန်း လပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့ချီ စေ။ ရွှေပြည် သေနတ်စကိုင်း မင်း စုကြီး သေနတ်
 တောင်ကန် ရွှေ လေသား များ ကိုလည်း ချီ စေ။ ရောက် နှင့်သည့်လက် နက်ကိုင်တို့ကို
 လူတကိုယ်လျှင် ၂ စီဖြင့် ပေး ရန် စပါး မှာ တောင်ငူ မင်း ကို၊ မြ တောင် မင်း သမီး
 ကို နှစ်ရပ်ကစပါး ၂၀၀၀၀ ပုံသိမ်မင်း ကိုက ၄၀၀၀၀၊ ပုခန်း မင်း ကိုက ၅၀၀၀
 ဝင်းတော်အိမ်ကိုက ၁၀၀၀၀၊ မက္ခရာ မင်း ကိုက ၄၀၀၀၀၊ ကျောက် မော်မင်း သ
 မီး ကိုက ၅၀၀၀၀၊ ကို တော်က ၂၀၀၀၀၊ အစုစုစပါး ၅၀၀၀၀ ထုတ်၍ ရဲ မက်လက်နက်
 ကိုင်တို့ကိုရိက္ခာ ပေး အပ်ချီသွား စေ။ မြင်း ခွဲသည့်မြင်း စီး တို့စီး ရန်မြင်း မှာ
 ငွေ တော် နှင့် ပေး ဝယ် တော် မူမည်။ ရောင်း မည်မြင်း ကိုဂွာ၍သွင်း စေ။ င
 သူငယ်သည် (ဂွာ) မ စောင့်ပြုကျင့်လျှင်တရား အ လျောက်သဖြစ် စေရမည်ကို
 ရာဇဝတ် တော်ကို မ ထောက်မ ကြောက်မယား ကိုအ သေသတ်သူဖြစ်သည်။ ငသူငယ်ကို
 သေစား သေ စေ။ ငသူအကို ငနညီ ငစံတို့က ကုန်ကျသည့် ငွေ မှာလည်း အစ်ကိုညီသား
 ဖြစ်၍ ငသူအမျှကို ဆောင်ရွက်သူ များ ပင်ဖြစ်သည်။ စား သင့်စား ထိုက်ရစား
 ယူပြည်ကိုပြန် စေမဆိုသာ။ စား ယူပိုင် စေ။ လက်ဝဲ ကျော်သူကိုမြို့ဝန်အရကနှုတ်။
 ဒိုင်း ဝန်ကိုဝန် ထောက်အရကပြင်း ဝန်အရကနှုတ်။ ရွှေ တောင်သူရ ကျော်စွာ
 ကို ရွှေ ထောင်မှူး အရကနှုတ်။ ငနကို ရွှေတိုက်ဝန်စာ ရေး အရကနှုတ်။ မင်း
 တုံး မင်း သား သုသီရိ မဗ္ဗရာဇာကိုသနား တော်မူရင်း တာ ၂၀၀ အထွင်း ဝင်
 သည် တောင် ခြောက် ၄၆ တာအ ရွှေအ နောက် ၂၀ တာသာရှိ၍ မ ဆောက်မလုပ် မ နေ
 လောက်ပါမက္ခရာ မင်း သား ကမှတ်သည့်စာ ရေး ကြီး လက်ဝဲ ဇေယ ကျော်ဝင်း အ
 နောက်မင်း လမ်း ကသည်းဆီး ဖြူကုန်း ရေး မင်း လမ်း ရောက်တာရဝံ၊ မြောက်
 မင်း လမ်း ကသည် တောင်ကိုအင်နား မင်း လမ်း ထိတာရဝံ ကျော်ရှိပါသည်။ သ
 နား တော်မြတ်ခံ၍ ဆောက်လုပ် နေထိုင်ရပါမည့်အ ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး

တင်ချက်အတိုင်း မက္ခရာမင်း သား ဝင်း အနောက်ကို တောင်မြောက်တောဝါ
 အရှေ့အနောက်တောဝါ မင်း တုံး မင်း သား ကိုချောင်း ဤဆောက်လုပ်နေထိုင်
 စေ။ မက္ခရာမင်း သား လိုင်မင်း သား တို့မှလည်း တောဝါချောင်း ဆောက်
 လုပ်စေ။ ယခုသိမ်း ခုံး ဤရောက်သမျှလက်နက်ကိုတင်မည်သည့်အစုအဝေး ကမည်
 မျှအသည်မည်မျှပါသည်ကိုတော်မူသော အောင်စာရင်း သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၀ ပြည့်သတင်း ဣတိလပြည့် ကျော် ၁၇ ရက် နေ့နား ခံရာဇာ
 နော်ရထာထင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ကင်း ၁၂ ရပ်အစောင့်အနေလူမှာ နှာတ်သင့်သည့်အစုပါ သော်လည်း မနှာတ်သဖြင့်၊
ရန်ကင်း ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ချီသွား စောင့်နေစေ၊ နောက်သိမ်း ဝံ့
ရောက်သမျှလူမှာ နှာတ်သင့်သမျှအစုအဝန်း ထွင်ဆိုင်ရလူထိန်း လူအုပ်တို့ကခံဝံ့
ယူဝံ့သမျှကိုစာရင်း နှင့်နှာတ်၍တစုစီထား စေ၊ စာရင်း ကျလူစု မိသည့်ကလမ္မာ
တဝတည်း ချီသွား စေရမည်၊ လူထိန်း လူအုပ်တို့ကနှာတ်ယူသူတို့ပြင်ကျန်လူတို့ကိုအမိန့်
တော်ရင်း အတိုင်း ချီစေ၊ စစ်ကိုင်း မင်း စုကြီး သေနတ်သား တို့မှာစကိုင်း
မင်း လူစုကတော်သင့်သူကိုစကိုင်း မင်း ကသေနတ်အုပ်ခန့်စေ၊ နန်း တော်က
ခန့်သူတို့ကိုနှာတ်၊ ရွှေပြည် သေနတ်ကိုဒဝယ်ဗိုလ်အုပ် စေ၊ မြို့စောင့်လက်နက်ကိုလူ
မှာအိမ်ရွှေတော်စုကြီး သေနတ်ကရွှေ၊ လင်း ဇင်း နှာတ်သည့်ပြင်ကျန် သေနတ်စု
အိမ်ရွှေမင်း ပြည်မင်း တောင်ငူမင်း တို့ကိုပေး ခွဲသနား တော်မူသည့်လူစု၊
မြို့စုတိုက်စုလက်နက်ကိုလူအစုစုလူပေါင်း ၄၀၀၀၀ကိုထပ်ခွဲ၍ စောင့်နေစေရ
မည်၊ အိမ်ရွှေမင်း ပြည်မင်း တောင်ငူမင်း တို့လူစုကတော်သင့်သူကိုတပ်မှူး စစ်
ကဲနား ခံတပ်စာရေး ခန့်၊ ခန့်ထား သည့်စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ ရွှေစက်
တော်ဖြန့်ချိတော်မူမည်လမ်း မှာမင်း ရွာစား ဤရွာမှတ်သား ခဲ့သည့်လမ်း
ထွင်ခုတ်ထွင်ပြင်ဆင်ရန်ရှိသမျှကိုပြင်ဆင်လုပ်ဆောင် စေ၊ ကင်း စောင့်ခန့်ထိန်း
သည့်လူစုတို့အနက်မကွရကသိမ်း ဝံ့ ခဲ့သည့်လမိုင်ရ၊ ငန်ဝန်စာရေး တို့လူအုပ်
စုကလယ်တော်လုပ်၁၃၊ တောင်ဘက်တိုက်ကသိမ်း ဝံ့ ခဲ့သည့်လယ်တော်လုပ်၃၊ ၃စု
လူ၂၃ကိုနှာတ်၍အစား တော်သင့်သည့်အသစ်စုခြား တို့ကဖြည့်ပေး စောင့်နေစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၀ပြည့်သတင်း ကွတ်လပြည့် ကျော် ၉^{13 October} ရက်နေ့နား ခံပြော
ကြီး မှူး ရာဇနော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရွှေ တောင်း သူတေးသန)

တောင်ကန် ရွှေ လှေသား တို့ကို ဒဝယ် နိုလ်သီရိ ရာဇာ ကျော်သူကအုပ်စေ။ မြို့ရွာ
များ ကလက်နက်ကိုင်သိမ်း ခံရ ချီ ရောက်သည့်လူတို့တွင် ဝင်း တော် လေး မျက်နှာ
ဒိုင်း ဝင်းကိုယ်ရံ တော်အစုသား အိမ် ရွှေ တော်ကလင်း ဇင်း သေနတ် ရွှေ သေနတ်
ပါသည့်ကို နှုတ်၍ တပ်မှူး စစ်ကဲ နှင့် တပ်ရံပြီး လျှင်စာရင်း ကိုသွင်း ၊ လှေသင်း အစု
သား တို့ပါသည့် မှာတပ် မ တော်တွင် ထမ်း ရွက် စေရ မည်လက် ရွေး ကြီး မှူး သို့အပ် ၊
စကိုင်း မင်း စုကြီး သေနတ်စာ ရေး သွေး သောက်ကြီး တစုကို စေ့ငှ အောင် ခေါ်
၍ အကျဉ်း ထား ၊ ရွှေပြည် သေနတ်ကစီချွန်ခံသူလူ ၃၁၆ အနက် နေ မြေရှိလူ ၂၃၀ အ
ဝေး ကျေး ရွာ ၅၀ လူ ၈၀ လူတို့ကို အောင် သေနတ်စာ ရေး ၀ ပေါက် စေ၊ ၀ လုံး ၊ ၀
မြတ်ဦး ၊ ပုံချီ ကျော် ခေါင်တို့ကို အကျဉ်း ထား ၍ တောင်း ၊ သေနတ် နှင့် လူကို ပြန်
အပ် နိုင် မှအကျဉ်း ကလွတ် ၊ အချွတ်တန်း တွင် ချွတ်လုပ် ရောင်း သူတို့မှာ မည်သည့်အ
စုမဆို အချွတ် ဝန်ဆင် ဆိုရာ နာခံ ချွတ်လုပ် ရောင်း ဝယ် စေ။

ဆန္ဒ နိဆင် မင်း သခင် မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆ နှစ် ၁၆ October 1808
သုခ ဒိန် ၂၉၀ တန် ဆောင် မှန်း လပြည့် ကျော် ၅ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ နော်ရထာ
ထွင်ပြန်။

(ရွှေ တောင်း သူ တေသန)

ရွှေပြည် သေနတ်စာ ရေး တို့ကိုအကျဉ်း ကလွှတ်ပြီး လျှင်ဒဝယ်ဗိုလ်သို့အပ်၍ ရွှေပြည်
 တော် သေနတ်သား တို့ကိုစစ်ကြောစေ။ သိမ်း ရောက်လက်ကိုင်လူတို့မှ နှုတ်သင့်
 သမျှကိုနှုတ်ပြီး လျှင်ကျန်လူတို့ကိုသွား တို့နှင်သွားပြီး ညီသား တို့ကိုတပ်မှူး တပ်အုပ်ခန့်
 ၍ နေ့စဉ်ချီသွား စေ။

ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆ နှစ် 17 October 1808
 သုခဒိန် ၂၉၁၈၈၈ ဆောင်မုန်း လပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး
 ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သိမ်း ရုံး ဤ ရေဘက်သ မှလက် နက်ကို လူမှ ဘသည်း ယိုး ဒယား ဆင်ဦး စီး နေဘက်
 ပဲ့ထိုင်အစုသား တို့ကိုသ နှုတ် စေ။ ကုန်သ မှလူတို့ကို နှုတ်သ င်သည်အစုဆို၍ မ နှုတ်သ ဘ
 ြ။ မည်သည့်အစုအမှထမ်း မဆိုတပ်တွဲ၍ နေ့စဉ် မပြတ်ချီသွား စေ။ ချီသွား သည်
 တပ်မှ ဘသူကြီး တို့ကို မပါ စေ နှင့်ဦး ၊ သူကြီး ညီသား တို့ကိုသ ဘ ခန့်ထား ၍ ချီသွား
 စေ။ တပ်မှူး အိမ်မှ ဘအိမ် ရွှေထမ်း တုရင် ဝဏ္ဏ ကျော်ကို ခန့်။ ကသည်း သိမ်း သည်
 မှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ဖရေရ စတင်ရင်း နှင့် မတိုက်သ ဘ ြ။ လူရှို စစ်ရ စတင်ရင်း¹⁸⁰⁵ ပြေ
 သူတို့ကို (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ဖရေရ အစုအစု နန်း အပေး အညွှန်ဆက်သွင်း သည် စတင်ရင်း¹⁸⁰⁵ အ
 တိုင်း အစုဆိုင်ရ ဘ နှုတ်ပြီး ဖျှင်ကုန်လူတို့ကိုတပ်ရုံး ကတပ်တွဲ၍ ချီ စေ။ စတင်ရင်း ကို
 လည်း သွင်း ၊ မြို့စုတိုက်စုအသည်စုခြား လူ ၄၀၀၀၀ ကျော် နှင့် ရွှေပြည် သေနတ်
 ရ ၀၀၀ မှ ဘအိမ် ရွှေထမ်း ၀ အေး နှင့် ၁၀၀၀၀ ၊ စတိုင်း မင်း ထမ်း ၀ ရဲထွတ်သီရိ
 ကျော်သူ နှင့် ၁၀၀၀၀ ၊ ပျံချီ ကျော်စွာ နှင့် ၁၀၀၀၀ ၊ အိမ် ရွှေထမ်း တုရင် ဝဏ္ဏ ကျော်
 နှင့် ရွှေပြည် သေနတ်ပါ ၁၀၀၀ တပ်တွဲ၍ တန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော်ဂရက် နေ့ချီ^{19 October (1808)}
 စေ။ လေး တပ်မှ တုရင် ဝဏ္ဏ ကျော်ကိုအချုပ် ခန့်။ ကသည်း မြင်း ညွှသည်မှ ဘွဲ့မိ
 သည်ကိုသ ဘွဲ့ စေ။ နဘက်ကို မညွှသ င်ြ။ တပ်တွဲ၍ သဘထမ်း စေ။ အစုဆိုင်ရ ဘအပ်
 ရန်လူကို ဒေါင်း ရုပ်တံဆိပ်တပ်တွဲ၍ ထမ်း စေ။ ၎င်း လူကိုမှန်ကန်ဆိပ်တပ်ရုံး က
 ထိုး စေ။ အထွင်း ပန်း ဘဲ ၁၀၁၁ ခုပြန် လှေတို့အစု ၊ ပန်း ဘဲ ၀ န် ၀ န် စု ၊ ဆင်က ဘ
 လက်သမား ၊ လွှဲဆွဲ လှေ ဘောင် စေ ဘင်သစ် စေ ဘင် ရွှေတော် ပြေး ၊ မီး သွေး ဘုတ်
 အ နေဘက် ၀ န် ၀ န် စု ၊ ဆင် တော်သည် ၊ ဆီမီး ထွန်း ၊ ထုံး ဘုတ် ၊ ကသည်း လမိုင်း ၊
 အစု ၁၅ မှ ဘအလုပ် တော်အ ဆောင် တော် နှင့်လူမနည်း စေသ င် ၊ လူပိုကိုအစုရင်း
 မှာတိုး ၍ ထမ်း စေ။ ကင်း တိုင် ၂၄၁ မှ ဘလူ လျှော့လျှင်အခြား လူပိုကဖြည့်၍ ပေး
 စေ။

ဆန္ဒ န်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆ နှစ် တေရသမိမာသီ^{18 October 1808}
 သုဒ္ဓိဒိန် ၂၉၂ တန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော်ဂရက် နေ့နား ခံ ဇောယ နေဘီရထာ
 ထွင်ပြန်။
 (ရွေး ဟောင်း သူ တေသန)

သိမ်း ရကသည်း ၅၀၀၀ကိုး တပ်တွဲ၍တန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ၂၁ ရက်နေ့
 ၂၁ October (1808)
 ချီစေ။ နောက်ကိုမြန်မာတနေ့ကသည်း တနေ့တရက် ခြား စီချီစေ။ ယခုချီမည်
 တပ်ကိုရံထား ဆက်သွင်း သည်အတိုင်း ချီစေ။ တပ်ပါလက်နက်ကိုတင်စုပြီး သေနတ်၊
 ရွှေပြည် သေနတ်၊ တောင်ကန် ရွှေ လေးစုသား မည်မျှ၊ စွဲကိုင်သည့် သေနတ်မည်မျှ
 ပါသည်ကိုစစ်ကြော၍စာရင်း သွင်းတန်ဆောင် မုန်းလပြည့် ၂၁ ရက်နေ့
 ၂၁ October (1808)
 သည်း ၅၀၀၀မှတစ်ကိုး မင်း ထမ်း လက်ယာ ကျော်ထင်ငရဲများ ၊ ရဲခေါင်
 ကျော်ထင် ၊ တေဇရဲခေါင် ၊ သိဒ္ဓိရဲခေါင် ၊ အိမ်ရွှေထမ်း နေမျိုး ကာမဏိသင်္ကြန်
 တို့င်း တပ်တွင် နေမျိုး ကာမဏိသင်္ကြန်ကိုအချုပ်ခန့်၍ ချီစေ။ တန်ဆောင် မုန်း လ
 ၂၃ October (1808)
 ပြည့် ၂၁ ရက်နေ့ ချီမြန်မာလက်နက်ကို ၅၀၀၀မှတစ်ကိုး မင်း ထမ်း တုရင်
 ပျံချီ ၊ ငရဲချမ်း ၊ နတ်ကျော်ဇေယ ၊ ငရွှေခဲ ၊ ကျော်ခေါင်သီရိတို့င်း တပ်တွင်
 ကျော်ခေါင်သီရိအချုပ်ခန့်၍ ချီစေ။ တန်ဆောင် မုန်း လ
 ၂၅ October (1808)
 သည်း ၅၀၀၀တပ်မှတစ်ကိုး မင်း ထမ်း ရဲလှပျံချီ ၊ နတ်ကျော်ထင် ၊ ပျံချီ ကျော်
 စွာ ၊ သူရိန်ရဲထင် ၊ နေမျိုး လက်ယာသူရတို့င်း တပ်တွင် နေမျိုး လက်ယာသူရကိုအ
 ချုပ်ခန့်၍ ချီစေ။ မိုး စာစံရွှေ လှေ ၂ စင်း ကိုစိန်ပန်း လှေသား တို့နည်းမြင်း
 တွဲ၍ ချီစေ။ အရပ်ရပ်မြို့ရွာများ က၄၄၀၀ချီသည့် နောက်သိမ်း ရုံး ရောက်သည့်
 လက်နက်ကိုတစ်ခုအိမ်ရွှေကံ ကျွေး လင်း ဇင်း အစုပြင်မြို့စောင့်ရံထား ပါသည့်စုပြီး
 သေနတ်များ ကိုနှုတ်၍မြို့စောင့်တပ်တွဲပြီး လျှင်တပ်မှူး တပ်အုပ်နှင့်ထား စေ။ ရေ
 ကြည် ပွဲတော်ထင်း တော်အစုကပါသည်ကိုလည်း နှုတ်၍တပ်မတော်မှလိုက်ထမ်း စေ။
 မြေးတော်ဆင်ဖြူရှင်မယ်ကိုသန်းတော်မူသည့် ၁၈၀၈ ဘီအုပ်စုကသည်း ၊ ရေကြည် က
 သည်း ၊ အဆောင်ကိုတင်ကလား လူတို့မှတစ်ဆင့်ရင်း အတိုင်း မြေးတော်မှတစ်ဆင့်
 စေ။ ထမ်းရင်း ကပိုသည့်လူတို့ကိုအများ အစုနည်း လိုက်ထမ်း စေ။ လက်ဝဲကျော်စွာ
 မှတစ်ဆင့် ငါး စီး ကြိုး ကတန်ဆာစုံဆက်စေ။ စစ်ခန့်ကိုလွှတ်စေ။ ပုသိန်မင်း ၊ ပု
 ရံမင်း တို့ဘွဲ့ပါကသည်း တို့မှတစ်ဆင့်ရင်း ကပိုသည့်လူတို့ကိုမြင်း တွဲ၍ထမ်း စေ။ မင်း
 ကျော်ရွှေတောင်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း တုံး များ ရဲလှ ကျော်ခေါင် ၊
 ငလှ ၊ ငမြတ်ရာ ၊ ငသောရတို့နှင့်ကသည်း ၃၃ကိုမဟာရာဇာ ၊ ဇုပရာဇာတို့ထံ
 စေလွှတ်စေ။ ကျား ငယ်အစုသား တို့ကိုလွှတ်တော်မှတစ်ဆင့် လျှင်သနား တော်မူ

ရင်း အလံမှတ်နှင်တပ်တွဲ၍ နေ၎င်း ပင်လှမှာ နေစေ။ ပြည်မင်း ၊ ပုဂံမင်း ၊
မက္ခရာမင်း ၊ မင်း တုံး မင်း တို့ဘွဲ့ပါကသည်း တို့မှာထမ်းရင်း ပြင်ပိုလူကိုမြင်း ဘွဲ့
၍ထမ်း ဝှက်စေ။ မြင်း ဘွဲ့ပြီး မြင်း ခေါင်း ဂကိုအုပ်စုမြင်း စီး နေ၎င်းပါတို့နှင်
ကသည်း ၅၀၀၀ချီ နေမျိုး ကာမဏိသင်္ကြန်တပ်တွင်လိုက်ထမ်း စေ။

ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ၂၆^{19 October 1808}နှစ် တေရသမိမာသ်
သုဒ္ဓိဒိန်၂၉၃တန် ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော်ဂရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး များ ရာ
ဇ နေ၎င်းရထာတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အိမ်ရှေ့ဆင်ခြေတံး ယေနတ်မှာရှိသုင်ချေသု၊ ညီငကျော်ဂ၊ ငအား ၊ ငကျော်ဝ၊
ငလူတို့ကိုအစုကနှုတ်၍ ငချေ သုနှင်းထမ်း စေ။

ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ဤ နန်း စံ၂၆၅^{20 October 1808} စံတေရသမိမာသ်
သုဒ္ဓဒိန်၂၉၄တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော်၉ရက်နေ့နား ခံဇောယ နော်ရထာ
ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မှူး တော်မတ် တော်တို့ကိုသနား တော်မူသည်ကသည်း ၊ ကုလား ၊ ဂွမ်း ၊ ဖိုး ဒ
ယား ၊ ချင်း၊ ကတူး တို့နှင့်လက်ရ ဖြေး ဝယ်ကွန်ကသည်း ကုလား တို့ကိုတပ်သို့မပါစေ
နှင့်၊ နှုတ်၍ စုထား စေ၊ စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ ကလေး မင်း သား ၊ ရ
နေောင်မင်း သား ၊ ဇဝံမင်း သား ၊ ထန်း တပင်မင်း သမီး တို့မှာသစုအဝန်း
ဖွဲ့ရမပါ၊ အထက်ကသည်း မြို့ကပါ၍ထမ်း ရွက်သူတို့ကိုတပ်သို့မပါစေနှင့်၊ နှုတ်၍အပ်၊
မင်း မိဘုရား သား တော်သမီး တော်တို့ ဖြေး ဝယ်ကွန်ကသည်း တို့မှာသနားစေ
မူသည်လူများ လျှင် ငွေ ဝယ်ကွန်တို့တပ်သို့လိုက် စေ၊ သနား တော်မူသည်လူနည်း သူတို့
မှာ ဖြေး ဝယ်ကွန်တို့ကိုတပ်သို့မပါစေနှင့်၊ နှုတ်၍အပ်၊ စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊
မြောက်မိဘုရား ဖြေး ဝယ်ကွန်ကသည်း ကုလား ၁၃၊ ကျောက်မော်မင်း သမီး
ဖြေး ဝယ်ကွန် ၁၁တို့ကို မြောက်မိဘုရား ၊ ကျောက်မော်မင်း သမီး တို့ကိုသနား
တော်မူသည်၊ နှုတ်၍အပ်၊ ဗြိရုဏသိမ်း ရောက်လက်နက်ကိုငါတို့မှာ ရောက်နှင့်
သမ္ဘကိုတပ်မှူး သို့အပ်ပြီး လျှင်ရိက္ခာ တော်စပါး ၊ သေနတ်၊ ဆေး ၊ ခဲ၊ မီး ကျောက်
ပေး အပ်မည်၊ ဩဝါဒသုံး ရက်တကြိမ်ချီ စေ၊ တန်တား ဦး ရွာနေစား တော်
ကွမ်း ဆက်၃၆လူတို့ကိုနှုတ်၍ စား တော်ကွမ်း ဆက်မြဲဆက် စေ၊ မြန်မာမြင်း ကိုင်
လူ ၇၀ ကျော် ကျေး ရွာသူကြီး တို့ကသိမ်း ဂုံး ပါသည်ကိုနှုတ်၍တပ်မတော်မှာလိုက် စေ၊
ကသည်း တပ်မှာ စည်း ဩဝါဒပြည့်လျှင် ၅၀၀၀ ဖြစ် စေ ၆၀၀၀ ဖြစ် စေပြည်သမ္ဘကိုချီ
စေ၊ ရာဇဝတ်အပြစ်အလျှောက် ခြေချင်း နှင့်ထား သူအင်္ဂါ တေ တောင်း လူတို့ကို
ချမ်းသာ ပေး တော်မူ၍ မဏ္ဍရသမင်း ကိုသနား တော်မူသည်၊ စာရင်း ကုမန်
သူကိုသူကြီး တို့ကသိမ်း ရာပါလျှင်တပ်သို့မပါစေနှင့်၊ နှုတ်၍ မဏ္ဍရသမင်း ကိုအပ်၊
တောင်ငူမင်း ၊ လိုင်မင်း တို့မှာဖွဲ့ရင်း လူပြင်အခြား လူပိုကမြင်း သုံး ခေါင်း
စီပြည့်မီ အောင်ဖြည့်၍ တောင်ငူမင်း ထမ်း ၊ လိုင်မင်း ထမ်း မြင်း စုဖွဲ့ပြီး လျှင်
လိုက်ထမ်း စေ၊ ကသည်း အက္ခပတ်မြင်း ထမ်း သား တို့မှာ ပိုလူကိုအစုမှာတိုး ၍ထမ်း
စေ၊ တံဆိပ်မှာမြင်း စီး ကိုဟယ်၁၇၇၊ နောက်ပါကိုမှန်ကူထိုး မြဲထိုး စေ၊ ၁၀၀
အစုသား သိမ်း ဂုံး ခွဲရာပါသူတို့ကိုနှုတ်၊ ဒဝယ်ဗိုလ်သို့အပ်၊ နေမျိုး သီဟသူကိုမြှီဝန်
ခန့်၊ နန္ဒသီရိ ကျော်သူ၊ နရသ ရွှေ တောင် ကျော်တို့ကိုမြှီစာ ရေး အရဘကနှုတ်၊ မြ
စာ ရေး ခန့်ရန်လူကို ရွေး ၍သွင်း ၊ အရပ်ရပ်မြို့စုတိုက်စု၊ ကျေး ရွာများ ကလက်

နက်ကိုင်သိမ်း ရုံး ရောက်သည်မှာ အသည်က ၁၀၀၀ သာ ပါသည်။ စုခြား က ၆၀၀၀
 ကျော် ပါသည်။ ကျေး ရွာသူကြီး တို့သည် ညီမျှ အောင် မသိမ်း မရုံး ၊ အသည်ကို ချန်၍
 သိမ်း ရုံး သည် ဖြစ်သည်။ သင်း တို့တစုမှာ အသည်ကို ရ အောင် တောင်း ၊ အသည် မ
 ပါချန်သား ခဲ့သည့်သူကြီး တို့ကို ငြား မြင်း သမျှ ကြောက်၍ အောင် ရင်ကို ခွဲ၊ တပယင်း
 ခြွေမှာ လွှတ်က ခန့်သူကို နှုတ်၊ အိမ် ရွှေဝန်ကို အပ်၍ စီရင်မြဲ စီရင် စေ၊ သံလျှင် မင်း ၊
 က နောင် မင်း တို့ကို အပ် တော် မူသည်။ ကျား ငယ်ကို စစ်ကိုင်း မင်း မှာ မအပ် နှင့်၊
 ပုဂံ မင်း ကသိမ်း ၍ ထိန်း အုပ် စေ၊ လွှဲပေါင်း လုပ်သည်မှာ ဂိုဏ်းကို မိုး စေ၊
 ဂိုဏ်း ပေ ၇ မှာ ရွက်ကို မိုး စေ၊ မိုး ရန် ရွက်မှာ မဏ္ဍပ်က ရွက်ကို သိမ်း ၍ မိုး စေ၊
 ရွှေပြည် သေနတ် ၇၀၀၊ တူရင် ဝဏ္ဏ ကျော် ချီတပ်တွင် ရန်ရ ခါသည်မှာ မလိုက် စေ
 နှင့်ဦး ၊ အသည်ကို ကုန်စင် အောင် မသိမ်း ချန်သား ခဲ့သည့်တိုက်စာ ရေး သူကြီး တို့
 ကို ရင်ကို ခွဲ၊ တေရသမိ မသံသုဒ္ဓိ ဒိန် ၂၉၆ တန် ဆောင် မုန်း²² ^{October} 1808 လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက်
 နေ့အသည်က လက်နက်ကို ၁၀၀၀ စုမိ စေ၊ ဒိုင်း ဝန် မင်း ကျော်သီဟကို လွှတ်သို့တက်
 ၍ ဝန် ထောက်အရ နှင့် စီရင်မြဲ စီရင် စေ၊ နေမျိုး ကျော်ထင်ကို လွှတ်သို့ မတက် စေ
 နှင့် ဝန် ထောက်အရ ခါက နှုတ် ။

ဆန္ဒနိဆင် မင်း သခင် မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆²¹ ^{October} 1808 နှစ် တေရသမိ မသံသု
 သုဒ္ဓိ ဒိန် ၂၉၅ တန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး များ
 ရာဇ နော်ရထာ တွင် ပြန် ။
 (ရွှေ ဟောင်း သု တေသန)

ဆင်ဖြူတော်မြက်ရိတ် ငွေတော်ဝယ်လူအနက် ဝရသေတင်ရိတ်ဆင်ဖြူတော်မှ ခွဲဝေပေးအပ်သည့်ပြင် အထက်ပုဏ္ဏရီကဆင်ဖြူတော်မှ ခွဲဝေပေးအပ်သည့်လူကိုဆန္ဒဆင်မင်းမှ ယမ်းစေ၊ ငွေတော်ဝယ်လူကတိုးအိမ်ပွား အိမ်လူတို့ကိုလည်း ငွေတော်ဝယ်လူမှတိုး၍ ယမ်းစေ၊ ဆင်မင်းမှ ပေးအပ်သည့်လူလည်း မြက်သွင်းစေ၊ သွင်းသည့်မြက်ကိုလည်း ဆင်တိုင်ကြီးတို့က လျော့၍သွင်းစေ၊ တုရင်ဝဏ္ဏကျော်ထမ်းမှ ပါသည့်ရွှေလင်းဇင်းသေနတ်ကြီး သေနတ်သားတို့ပြင်ယခုတပ်မှ ဂျီသည့်ရွှေလင်းဇင်းသေနတ်စကိုင်းမင်းစုကြီးသေနတ်၊ အိမ်ရှေ့တော်စုကြီးသေနတ်သားတို့ကိုတပ်မှူးခန့်ထားပြီး လျှင်တပ်တွဲ၍ နေစေ၊ နောက်သိမ်းရုံးရေဝက်သမ္မလက်နက်တိုင်တွင် ရွှေလင်းဇင်းသေနတ်၊ စကိုင်းမင်းစုကြီးသေနတ်၊ အိမ်ရှေ့တော်စုကြီးသေနတ်အစုသား ပါသမျှကိုနှုတ်၍ ခန့်ထားသည့်တပ်မှူးတို့ကိုလည်း စာရင်းကိုလည်း သွင်း၊ ထန်းလျှော်ဖိရက်သည့်မှ ဦးပဲလူနှစ်ယောက်ထမ်းလေး ထောင်ဖိလည်း ရက်စေ၊ ကျော်ထင်ပျံချီကိုအိမ်ရှေ့ဝင်းမှူးခန့်၊ အိမ်ရှေ့ဝန်တပယင်း ခြံမှ ဝံ့တော်မီးသွေးသဘင်ပလိုင်း ရွာရွှေမုတ္တောဘုရားတံတိုင်း ထိနယ်အတွင်း ယူတော်မူ၊ ဝန်စည်၊ ရေဩဇာ၊ စလေ၊ ခြောင်သင်းကျေးရွာများကို မြောက်ဘက်ဘိုက်အဝင်ပလိုင်း ရွာသူကြီးတို့ကလူဝံ့ကျော်နှင်လွှာရောက်ပြီး လျှင်ပလိုင်း ရွာနယ်မြေဖြစ်သည့်သိမ်းရုံးရကောင်းသည် နှောက်ရွက်သည်ကိုတပယင်း ခြံဝန်လက်ယာ ကျော်ထင်ကအစီရင်ခံရောက် ခြောင်နှင်ဂျီခိုးသံတော်ဦးတင်သည်၊ တပယင်းနယ်ဝိုင်းခြားတော်မူရသပါသည့်ကျေးရွာကလက်တိုင်ကိုတပယင်းကသိမ်းစေ၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၄) ၄၅ ခုစာရင်းတွင် မြောက်ဘက်တိုက်မှ ပါလျှင်နှိမ်စေ၊ တပယင်းမှတိုး၍ ယမ်းစေ။

ဆန္ဒနိဆင်မင်းသခင်မင်းတရားကြီးနန်းစံ ၂၆²² October 1808 နှစ်တော်ရသမိမိသည့် သုဒ္ဓဒိန် ၂၉၆၈ နှစ်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၁၁ ရက်နေ့နားခံဇေယ နော်ရထိတွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ရွှေပြည် သေနတ်သား တောင်ကန် ရွှေလေးသား တို့ကိုတပ်မှူး ခန့်ပြီးလျှင်တပ်တွဲ၍
နေစေ။ နောက်သိမ်း၍ ရောက်သမျှလက်နက်တို့တွင် ရွှေပြည် သေနတ်သီးတောင်
ကန် ရွှေလေးသား ပါသမျှကိုနှုတ်၍တပ်မှူး တို့ကိုအပ်။ ရွှေဘင်း ကော် အောက်ငယ်
သား မရှိသည့် ရွှေပြည် သေနတ်သိမ်း သွေး သောက်ကြီး တို့ကို ခြေချင်း ဩက် တောင်
ရှည်ထည့်၍တပ်မှတ်သား ၊ တကောင်း မင်း သမီး က ငွေနှင့် ပေး ဝယ်၍တွပ်ရွာ
နယ်တွင်း မှာ နေထိုင် စေသည်။ ထို့နောက် ၂၃ အိမ်လူတို့ကိုတွပ်ရွာသူကြီး တို့ကလက်နက်တိုင်
သိမ်း ရုံး ဩောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ငွေဝယ်လူမှန်လျှင်တပ်သို့မ
ပါစေနှင့်။ နှုတ်၍တကောင်း မင်း သမီး ကိုအပ်။ အနောက်ဝန်စာရေး ငထင်
လုံး ကိုပုဂံမင်း ထမ်း ကျော် ခေါင်သီရိတပ်မှတ်လိုက်သိမ်း စေ။ ပန်း ဘဲဝန်သို့အပ်
ရန်တပ်ရုံး ကပို့ရောက်သည့်ကသည်း တို့တွင် မကွရာမင်း ဘွဲ့ပါလူစုပါ ဩောင်း နှင့်
ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ဘွဲ့ပါလူမှန်လျှင် နှုတ်၍ မကွရာမင်း သို့အပ်။ ပန်း ဘဲ
ရင်း မှာ ပါသည်ကိုသိမ်း ၊ ကွေ့သေနတ်၊ လင်ဇင်း သေနတ် ရောက်သမျှကိုနှုတ်၍တု
ရင်မကီမှာ ၁၀၉၀ နှင့်တတပ်၊ ဝေသူ ကျော်မှာ ၁၀၉၀ နှင့်တတပ်၊ လက်ယာ ကျော်
မှာ ၁၀၉၀ နှင့်တတပ်၊ ဥတပ်စည်း ဩဝင်း စေ။ ရွှေချီတပ်များ မှာအလှင်အ
မြန်မရပ်မဆိုင်း ချီတက်စေ။ အောင်ပင်လယ်လမိုင်း ကလည်း တိုက်နွား ၃၂၊
တောင်ဘက်လမိုင်း ကလည်း တိုက်နွား ၅၀၊ အနောက်ဝန်ဝန်စုနွား ဘဏ္ဍာက
၁၄ ကိုလည်း တိုက်ရန် ပေး စေ။ ပျော်ဘွယ်သား တို့ထိန်း စု၍ ကော် ၂၃၃ ကို အိုင်
ပင်လယ်လမိုင်း သို့အပ်၍ထိန်း သိမ်း လုပ်ဆောင် စေ။ ညောင်
ဝန်း ၊ ကွန်း စည်၊ ရေနံ့သား၊ ကင်း မီး ပေါက်၊ ရေတော်၊ ရွှမ်း ရွာမြို့ တွင်း၊
အုန်း တော ကျေး ရွာ နေမင်း ကွန်း ဥယျာဉ် ကော်မှာ ဖြည့်လူအိမ် ၂၅၊ ကျား ကြီး
၂၅၊ မကြီး ၂၅၊ ကျား ငယ် ၃၊ မငယ် ၂၊ ၄ စု ၅၅ စာရင်း တော်ဆက်လည်လူတို့ကို
တပ်တွဲရမပါစေနှင့်။ နှုတ်၍ မင်း ကွန်း ဥယျာဉ် မှူး သို့အပ်။ မြို့ရွာသူကြီး တို့ကသိမ်း
ရုံး ရောက်သည့်နာရီအစုသား တို့မှာ နောက် ကော်လိုက်လူ ၂၀၊ ရွှေမြို့ ကော်မှာ
၁၂၊ ၂ စုလူ ၃၂ ကို နှုတ်၍ နာရီ တော် မှူး အဝန်း တို့သို့အပ်။ ။

(ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆၄^(23 October 1808) စံတော်သမိမာသ်
သုဒ္ဓဒိန် ၂၉ ရတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခံဖောယ နော်ရထာ
ထွင်ပြန်။)

စကိုင်း မင်း ခွဲ တော်ချက်လူ၊ ဆင်ဖြူမယ်သည်ခံလူမြို့ရွာ များ ကလက်နက်ကိုင်သိမ်း
 ခုံ၊ ပါသည်ကိုနှုတ်၍ စကိုင်း မင်း ဝန်တို့ကိုအပ်၊ စကိုင်း မင်း ဝန်တို့ကစုခုံ၊ ထား
 စေ၊ တပ်လက်နက်ကိုင်လူတို့ရှိကွာ ပေး ရန် စပါး မှာ တောင်ငူမင်း သမီး ကို၊
 မြဲ တောင်မင်း သမီး ကိုနှစ်ရပ်ကစပါး ၂၀၀၀ ဝံထုတ်၍ ပေး စေ၊ မကွရာမင်း ၊
 မင်း တုံး မင်း ၊ လိုင်မင်း တို့မှာမြင်း သုံး ခေါင်း စီး ဘွဲ့ရန်မြင်း စီး နောက်
 ပါတို့ကိုကသည်း ၊ အတ္တပတ်လူတို့ပိုစုက ရွေး ကောက်၍ဘွဲ့၊ မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်
 လက်ဝဲဝင်း မှူး တို့ကိုသနား တော်မူသည်ကသည်း ၊ ကုလား ၊ ရှမ်း ၊ ယိုးဒယား
 ချင်း ၊ ကဒူး တို့မှာစာရင်း တော်ဆက်၍ရှိပြီး အိမ်ရင်း ပွား အိမ်စုကကျား ကြီး
 မကြီး ၊ ကျား ငယ်မငယ်စာရင်း နှင့်မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်၊ လက်ဝဲဝင်း
 မှူး တို့ကိုအပ်၊ လယ် တော်ကို တော်ကစပါး ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆောင်ယူ စေ
 သည်မှာ ရေမ ပေါ်ပြီဖြစ်သည်မ ဆောင်မယူ စေနှင့်၊ ယွန်း စလင်း ကြောင် ချီ
 တပ်ပါလက်နက်ကိုင်တို့ကိုသဘောတရား အောင်ရှိကွာ စပါး ပေး ခေစေ၊ အနောက်
 ဝန်ဝန်စုစား နီအစု၊ ဝန်၊ ဝန်စာ ရေး တို့အုပ်စုလူသိမ်း ခုံ၊ ရာပါသည်ကိုလူ
 ရှင်သို့အပ်ပြီး လျှင်အသီး သီး တပ်ဘွဲ့၍ နေစေ၊ စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ မိန်း မ
 စိုး ရွှေ တောင်မ နော်၊ ရွှေ တောင် ပေ၇ စတို့ကိုသနား တော်မူသည်ကသည်း တို့
 ကိုနှုတ်၍ ရွှေ တောင်မ နော် ရွှေ တောင် ပေ၇ စတို့ကိုအပ်။

ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆²⁴ October 1808 နှစ် တေရသမိမာသီ
 သုဒ္ဓဒိန် ၂၉၈ တန် ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ နော်ရ
 ထာထွင်ပြန်။

(ရွှေ တောင် သု တေသန)

စည်သူရဘဇာကိုဝန်ထောက်အရာခန့်ထား ထမ်းရွက်စေမည်။ ဆက်သွင်းချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ခေါင်တုံမြို့စားကိုသနားတော်မူသည်ကသည်း ၁၀။ ခြွေးဝယ်ဣန္ဒကသည်း ၅။ တိုးအိမ်ပွားအိမ်ပါကား ဤမကြီးကား ငယ်မငယ်လူတို့ကိုနှုတ်၍ ခေါင်တုံမြို့စားကိုအပ်။ ရွှေတိုက်ဝန်ဝန်စုမြန်မာဘဇာတံကြီး ၊ ပဉ္စရူပအစုသား သူကြီးတို့ကသိမ်းရုံး ရာပါသည်မှာလည်း နှုတ်၍စုထားစေ။ ဇာတိကြီးကသည်း ဆိုင်း အစုအကပ္ပပတ်မီးပါခြွေးသွန်းကသည်း အကပ္ပပတ်ကုလား တို့ကိုပိုအိမ်နှင်တကွစာရင်းတိုး၍အစုမှာထမ်းစေ။ ပေတရွက်သား ငအိုးက။ အာပြုစုရင်း ရန်ကုန်သင်္ဘောကင်း နှင့်အာဥစ္စာသုတထူးလက်ရှိခြွေးမြီကုန်ဘိုးများကိုတောင်း၍ ရောင်းဝယ်နေထိုင်ပါမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်း ပေတရွက်ပိုင်သည့်ရန်ကုန်သင်းဘောကင်းကိုသား ငအိုးကထိန်းသိမ်းလုပ်ဆောင်စေ။ သုတထူးလက်ရှိကုန်ဘိုးခြွေးမြီများကိုလည်း ငအိုးကတောင်းခံ၍ရောင်းဝယ်နေထိုင်စေ။ သံတော်ဆင့်သိရီနန္ဒကျော်ခြွေးဝယ်ဣန္ဒကသည်းကုလား ငနက်၊ ငခောင်ထွန်း ၊ ငတုတ်၊ သံတော်ဆင့်ရဘဇာနန္ဒကျော်ဣန္ဒကသည်းကုလား ငအာကာ၊ ငလွင်၊ ငတုတ်စံ၊ ငမြတ်သဘာ၊ လက်ရွေးကြီးများ စည်သူနန္ဒကျော်ထင်ခြွေးဝယ်ဣန္ဒကကြွယ်ဝသား ငရွှေအိပ်၊ ငရသား ငရွှေပု၊ ညီငရွှေဩ၊ ငလှကျော်တို့အိမ်ရင်းပွားအိမ်ပါမိလူတို့ကိုစာရင်းတော်ပေးဆက်သည့်အတိုင်း နှုတ်၍လူရှင်သို့အပ်။ အထွင်းဝန်မင်းကြီးမဟာသက်တော်ရှည်လက်ရခြွေးဣန္ဒကသည်းကုလားတို့ကိုစာရင်းတော်ဆက်သည့်အတိုင်းမင်းကြီးမဟာသက်တော်ရှည်သို့အပ်။ ။

ဆန္ဒနိဆင်မင်းသခင်မင်းတရားကြီးနန်းစံ၂၆နှစ် ၂၅၀၈ ခု၊ ဇူလိုင်လ ၂၆ ရက်နေ့မှစ၍ ၂၆ ရက်နေ့အထိ သုဒ္ဓိန်၂၉၉၀ နှစ်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော်၁၄ ရက်နေ့နားခံပြောကြီးများ ရာဇာနော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရွေးဟောင်းသုတေသန)

ဘုန်း တော်အလွန်ကြီး မြတ် တော် မူလှ သော ခေမရ မြေအသွင်ဆန္ဒ နိဆင်မင်း သခင်
ဆင်ဖြူများ ဂွင်လက်နက်စဉ်သခင်အသွင်တဝှင်မင်း တရား ကြီး ဘုရား အ
မိန့်တော်ရှိသည်။ စည်သူရဘဇာကိုဝန်ထောက်ခန့်တော်မူသည်။ သို့ခန့်တော်မူ
ကြောင်းလည်း စည်သူရဘဇာသည် ကျေးဇူး သစ္စာ တော်နှစ်ပါး ကိုစောင့်သိရှိ
သေစွာအမှုတော်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်ရိုးရိုး ကြိုးစား အားထုတ်ထမ်း ရွက်မည်သူ
ယုံမှတ်သနား တော်မူသည်။ ထို့နောက် တော်မျိုး ဖြစ်သော ဧကန်တော်ကို ထောက်မလှူ
ဆော်စီမံမည်ဝန်ထောက်ခန့်တော်မူသည်။ ဝန်ထောက်ဆိုသည်အရသည်အသွင်
ကေရဘဇာမင်း မြတ်တို့တွင် ဝန်တို့သည်ပြည်ရေး ချွေမျှစ၍ ခပ်သိမ်း သေဝီရင်ဘွယ်
စီရင်ခင်း အလုံး စုံကိုအလစ်မဟင်း ရအောင် ရွှေနေဘက် မျှော်ထောက်၍ ခန့်
ထား စီရင်ရန်အလွန်ကျယ်ဝန်း လှလေသည်။ သို့ကျယ်ဝန်း လှလည်း ဂံဘန်ရံခါမေ
ကျန်လေတန်ရသည်။ ဝန်တို့စီရင်ခန့်ထား သည့်အရာများ တွင် မေကျန်သည့်အရာ
ရှိလျှင်သတိရှိသည်အတိုင်း သည်အရာမှာ မည်သည်စီရင်ရန်ရှိသည်။ သည်အချက်များ
မှာ မည်သို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ရဘဲတွင်အမိန့်တော်ထွက်ရှိသည်အတိုင်း စီရင်ပြန်
ဆိုမှသာသား ၍ရှိသည်ပြသ၍ ဝန်တို့ကိုအစီရင်ခံ လွှတ်တော်ရုံး တော်သည်ထွက် တော်
မျိုးဆင်း ရဲသား တို့ကို ကွယ်ရသဖြစ်သော ဧကန်တော်တော်တော်တော်တော်တော်တော်တော်
နှိပ်စက်သည်အမှုမှစ၍ ခပ်သိမ်း သောအမှုအခင်း အကြောင်း အရာရှိလွှတ်တော်
မှာအစီရင်ခံသည့်အမှုအရာရပ်ရပ်နီင်င် တော်မြို့ပြ ကျေးရွာအနီး အဝေး များက
အစီရင်ခံ ရောက်သည်အရာများ မှာလည်း မဆွေး မရွက် စေရစင်ကြယ်အောင်
မေးမြန်း စစ်ကြော၍ ဝန်တို့ကိုအစီရင်ခံသည့်အရာ ရွှေနေဘူး တော်ကြားဆက်
သွင်း သင့်သည်အရာများ ကိုစေ့စေ့ငုငု ထောက်ရှုမေးမြန်း စစ်ကြောထွက်ဆိုချက်
နှင့်စကား အရာကို ထောက်၍လှုံ့ဆော်ရမည်။ မင်းညီမင်းသား များ တော်မတ်
တော်မှစ၍အမှုထမ်း ကျွန်တော်မျိုး အပေါင်း တို့မှာလည်း အမှုတော်ကို နေ့ညည
ကြိုးစား အားထုတ်မပြတ်မလပ်ထမ်း ရွက်၍သနား တော်မြတ်ခံရဘဲကျန်ကြွင်း သည်
အရာရှိလည်း မည်သည့်မည်သို့အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သည်မည်သို့ထမ်း ရည်ရွက်ရည်
သည်အချက်များ ကိုလည်း ဝန်တို့ကိုပြသ၍အစီရင်ခံ။ အလုံး စုံစီရင်ဘွယ်စီရင်ခင်း
ရှိသမျှကို ဓမ္မဝတ်ရဘဇာဝတ် လောကဝတ်ကိုကြွမ်း သိနား လည်သည်နှင့်အညီ ထောက်မ

25 October 1808

နှိုး ဆေ င် စီ ရ င် ရ မည် ။

(ဆန္ဒနိဆင်မင်း သုခင်မင်း တရား ကြီး) နန်း ၂၆၅ ဇွန် ၁၈၀၈
 သုခဒိန္နိ ၂၆၆ တန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှား
 ရာဇ နော်ရထာထွင်ပြန်။

(ခိုး ဩဌ်၊ ပု၊ ၆၂၂၊ သုရိယ၊ မတ် ၁၉၃၀၊ စါ၆၆)

မိန်း မစိုး ရွှေစောင်စိုး ၊ ရွှေစောင်သူ ၊ ရွှေစောင်ကျော် ၊ ရွှေစောင်
 ထင်တို့က (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၄၆ ခုသိမ်း ရာပါ ဆွေသား မျိုး သား ကျေး ဣန်တိုကို¹⁸⁰⁴
 သနား တော်ခံရပါသည်။ ကျော်စည်တိုက် စောင်ဘက်တိုက် မကွရသဖြူများ ကသိမ်း
 ရုံး ရာပါ ခြောက် နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မိန်း မစိုး တို့ဆွေသား
 မျိုး သား ကျေး ဣန်ရခိုင်လူမျိုး မှန်လွင်စာရင်း တော်ဆက်သည့်အတိုင်း မိန်း မ
 စိုး ရွှေစောင်စိုး ၊ ရွှေစောင်သူ ၊ ရွှေစောင်ထင်တို့ကိုနှုတ်၍အပ် ။ ဆင်ဝန်
 နေမျိုး စည်သူလက်ရ ခြင်း ဝယ်ဣန်ကသည်း ကုလား တို့ကိုစာရင်း ဆက်သည့်အတိုင်း
 ဆင်ဝန် နေမျိုး စည်သူသို့အပ် ။ သိရီ နော်ရထာကိုသနား တော်မူရင်း အစီး အ
 နင်း အဆောင်အရွက်များ ကိုသနား တော်ခံစေ ။ ကျွင်း တော်ကိုလဲများ ဖြဲများ
 စေ ။ ရွှေစက် တော်ဖြန့်တော်မူလျှင် ရွှေတပ် နောက်တပ်ဝင်း ခင်း နောက်
 တော်လိုက်မှစ၍တပ်မ တော်တွင်ပါရန်ရှိသမျှနှင့်အစောင့်အနေခန့်ထား စီရင်
 ရန်ရှိသမျှကိုစာရင်း ရန်ထား ၍သွင်း ။ ရွှေချီပုဂံမင်း တပ် ၊ ပုခန်း မင်းတပ်
 စာရင်း ကိုလည်း ရံထား ၍သွင်း ။ မင်း စံလှေ တော်သား သူကြီး တို့ကသိမ်း ရုံး
 ရာပါသူကိုနှုတ်ပြီး လွှတ်တပ်သွင်း နေစေ ။ အလုပ် တော်အဆောင် တော်ချုပ်လုပ်ရန်
 များ သည်အချက်သည်း ကုလား တို့ကို ရွှေဘဝါး တော်အောက်ခေါ်၍ချုပ်လုပ်စေ ။
 နန္ဒသီရိ ကျော်သူအစား လက်ဝဲ ကျော်သူကိုမြို့စာ ရေး ခန့် ။ ကျား ငယ်အစုသား တို့
 မှာမင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်ကိုအချုပ်ခန့်၍တပ် တော်တွင် ရွှေဖျား ချီစေ ။
 ရွှေစောင်ရဲ ခေါင် ကျော် ။ ရွှေစောင်သီရိသူ ။ ရွှေစောင်နန္ဒသူ ။ သီဟနန္ဒ ကျော်
 သူတို့ကိုအုပ်ကြံအတိုင်း တပ်များ ခန့်၍လိုက်စေ ။ ကျန်ကျား ငယ်တို့မှာလည်း အုပ်ရင်း
 မင်း သား တို့က တော်သင်သူကိုတပ်များ ခန့်၍လိုက်စေ ။

ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆²⁶ October ၁၈¹⁸⁰⁸
 သုဒ္ဓဒိန် ၃၀၀၀ နှစ် ဆောင်မုန်း လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် နေ့နား ခံဇော နော်ရ
 ထာတွင်ပြန် ။

(ရှေး စောင်း သူ ဘေသန)

ဗန် မော်မြို့မှ အကောက်တော်မှစ၍ ဆိပ်ပွဲကင်း ကုန်တိုင်း ကောတွဲအကောက်
 အခွန်များ ကိုဗန်မော်စော်ဘွားက ကောက်ခံ၍ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆက်
 စေ။ စွန်းလွန်း သေနတ်၊ ဒဝယ်သေနတ်၊ ၁၅၀ သေနတ်ဝန်ပို့လှေ တော်သား
 သူကြီး တို့ကသိမ်း ၇၁ ပါသည်ကို နှုတ်ပြီး လွှတ်တပ်၍ နေစေ။ ဟယ်ဘတမင်း သမီး ကို
 သနား တော်မူသည့်မိမင်း လှသိမ်း စု ကသည်း ၊ လယ်လုပ်ကသည်း ၇ ခိုင်များ
 ကိုဟယ်ဘတမင်း သမီး အကြီး တို့သို့ ဖျတ်ရင်း နှင့်နှုတ်၍ အပ်။ ရွှေတောင်သူရ ကျော်
 ကို ရွှေတောင်မှူး မခန့် နှင့်နှုတ်။ ပုဂံမင်း ပုခန်း မင်း တို့မှ ခြံမြင်း သုံး
 ခေါင်း စီးရန်မြင်း စီး နောက်ပါတို့ကိုကသည်း အတ္တပတ်လူကုန်စုက ရွှေ ကောက်
 ၍ ခွဲစေ။ ကျား ငယ်အစုသား တို့ကိုတပ်၍ နန်း တော် ရွှေတောင် လေး ပစ်နန်း
 တော် ပတ်လည်ထွင်တပ်စွဲ နှင့် နေစေ။

ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆^{27 October 1808} နှစ် တော်လှသမိမာသ်
 သုဒ္ဒဒိန် ၃၀၁ နတ် တော်လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရွှေ တောင် သူတေသန)

ပင်း တလဲမြို့ပုခန်း ကြီး မြို့များ ကလက်နက်ကိုလူတို့မှာ ပုဂံမင်း ၊ ပုခန်း မင်း တို့တပ်မတွင်ရန်ကင်း ချစ် ပိုလူကိုသာ ရွှေချီတပ်မှာလိုက် စေ ၊ ကျား ငယ်အစုသား တို့ တပ်တွင်မင်း ကြီး မဟာမင်း ခေါင်ကိုအချွတ်ခန့်အမိန့် တော် ပါသည်မှာကျား ငယ် အစုတပ်ကိုဒိုင်း ဝန် မင်း ကျော်သီဟကိုအချွတ်ခန့် ၊ မိုး ညှင်း မြို့ကိုလက်နက်ကို ခန့်ချီလိုက်ကမ်း စေ ၊ မြေလပ် စော်ဘွား မြို့စား တို့မှာဝံ့ကွာစပါး တော်သင့် အောင်ခန့် ၊ မိုး မိတ်မြို့ကစပါး ကိုသိ ပေါ်မြို့ ရေဘက်ပို့ စေ ၊ လမိုင်း သား လုပ်လူ တို့မှာလယ် တော် နှင့်မြို့စံသည် ၊ ဆိုင်ရဘက်အရံချီရပ်ရွာပြန် စေ ၊ ငရွှေသား ကိုနန္ဒ ဇေယ ကျော်ထင် နှင့်ဘက်ချီအိမ် ရွှေအတွင်း ဝန်ခန့် ၊ တောင်ငူမင်း မှာမြင်း ငါး ခေါင်း ပြည့် အောင်လူပိုစုကဘွဲ့ ၊ သရက်မင်း သား က ငွေဝယ် ြေး ဣန်ကသည်း ကု လား ၅၇ နှင့်အိမ် ရွှေအတွင်း ဝန် ငရွှေသား ြေး ဣန်ကသည်း ကုလား ၊ သရက် မင်း သား ကိုဆက်လူ၅၅ ၊ ၂ စု ၁၁၂ ကိုစာရင်း တော်ဆက်သည့်အတိုင်း သရက်မင်း သား မြင်း ဘွဲ့ချီလိုက်ကမ်း စေ ၊ ပုခန်း မင်း ငွေဝယ်ကသည်း ကုလား ပန်း တိမ် ပန်း ဘဲလက်သမား ယက်ကန်း လူတို့ စာရင်း တော်တိုး ချီဆက် စေ ၊ စာရင်း တော် ဆက်သည့်အတိုင်း ပုခန်း မင်း ကိုအပ် ၊ ဆန္ဒနိဆင်မင်း ဝန်မဟာမင်း လှလက်ရ ြေး ဣန်ကသည်း ကုလား တို့ကိုနှုတ်ချီ မဟာမင်း လှကိုအပ် ၊ ကို တော်ရှီထမင်း ချောက်ဝဝဝံ ကျော်ကိုကျား ငယ် သွေး သောက်ကြီး အပြတ်တို့ကို ပေး အပ်ချီကြိတ် စေ ၊ ဝန် ၊ ဝန်စာ ရေး တို့အုပ်စုလူတို့မှာအစုအသီး သီး စာရင်း တော်ဆက်သွင်း ရှိသည် ၊ ယက်ကန်း တော်ရက်အစုကလည်း (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ဇူလိုင် ၁၈၀၅ စာရင်း တော် ကပိုလူကိုသာလိုက်ကမ်း စေ ၊ လူရင်း ကိုဆိုင်ရဘက်အစုမှာကမ်း ရွက် စေရမည်ဖြစ် လျက်ယက်ကန်း ရက်အစုသား တို့ကိုလူရင်း ပါတပ်သို့ထည့် ြေးဘင်း နှင့်ရွှေနား တော် ကြား တော်မူသည် ၊ ယက်ကန်း တော်ရက်အစုက (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ဇူလိုင် ၁၈၀၅ ပါလူရင်း ကိုတပ်သို့မပါ စေ နှင့် ၊ လူပိုကိုသာတပ်သို့လိုက်ကမ်း စေ ၊ လူရင်း ကိုနှုတ်ချီ ဝန် ၊ ဝန်စာ ရေး တို့ကိုအပ် ၊ ငရဲနဲမြို့စား နေမျိုး သီရိ ကျော်သူလက်ရ ြေး ဝယ် ဣန်ကသည်း ကုလား တို့ကိုနှုတ်ချီ နေမျိုး သီရိ ကျော်သူသို့အပ် ။

ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆ နှစ် တေရသမိမာသိ 30 October 1808
 ယုဒ္ဓဒိန် ၃၀၄ နတ် တော်လဆန်း ၄ ရက် နေ့နား ခံဘယ ကျော်ထင်တွင်ပြန် ။
 (ရွှေ ဟောင်း သု တေသန)

စာရေးကြီး ကျော်ထင်ရတနာကိုကင်းစင် စာရင်း နှင့်ခေတ်စေ၊ တပ်တော်
 များ ချီမည်စခန်း စဉ် မှာ အောင်တပ်တော်ကသည် ကုလား မတောင်စ
 ခန်း၊ ဘယောစခန်း၊ ကွဲနား စခန်း၊ ရွှေလိပ်နေောင်သခေါစခန်း၊
 သုံးဆယ်မြို့စခန်း၊ သဝန်း ကိုင်စခန်း၊ ဘက်ကြီး စခန်း၊ ကွဲကုန်း စခန်း၊
 ဘော်ကြီးစခန်း၊ သီပေါမြို့စခန်း အစဉ်အတိုင်း ချီစေ၊ ကင်း စောင့်ခန့်
 ထား ရန်နဂါး ကိုး မော်ကင်း ကျန်သည်မှာလက်နက်ကိုင်လူ ၅၀ တန်သည် ၆၀ တန်
 သည်တပ်မှူး တပ်အုပ်ခန့်ထား ဖြစ်စောင့်နေစေ၊ ကင်း ၁၃ ရပ်မှာကင်း တိုင်
 ကင်း သား စောင့်နေရင်း လူတို့ကိုလည်း စာရင်း သွင်း ဖြစ်စောင့်နေစေ၊
 ဝေသာလီသို့စေသူမင်း တုံး ဝန်ရဲလှရတနာ ကျော်သူတို့ကို ရွှေဘဝါး တော်အောင်
 ပြန်လာစေ၊ ဟင်္သာတမင်း သမီး အကြီး စာရေး ငခွေး ကိုဟင်္သာတမင်း သမီး
 မှာထမ်း ဂွက်မြဲထမ်း ဂွက်စေ၊ လက်သမား အစုကလွတ်စေ။

ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆ နှစ် ၁၈၀၈
 သုခ္ဓိ ၃၀၅ နတ်တော်လဆန်း ၅ ရက်နေ့နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

တပ်မတော် ချီတက်ရသည့်လက်နက်ကိုင်တို့က မကျန်းမမော၍ မလိုက်နိုင်သူကိုခရီးလမ်းသင့်ရသောစေတနာများ မြို့စားတို့အုပ်စု၏ဆေးဝါးကုသပေးစေ၊ မာလွှာတပ်တော်သို့လိုက်စေ၊ သေလွှာမြို့ရှင်ရွှေရှင်တို့ကကောင်းမွန်အောင်သင်္ဂြိုဟ်စေ၊ မှတ်စာမှာစာအုပ်၊ ငွေတော်ဝယ်ကုန်မိခဲ၊ မေ့မိသည့် ငပိုမှာ ငွေတော်ဝယ်ကုန်ဖြစ်သည်။ တံဆိပ်ထိုးမှတ်၍ဆိုင်ရအပ်၊ ပုဂံမင်းတပ်မှာ နေမျိုး နော်ရထာ၊ နေမျိုး နော်ရထာ ရွှေတောင်တို့ကိုစစ်ကဲ၊ နရပျံချီသူ၊ သီဟကျော်ခေါင်တို့ကိုနားခံခန့်၊ ဗိုလ်တပ်စာရေးမှာ တော်သင့်သူကိုရွေး၍ခန့်၊ နေမျိုးကျော်ခေါင်တို့တပ်မတော်တွင်လိုက်စေ၊ တုရင်ဝဏ္ဏကျော်သူ၊ နေမျိုးကမာမဏိသင်္ကြံ၊ ကျော်ခေါင်သီရိတို့နှင့် ရွှေချီတပ်စုများကိုမိုးနဲသို့ရောက်လွှာမိုးနဲတွင်မရပ်မဆိုင်း၊ မေ့မိသောတပ်ကုန်ဆိုင်ရောက်ချီတက်၍သံလွင်သို့ဆင်းရန်တောင်ပန်း၊ ဂွေတက်အများ၊ ရအောင်လုပ်ဆောင်စေ၊ တပ်ပါရဲမက်လက်နက်ကိုင်တို့မှာလည်း အနာအဖျားကင်းအောင်အညှော်အသင်းအစားအသောက်များကိုတပ်မှူးတပ်အုပ်တို့ကမြဲစိတ်စေ၊ အရိပ်မထွက်အောင်တပ်တော်ကသည်ကုလား၊ မတောင်စခန်းကသီပေါမြို့ရောက်၁၂စခန်း၊ သီပေါမြို့ကသည် မိုးနဲရောက်၁၁စခန်းလမ်းစဉ်စာရင်းဆက်သွင်းချက်အတိုင်းတပ်တော်များကိုချီတက်စေ၊ ယွန်းသံခံငပန်းပုံကိုကျော်စဉ်တိုက်ပြာပင်ရေပြည်ရွာရွှမ်းသံခံငသည်လုံဇေယကိုလက်ယာဝင်းဆိုင်သလပ်သည်ကိုသနားတော်ခံစေမည် ဆက်သွင်းချက်အတိုင်းသင့်ပြီ၊ ထီးဖြူတော်ယမားတော် နေရတော်အစုသားတို့ကိုတပ်မတော်မှာလိုက်စေရမည်၊ နှုတ်၍စုထားစေ၊ ရွှေတိုက်ဝန်ဝန်စုသန့်ပြန့်ကဝါတော်အစုသားတို့မှာအလုပ်တော်အများလုပ်ဆောင်ရသည့်အစုသားဖြစ်သည်၊ ခွဲရသမပါစေနှင့်၊ ပိုလူပါစာရင်းတိုး၍အစုမှာထမ်းစေ၊ ဂွေသင်းအစုသားတို့ကိုတပ်မတော်မှာလိုက်စေရမည်၊ လက်(ရွေး)ကြီးမှူးသို့အပ်၍စုထားစေ၊ စက်ကူညီထိုးအစုသားလူ၃၃ကိုတပ်မတော်မှာလိုက်စေရမည်၊ နှုတ်၍စုထားစေ၊ သီဟတောဘုရားကျောက်စေတီလုပ်ကျောက်ညီအစုသား၂၀မှာအလုပ်တော်နှင့်ဖြစ်သည်၊ လုပ်လူ၂၀ကိုတပ်သို့မပါစေနှင့်၊ နှုတ်၍သူရဲကြီးမှူးသို့အပ်၊ မင်းတုံးမင်းသွေးသောက်လတ်ဆွဲလူဦးစီးဝယ်ကုန်ရုပ်သေးထမ်းလူပေါင်း ၆၅လိုက်မင်းသွေးသောက်လတ်ဆွဲလူဦးစီးဝယ်ကုန်ရုပ်သေးထမ်းလူပေါင်း ၈၉တို့ကိုမြို့ရွာသူကြီးတို့ကို

သိမ်း ရုံး ရာပါ ခြေဘင်း နှင့်စာရင်း ကျယ်ဆက်၍ ဂျီနိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
 ရှေ့ချီတပ်သို့မပါစေနှင့်။ တပ်မတော်မှဘမင်း ငယ်ကျော်ထင်နှင့်လိုက်သွားစေ။
 2 November 1808
 ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရားကြီး နန်းစံ၂၆ နှစ်တော်သမိမာသ်
 သုခဒိန် ၃၀ ရက် တော်လဆန်း ရက်နေ့နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေပန်းတန် ဂွေတော်ထမ်း သာရ ဝေါကျေး ဂွာမှာအိမ်ခြေအများ ဂွီ
 ဂြောင်း ကိုရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်။ လက်နက်ကိုငါးစုံစေလူစေကုန်
 စင်အောင်ရေကင်း ဝန်သီရီစည်သူကထိမ်း ဂုံး ချီ ရွှေဘဝါး တော်မြတ်အောက်
 အလွင်အမြန်ဆန်တက်လှာစေ။ အဆောင်မြဲအတွင်း သွေး သောက်လတ်လူတို့ကိုမြင်း
 ခွဲ၍လိုက်ထမ်း စေရမည်။ အတွင်း ဝန်ကစည်း ဂြပ်စေ။ ၄၀၊ ၅၀ သွေး သောက်
 လတ်စွဲရသပါသူတို့သား မြေး တောတွင်း ကျေး ဂွာမှာ ဂွီသူတို့ကို ခေါ်၍ အဆောင်
 တော်မှာမြဲစေ။ လက်ယာရန္တမိတ်ကိုဝန်ထောက်ခန့်မည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။
 ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ဤနန်း စံ၂၆၅^{3 November 1808} စံတော်သမိမာယ်
 သုဒ္ဓဒိန်၃၀၀နတ်တော်လဆန်း ဂရက်နေ့နား ခံဇေယ နော်ရသတ္တင်ပြန်။
 (ရှေး တောင်း သုတေသန)

တပ်ရုံး ကပို့ရောက်လာသည့်လူလွတ်ကသည်း စုကိုမြင်း မပြည်သည့်မင်း သား ကို
မြင်း စုမှာဖြည့်၍မြင်း ခွဲ၊ တပ်မ တော်မှာ ပါရန်စုသား သည်လူ ၆၀၀၀ ကျော်
ထွင်အိမ် ရွှေလမိုင်း ပါသည်မှာအိမ် ရွှေကိုခွဲဖြတ်မင်း(လူ) စါရင်း များကိုပြည်၍ စါစား
စါရင်း ပါမှအိမ် ရွှေလမိုင်းဖြတ် စေ၊ စါစား စါရင်း မပါလျှင်အိမ် ရွှေလမိုင်း သဆို စေနှင့်၊
မက္ကရါမင်းကိုသနား တော် မူသည့်ခွဲပါ သွေး သောက် ဝင်အမှတ်မန့်၊ ချီတိုက်က ၁၃၅၊
မက္ကရါမြို့က ၁၂၅၊ ရွှေဘူရီက ၁၂၅၊ တလုပ်မြင်း မြေ ကျေး ရွာက ၅၀၊ တလုပ်
မြို့ကျေး ရွာက ၁၅၊ ပြင်စည်မြို့ကျေး ရွာက ၁၀၊ သွေး သောက်ခွဲထီး မိုး အဆိုင်
ကို ၄၀၊ အစုစု ပေါင်း ၄၁၇ လူတို့ကိုသုကြီး တို့ကသိမ်း ခေ၍လွှာ ပါ ဧပြီ ၁၈၀၈ နှင့်
မက္ကရါမင်း ကရှီခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်၊ တပ်မ တော်မှာ မက္ကရါမင်း နှင့်
လိုက်သိမ်း စေရမည်တပ်ခွဲ၍သိမ်း စေ၊ ငမဲ့ရွာစား လက်ယာ ရွှေ တောင်ကန်
ကသည်း ရွှေ တောင်၊ သား ငပါ၊ ငပေ၇၈၊ ငအောင်စံ၊ ငရွှေလူတို့ကိုလက်ယာ
ရွှေ တောင်ကစာရင်း ဆက်သည့်အတိုင်း နှုတ်၍လက်ယာ ရွှေ တောင်သို့အပ်၊ ငနွဲ့ကို
ဒိုင်း ဝန်ကပြုစု ကျွေး မွေး ထား စေ။

ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၆ နှစ် တေရသမိမာသ်
သုဒ္ဓိဒိန် ၃၀၉ နတ် တော်လဆန်း ၉ ရက်နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
(ရွှေ တောင် သု တေသန)

ကျွင်း ခံစား နှင့်ဇင်း မယ်ကလာရင်း လူလေး ယောက်ကိုမိုး နဲဗိုလ်မှူး စစ်ကဲ
တိုက်ခေတ်၍ စစ်ကြောပြီး လျင်ရွှေဘဝါး တော်အောက်ပို့လှာစေ။ ကျွင်း ခံမြို့
မှလည်း မိုး နဲဗိုလ်မှူး တိုက်တော်သင့်သူကိုခန့်ထား၍ စေခံနေစေ။ ကျား ငယ်
အစုထွင်လူကြီး လူသန်လူမြန်ကို ရွေး၍ ၅၀၀၀၀ချီသွား စေရမည်။ ရဲခေါင်ကျော်
စွာ၊ ငနိုး၊ ငကျော်၊ ငချောသူ၊ ငနေကျော်တို့ကို ၁၀၀၀၀တပ်မှူး ခန့်၊ ကျော်
ခေါင် နော်ရထာကို ၅၀၀၀တပ်ချုပ်ဗိုလ်မှူး ခန့်၊ သေနတ်နား ဆေးဘူး ငယ် ၅၀၀၀
လုပ်စေ။

ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ၂၆^{5 November 1808}နှစ် တေရသမိမာသ်
သုခဒိန် ၃၁၀နတ် တော်လဆန်း ၁၀ရက်နေ့နား ခံဇောယ နော်ရထာထွင်ပြန်။
(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

မိုး နဲကွီခိုး သံတော်ဦး တင်လှာသုတို့ပြန်သည်ကလယခုတပ်တော် ချီသည်လမ်း
 ကိုပြန်စေ။ နေမျိုး ကျော်ခေါင်လက်ရ ခြေ ဝယ်ကွန်ကသည်း ကုလား လူတို့ကိုစာ
 ရင်း တော်ဆက်သည့်အတိုင်း နေမျိုး ကျော်ခေါင်သို့အပ်။ မြေစွန်း ဝန်မင်း လှ
 သီရိကစာရင်း တော်ဆက်သည့်လက်ရ ခြေ ဝယ်ကွန် ၄၆၆ ဝန် နေမျိုး သီဟသူကစာ
 ရင်း တော်ဆက်သည့်လက်ရ ခြေ ဝယ်ကွန် ၂၉ လူတို့ကိုမင်း လှ/နေမျိုး သီဟသူတို့ကိုသ
 နား တော်မူသည်။ စကိုင်း မင်း ဥယျာဉ် မြေဝက် မြေလပ်သင့်ရာတွင်ပုသိမ်မင်း
 နေရန်စာဆောက်စေ။ မိန်း မစိုး မင်း ငယ်ရွှေတောင်ကို ရွေး အိမ်မွေးအိမ်
 သနား တော်မူသည်။ ဆွေသား မျိုး သား အိမ်ရင်း ၁၇ ပွား အိမ်ရ။ ၂ စုလူ ၂၄
 ကိုစာရင်း ကျယ်ဆက်၍ ဂျီခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ရွှေချီတပ်သို့မပါစေနှင့်။
 တပ်မတော်မှာမင်း ငယ်ရွှေတောင်နှင့်လိုက်ထား စေ။

ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ဤ နန်း စံ ၂၆ နှစ် 6 November 1808
 သုဒ္ဓိဒိန် ၃၁၁ နတ်တော်လဆန်း ၁၁ ရက်နေ့နား ခံဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရွှေ ဟောင်း သူတေသန)

ညောင်အုပ်မြို့မှာ ခန့်ခြေလက်နက်ကို ပြေသည်ကို မလွတ်ရ။ သာ ပို၍ တောင်း
 ကြောင်း နှင့် ရွှေ နား တော်ကြား တော် မူသည်။ ခန့်ခြေလက်နက်ကို ပြေသည်
 မြို့ရွာများ မှာ အခြား မြို့ရွာက (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း ကျလုပ် နေ၍
 သည် လျှောက်ထား လျှင်သာ တိုက်ဆိုင် စီစစ် ပေး အပ် စေ။ ခန့်ခြေလက်နက်ကို ကယ်
 ပို၍ မတောင်း နှင့်။ ခန့်ခြေလက်နက်ကို ပြေလျှင် မြို့ရွာသူကြီး တို့ကို မြို့ရွာပြန် စေ။
 ကျား ငယ်စု ရွေး ရလှ ၅၀၀ ကို တပ်မှူး ရံထား သူတို့ကို အပ်၍ သွန်သင်ပြသ စေ။ ဒိုင်း
 ဝန်ကတံတား တော်လုပ် ရန် လက်သမား တက်ကသည်း ကြေး ငွေ ပေး ဝယ်လုပ် ဆင်
 စေသူလူ ၃၀ နှင့် ရွှေချီတပ် တော်တွင် မပါကုန် ငှက်သည့် လူစု မြို့ရွာသူကြီးက မသိမ်း မရုံး
 အဝေး များ ရွာမှာ ကြွင်း ကျန်သည့်ကသည်း အတ္တပတ်ကုလား တို့ကို စစ် ကြော်သိမ်း
 ရုံး ၍ အပ် တော် မူသည်။ ကျန် တော် များ ကိုယ်မ်း သိမ်း ထမ်း ရပါမည်။ အကြောင်း နှင့်
 ငှက်သိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကြွင်း ကျန်သည့်ကသည်း အတ္တပတ်ကုလား တို့ကို ဒိုင်း
 ဝန်ကသိမ်း ရုံး ၍ ကျန် တော် များ ကိုယ်မ်း သိမ်း ထမ်း ရွက် စေ။ ပုသိမ်မင်း လူအ
 နှိပ် ၃၂ လက်ပံဘုရား စေဘင်္ဂ ၂၂ ကို စေဘင်္ဂ ၆၆ အချက်ကုလား ၁၂၂ က ၁၂၂၊ ငွေ
 တော် ဝယ်လုပ် ပေါင်း ကသည်း ကုလား ၄၀ ယောက်တို့သည် စုရှင်အပ် ရာပြင် ခွဲရ
 မပါကြွင်း ကျန်၍ ကြောင်း နှင့် စာရင်း ကယ်ဆက်၍ ပုသိမ်မင်း ဝန်တို့က ငှက်သိုး သံ
 တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ပုသိမ်မင်း ကိုသနား တော် မူသည်။ မိတ္ထီလာမင်း သမီး
 ကိုသနား တော် မူသည်။ ငြိမ်းသား အဘသိမ်း စုလယ်လုပ်သန္တကဏ္ဍန် ၅၀၊ မိတ္ထီလာမြို့က
 သိမ်း ရုံး ပါသည်ကို တပ်သို့ မပါ စေ နှင့်။ မိတ္ထီလာမင်း သမီး ကိုအပ်။ ပေး ခွဲသနား
 တော် မူသည်။ မိုး ယဉ်ခံဆိုင်း အတီး အက ၄၅ တို့ကို တပ်မ တော် မှာ လိုက်သိမ်း စေ
 ရမည်။ မိတ္ထီလာမင်း သမီး သို့အပ်ပြီး လျှင်တပ်ခွဲ၍ နေ စေ။ အတွင်း ဝန်မင်း ကြီး
 မဟာသက် တော် ဂွဉ်ဆင် ဝန် နေ မျိုး စည်သူ၊ ခေါင်တုံမြို့စား မဟာမင်း လှမင်း
 ခေါင်၊ ဆင်မင်း ဝန် မဟာမင်း လှ (မင်း ကျော်) ၀ ရနဲမြို့စား နေ မျိုး သီရိ ကျော်သူ၊ နေ မျိုး
 ကျော် ခေါင်၊ သံ တော်ဆင် သီရိ နန္ဒ ကျော်၊ စည်သူ နန္ဒ ကျော် ထင်၊ ရာဇနန္ဒ ကျော်၊
 မြို့ရွာစား လက်ယာ ရွှေ တောင်၊ နား ခံ ဇေယ နော်ရထာတို့ကို စာရင်း ဆက်
 သည့်ကသည်း အတ္တပတ်ကုလား တို့ကို စာရင်း ဆက်သည့်အတိုင်း သနား တော် မူသည်။
 ရွှေစက် တော်ဖြန့်ချိ တော် မူမည်လမ်း တ လျှောက်မှာ တဲနန်း တော်အဆောက်အလုပ်

လမ်း အပြင်အဆင်မှစ၍ ဆောက်လုပ်စီရင်ရန်ရှိသမျှကို ဝန်ထောက်စည်သူရဘဇာ
ကိုခန့်ထား၍ စီရင်လုပ်ဆောင်စေ။ တပ်တော်အချို့အသွား အကြောင်း အရပ်
များ အလွှင်အမြန် မပြတ်ကြား သိတော်မူရအောင် တစခန်း လွှင်မြင်း သုံး စီး
စီထား စေ။ မောင်း မယ်ရောက်ခရီး လမ်း တလျှောက်ပြင်ဆင်လုပ်ဆောင်
ရန်ကွန်း ထောက်နန်း တော်ဆောက်ရန်သီ ပေါမြို့တွင် မြောက်တပြင် မြေလပ်မြို့
ကျေးရွာများ ကမ်းရိုး ကွဲခွာခွာ ဝန်တင်ကျဉ်း လူဆောင်လူဆင့်ဆိုတောင်း ရမ်း
စုပုံရမည့်အမှုများ ကို ဝန်ထောက်စည်သူရဘဇာ နှင့် ခန့်ထား သွား စေမည်ရံ
ထား ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ၂၆ နှစ် 7 November 1808
သုခဒိန် ၃၁၂ နတ်တော်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ခံဇေယ နော်ရထာထွင်ပြန်။
(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

အိမ်ရှေ့သင်း ပင်း ၊ ဆင်မြင်း ကျေး ကျွန်အမျှတမ်း အစုအဝန်း စား ကျေး မြို့
 ရွာများ ကိုစကိုင်း မင်း ကိုသနား တော်မူသည်။ စကိုင်း မင်း ကိုအိမ်ရှေ့မင်း
 မှတ်သား ခေင်္ဂါဝေင်္ဂါဉာဏ် စေ။ နေမျိုး ကျော်စွာ၊ နေမျိုး ရာဇသုတို့ကိုအိမ်ရှေ့ဝန်၊
 နေမျိုး သီဟသူရ၊ ကျော်တင်ရွှေ တောင်စည်သူတို့ကိုအိမ်ရှေ့အတွင်း ဝန်အရာနှင့်
 စီရင်စေ။

ဆန္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ဦး နန်း စံ၂ရက်^{6 April 1809} တေရသမိမာသ်
 သုဒ္ဓဒိန်၄၆၂ကဆန်လဆန်း ၁၂ရက်နေ့နား ခံပြောကြီး များ တွင်ပြန်။

အိမ် ရွှေအိမ် တော် ဆောက်မည်မှ ဘာတမ်း ထွက်အတိုင်း ဖွတ်တော်မဆောက်လုပ်
စေ။

ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ၂ ရှစ် ^{22 April 1809} တော်သမိမာယ်
သုခဒိန် ၄၇၇၈ ကဆုန်လပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် နေ့နား ခံနန္ဒ ကျော်သုတ္တင်ပြန်။
(တက်ဗဟို ၄၅၂၁၇)

လက်ဝဲဝင်း မှူး မယား မိမင်း လှန့်ငဲ့ ရွှေ ဧကောင်ရန်ငူ ကျော်စွာတို့ရှိခိုး သံ
 တော်ဦး တင်ကြသည့်အ မွေစကား မှာ ရွှေ ဧကောင်ရန်ငူ ကျော်စွာအမိမိနှင်း
 ပင်နှင့်လက်ဝဲဝင်း မှူး ဂွင်း ကွာသည် နောက်မိမြတ်၊ မိဥတို့နှင့်သင့် နေသည်၊
 နောက်မိမင်း လှန့်ငဲ့သင့် နေသည်၊ လက်ဝဲဝင်း မှူး ရှိစဉ် ကြေး ၆၄၀ ကျော်
 နှင့်လယ် ၂၀ ဝံကြိုတို့ကို ရွှေ ဧကောင်ရန်ငူ ကျော်စွာသို့ခွဲ ဝေ ပေး သည်မိမင်း လှတင်
 ချက်ထွင် ပါသည်ကို ဆောက်လုပ်အထက်အ မွေပစ္စည်း ခွဲ ဝေ ပေး သည်ဟုယူရန်ရှိသည်
 ဖြစ်သည်၊ မိမင်း လှပိုင်ထိုက်သည့်ဥစ္စာပစ္စည်း သက်ရှိသက်မဲ့များ ကို ရွှေ ဧကောင်
 ရန်ငူ ကျော်စွာတို့အ မွေခွဲ ဝေ ဧကောင်း သည်မ ဧကောင်း မဆိုစေနှင့်၊ နောက်
 မိမင်း လှ သေလွန်လျှင်လည်း လက်ဝဲဝင်း မှူး နှင့်မိမင်း လှသင့် နေသည်ထွင် မွေး
 မြင်သည့်သမီး ရှိသည်၊ ရွှေ ဧကောင်ရန်ငူ ကျော်စွာကအ မွေဆိုသင့်သည်မ ဧကောင်း
 မဆိုစေနှင့်၊ နောက် မွေး မြင်သည့်သမီး က (သာ) အမွေဆက်ခံ စေ။

ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ၂ရ^{24 May}နှစ်¹⁸⁰⁹ ဧကရသမိမာသ်
 သုဒ္ဓဒိန်၅၁၀ နယုန်လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး ထွင်ပြန်။
 (တက်ဗဟို ၄၅၂၁၉)

တိုင်း ရေး ပြည်မှတရား စကား အရှက်အတင်ရှိသည်ကို စစ်ကြောစီရင်စီမံမည်
 သား တော်များ ကိုလွှတ်တော်သို့ကပ်၍ စီရင်စီမံသည်။ ရွှေဘိုခွင့်ထီးခွင့်ရှိလျှင်
 လွှတ်တော်မှ ရွှေဘိုကံသား ရမည်ဖြစ်လျက်ထွက်စံ တော်မူရသကဲ့သို့ ရွှေဘိုကံသား
 တန်ဖိုးကြောင့် ရွှေဘိုကံသား သူငယ်များ ဖြူငယ်တို့ကိုကြား မြင်သမျှ ကြွေးကပ်ပုံအခိုင်
 ရပ်စုအစုအဝေး အနီး မောင်း ကြော်ငြိုး လျှင်အဆုံး စီရင်။ ရွှေဘိုကံသားဝင်
 အမှုကိုလည်း စစ်ကြော၍ထိုက်ရသစီရင်။

ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ၂ရက် 3 October 1809
 သုခဒိန် ၆၄၂ တန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ခံဇော ကျော်ထင်ထွင်
 ပြန်။

(တက်ဗဟို ၄၅၂၁၉)

ဗာရဘဏသီပြည်က ရေဘက်သည့်ပုဏ္ဏား တို့ကိုရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား ဖြစ်စေပေါင်း မှာ
 အထက်ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား တို့ပေါင်း သည်ပေါင်း နည်း စလွယ်ကိုး သွယ်အကို ရွှေဖျင်ကြ
 အပေတင် ရွှေပွင့်ကြသနား တော်ခံစေ၊ ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား တို့ကမင်း ညီမင်း
 သား မှူး တော်မတ် တော်တို့ကိုမရှိခိုး စေနှင့်မှူး တော်မတ် တော်တို့ကလည်း ရှိ
 ခိုး မခံစေနှင့်၊ သား တော်တို့ကိုရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား တို့ကလက်နှစ်ဖက်လက်ဝါး နှစ်
 ဖက်ကိုသာဖြန့်စေ၊ ခန့်တော်မူသည့်ရှစ်ပါး ပုဏ္ဏား တို့သေလွန်လျှင်ဖျင်ခါသာ ရွှေ
 မှော်ပြန်နှင့်သကြိတ်စေ၊ သီဟိုက ရေဘက်သည့်ရဟန်း တို့ကိုသီဟိုသို့ပြန်သွား စေ၊ အလို
 ရှိသည့်ကျမ်း ဝန်များ ကိုလည်း ပိဋကတ်တိုက်ရှိစာစုကပေး အပ်၍ အောင်ယူစေ၊
 သီဟိုရဟန်း တို့နှင့်ဝတ်မြေဝန်သီရိနန္ဒသူရကိုလည်း သီဟိုသို့လိုက်စေ၊ ဟံသာဝတီသဘော
 သီရိအရေဘက်လည်း ကောင်းမွန်လုံခြုံအောင်ပို့စေ၊ တပယ်င်းမြို့နယ်တွင်း ပဒုံမြို့နယ်တွင်း
 ကျေးရွာများမှာတိုက်ခိုက်ဆိုး သွမ်း သည်သူခိုး ထား ပြတို့ကိုတပယ်င်း မြို့နယ်တွင်း မှာ
 လည်း တပယ်င်း မြို့ဝန်မြို့သူကြီး တို့ကမိအောင်တမ်း စေ၊ ပဒုံမြို့နယ်တွင်း မှာလည်း
 ပဒုံမြို့အုပ်မြို့သူကြီး သူကြီး ငယ်တို့ကမိအောင်တမ်း စေ၊ လက်ယာဇေယနှင့်သဘာည်
 ရွာသူကြီး ကိုလည်း ခန့်ထား၍တမ်း စေ၊ မမိမရလျှင်မြို့ဝန်မြို့အုပ်မြို့သူကြီးသူကြီး
 ငယ်တို့ကိုရဘေဝတ်စီရင်။

21 January 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့နား စေမြေခင်မှူး
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန၊ အုပ်ချုပ်ပုံ၊ ဒု၊ ၁၉၆၅၊ ပိုဒ် ၁၉၃၊ စာ၊ ၄၂)

1802

[illegible]

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၃ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၀ မိနစ်

သီဟိုဠ်နန်း ဂါလီပူရ၊ ကောလမ္ပပူရနှင့် ဟိန္ဒူစော်ဘွား တို့ကို ပေး မှာရန် စာ၊ သီဟိုဠ်
အမတ်တို့ကို ပေး မှာရန် စာ၊ ဝတ်မြေဝန်သီရိနန္ဒသူရ၊ သီရိစန္ဒရတ် ကျော်အပ်ရန်
မှတ်စာ၊ ဘံသာဝတီဗြဟ္မာန်၊ ရေဝန်အရသဂြိုဟ်တို့သို့ ပေး မှာရန် စာများ ပို့ဆက်သွင်း
ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ဝတ်မြေဝန်သီရိနန္ဒသူရကို ရွှေကျပ်လက်ဆိုး သနား တော်မူသည်။
စာချွန်ရေး ဖြေရေး ရှိသွင်း ။

25 January

1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ခဲစမြေဝင်မှူး
အဘယ ကျော်ထင်ထင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေ သန)

လက်ထပ်အခမ်း အနား များ မှာလည်း ပု ရေဟင်္ဇာဒရပဏ်ကျမ်း ထွက်အတိုင်း သာ
လိုက်နာစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၆ ရက် နေ့နား ၂၅ January 1810
ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံ၊ တ၊ ၁၉၇၀၊ ပိုဒ် ၃၉၄၊ စာ ၁၂၇)

26 Janaury 1810

1810

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခုနှစ် ဧကန်တော်လှိုင် မိုင်း ကပွင်း စုစပါး ကိုမင်း ကွန်း ကို
တော်မှာသွင်း စေ။

26 January 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ နော်
ရတတင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေမြို့တော် နေ ငဝန် ၊ ငတွယ်တို့ကမင်း ကွန်း ကင်း တော်သို့ဆန်တက်သည့် လှေ
 တော် များ မှာတံဆိပ်ကင်း စာခံယူ၍ စစ်ဝတ် ရေး စား ပန္နဘလက် ဆောင်
 မရှိ စေရ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခု စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ဆိုင်ရကင်း ခွန်¹⁷⁸³ တော်
 ကို ချေပေး ပြီး လျှင်တနှစ်လျှင်ခဲ ၁၀၀၀၀ နှစ် ဆောက်စည်သူရဇာအဘွားကိုခံ၍
 အကွဲအပြား မရှိတဝတည်း အုပ်ထိန်း ဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
 တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မင်း ကွန်း ကင်း သို့ဆန်တက်သည့် လှေ များ မှာ ငဝန်၊
 ငတွယ်တို့ကတံဆိပ်ကင်း စာခံယူပြီး လျှင်စစ်ဝတ် ရေး စား ပန္နဘလက် ဆောင်မ
 ရှိ စေရ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခု စစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ကင်း ခွန်ကိုဆိုင်ရခဲ¹⁷⁸³
 ပေး စေ ၊ ငဝန် ဆောက်စည်သူရဇာအဘွားကိုခံပြီး လျှင် ငဝန် ၊ ငတွယ်တို့ကလည်း
 တနှစ်လျှင်ခဲ ၁၀၀၀ ဆက်သွင်း စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော်ဂရက် နေ့နား ခဲရေးခါး^{27 January 1810}
 ရွာစား ငပသီထွင်ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မြေစွန်း ဝန်က ငွေ တော် နှင့် ငွေ ငွေ သွင်း ရန် စပါး ၈၀၀၀ ဝိသုဒ္ဓိ ၅၀၀၀
 ကျော် ၆၀၀၀ သွင်း သည် ဖြစ်သည်။ ငွေ တော် ဝယ်ရင်း စပါး ကို ပြေ အောင်
 မြေစွန်း ဝန်ကို တောင်း ချီးမွမ်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခု တပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နား ခံ ပြောကြီး မှူး
 တွင်ပြန်။

(ရှေး တောင်း သူ တေသန)

တက္ကသိုလ်ကျမ်း၊ ဤလက္ခဏာမဟာမူရခနကျမ်း၊ များ ကိုဆရာတော်ကမ္ဘာ
ပြန်၍ပြီး သမ္မာကိုဆရာတော်စုကသဘောအနက်ထုတ်၍ဆက်သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၀ရက် ၂၉ January 1810
နေ့နား ခေ မြောင်
မှူး တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဂေါဝီနန္ဒမဟာရာဇာနိဒါနမဟာရာဇာဂုဏ်ပြသရေးသားစေသည့်သကန္တ
 နတ်ဂုဏ်ပုံကိုဆက်သွင်းချက်အတိုင်းဝါးကိုအဂုဏ်လုပ်၍စက္ကူဆေးကောင်းမွန်
 လျောက်ပတ်တင့်တယ်အောင်ချယ်လှယ်စေ။ နှစ်စဉ်ပူဇော်ရန်ပုံအတိုင်းဧည့်
 ကိုလည်းသွန်းလုပ်စေ။ ပူဇော်ရန်စာရင်းအတိုင်းလည်းပြီးအောင်ခန့်
 ထားစီရင်စေ။ သကန္တနတ်ပူဇော်ရထားမှာဂေါဝီနန္ဒမဟာရာဇာနိဒါနမ
 ဟာဓမ္မရာဇာဂုဏ်ထွက်ဆိုချက်အတိုင်းအလံဖြူစိုက်စေ။ ရထားအဆွဲအင်္ဂါမှာလည်း
 နှစ်စဉ်ကဲ့သို့နှစ်ဘက်ဖြိုင်မဆွဲမင်္ဂလစေနှင့်။ ပူဇော်မည်ကလေးရွှေစွန်းနှင့်သ
 အသအယာဆွဲ၍ရွှေတော်သို့သွင်းစေ။ ခရုသင်းဆည်းလည်းများကိုနှစ်စဉ်
 မှတ်လုပ်မြဲပုဏ္ဏားတို့ကိုမမှတ်မလုပ်စေနှင့်။ မင်းမိဘုရားမင်းသားမင်း
 သမီးတို့ကိုသနားတော်မူသည့်သမ္ဘာန်ကြီးများမှာရွှေကိုသမ္ဘာန်ရှင်တို့ကချစေ။
 ခြံရံဝတ်မြဲဝန်ရွှေတောင်သီရိစည်သူရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်းခြံရံ
 ဝတ်မြဲသုကြီးငဆန်းကိုမြဲရွာသူကြီးတို့နည်းခြံရံဝတ်မြဲသို့ပြန်သွားစေ။ ဟံသာ
 ဝတ်အကောက်ဝန်သီရိရာဇဓမ္မရတ်မယေမီမယားသားသမီးတို့ကိုလက်ရေး
 လက်မှတ်မှတ်တမ်းမှာချက်နှင့်အမွေခွဲဝေပေးသည့်စာကိုအကောက်ဝန်သီရိ
 ရာဇနော်ရထာဆက်သွင်းရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်မှာလက်မှတ်တမ်းစာအ
 တိုင်းဥစ္စာပစ္စည်းများကိုမယားသားသမီးတစုဝေယူကြစေ။ တရားတပေါင်
 မထွေမဆိုကြစေနှင့်။ ဆားတောင်ရွာသင်းတွဲရွာ၊ မြေရွာ၊ ရဝေးရွာအ
 စီရင်သူကြီးတို့နှင့်ရွာနေမိန်းမယောက်ျားရှိသမျှကိုအကုန်အစင်ခန့်ထား၍
 သိမ်းရုံးစေ။ ဗဒုံမြို့သူကြီးကတမ်းမိသည့်သားပြတို့ကိုလည်းခြေချင်းနှင်လုံခြုံ
 အောင်ယူစေ။ ထားပြအတိုက်ခံရသူတို့ကိုလည်းရွှေဘဝါးတော်အောက်ခေ
 စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပို့တွဲလပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် 30 January 1810 နေ့နားခဏ

နော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရွေးတောင်းသုတေသန၊ အုပ်ချုပ်ပုံ၊ တ၊ ၁၉၇၀၊ ပိုဒ် ၃၉၄၊ စာ ၂၇)

သီဟိုဠ်ရဟန်း တို့ကို ဂေါဝိန္ဒ မဟာဝရဇာဇိန္ဒာအင်္ဂုမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာဘိဇ္ဇာနိဗ္ဗာန်အ
 က္ခေခံ စေ၍ မန္တမာဒေသတိုက် ဗိရုဏသီ၊ ကပ္ပိလဝတ်၊ ဒေဝဒေဟ၊ ကောလိယ၊
 ရာဇဂြိုဟ်အကြောင်း အရာများ ကို ပြောဆိုစေ၊ ဗိရုဏသီ ရေဘက်သည့်ဘုရား
 ရုပ်တုတော်များ ကိုလည်း ဘုန်း မြှော်ပူဇော်စေပြီး မှအမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း
 သီဟိုဠ်ပြန်စေ၊ သကန္တတက္ကနတ်ရုပ်ကို ကြွေး သွန်း လုပ်မည်မှာ ပုံကိုပူခန်း မင်း
 ထမ်း ငရွဲကိုလုပ်စေ၊ နှစ်သစ်အမြောက်သံ ပေး ကောက်သစ်ထမင်း ပွဲသွင်း မှာ
 စာရင်း သွင်း ချက်အတိုင်း သင်္ဃာန်၊ ခင်း မြဲအမြောက်ဝပြင်အမြောက်တို့ကို
 လည်း အရှေ့သို့တိုး၍ ခင်း စေပြီး လျှင်အမြောက်သံ ပေး စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား ခံ ရေခါး ရွာ
 စား ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နှစ်သစ်တက် ကေခက်သစ်သမင်း စား ပွဲ တော်တွင်အဝေး အလံအစေအပါး မင်း
 မှတော် နှင့် ခန့်ထား ဂြို နေသူတို့ပြင် ပွဲ တော်သို့ မဝင်မရောက်သူ နှိယဉ်ဆိုသူတစ်
 ကိုအရံအထူး ဘွဲ့အမည် အစီး အနင်း အဆောင်အရွက် နေရံအစုအဝန်း ကို
 နှုတ်၍ အစုရင်း ဆိုင်ရံမှတစ်ပါး စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ နှစ်တပို့တွဲလပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် ^{31 January 1810} နေ့နား ခဲ ရေခါး
 ရွာစား ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေမြို့တော် နေငါးခြံစံး ၊ ငပေတီထင် ၊ ငအူ ၊ ငတိုး တို့က ရွှေမြို့တော် ၊ စတိုင်း ၊
 အဝါတံတား ဦး ၊ မင်း ကွန်း ၊ ရွှေစက်တော် အောက်မှစ၍အရပ်ရပ် ရောင်း
 ဝယ်ပြုလုပ် ရောင်းသူ ဝယ်သူတို့မှာ ပွဲတော်ကြီး ပွဲခွန်ကောက်ခံသည့်ပြင် ရာဇာဇာ၊ ခရီး
 တိုက်ချိတ် ရေး မှတ်သူတို့ကတစ်ဆင့် ၂၀၀၊ ၂၅၀ ကောက်ယူသည် များ သည်အခွန်တော်
 လွတ်လပ်ရှိသည်။ တဝတည်း ဆွဲတိုက်တိုက်ချိတ် ရေး မှတ် ကောက်ခံ၍တနှစ်လျှင် ရွှေငါး
 ငှင်း မြို့ကျေး ရွာများ သို့ကျရောက်သည့်နှစ် ၊ ပဲ ၊ ရေနံများ ကိုလည်း တဝတည်း
 ရောင်း ဝယ်၍တနှစ်လျှင် ရွှေ ၅၀၀၊ ၂၀၀ အခွန်တော် ရွှေ ၁၅၀၀၊ ၀၀၀ ကောက်စည်
 သူရဇာဇာအအုပ်ကိုခံ၍ဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
 ချက်အတိုင်း ငါးခြံစံး ၊ ငပေတီထင် ၊ ငအူ ၊ ငတိုး တို့က ၀၀၀ ကောက်စည်သူရဇာဇာ
 အအုပ်ကိုခံ၍တနှစ်လျှင် ရွှေ ၁၅၀၀ ဆက်စေ ၊ ကောက်သစ်ထမင်း စား ပွဲတော်တွင်
 မကျန်း မမာဆို၍ မဝင်မရောက် နေသူတို့ကိုအစုရင်း မှာထမ်း စေမိန့်တော်
 ပါသည်ကိုသိမ်း ၍ ဝင်ထွက်ထမ်း ရွက်မြှုပ်ဝင်ထွက်ထမ်း ရွက်စေ ၊ သား တော်သမီး
 တော် မြေး တော်တို့ကိုကသည်း ခွဲ ဝေသည်မှာ အမွေ ငွေ တော်သနား တော်မူသည့်
 အတိုင်း ခွဲ ဝေ၍သနား တော်ခံပြု စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား 3 February 1810
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဂေါဝီနွံ မဟာဝရဏီနွံအဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဂုရုပုဏ္ဏား တော်ကယောကိဘ၊ ရန်
 ဂနာဟဒီဆိပ်၊ သာဓဲ၊ ရန်ဘတ်တို့သေလွန်သည့်အကြောင်း အလှူအတန်း၊ ဝါရဏ
 သီဇ္ဈိယား၊ မယား၊ တို့ထံအကြောင်း ဤား၊ ပါလျင်ပုဏ္ဏား၊ ဂင်္ဂါရန်နှင့်ရ စေလွှတ်ပါ
 ရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း စေလွှတ်သွား စေ၊ သီ
 တိုရဟန်း တို့မှာ ဂေါဝီနွံ မဟာဝရဏီနွံအဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဂုရုသရဏီနှင့်စက်
 ပြောပြီး လျှင်အတွင်း တော်သို့ဝင် စေ၍တရား စကား ကိုပြောဆိုနာခံစေ၊
 ရွှေမြို့တော်ရှိသရက် တောသရဏ၊ ရွှေကျင်သရဏ၊ လောကမှန်ကင်း သရဏ၊ မင်း
 ကွန်း အနောက်ဘက်လက်ဝဲသရဏတို့ကိုပင် ခေ၍သီတိုရဟန်း တို့နှင့် ရွှေတော်စက်
 ပြောဆိုစေ၊ နေ့ဦး မင်း ကျော်ကိုယွန်း စုကောင်း ဟန်ဝန်၊ သာသနာကိုစို့ဝ
 တပ်ဒိုင်း ဝန်၊ သီရိဝိဇ္ဇာပိုကိုတပ် ကောက်ဟန်ဝန်၊ စည်သူသီရိ ရွှေတောင်ကိုဝင်း
 ကောင်း ဟန်ဝန်ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခုတပေါင်း လဆန်း ၂ ရက် နေ့နား ၄ February 1810
 ခံရေခါး ရွာစား
 ငပသီတွင်ပြန်။
 (ရွှေ တောင်း သုတေသန)

သီဟိုရဟန်း တို့နှင့်တရား စကား ပြောဆို စေရမည် စောင့်ငြိမ္မာရောက်သည့်
 မဲထီး ဆရာ တော်ကိုမင်း ကွန်း သို့ပင့်စေ။ လက်ရရှိရသော မှာဝန် ထောက် မြေပွန်း
 ဝန်ကခန့်ထား သူကား အုပ်ငစ်မာ။ ဤဝန် မြေတိုင်ငံ ခွေး ညိုတိုက်မီး မိသည့်သူခိုး
 ထား ပြတို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်လုံခြုံ အောင်ဆက်ပို့လှာ စေ။ ရောက်လျှင် ခြေ
 ချင်း ကြီး ကြီး ဖြတ် စောင့်ရှုညှိနှင့်အလုပ် တော် များ မှာသင့်ရသင့်ခိုင်းခန့်လုပ်
 ဆောင် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၃ ရက် နေ့နံနက် ၅ နာရီ ၁၀ မိနစ် ၁၀
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ပုဂံ အောက်မြို့ရွာ များ ထွင်ဗိုလ်မှူး မင်း ကျော်သီဟကလက်နက်ကိုင်သိမ်း ခုံး သည်
 ၂၁ ရွှေဘဝါး တော် အောက်အစုအဝန်း ကိုသိမ်း ခုံး စည်း ဖြတ်ရှိပြီး ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်
 မှူး မင်း ကျော်သီဟကမ ပြေကျန်လက်နက်ကိုင်ကိုမသိမ်း မခုံး စေနှင့်။ နန်း တော်
 ကအစုအဝန်း သား တို့ကိုပုံ တော်အတိုင်း ရှိသမျှလူကိုကုန်စင် အောင်စောရင်း ဆက်
 ဖြစ်စေ။ အရပ်ရပ်မြို့ရွာ နယ်ပယ် များ မှာအမိန့် တော်နှင့်သီး သန့်ပြဋ္ဌာန်း တော်
 မူသည်အတိုင်း တည် စေ။ တရား တ ပေါင်မ ရွှေမဆိုဖြစ် စေနှင့်။ နန်း တော်ထက်
 ထွင် တောင်ဘက်ကရှိသည် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၀) ၄၅ ခု ၆၀၊ ၆၄၊ ၆၇ ခုပုံ တော်စွဲစာ
 ရင်း စစ်တမ်း ရှိသမျှကိုပရိဘောဂတိုက် ဟောင်း သို့ချစ်သား စေ။ စာရင်းထိမ်း¹⁷⁸³
 သာရဝေ သော်ကိုလည်း သေပုဒ် နောက်နှင့်လုံခြုံ အောင်ထိမ်း သိမ်း စေ။ သား¹⁷⁹⁸
 တော်သမီး တော် ငြိုး တော်တို့ကိုအစေအသုံး လူပေး ဝေ တော်မူမည်မှာကသည်း¹⁸⁰²
 ဝေပုံအတိုင်း မြန်မာကိုလည်း ဝေပုံထား ခွဲ ဝေယူပြန် စေ။ ငစံ ပျော်၊ ငမင်း
 ရာ၊ ငမှို၊ ငစံသတို့နှင့် မဝင်မထွက်ရ၊ ရာဇဝတ် တော်ခံရသူတို့ကိုချမ်း သာ
 ပေး တော်မူသည်။ အိမ်ရှေ့မင်း ထံဝင်ထွက်ထမ်း ရွက်မြဲဝင်ထွက်ထမ်း ရွက် စေ။
 စည်သူရာဇာ ကျော်ထင်ကိုသံ တော်ဆင့်နာရီမှူး အရာနှင့်ဝင်ထွက်ထမ်း ရွက် စေ။
 မဟာမင်း လှကိုအကျည်း ကလွတ်၊ သူခိုး ထား ပြုတို့ကို ပေ၇ အောင်စစ်၍ ရွှေမိအောင်
 ဘမ်း စေ။ ပင်း မင်း သမီး ကိုသနား တော်မူသည် မြေမှာကျည်ဝန်မင်း ကျော်
 ရွှေ တောင်က တော်သင့်အောင်ချ ပေး စေ။ မြေတိုင် အမတ်ကမချ စေနှင့်။ ကို
 ဝန်မင်း ကျော် ရွှေ တောင်ကဖြူဝန်ကွန်း လှသည် တော်မှာသည် စောင့်ဖြစ် စေ။
 ငမြတ်သာနှင့်လူဂအိမ် ထောင်သား တို့ကိုစုရှင် ဝန်း ရှင်တို့က မနှုတ်မယူ စေနှင့်။
 ဆည် စောင့်တို့ကိုလည်း နယ်မြေအပိုင်း အခြား နှင့်သနား တော်မူသည်လယ် မြေကို
 ပယ်ရှင်နယ်ရှင်ဆို၍ မနှောကံမရှက် စေနှင့်အမိန့် တော်အကြိမ်ကြိမ်ထုတ်ပြန်၍ထိမ်း
 သိမ်း ရှိပါသည်ကို မြေစွန်း မြေဖြစ်သည် နှောကံရှက် ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး
 တင်သည်။ ဆည် စောင့်သည် နေတို့မှာအထက်အမိန့် တော်ရင်း အတိုင်း စောင့်နေ
 ထမ်း ရွက် စေ။ မြေစွန်း ဝန်ကမ နှောကံမရှက်မသိမ်း မယူ စေနှင့်။ သံချက်အစု
 မှာကိုဝန်မင်း ကျော် ရွှေ တောင်ကိုအုပ်စွဲထိမ်း သိမ်း အုပ်ချုပ် စေ။

6 February 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၄ရက် နေ့နံနက် ၆ နာရီ ၁၀ မိနစ်

မှူး တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

မဟာမင်း လှဘမ်း ဆီး ခဲ့သူ ငလောကီ။ ငလောကီ။ ငပိုတို့စစ်ချက်တွင် ပါသမျှလူစုနှင့်
 သူကြီး တို့ကို စေ့ငု အောင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဘမ်း ဆီး သိမ်း ခေ၍ စေ။ မ
 ဟာမင်း လှကလမ်း မှာဘမ်း မိသူ ငပိုတွင် ရသည့်စာ ပါလူတစုကို ဝန် ထောက် နေ
 မျိုး ကျော်ထင်ရ အောင် တောင်း ၊ ပြည်မင်း ဝန်စာ ရေး ကြီး တို့နှင့် တောင်
 ငပင်း ဝန်စာ ရေး ကြီး တို့လူမျှစစ် ခြေဘက်ဆီချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ (သက္က
 ၇၁၈၁၁) ၄၄ ခုနှစ်တွင် ငလောကီနှင့် ငပိုတို့ ရွှေ တော် မှာ ထုတ်ပြန် စေလွှတ်ပြန်¹⁷⁸²
 မင်း တွဲစက်တွင်း လှေစာရင်း မှာ ငသောထွန်း ဖြူမပါ။ တောင်ငူမင်း တွဲ ရွှေ
 တိုး လှေစာရင်း မှာ ငသောထွန်း ဖြူပါသည်ဖြစ်သည်။ ရွှေတိုး လှေစာရင်း ပါ
 သောဖြူမယား သား မမှန်ပြည်မင်း ဝန်စာ ရေး ကြီး တို့ကဆီ သော်လည်း မစစ်
 သာပြီ။ ရွှေတိုး လှေတွင် ငလောကီ တွင် ပါသည်အတိုင်း ငသောထွန်း ဖြူကို တောင်
 ငမင်း ကရ စေ။ ငပုသား ငထွန်း ၊ ညီငလမ်း တို့မှာလည်း ပြည်မင်း တွဲစက်တွင်း
 လှေစာရင်း မှာ မပါ တောင်ငူတွဲ ရွှေတိုး လှေစာရင်း မှာ ငပုပါသည်။ တောင်
 ငမင်း မှာလည်း လက်ရှိထမ်း ရွက်သူဖြစ်သည်။ ငပုသား ငထွန်း ၊ ညီငလမ်း တို့ကို
 တောင်ငူမင်း ကရ စေ။ ဆွမ်း တော် လောင်း ပုံချီ ရွှေ တောင်ကိုအတွင်း သွေး
 သောက်လတ်စဉ်တပြစ်ကြီး သွေး သောက်မှာ စာရင်း သွင်း ၍ တွဲ။ သား မယား
 အသက် နေ့နံစာရင်း ကျယ်ကိုလည်း သွင်း ၊ ဟံသာဝတီမြို့မှာ အကောက် ဝန်သီရိရာ
 ဇာဓိပတိရက်ရှိစဉ်ထိမ်း သိမ်း ကောက်ခံသည့်တိုက်သား ဆိပ် ကောက်ပွဲ ကျောက်ဆူး မြစ်
 မာလိန်ဂူလီလက်သမား သရဘတ် သင်း ဘောကင်း လူများ ကိုအကောက် ဝန်သီ
 ရိရာဇာ နော်ရထာကထိမ်း သိမ်း ကောက်ခံဆက်သွင်း စေ။ ဟံသာဝတီရက်အ
 ကောက်မှာလည်း ငခွေး ကိုမကောက်မခံ စေနှင့်။ အကောက် ဝန်သီရိရာဇာ နော်
 ရထာနှင့် ရတနာပုံတိုက်စိုး တိုက်စာ ရေး တို့ကတတည်း ကောက်ခံဆက်သွင်း စေ။
 မိုး နဲဗိုလ်မှူး မဟာသူရကမိုး နဲမှာ ချုပ်ထား သည်ဆိုသူကို ဝန် ဝန်စု၊ ငွေခွန် ဝန်
 ဝန်စုလူတို့စစ် ခြေဘက်ဆီချီမိုး နဲဗိုလ်မှူး ကမချပ်မထား စေနှင့်။ အခွန်
 တော် မှုနှင့် ဖြစ်သည်။ ရွှေဘဝါး တော် အောက် ခေ၍ မှန်ရသောစစ်အခြေခံ စေ။
 ဟံသာဝတီရတနာပုံတိုက် တော် မှာ အိမ်ယာအနီး အပါး ရှိ နေပြ သော ခြေခံ အိမ်
 ရာကစက်၍ မီး သင့်ရသည့်ဖြစ်သည်။ တိုက် တော်အတိုင်း ကတတောကွာအလပ်သား

၍ ၁၀၀၀ အတွင်း မှာ အိမ်ယာ မဆောက်မလုပ်မရှိမနေစေနှင့်။ ငဝိုး ၊ ငလှော် ၊ ငလှော်က အစစ်ထွက်သူသုံး ယား ပြတို့ကို ယေနတ် ၁၀၀ ခန့်၍ ရွှေမိအောင် ဘမ်း ဆီး စေ ၊ ပုံချီ ကျော်စွာကို ယေနတ် ၅၀ ပေး အပ်၍ စလင်း မြို့မှာ တိုက်သည်။ ယား ပြ ငကောက်တို့အပေါင်း အဘော်တစ်ခုကို ရွှေမိကုန်စင် အောင် ဘမ်း ဆီး သတ်ညစ် စေ ၊ သူရ ရွှေစောတင် ကျော် ၊ ငသင် ပေါတို့ကို ယေနတ် ၂၅၀ ပေးအပ်၍ ပင်း တလဲမြို့ ကျေး သက္ကယခြံ ၊ မိတ္ထီလာမြို့ ကျေး ၊ တပျော် ကျေး ရွာများ တွင်ရှိ နေသည်။ ယား ပြတို့ကိုကုန်စင် အောင် ဘမ်း ဆီး သတ်ညစ် စေ ၊ မိတ္ထီလာမြို့ဝန် ၊ ပင်း တလဲမြို့ဝန်တို့နှင့် ယည်း တော်မြို့ ၊ ညောင်ရမ်း မြို့ ကျေး ရွာများ ကလည်း ကူညီဝန်း ဂုံဘမ်း ဆီး သတ်ညစ် စေ ၊ စက်မီး တိမ် ကျော်ကိုလည်း ပေး အပ်ရင်း ယေနတ်နှင့် ကူညီဝန်း ဂုံဘမ်း ဆီး သတ်ညစ် စေ ၊ သူရ ရွှေစောတင် ကျော် ၊ ငသင် ပေါ ၊ စက်မီး တိမ် ကျော်တို့မှာ ၁၅ ရက်နှင့် ယား ပြတို့ကို ရွှေမိ အောင် ဘမ်း ဆီး သတ်ညစ်ပြီး လျှင် ခန့်ယား ပေး အပ်ရင်း လူတို့နှင့် ရွှေဘင်း တော် အောက်ပြန်လွှာ စေ ၊ ယား ပြ ဘမ်း ခန့်ယား ရှာ တောင်ကန် ရွှေပြည် ယေနတ် ၁၀၀ လိုက် စေ ၊ ယား ပြ ဘမ်း ခန့် ယား သွား သူလူတို့ကိုလည်း ဂိုဏ္ဍာတကိုယ် ဂိုဏ္ဍာတ သောင်း မြေ ငင်တိုက်က ငွေကို ပေး ၍ သွား စေ ၊ လမ်း ခရီး မြို့ရွာများ မှာ ဂိုဏ္ဍာတ နှစ် မတောင်း စေနှင့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခဏ္ဍိယ နေ့ ၇
 ၇ February 1810
 ထာတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အရပ်ရပ်မြို့ရွာသူကြီး တို့ကိုပုံ ဧကန်အတိုင်း စာရင်း တော်ဆက် စေရမည်မှာမြို့
ရွာအင်အား ခရီး အကွာအဝေး များ ကို ထောက်၍ လက်နက်သတ်နှစ်လက်နက်သတ်
သုံး လက်နက်သတ်စာရင်း ကိုပြီး ပြေ အောင်ဆက် ပေး ရမည်အကြောင်း နှင့်မြို့ရွာ
သူကြီး တို့ကို စေ့ငှ အောင်ဆင်ဆိုမှာထား စေ၊ အစုအဝန်း ပေး ခွင့်ရပါသည်။
ဒယား တို့ပြင်အရပ်ရပ်မြို့ရွာ များ မှာရှိသည့်အား ဒယား တို့ကိုကုန်စင် အောင်
သိမ်း ရုံး စေ၊ ရတနာပုံတိုက်သား ယိုး ဒယား တို့ကိုစာရင်း တော်ကုန်စင်
အောင်ဆက် စေ၊ အရပ်ရပ်မြို့ရွာသူကြီး တို့မှာမြို့ရွာကိုကြီး စိုး လို၍ လျှောက်ထား
အောင်ရွက် ပေး ကုန်သည့်စရိတ် ကြေး ငွေကိုမြို့ နေရွာသား အသက်ငယ်သား တို့
မှာမခွဲမခန့်မတောင်း မခံ စေနှင့်၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁ ခုတစ်ပေါင်း လဆန်း
၅ ရက် နေ့ညအ ခွေဘက်ရပ် သေး လူအုပ်ငါးစု ခုတ် အိမ်ကိုမီး သင့်လျှင်မီး မှုတ်အကွင်း
တော်လွှတ် တော်ရုံး သို့မရောက်သည့်အား မတ်တို့ကိုလုံး ၁၀ ရှိသည့်အတိုင်း စီရင်၊ ရန်
ကုန်မြို့ရပ်စုတိုက်စု များ ကိုမီး သင့်သည့်ထွင်ရတနာပုံတိုက် တော်ဘောင် တော်တံ
တား များ ကိုမီး စွဲ လောင် ကြောင်း နှင့်ဟံသာဝတီ ရေဝန်အရသာရှိတို့ရှိခိုး သံ
တော်ဦး တင်သည်မှာရန်ကုန်ဆိပ် တော်သို့ဆိုက် ရောက်သည့်သင်း ဘောသမ္ဘာန်
များ ကရသည့်သ ဘော်လက် ဆောင် ငွေအနက်တဝက်ကိုအရသာရှိတို့စား စေ၊ တဝက်
ကိုရတနာပုံတိုက် တော်ဘောင် တော်တံတား များ ကိုတောင်း မွန် အောင်လုပ်
ဆောင် စေ၊ ဝင်း တော်လေး မျက်နှာ ခိုင်း ကာ၊ အစို့ငှ ခိုင်း၊ တပ်ခိုင်း၊
ယွန်း စု ကောင်ဟန်၊ တပ် ကောင်ဟန်၊ ဝင်း ကောင်ဟန်၊ သူရဲ၊ ရွှေပန်း၊
ရွှေထား အစုသား တို့မှာတပ်ရှိလူပြင် ဝန်အိမ်တယောက် (ကျ) အိပ်ဘက်သား တို့နှင့်
လဲ၍ စောင့်နေ စေ၊ အိပ်ဘက်လူပြင်ကျန်လူထွင်သုံး စုတစုကျလူဝင်း များ၊ ဝင်းစ
ချီ၊ ခိုင်း စာရေး၊ ဆိုင်ရသဝန်စာရေး တို့ကသိမ်း ရုံး စည်း ဖြတ် စေ၊ စုကြီး
သေနတ်၊ မြင်း စုကြီး၊ တောင်ဘက်မြင်း၊ မြောက်ဘက်မြင်း၊ နောက်တော်ပါ
မြင်း၊ ကျန်တော်ဟောင်း မြင်း၊ နှင်တော်နှိပ်မြင်း၊ တပယ်င်း ခြံပါမြင်း၊
တလုပ်ခြံပါမြင်း များ မှာလည်း တပ်ရှိလူပြင်ကျန်လူထွင်သုံး စုတစုကျလူသိမ်း ရုံး
စည်း ဖြတ် စေ၊ အစုအဝန်း သား တို့ကိုလည်း မင်း မိဘုရား မင်း သား မင်း သ
မီး တို့ကအကပ်အခိုအနှုတ်အယူမရှိ စေနှင့်၊ အစုဆိုင်ရသသိမ်း ရုံး ထမ်း ရွက် စေ၊

ဒိုင်း စာ ရေး ရာဇ ဝေလုအိမ်မှာသူခိုး ထား ပြတိုက်၍ ဂိုက်နှက်လုယူသည်ကို ဒိုင်း
စာ ရေး ငရွဲတယောက်သာ ရောက်၍သူခိုး သုံး ယောက်ကိုလုံနှင်ထိုးမိသည့်အခါ
အနာအဏ္ဍငှါ ခြောက် ကျိုးစေ့နား တော်ကြား တော်မူသည်။ အရပ် ဆွေး ငြီး င
ထွား ၊ အရပ်သား တို့မကုမညီမတမ်း မဆီး သော ခြောက်သူခိုး ထွက်လွတ်ရသည်
ဖြစ်သည်။ ဆွေး ငြီး ငထွား နှင့်အရပ်သား တစုကိုရာဇ ဝေလုအိမ်မှာ အောင်စီ
ရင်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ခု (ကပေါင်း) လဆန်း ၆ ရက် ၈ February 1810
နေ့နား ခ်ငမည်
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဆင်စဲမင်း သား ကိုတန်း မှာထား ၊ ပြည်မင်း ဝန်စာ ရေး ငြီး တို့ကိုအကျဉ်း
 ထား ချီသူရီး လူဆိုး တို့ကို ပေ၇ အောင်စစ် ၊ ဟံသာဝတီမြို့မှာမင်း မိဘုရား မင်း
 သား မင်း သမီး ထမ်း လူမြို့ဝန်စစ်ကဲအရံရှိသမီး လူတို့တွင်အမှုအခင်း ပေ၇
 ထွက်စီရင်ရန်ရှိလျှင် ရေဝန်မဟာ နော်ရထာတကြွတ်ကြွတ်တည်း တည်နိုင်နင်း အောင်
 စီရင် ၊ ဟံသာဝတီမြို့တွင် ရွှေထီး ဆောင်း ချီသွား လာ နေထိုင်သူတို့ကို ရေဝန်က
 ရွှေဘဝါး တော် အောက်အကျဉ်း ပို့လှာ စေ ၊ ဟံသာဝတီမြို့တွင် မရှိမုတ္တမမှာရှိလျှင်
 အကြောင်း အရံ နှင့်ဟံသာဝတီမြို့ဝန်ထံ ရေဝန်ကမှာထား ချီအကျဉ်း ယူစေ ၊ ဟံ
 သာဝတီမြို့ဝန်ကလည်း မဆီး မတား ပေး အပ်စေ ၊ ဒိုင်စာ ရေး ရာဇဝေလူ
 အိမ်မှာတိုက်ခိုက်ဆိုး သွမ်း သူငယ် ရွှေဝံ ၊ င ကောင်တို့ကိုအဆုံး စီရင် ၊ သီဟိုဠ်စေ
 တော် မူသူဝတ် မြေဝန်သီရိနန္ဒသူရကို တော် နေရံ နေတို့နည်းဗျင်း ဝတ်လုံစလွယ်
 အစီး အနင်း သနား တော်ခံချီသွား စေ ၊ သား တော်သမီး တော်မြေး တော်
 တို့ကိုသနား တော်မူသည့် သွေး သောက်ဝင်လူ ၊ သနား တော်မူရံ မပါဝန်ထမ်း
 လူတို့ကိုဝန်အကြီး စာ ရေး ငြီး တို့ကအသီး အသီး ကုန်စင် အောင်စာရင်း ဆက်ကြ
 စေ ၊ ကျောက်မော်မင်း သမီး အကြီး သီရိသိင်္ခရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
 မြစ်ငယ်ပန်း လောင်စမာ များ စုံဆန်သွား လာ ဟောက်ကား ရောင်း ဝယ်
 သည် လှေပိန်း ကော များ ကို ကျောက်ကလုံး မင်း ကွန်း ခဲဆက် လှေအုပ်တို့နည်း သီ
 ရိသိင်္ခလက်မှတ်တံဆိပ်စာ ခံယူ ပေး အပ်၍ ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ် စေ ၊ ကင်း
 ဆိပ်များ ကအခွန် ခြေး ငွေစစ်ဝတ်ပနံ မတောင်း မယူ စေနှင့် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁)
 ၄၅ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ကင်း စား ဆိပ်စား တို့မှာတဝတည်း ချပေး စေ ၊
 သီရိသိင်္ခကလည်း တနှစ်ကိုအခွန် တော် ငွေ ၅ဆက် စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၁၁ ရာဇတု ပေါင်း လဆန်း ရက်နေ့နား ခံပြောကြီး မှ
 ရာဇ နော်ရထာတွင်ပြန် ။
 (ရွှေ ဟောင်း သူ တေသန)

စလင်း မြို့မှာတိုက်သည့်ထဲမှာ ပြင် ကောကိတို့နှင့်အပေါင်း အဘော်ဆိုး သွမ်း သည်လူ
တစုကိုအဘမ်း အဆီး တပ် ကောကိဟန် ဝန်သိရိဝတ္ထ ဘိုကိုကား သေနတ်ကလူကြီး ရဲ
ရောင်မြန်မာလူ သေနတ် ၂၀၀ ပေး အပ်ခန့်ထား ချီ ကျွေမိကုန်စင် အောင်ဘမ်း
ဆီး သတ်ဉာဏ် စေ။ ဟံသာဝတီတွင် ရွှေထီး ဆောင်သည့်ဆိုသူတို့မှတစ်ဆင့် မြို့မှာရှိလျှင် ရေ
ဝန်ကအကျဉ်း ယူ စေအမိန့် တော်ပါသည်မှာ မုတ္တမမြို့မှာရှိလျှင်အကျဉ်း မယူ စေနှင့်။
ဟံသာဝတီသို့လာ ရောက်ရှိ နေလျှင်သာ ရေဝန်မဟာ နော်ရထာကအကျဉ်း လုံခြုံ
အောင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပို့လာ စေ။ ငရွှေမှုံမှာပြည်မြို့ကိုနှုတ်၊ သနား
တော် မူသည့်အမည်အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်ကိုလည်း သိမ်း ချီတိုက် တော်သို့
သွင်း ၊ ခြေး ကွန်သင်း ပင်း တို့ကိုလည်း တစုံတယောက်မျှမရှိမ နေ စေနှင့်။ ကုန်စင်
အောင်နှုတ်၊ ငရွှေမှုံတွင်ထမ်း ရွက်ရှိသူငဲ့ကိုသား မယား နှင့်တကွရင်ကိုခွဲ၊
အပေါင်အလတ်ကိုမျှက်၊ ပြည်မင်း မှာသနား တော်မူသည့်စား ကျေး မြို့ရွာအစီး
အနင်း အဆောင်အရွက် ခြေး ကွန်သင်း ပင်း များ ကိုနှုတ်သိမ်း ထုတ်ပြန်သည့်အ
မိန့် တော်ကိုသိမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ၈ ရက် နေ့နား ခေ မြောင်မှူး
တွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေသန)

ဓနုဖြူမြို့မှာ ခြံသူကြီး ငမြတ်သဘဦး (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ဖရခုနှစ်မှီး နဲတပ် တော်သို့¹⁸⁰⁵
 ခံဝန်ချက်နှင့်လိုက်ကမ်း သည်အမှုတော်ကိုလည်း မတိမ်း မရှောင်ကမ်း ရွက်
 ကြောင်း ကိုမှီး နဲဗိုလ်မှူး တို့က လျှောက်ထား ချက်နှင့်ရှိသည်။ သူကြီး ငယ်တို့ကို ငမြတ်
 သဘဦး ကြီး ငွေစား ယူလွှတ်သည် လျှောက်ထား သည်အမှုနှင့် ငမြတ်သဘဦး ကိုသူကြီး
 အရကမနှုတ်သင့်။ နောက်ကြီး စိုး သူငယ်မှတ်အရကကိုလို၍ ပြစ်မှုပြုလုဆို လျှောက်
 ထား ခြင်း သာဖြစ်သည်။ ငသူသား ငစံမင်း ကကြီး စိုး ရကောင်း သည်မနှောင့်
 မရှက်မလှ မဆို စေနှင့်။ အရိုး သား အမှုတော်ကိုကမ်း ရွက်သူ ငမြတ်သဘဦးသေသား
 ငမြတ်သူကို ဓနုဖြူမြို့သူကြီး ခန့်၍ဆက်ခံကြီး စိုး စေ။ ငစံမင်း တွင်ရှိသည့်တံဆိပ်စာ
 ချန်စစ်ကမ်း စာရင်း မှား ကိုထိမ်း။ ငမြတ်သူက စစ်ကမ်း စာရင်းဆက်သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁ ခု တပေါင်း လဆန်း ၉ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ နော်ရထိ^{11 February 1810}
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရမ္မာဝတီမြို့မှ ၁၀ ရွှေစက်မြင်း ဘိုး ၆၄၁၀၀၊ စုကြီး ယေနတ်၉၀ကို ရွှေဘဝါး
 တော် အောက်အရောက်ဆက်သပေး အပ်၍လူ၃၀၀နှင့်အမှုတော်ကိုလိုက်ထမ်း ပါ
 မည်လွှတ်တော်မှ ခံဝန်လျှောက်ထား ချက်အတိုင်း စုကြီး ယေနတ်၉၀ကိုလည်း မ
 အပ်နိုင်လူ၃၀၀နှင့်လည်း မထမ်း မရွက်ဖြစ်သည်။ ရမ္မာမြို့သူကြီး ခန့်တံဆိပ်စာ
 ချန်ကိုနှုတ်။ ရမ္မာဝတီမြို့မှ ၁၀ခဲကိုကြီး စိုး မြကြီး စိုး စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၀ရက် နေ့နံနက် ၁၀ နာရီ ၁၂ February 1810 ပြန်။
 (ရွှေ့ တောင်း သူ တေးသန)

ဆင်စဲမင်း သား နှင့်ပြည်မင်း ဝန်စာ ရေး ကြီး အရ ဘဂ္ဂိုတို့ကိုအကျဉ်း ကလွတ်၊
 ငရွှေဝ ဘော်ဆိုသူ ငရွှေ၊ ငပြည်ဦး ၊ ငခဲတို့မှ ငရွှေဝကိုဘမ်း ဆီး သော
 ခြေ ဘင်္ဂအညိုး ထား ၍ ဘော်သည်လက္ခဏာ ဖြစ်သည်။ အကျဉ်း ကလွတ်၍ မိဘတို့ကို ငန်
 ချက်နှင့်အပ် ၊ လည်မှ ဘယ်ကွင်း တတ်သည်သူ ခိုး လူဆိုး တို့ကိုထွန် နှင့်တိုက်သည်သဖြင့် ထွင်
 မြေဘက်က အရွှေအ နေဘက် လျှောဘက်၍ ရေထွက် အောင်ယက် စေ ၊ ယက်သည့် မြေစာကို
 ထွန်နှင့် ရေသို့ကျ အောင်တိုက် စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ဘဘရ ခုတ ပေါင်း လဆန်း ဘဝရက် နေ့နံး ခဲငပသီ ^{12 February 1810} ပြန် ။
 (ရွှေ ဟောင်း သူ ဟေသန)

နတ်မီးလင်း မှာပင် ခံမြဲ ကျေး ဝါရောင်စစ်စီဝါကို မအုပ်မချုပ် နိုင်ဖြစ်သည်။

လူပါဝါဝါနှစ်ပါး ပင် ခံမြဲသကဲ့သို့ သို့အပ်၍ ခံသကဲ့သို့ နှင့်တကွတည်း ထမ်း ရွက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ၁၂ နာရီ ၁၈၁၀

မှူး တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

စိတ္တရပလိမာရ်နတ်ပူဇော်မည်မှာ နှစ်စဉ်ပူဇော်မြဲပူဇော်စေ၊ အသောက
ဆေးတော်ကိုလည်း နှစ်စဉ်ယူမြဲယူစေ၊ ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသမျှကိုပြီး ပြေအောင်
စီရင်၊ ပူဇော်သည့်မှာ ဂေါရိန္ဒမဟာရာဇာနိအဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဂုရုဆရာတော်
တို့ကိုပူဇော်စေ၊ ရွှေပြည်တော်မှာအကျည်း ရှိသည့်သူခိုး လူဆိုး တို့ကိုခေပ်စေ၊
ရောက်လျှင်လည်မှာသံကွင်း တပ်ပြီး လျှင်သဲယက်စေ၊ ရွာဝေး ရွာကသူခိုး ထား
ပြုအစစ်ထွက်သူတို့ကိုလည်မှာသံကွင်း တပ်၍သဲယက်စေ၊ ရွာဝေး ရွာကသိမ်း ခေပ်
ခဲ့သည့်လူသူခိုး ထား ပြုအစစ်မထွက်သည့် ယောက်ျား မိန်းမလင်းကွဲရွာကသိမ်း ခေပ်
ခဲ့သည့် ယောက်ျား မိန်းမ၊ ရွာစိုက်ရွာကသိမ်း ခေပ်ခဲ့သည့် ယောက်ျား မိန်းမ၊
ကျောက်နောက်ရွာကသိမ်း ခေပ်ခဲ့သည့် ယောက်ျား မိန်းမတို့မှာ မဟာသင်္ဃာ
စည်သူ နှင့်သူကြီး တို့ကို နောက်နောင်သူခိုး လူဆိုး မပေပ်မထွက်စေရဘဲ၊ သူခိုး
ထား ပြုတို့ကိုရင် အောင်ဘမ်း ဆီး ပို့ဆက်ပါမည်ခံဝန် စေ၍ မဟာသင်္ဃာ စည်သူ
နှင့်သူကြီး တို့ကိုအပ်ပြီး လျှင်ရပ်ရွာပြန်သွား စေ၊ နောက်ထပ်သူခိုး ထား ပြုပေပ်
ရှိကြား သိရလျှင်ခံဝန်သူ နှင့်ရွာဝေး နေ ယောက်ျား မိန်းမတို့ကိုအဆုံး စီရင်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၂ ရက် 14 February 1810 နေ့နား ခံစမြဲဝင်

မှူးတွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

မြောက်နန်း ဧကန်မိဘုရား မှာ ဝန်မရှိဖြစ်သည်။ အကြီး ငရွှေအိုး ကို မြောက်
နန်း ဧကန်မိဘုရား ဝန်ခန့်ထား၍ အုပ်စိုးစီမံရင်ဆောင်ရန် စေမည်ဆက်
သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပေါင်း လဆန်း ၁၃ ရက် 15 February 1810
နေ့နံနက် ၁၀ နာရီခန့် ခေယ နေ့
ရတနာတင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ပန်မြို့သို့ကြီး ဂျီနိုး သံ တော် ဦး တင် ချက်အတိုင်း အမိန့် တော် နှင့် ခန့် တော် မှုသို့မြို့
သို့ကြီး ကစစ် ဖြော မည် ခေ၍ သည်ကို မလိုက် မလာ ငြင်း ဆန် ခုခံသည့်လူတို့ကိုမြို့သို့ကြီး က
နိုင်းနင်း အောင်ဘမ်း ဆီး စစ် ဖြော၍အဆုံး စီရင်လိုသူတို့ကိုစီရင် စေ၊ ငရစ်၊
ငကံရတို့ကိုလည်း စန္ဒ ဝေ သော်ကိုအပ်၍ မြို့သို့ကြီး ဂျီရံ ပို့ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ၁၈ February 1810
မှ ဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

က သေဝင်း မြောင်တိုက်ရှိ ငွေတော်များ ကိုအသုံး စာရင်း ဆက်သွင်း သည်မှာ
 အသုံး တော်များ တွင်သုံး ရသည့်မှန်လျှင်အသုံး တော်ဖြစ် စေ၊ ကျန် ငွေကိုက သေါင်း
 မြောင်တိုက်မှာရှိမြဲရှိ စေ၊ နောက်ကိုအလွတ်မသုံး စေနှင့်(သုံး) ရန်ရှိလျှင် ရွှေ
 နား တော်ကြား လျှောက်ထား ဆက်သွင်း ချ်သုံး စေ၊ စာရင်း ထိန်း တိုက်စိုး
 သီး ခြား မရှိသင့်ဖြစ်သည်၊ သာရ ဝေ သော်ကို ရွှေတိုက်စိုး ခန့်၊ ဘင်္ဂလား စစ်
 သူကြီး ဂုဏ်နီကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်စာကိုပြန်ဆိုမြဲပြန်ဆို စေ၊ သေဝင်း သွတ်
 စေဘွား ကိုတိုက် တော်က သေနတ် ၁၀၀ ထုတ်၍မြဲ စေသင့် ပေး အပ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၂ ရက် နေ့နား ခဏ္ဍေ

19 February 1810

နေဝီရထာတွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

နိုင်ငံ တော်အတွင်း သူကြီး ၊ မြေတိုင် ၊ ဒိုင်း ၊ ခေါင်း ၊ အဝန်း ၊ မြင်း ခေါင်း ၊
 မြင်း စီး ၊ ယောင်ကဲ ၊ စကြီး မှစ၍ကြီး ၊ ရိုး ၊ စိုး ၊ ရိုး ၊ ခေါင်း ၊ ရိုး ၊ ဝန်း ၊ ရိုး ၊ ကဲရိုး ၊
 ဆော်ရိုး ၊ များ မှာယခုစစ်သိမ်း တော်မူသည့်စာရင်း တော်ကိုဆက်သွင်း ကြီး စိုး
 သူတို့ကိုအမှန် လျှောက်နှုတ်တန်ခိုးရရှိစေရန် ရွှေ့နား တော်ကြား လျှောက်ထား ၍အမိန့်
 တော် နှင့် မှချနှုတ်စေ ၊ အမိန့် တော် မရှိသည်ကို မချမနှုတ်စေ နှင့် ၊ ၄၀ ၊ ၅၀ ၊ သွေး
 သောက်လတ်မှ စ၍အရပ်ရပ်မြို့ရွာသူကြီး ကလံအစုသား တို့ကဆက်သည့်စာရင်း များ
 မှာဆင်ဝန်စာရင်း ကိုပုံပြ တော်မူသည့်အတိုင်း ဆက်ပြစေ ၊ ၄၀ ၊ ၅၀ ၊ သွေး သောက်
 ရင်း မပျက်သည့် သွေး သောက်မှပြည်သူတို့စာရင်း ကျယ်မရှိသည်ကိုအသီး အသီး စာ
 ရင်း ကျယ်မှန်ကန် အောင်ဆက်သွင်း ပြစေ ၊ ဗန်မော် စော်ဘွား နေမျိုး မင်း
 ဟု နော်ရထာကိုမြို့ရွာပြန်သွား စေ ၊ ဇဝံ မင်း သမီး ၊ ထန်း တပင် မင်း သမီး ၊
 ကလေး မင်း သား တို့ကိုသနား တော်မူသည့်ကသည်း ၃၆ ငြည်အမွေပေး တော်
 မူသည့်ကသည်း ဖြစ်သည် ၊ အနှုတ်အယူမရှိ စေ နှင့် ၊ ဇဝံ မင်း သမီး ၊ ထန်း တပင်
 မင်း သမီး ၊ ကလေး မင်း သား တို့မှာတဝတည်း ထမ်း စေ ၊ ၃၆ ငြည် ၊ ကသည်း
 ဝေစုအခြား မပေး သာပြီ ၊ ဇဝံ မင်း သမီး ၊ ထန်း တပင် မင်း သမီး ၊ ကလေး
 မင်း သား တို့ ကသည်း ၃၆ ငြည်လည်း ဝန်ကျော်ထင်ရတနာကုန်စင် အောင်စီ
 ရင်း ဆက်စေ ၊ ရွှေဝင်း ထား စွဲကတစုမှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း¹⁷⁸³
 တော်ဆက်သူ ကောင်း ထွက်မဏိ သေသော ခြောက်အစုသား ငဘား ကို (သက္ကရာဇ်
 ၁၁) ၅၀ ခုနှစ်ဆိုင်ရာဝင်း များ ဝင်း စာချီတို့ကအဝန်း ခန့်ထား ၍¹⁷⁹⁶စော်မူ
 သည်ပြန်တမ်း အမိန့် တော်ထွင်လည်း ငဘား ပါဝင်သည်ဖြစ်သည် ၊ ကောင်း ထွက်မ
 ဏိမယား ငယ်ရှင်ပိုက်အစုသမထွင် မွေး မြင်သည့်သား ငပေး ကဝန်းကြီး ရကောင်း
 သည်မ နှောကဲမရှက် စေ နှင့် ၊ လက်ထက် တော်ထား စွဲ ကတစု၌ တော်မူရပါ
 သည့်အတိုင်း ငဘား ကိုဝန်းကြီး မြဲ ဝန်းကြီး စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁ ရာစုတပေါင်း လပြည့် ကျော် ၃ ရက်^{20 February 1810} နေ့နား ခံငယ်ထွင်
 ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန ၊ အုပ်ချုပ်ပုံ ၊ ဒု၊ ၁၉၆၅ ၊ ပိုဒ် ၂၅၁ / ၉ ၊ စာ ၅၃)

မြေး တော်ဆင်ဖြူရှင်မယ်ကိုခမည်း ပေး သနား တော်မူသည့်စာပတီး နှင့် 1805
 လူသွေး သောက်ဝင်ငှ သွေး သောက်မဝင်၁၂၊ ၂စု၁၆ကို (သတ္တရသတ်၁၁) ၆၇
 ခုစာရင်း မပါ။ ကသည်း လူပိုဆို၍ မနှုတ်မယူမတောင်း စေနှင့်။ သနား တော်
 မူရင်း အတိုင်း မြေး တော်ဆင်ဖြူရှင်မယ်မှတစ်ပါး ရွက်မြွယ်မ်း ရွက်စေ၊ စာ
 ရင်း ကိုလည်း ဆက်စေ၊ မဲထီး ဆရာတော်ကို တောင်ငူမြို့သို့ပြန်သွား စေ၊ ဝတ်
 မြေဝန်သီရိနန္ဒသူရကသီဟိုသို့ စေ တော်မူရသီဟိုစာတတ်၁ကျည်း (ကုလား) စာ
 တတ်၁၊ ယွန်း စာတတ်၁၊ ကျောက်သွေး ၂၊ ဝိဇ္ဇကတ်ရေး ရ၊ စာရေး ၃၊ ပန်း
 ချိတ်တတ်၁၊ လူပေါင်း ၁၆ကို ခေပ်သွား ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်စာရင်း ဆက်၍ရှိ
 ခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ခေပ်သွား စေ၊ သီဟိုသို့ပါသူတို့နှင့်အတူ နေမိဘ
 သား မယား များ တို့ကိုမြို့ရွာသူကြီး စုရှင်ငန်း ရှင်တို့က အနှောက်အယှက်အခန့်
 အတား မရှိစေနှင့်။ ဝတ်မြေဝန်ကို စေ တော်မူ၍သွား ရသည့်အခိုက်ဝတ်မြေဝန်
 ဝန်စုမှာဝတ်မြေဝန် ယောက်ဖ၊ ငရွှေလေး၊ ဝတ်မြေစာရေး ငရွှေဘက်၊ ဝိ
 ဇ္ဇကတ်တိုက်မှာစာရေး ငကြာပင်၊ ငရှိုင်း တို့ကိုထိန်း သိမ်း ရေး မှတ်ဆောင်
 ရွက်စေ၊ ဟံသာဝတီမြို့ရတနာပုံတိုက်ထမ်း ၂၂၅လူတို့ကိုသား ပွား မြေး ပွား နှင့်
 အိမ်ရင်း ၂၂၅ပွား အိမ်၅၁၂၊ ၂စုရ၃ရ၊ ကျား ကြီး ၆၆၄မကြီး ၇၀၈၊ ကျား
 ငယ်၁၁၇၊ မငယ်ရ၂၊ ၄စု၁၅၆၁အကောက်ဝန်သီရိရသေ နော်ရသကစာ
 ရင်း ဆက်သည့်အတိုင်း အသီး အခြား တိုက်ထမ်း ဖြစ်စေ၊ တိုက်ထမ်း လူတို့ကိုလည်း အ
 ကောက်ဝန်သီရိရသေ နော်ရသကအုပ်ထိန်း စေ၊ မြို့ဝန် ရေဝန်အခွန်ဝန်စစ်
 ကဲအရ၁၅၅တို့ကစစ်လက်နက်ကိုင်မင်း မှုမင်း ခင်း စရိတ်ကြေး ငွေမခန့်မသား
 မတောင်း မခံစေနှင့်။ ဟံသာဝတီမြို့ကစာရင်း တော်ဆက်သည့်ကလအိမ်ရင်း
 ၅၈၅၁တွင်ရတနာပုံတိုက်ထမ်း အိမ်ရင်း ၂၂၅ကိုနှုတ်၍မြို့ရွာတကာနည်း စာ
 ရင်း ဆက်စေ။

(သတ္တရသတ်) ၁၁၇၁ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၄၇ရက် နေ့နား ခံစ မြေဝင် 21 February 1810
 မှူး တွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

လုပ်ခွန် စေတနာသမီး သေလွန်သည်မှာ ဖျဉ်းကန့်ပါ ရွှေမှောင်ခြင်းသဖြင့် စေ၊
 ကျောက်ကံ သေနတ်စက္ကပုံချီ ကျော်သူ သွေး သောက်တွင် စက်ရှိန် ကျော်သူ သွေး
 သောက်ကံ ဝဲ လှော်ကိုနှုတ်၊ စက္ကပုံချီ ကျော်သူသား ကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ စာ
 ရင်း တော်ကိုဆက် စေ၊ ဆင် ကျေး တိုက်တံတား ဦး ဂွာမှာ ငကွယ်၊ ငသား၊ ငဖြူ
 တို့ကိုမကြီး မစိုး ဤ စေနှင့်၊ ဂွာ နေအသည်ကြီး က ဆောင်ရွက်နိုင် မည်သူကို ရွေး ၍
 ခန့်၊ ငကွယ်၊ ငသား၊ ငဖြူတို့မှာ ရှိသည့်သူကြီး တံဆိပ် စာများ ကိုသိမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၅ ရက် ^{22 February 1810} နေ့နား ခံစ မြှောင်
 မှူး ထင်ပြန် ။

(ရွေး ဟောင်း သူ တေသန)

ဘင်္ဂလား ကလကတ္တား ဖြူစစ်သူကြီး ကဆက် ရောက်သည့်လက် ဆောင် တော် များ ကို
 ရွှေဘဝါး တော် အောက် သွင်း စေ။ ဗာရာဏသီမြို့က ရောက်သည့် နရဝယ် န
 ဘတ်ပူဇော် သေလွန်သည့် မှာ ဖျဉ် ခါသော ရွှေ မှော် နှိပ် နှင့် ယူရိတ် စေ။ ရွှေ လေး အစု
 သား တို့မှ ဘွဲ့ရင်း အတိုင်း ရွှေ လေး အစုသား စာရင်း ပေး စေ။ သေနတ်စုစါ
 ရင်း မပေး စေနှင့်။ သေနတ်အစုသား တို့မှ လည်း

အထက်အစုရင်း ကို ပေး စေ။ မြို့သူကြီး ၊ ခေါင်း ၊ အကြီး ၊ မြင်း စီး ၊
 မြင်း ခေါင်း တို့ကို အိမ်စာရင်း ဆက်သည့် မှာ အစိုး အရာ မှု ဖြစ်သည်။ ငယ်မည်စု
 ရင်း နှင့် တကွ သေချာ အောင်ဆက် စေ။ နေ မျိုး ဒေဝသူရ မှာ ၅၀ တော်အဂ္ဂ သေ
 န ကျော် သွေး သောက်ဘွဲ့ တော် မူရင်း ဖြစ်သည်။ ဘွဲ့ရင်း အတိုင်း ၅၀ တော်အဂ္ဂ သေ
 န ကျော် သွေး သောက်ဖြစ် စေ။ ဝေ သော်ဗလ ရာဇာ သွေး သောက်မှ စာရင်း
 ပါသည်ကို သိမ်း ၊ ၅၀ တော်ကို ဝန် သွေး သောက်မှ လူ ၂၅ ဘွဲ့ တော် မူရင်း ကို ပြန်
 တမ်း အမိန့် တော် စာရင်း ကျယ် များ ထွင်အချစ်သော ၂၅ ပါ၍ ၂၅ မပြည့်တ သောက်
 ရွှေသွယ်သည်။ ဦး ရေစာရင်း ထွင် ၂၅ ထွက်သည်။ ၂၅ ထွင် ငပု ပါသည်။ ငပု သည် ချစ်
 ပြစ်စား ဟောင်း ငပု ဖြစ်သည့် ပြန်တမ်း အမိန့် တော် စာရင်း ကျယ် များ ထွင် ချစ်
 ပြစ်စား ဟောင်း ငပု စာရင်း ကို သွင်း ၍ ရေး စေ။ သား တော် ၊ သမီး တော်
 မြေး တော် တို့ကို သနား တော် မူသည်ကသည်း တို့ နှင့် အစုအငန်း ကသည်း တို့ သင့် နေ
 သည် များ မှာ မိလိုက်ဘ ပါဖြစ် စေ။ ၄၀ ၊ ၅၀ ၊ သွေး သောက်လက်ဘွဲ့ တော် မူသူတို့က
 အဝေး အလံအမိန့် တော် နှင့် ခန့်ထား စေပါး ထမ်း ရွက်သူတို့ ပြင် ကျန်လူတို့ မှာ ကိုယ်
 ရှိလျှင် ကိုယ်စာရင်း ဆက် စေ။ ကိုယ် မရှိလျှင် သား သမီး တို့ကဆက် စေ။ မလောမ ရောက်
 မဆက်မ ပေး နေသူတို့ကို ၄၀ ၊ ၅၀ သွေး သောက်ဝင် မဆို စေနှင့်။ ဘွဲ့ရင်း စာ
 ရင်း ကို သိမ်း ၍ စုရင်း ဆိုင်ရာ ထမ်း ရွက် စေ။ ၄၀ တော်သီဟမင်း ရဲ သွေး သောက်
 မှာ နောက်ဖြည့်ရဲ ခေါင်သီဟ ကျော်ထင် စာရင်း ပါသည်ကို သိမ်း ၊ ၄၀ တော် မဖြစ်
 စေနှင့်။ ၅၀ တော်ကို ဝန် သွေး သောက်မှ နောက်ဖြည့် ဒေဝသူရ ကျော်ထင် စာ
 ရင်း ပါသည်ကို သိမ်း ၊ ၅၀ တော် မဖြစ် စေနှင့်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၀) ၆၄ ခု ၁၈၀၂¹⁸⁰² ကူး
 မြို့၊ ကျောက်မြောင်း မြို့များ ကဆက်သွင်း သည်မြို့နယ်ပုံ မမှန် ဖြစ်သည်။ အသစ် ရေး
 သား ဆက်သွင်း စေ။ ဂေါဝီန္ဒ မဟာရာဇာ နှင့် အဂ္ဂမဟာ ဓမ္မရာဇာ ဂုရု ရှိခိုး သံ တော်

ဦး တင်ချက်အတိုင်း ပုဏ္ဏား နာရသနတ် ဆေလွန်သည်မှ ဘာသထုံး စံရှိရသ
အသနား တော်ခံရသည် ခါသော ရွှေ မှော်ကြံ နှင့်အလောင်း ကိုထုတ်၍ တော်သင့်ရသ
ရေစပ်ကမ်း နား ထွင်သဖြင့် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပေါင်း လပြည့် ကျော်ရက်နေ့ နားခံ ^{24 February 1810} ငပသီ
ပြန်။

(ရွှေစေးဟောင်း သူတေသန)

လိုင်မင်း သီရိဓမ္မရာဇာနှင့် ခန့်ဖြူမင်း သမီး သီရိသုရတနာပဘာ ဒေဝီကို
 လက်ထပ်မင်္ဂလာဆောင်တော်မူသည့်မှာ မက္ခရာမင်း သား ဒေဝရာဇာနှင့်
 ဩဠာမင်း သမီး သီရိသီဝလီ ဒေဝီကိုလက်ထပ်မင်္ဂလာဆောင်တော်မူသည့်စွင်ခန့်
 ထား စီရင်သည့်နည်း ခန့်ထား စီရင်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပေါင်း လပြည့် ချော်ဂရက် နေ့နား ခဲပြောကြီး
 ၂၅ ရာဇ နော်ရထာထင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

စိတြဗလိမာန်နတ်ပူဇော်သင်္ကြန်တော်ခေတ်အသောကဆေးတော်စားများ
 12 March 1810
 မှာရတမတ္တကုမ်းတွင်တန်ခူးလဆန်းဂရက်နေ့မြောက်သောနေ့၌ဆေး
 11 March 1810
 စားရသည်ကိုထွက်သည်။ တန်ခူးလဆန်းဂရက်နေ့ခေတ်သည့်နေ့လည်လဆန်း
 11-12 March 1810
 ဂရက်အဝင်ဖြစ်သည်။ တန်ခူးလဆန်းဂရက်နေ့ကိုဆေးစားဖြစ်စေ၊ တန်ခူး
 17 March 1810
 လဆန်း၁၃ရက်နေ့မြောက်သောနေ့ကိုဝိဒ္ဓါတိထိဖြစ်၍တရားတူးရသည်ထွက်သည်။
 16 March 1810
 တန်ခူးလဆန်း၁၂ရက်ခေတ်သည့်နေ့မာရ်နတ်မင်းအုပ်ကိုင်တန်ဆောင်းသို့
 18 March 1810
 သွင်းစေ၊ တန်ခူးလဆန်း၁၄ရက်မြောက်သောနေ့ကိုပူဇော်တိထိထွက်သည်မှာ
 17 March 1810
 တန်ခူးလဆန်း၁၃ရက်ခေတ်သည့်နေ့ဘက်ရက်အဝင်ဖြစ်သည်။ တန်ခူးလဆန်း
 17 March 1810
 ၁၃ရက်ကိုမာရ်နတ်ပူဇော်သင်္ကြန်တော်ခေတ်ဖြစ်စေ၊ တန်ခူးလဆန်း၁၂ရက်
 16 March 1810
 နေ့ကစ၍အခါတော်သုံးရက်ပွဲသဘင်စည်ပင်အောင်ခံစေ၊ နန်းတော်ကိုမိုး၍
 ကုန်သည့်ခဲမဖြူအုတ်ကြွပ်ကိုမှန်နန်းတော်နှင့်ဘောင်းတော်ဆောင်အကူးစန့်
 ဆောင်မှာမိုးစေ၊ ရေနံချောင်းမြို့သို့အရက်ကိုနှောက်ရှက်လှောင်ထား
 သူငယ်တို့ဝန်ထောက်တို့ကအပ်စေ၊ မင်းရဲနန္ဒမိတ်ကိုဟံသာဝတီမြို့ဝန်၊ နေမျိုး
 မင်းကျော်ကိုရေဝန်ခန့်၊ မင်းလှနေဘီရံကိုနှောက်လိုက်နှောက်ပါလှောင်
 နှင့်သဘင်ခံစေ၊ မင်းကရွှေဘဝါးတော်အောက်ခေတ်စေ၊ မုတ္တမမြို့မှာမဟာ
 နေဘီရံကိုမြို့ဝန်ခန့်၊ ဗိုလ်မှူးမဟာသီဟသူရကိုဝန်ကြီးခန့်၊ ဝန်ကြီးမဟာ
 သီဟသူရကမှာထားဆင့်ဆိုရာမုတ္တမမြို့ဝန်၊ ဟံသာဝတီမြို့ဝန်တို့ကပြေတုန်(အောင်)
 ခန့်ထားစီရင်ပေးပို့ဆောင်ရွက်စေ၊ ဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရတပ်ကဆက်ပို့လှာ
 သည့်လက်ရလေးယောက်ကိုစစ်မေးပြီးလျှင်လောင်လှဲခက်ကျော်ခေါင်၊ ရဲ
 ခက်ကျော်သူတို့တွင်အပ်၍ဝန်ကြီးတပ်သို့ခေတ်သွားစေ၊ စည်သူသီရိရွှေတောင်
 ကိုယွန်းစုဝန်၊ တုရင်ရွှေတောင်ကိုဝင်းကောင်ဟန်ဝန်ခန့်၊ ဒဝယ်ကြောင်
 ချီအရေးအကြောင်းစစ်ချက်ထွက်ချက်ကိုထောက်၍မိုးနဲဗိုလ်မှူးကောင်းမယ်သို့
 တော်သင့်သူကိုစေပါးမှာထားခဲပြီးလျှင်ကောဝီလနှင့်တင်းမယ်သားတို့ကိုခေတ်
 စေ၊ ဒဝယ်ကြောင်းချီဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရတပ်ကလက်ရလှူတို့မှာမြို့ရွာဖြစ်ပွား
 အောင်ပြုစုနေစေသင့်သူကိုပြုစုနေထိုင်စေ၊ ရွှေဘဝါးတော်အောက်ဆက်သင့်
 သူတို့ကိုဆက်လှာစေ၊ မင်းရဲနန္ဒမိတ်ကိုအာမင်းရဲရနန္ဒမိတ်နည်းမလွန်မြို့ကိုသနား

တော်မူသည်။ မင်း ရဲနန္ဒမိတ်ကသင်္ဘောပြည်သို့အရောင်း အဝယ်စီး ပွား တော်
 ဖြစ်စေလွှတ်ရန်ဆင်စွယ်သနား တော်ခံသည်အတိုင်း ရွှေမြို့တော် ခြံစီး တိုက်ရှိ
 ဆင်စွယ်ကဆင်စွယ် ၁၀၀၀ ပေး အပ်၍ ဆောင်ယူသွား စေ။ မင်း ရဲနန္ဒမိတ်ကို
 ဗေဘင်း ကတိပါရွှေသား ပန်း ၁၂၊ တမာရွက် ၁၂၊ စလွယ် ၁၂ သွယ်၊ ကွမ်း ခွက်၊
 လဘက်အိုး၊ တကောင်း ဝိတ်ဂူစံ ဆောင်၊ ငွေ ဈေး အင်၊ ကျိုင်း ရွှေချက် ၁၊ ဝတ်
 လုံကတ္တီ ပါနီဘဲရံတဆင့်တပ်၊ မှောက်တို ရွှေပိန်း၊ ရွှေကုံး စိန် တောင် ရွှေထွက်ငှက်မ
 နား စိန်ပွင့် ၉၊ ပါး ကာနား ကာ မှောက်ရူ ပါလည် ဈေး၊ ရွှေကော နောက်ကာ
 ကတ္တီ ပါနီရက်ပြား သပ်၊ မျဉ်း တိုကတ္တီ ပါစိမ်း ရက်ပြား သပ်၊ မျဉ်း ရှည်ကတ္တီ ပါနက်
 ရက်ပြား သပ်၊ မြင်း ကတိုင်း ညောင်ရွက်ရ၊ သံပရံ ခွံရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲ၊
 ဇက်ပါး ကာ ရွှေဇက်ပိန်း၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ် မြှောင်၊ ရင်ပတ်ကွင်း၊ ငွေ
 ဇက်၊ ကတောင် ရွှေ ရေး၊ စာမရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ၊ ဦး ခက်၊
 ထိပ် ဆောင်း၊ မြီး ဖြန်း၊ ရင်ပတ်သတ္တလပ်ကြိုး ရွှေဩယ်တပ်၊ စီး နှီး သတ္တဒါန်၊
 သတ္တလပ်တင်ရန်း စက်ရွန်း ဥဆင့်၊ ထား မိုး ကြိုး ဆင်၊ သတ္တလပ်အိပ်နီသွပ်သနား
 တော်မူသည်။ စာချွန် ရေး မြဲ ရေး ချိသွင်း၊ အိမ် ရွှေမင်း မှစ၍ မင်း မိဘုရား
 သား တော်သမီး တော်တို့ကို ပေး ခွဲရသော ပါသည့်ယွန်း အစုသား တို့ကိုယွန်း စုဝန်က
 တဝတည်း စာရင်း တော်ဆက် စေ၊ မဟာသီဟသူရကိုကွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး၊ တ
 ကောင်း ဝိတ်ဂူစံ ဆောင်ပယင်း တပ်၊ ကွမ်း လိပ် ခြွေ ခွံစံ ဆောင်ပယင်း တပ်၊
 ငွေ ဈေး အင်၊ အုံး ဝန်း၊ ရွှေ ပေခ မေောက်၊ ကျိုင်း ဆင်စွယ်ချက်ပြည့်၊ ထီး နီ
 ရွှေ ညောင်ရွက် ဥဆင့်၊ ညောင်ရွက် ရေ ၃၆၊ အချက် ရွှေ၊ အရိုး ရွှေကြိဆစ်၊ ထား
 အဆောက်ကတ္တီ ပါနက်မွမ်း၊ ရင်း ဖျား ခွေး မခွေး ငယ်ရတန့်၊ ရွှေသား ကျော်
 အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတိပါနက်မွမ်း၊ ရင်း ဖျား ခွေး မသံပတ်ရတန့်၊ ဗေင်း ကတိပါ
 ရွှေသား ပန် ၉၊ တမာရွက် ဆောင် ၉၊ ခွဲသင်း ကျစ်၊ စလွယ် ၁၂ သွယ်၊ မီး ကွင်း
 ကံ တော့ခံ၊ ဘောချယ်၊ ရွှေနား တောင်း၊ ပယင်း သံကျင်၊ ဝတ်လုံဘဲရံ ရွှေဖျင်
 ဝိတဆင့်တပ်၊ မှောက်တို ရွှေပိန်း၊ ရွှေကုံး စိန် ဆောင် ၉၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွက်ငှက်
 မနား စိန်ပွင့် ၁၂၊ ပါး ကာနား ကာ မှောက်ရူ ပါလည် ဈေး၊ ရွှေကော နောက်
 ကာကတ္တီ ပါရက်ပြား သပ်၊ မျဉ်း တိုကတ္တီ ပါစိမ်း ရက်ပြား သပ်၊ မျဉ်း ရှည်ကတ္တီ ပါ

ဘင်္ဂလား ကလကတ္တား စစ်သူကြီး ကလက်ဆောင် တော်လှန်သူတို့နှင့်လက်ဆောင်
 တော်များ ကိုအမြောက်သေနတ်ခင်း ကျင်း ဆက်သစေမည်သွင်း သည်မှာမခင်း
 မကျင်း စေနှင့်။ ပကတိဆက်မြဲသဘာဝ စေ။ ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရသား အမှာ
 ရေး ရာဇာ ကျော်သူကအာရှီရအမှု တော်ကိုလိုက်ထမ်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်
 ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း လိုက်ထမ်း စေ။ ဝန်ကြီး ကိုသနား တော်မူသည့်
 ဘွဲ့အဆောင်အရွက်များ ကိုလည်း အမှာ ရေး ရာဇာ ကျော်သူနှင့်တပ် တော်ကလာလူ
 ရဲခက် ကျော် ခေါင်၊ ရဲခက် ကျော်သူတို့တွင် ပေး အပ်၍ ဆောင်ယူသွား စေ။ မင်း
 ကွန်း ပုထိုး တော်ကြီး မှာခြံသို့ဦး ရေကတိုပုဂံမင်း ကဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း
 လုပ်စေ။ နေမျိုး သူရသံတိုင်ကိုကွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး၊ တကောင်း ဝိတ်ဂူစံထောင်
 ကျင်း ဆင်စွယ်ချက်ပြည်၊ ထီး နီ၊ ရွှေသား အဆောက်ကတ္တီပါနက်မွမ်း၊ ရင်ဖျား
 ခွေး မခွေး ငယ်ရတနံ၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ အိမ်ကတ္တီပါနက်မွမ်း၊ ရင်း
 ဖျား ခွေး မသံပတ်ရတနံ၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ မှောက်တိုရွှေပန်း ကုံးစိန်
 ထောင်ရ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွက်ငှက်မနား စိန်ပွင့်၉၊ ပါး ကာနား ကာ၊ မှောက်
 ရူပါလည်ကွေး၊ ရွှေကာ နောက်ကာကတ္တီပါနီ၊ ဘဲကွပ်၊ ပိုး စုံသပ်၊ မျဉ်း တိုကတ္တီပါ
 နက်ဘဲကွပ်ပိုး စုံသပ်၊ မျဉ်း ရှည်ကတ္တီပါပြာဘဲကွပ်ပိုး စုံသပ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်
 ရွက်၅သံပရသံခွဲရက် အောက်က တောင်ဆွဲဇက်ပါး ကာ ရွှေဇာဝိပိန်း၊ နင်း နှင်း
 သိပ်၊ အိမ်မြှောင်ရင်ပတ်ကွင်း ငွေဇာဝါ၊ ကတောင် ရွှေရေး ဇာမရီရုပ်ပန်း
 ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ ရွှေပိန်း၊ ဦး ခက်ထိပ်ဆောင်း မြီး ဖြန်း၊ ရင်ပတ်သတ္တ
 လပ်ကြိုး ရွှေဩယ်တပ်၊ စီး နှီး သတ္တဒါန်၊ သတ္တလပ်တင်ရန်း စက်ရွန်း ဥဆင့်၊ ထမ်း
 စင်၊ သံလျင်း၊ တလဲ၉ဝန်း၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း၊ အိမ်၊ ညောင်ရွက်အတွင်း ကု
 လား ပန်း၊ အောင်ထိပ်ဘယောင်း ပွင့်၊ ခါး ပန်း ကမ္ပတ်ကြာနုတမြူခြူး၊ ကမ္ပတ်
 အတွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း၊ စက်ဘီလူး ခေါင်း အတွင်း ဩယ်နား ကုလား ပန်း၊ အိမ်
 ညောင်ရွက်၊ အတွင်း ကုလား ပန်း၊ ထောင့်ကျေး စေတီ၊ အဖြေမြင်း နား
 ချောက်၅ဝန်း၊ ထုပ်၃ဝန်း၊ ထုပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲလက်
 ယာ၃ဝန်း၊ စီ၊ နောက်၃ဝန်း၊ စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ဩယ်၊ စက်နား ညောင်
 ရွက်ဆင်စွယ်၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း၊ အိမ်ဆင်စွယ်၂တန့်၊ ဆင်စွယ် မှော်သေး၊

နက်ရင်း ပြား သပ်။ ဆင် ပေါင်း ဝန်း နက်အချက် ရွှေ။ က ဘောင် ရွှေပြည့် ရေး ၊
 ကခွက် ရွှေတစု၊ အနီတစု၊ ထမ်း စင်သံလျှင်း တလဲ၁၅ဝန်း၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း ၊
 အိမ်အတွင်း ညောင်ရွက်အနား မန်ကျည်း ရွက်အဝါ၊ အတွင်း ညောင်ရွက်၊ ဘေါင်
 ထိပ်ဘ ယောင် ပွင့်၊ ခါး ပန်း ကမ္ဘတ်ကြာနုတမြူ၊ ၊ ကမ္ဘတ်အနား အတွင်း ပြင်
 ပွတ်ချမ်း ၊ စက်ဦး နန်း အတွင်း ကြယ်၊ ကုလား ပန်း ညောင်ရွက်တမြူ၊ ၊ ကြက်
 ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အတွင်း ကုလား ပန်း၊ ထောင့် ကျေး စေတီအင်္ဂုလ်မြင်း
 နား လျှောက်၅ဝန်း၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊ ထူပြောက်အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း စက်မှာလက်ဝဲ
 လက်ယာ၅ဝန်း စီ၊ နောက်ထုတ်၃ဝန်း ၊ ရွှေ၂ဝန်း ၊ စက်အတွင်း ဆင်စွယ်၊
 စက်နား ညောင်ရွက်၊ အတွင်း ဆင်စွယ်ကြက်ရင်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်ဆင်စွယ်၃
 တန်း၊ လည်သီး ဆင်စွယ် မှော်၊ ကျေး စေတီဆင်စွယ်တပ်၊ ဘောင်ထိပ်ဘ ယောင်
 ပွင့်၊ ချက်ဆင်စွယ်၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အတွင်း ညောင်ရွက်၅၊ အနား မ
 ကျည်း ရွက်အဝါ၊ အတွင်း ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ထမ်း စင် ပေါင်ဆင်စွယ်ရတန့်၊
 စည်နီရ၊ ပုံသဘာ၊ စည်ပုတ်၊ နဲ့ကြီး ၁၊ နဲ့ငယ်၁၊ ခရ၁၁၊ လင်း ထွင်း ၁၊
 ဂျော်ကား ဝဲဘိတုရင်၊ ခင်တယင်အမိုး အနီသနား တော်မူသည်၊ စာချွန် ရေး
 မြဲ ရေး ချ်သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၉ ရက် ^{26 February 1810} နေ့နား ခံစ မြောင်
 မှူး ထင်ပြန် ။

(ရွှေ ဟောင်း သု တေသန)

ကျေး စေတိုင်၊ ဆင်စွယ်တပ်၊ အောင်ထိပ်တယောင်း ပွင့်၊ ချက်၊ ဆင်စွယ်သနား၊ တော်မူသည်၊ စာချွန်ရေး မြဲရေး ရှိသွင်း၊ အစုအငန်း ခေါင်း အကြီး တို့ကကိုယ်ထွက်စာရင်း ဆက်ပြီး လူတို့မှအုပ်စုငယ်သား တို့စာရင်း ကို သေချာမှန်ကန်အောင်ယခု ရှေးကသည်တလရက်ချုပ်၍အစုငယ်သား တို့မှ မေး မြန်း ပြီး လျှင် စာရင်း တော်ကိုမှန်ကန်အောင်ဆက်စေ၊ ကိုယ်ထွက်မဆက်သေး သည် ခေါင်း အကြီး တို့ကိုလည်း အလျှင်အမြန် ပြော အောင်ဆက်စေ၊ အတွင်း တော်အစုသား မှာပဲ ခံမြဲနယ်ထွင်တို့ပါမည်မဆို စေနှင့်၊ အတွင်း တော်သွေး သောက်ကြီး ကို ခေ၍အစုသား မှန်သမျှကိုစာရင်း တော်ဆက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ နော်ရထာထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မင်း ရဲနန္ဒမိတ်၊ မင်း ရဲသီရိ၊ ငလည်ရွဲ၊ ငဘုန်း၊ ငမောင်ကြီး၊ ငအက်
 ပေါက်၊ ငစိန်၊ ငရွှေမောင်၊ ငကုလား၊ ငကယည်း၊ ငချင်တီ၊ ငလပိုင်၊
 ငကုက္ကလူ၊ ငရွှေနီ၊ ငရွှေအိတ်၊ ငရွှေဆိပ်၊ ငပိုး တို့အရည်တူလူ ပေါင်း ၁၇ကို
 မင်း ရဲနန္ဒမိတ်ကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ ၄၀ ဧက မင်းရဲနန္ဒမိတ် သွေ့ဘွဲ့၊ အသက်
 နေ့နံသား မယား ဦး ရေစာရင်း ကျယ်ကိုလည်း သွင်း၊ ငမင်း အို၊ ငရွှေ
 မောင်၊ ငလတ်၊ ငညိုကြီး၊ မင်း ရဲမင်း လှ ကျော်ထင်၊ ငအော၊ ငပိုး တု၊
 ငပင်၊ မင်း ရဲဇေယ ကျော်၊ ငရွှေ၊ ငပုတ်၊ ငငြိမ်း၊ ငကြီး၊ ငရွှေထွန်း၊ င
 အေး၊ ငအို၊ ငမှိုင်း၊ သီရိ ရွှေစောင့်၊ ငဘီလူး၊ ငပန်း ဘဲ၊ ငအောင် ပေ၊
 ငတုတ်စံ၊ ငသော်တ၊ ငနဂါး၊ ငမောင်၊ ငရွှေတို့အရည်တူလူ ပေါင်း ၂၇ကို
 မင်း အိုကို သွေး သောက်ကြီး ခန့်၍ ၄၀ ဧက မင်း အို သွေး သောက်ဘွဲ့၊ အသက်
 နေ့နံသား မယား ဦး ရေစာရင်း ကျယ်ကိုလည်း သွင်း၊ စောင့်ဒဝယ်မြဲလက်
 ယာရန္တ၌ သွေး သောက်က နှုတ်လူ ငသွင်ဦး၊ ငအောင်မင်း၊ ငကင်း၊ ငသွင်
 လှ၊ ငသု၊ ငရွှေကျော်၊ ငမောင်၊ ငမြတ်သာ၊ ငမှတ်၊ ငကောင်း သု၊ ငကောင်း၊
 ငကျော်စံ၊ ငချစ်မင်း၊ ငသော ပေ၊ ငရွှေကုလူ ၁၅ အစား ဖြည့်လူ ရဲထွတ်သီဟ၊
 ရဲထင်ရန် အောင်၊ ဒေဝရန် အောင်၊ နန္ဒသူရိန်၊ သူရိန်လက်ယာ၊ ရန် အောင်
 သူရိန်၊ ရဲထင်သူရိန်၊ သူရိန်ပုံထင်၊ ရဲခေါင်ရန် အောင်၊ သူရိန်ပုံချီ၊ ရဲလှပုံထင်၊
 ရဲထွတ်သီရိ၊ ရန် အောင်သီဒွီ၊ သူရိန်ရန် အောင်၊ သီဟသူရိန်တို့လူ ၃၀ ကိုသစ္စာ တော်
 ပေး၍ လက်ယာရန္တ၌ သွေး သောက်အစုဘွဲ့၊ ပြန်တမ်း မှာ နှုတ်လူ ၁၅ အမည်ကိုသိမ်း
 ၍ ဖြည့်၍ ၅၀ အမည်ကိုသွင်း၊ နေမျိုး ဇေယ နော်ရထာကို ပုသိမ်မြို့ဝန်အရက နှုတ်၊
 သီရိ ကျော်သူကို ပုသိမ်မြို့ဝန်ခန့်၊ နေမျိုး ဇေယ နော်ရထာကို ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်လာ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ
 နော်ရထာ ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဘင်္ဂလား ကလကတ္တား စစ်သူကြီး ကလက် ဆောင် တော်ဆက်လဲလူတို့ကိုဟံသာဝတီမြို့
 ရောက်အခွန်ဝန်သိရုံ ဇေတဝတ် ကျော်ကြပ် မ၍ပြန်သွား စေ။ လက် ဆောင် တော်
 ဆက်လဲလူတို့ ကေ နိတို့ကိုပုထိုး တော်ကြီး ၊ စက် တော်ရဲဘုရား ၊ ရှင်ဖြူဘုရား ၊
 စန္ဒာမုနိဘုရား ၊ ရွှေမြို့တော် ၊ ရွှေနန်း တော် များ ကိုဝင်၍ကြည့်ရှုဘူး မှော်
 စေ။ ဒဝယ် ကြောင် ချီဗိုလ်မှူး ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရက ရောက်သည့်ရှိခိုး သံ တော်
 ဦး တင်စာလက်ရသူတို့စစ်ချက်ထွက်ချက်များ ကို ယောက်၍ ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရသို့
 ပေး မှာရန် မုတ္တမမြို့ဝန် မဟာ နော်ရထာ ၊ မိုး နဲဗိုလ်မှူး မဟာသူရတို့သို့ ပေး
 မှာရန် မိုး နဲဗိုလ်မှူး ကဇင်း မယ် စော်ဘွား ကို ပေး မှာရန် စာများ ကိုဆက်
 သွင်း သည့်အတိုင်း သင့်ပြီ။

28 February 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခံ ရေခါး
 ရွာစား ငပသီထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အစုအဝန်း မကွေး မဂ္ဂဏ် စေရ၊ အရိုး အစည်ထုံး စံမှန်ကန် အောင်စာရင်း
 စစ်တော် မူသည်ဖြစ်သည်။ မြို့ရွာသူကြီး ၊ မြင်း စုကြီး ၊ ရှမ်း မြင်း ၊ ဘောင်
 ဘက်မြင်း ၊ မြေဘက်ဘက်မြင်း ၊ မြို့ပါမြင်း ၊ ဝင်း တော် လေး မျက်နှာ ၊ ဒိုင်း ၊
 ဝင်း ၊ ကိုယ်ရံ တော် ၊ လမိုင်း ၊ တံခါး ၊ အနောက်ဝန်ဝန်စုမှစ၍ အရပ်ရပ်မြို့¹⁷⁶⁴
 ရွာသူကြီး ၊ အစု၊ အဝန်း ၊ ခေါင်း ၊ အကြီး ကိုက (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၂၆ ခု ၂၇ ခု¹⁷⁶⁵
 ၄၅ ခုဆက်သွင်း သည်စစ်တမ်း များ မှာထမ်း ရိုး ၊ ရွက်ရိုး ၊ စီး နင်း ဆောင်¹⁷⁸³
 ရွက်ရိုး များ ကိုအကျွန်ုပ် အလွန် မမှန် မကန်သော ပိုတိုး ပွား ၍ အစစ်ခံကြသည်။ အထက်
 စစ်တမ်း များ မမှန် မကန်ဖြစ်သည်။ ယခုစစ် တော် မူသည်စာရင်း ထွင်ထမ်းရိုး
 ရွက်ရိုး ၊ ဝတ်ဆင်စီး နင်း ဆောင်ရွက်ရိုး ၊ ကောက်ရိုး ၊ စား ရိုး များ ကို
 အရိုး အစည်ထုံး စံမှန်ကန်သည့်အတိုင်း သာ စစ်တမ်း ခံ၍ ဆက်သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၃ ရက်^{2 March 1810} နေ့နား ခံစ မြေခင်
 မှူး ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဟံသာဝတီမြို့နေသင်္ဘောသား စကား ပြန်၊ စာပြန်၊ ပင်လယ်ကင်း စာပေး
 ဇော်ရစီကအသုံး တော်ရအောင်လူငယ်ငရွှေဦး၊ ငရွှေဘူး၊ ငရွှေရေခက်၊
 ငရွှေပုတို့လေး ယောက်ကိုသိုး ဆောင်း ကုလား တို့ဘာသာစာတတ်အောင်အမိန့်
 တော်မြတ်နှင့်သွန်သင်ပါရသည်။ အခြား တပါး ကအဝတ်ပုဆိုး ရွေး မွေး ပေးကမ်း
 သည့်အရသာမရှိပါ။ ကိုယ်ကစိုက်ထုတ် ရွေး မွေး သွန်သင်ပါရသည်။ စာသင်လူငယ်တို့ကို
 ပြုစု ရွေး မွေး နိုင်ပါအောင်ဟံသာဝတီဆိပ် တော်သို့ဆိုက်ရောက်သည့်သင်္ဘောသူ
 ကြီး တို့ကသတင်း ဩား လက်ဆောင် တော်ဆက်ရန်တဏှန် ပုဆိုး အနား ပါပိတ်အုပ်
 များ ကိုအခြား တပါး မဝယ်မယူစေရ။ ဈေး နှုန်း ပေါက်ရသာဝတည်း ရောင်း
 ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သင်္ဘောသူကြီး တို့ကသ
 တင်း ဩား လက်ဆောင် တော်ဆက်ရန်တဏှန် ပုဆိုး အနား ပါပိတ်အုပ် များ ကို
 စကား ပြန် ဇော်ရစီကတဝတည်း ရောင်း စေ။ ဇော်ရစီကလည်း စာသင်လူ
 ငယ်တို့ကိုတတ်လွယ်အောင်လုံလပြု၍သင်စေ။ စာသင်ဆရာ ဇော်ရစီကစာသင်လူ
 ငယ်တို့အမိအဘတို့ကိုလည်း လက်နက်ကိုင်မင်း မှုမခန့်မထား (စေရ)။ ဝန်စာ
 ရေး သိမ်စည်သူကကိုယ်စား တော်ဆောက်လုပ်သည့်စက် တော်ရသာဘုရား ဦး တန်
 ဆောင်း ဤစွင်း မျက်နှာကျက်ထုပြောကြာများ ကို မှန်စီပါရမည့်အကြောင်း
 နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မှန်စီစေ။ တပယ်င်း မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့နှင့်
 ရတနာသိမ်မြို့ဝန်တို့ကိုအကျည်း ယူစေ၍လည်မှာသံတွင်း တပ်အမိန့်တော်ပါသည်မှာ
 တပယ်င်း မြို့ဝန်စစ်ကဲတို့ကသူခိုး ထား ပြုတို့ကိုပို့ဆက်ရှိသည်။ တပယ်င်း မြို့ဝန်စစ်ကဲ
 တို့နှင့်ရတနာသိမ်မြို့ဝန်ကိုချမ်းသာစေ။

3 March 1810

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခုတပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့နား ခံငယ်ထွင်

ပြန်။

(ရွေး တောင်း သူ တေသန)

1783

လက် ရွေး ကြီး များ လက် ရွေး ကြီး အုန်တစည်အိုမှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခု
စာရင်း တော်ဆက်သွင်း ကဲကြီး လူဇလသူရ နန္ဒ ကျော်သူကိုအရက နှုတ် တော် မူ၍
လက် ရွေး ကြီး ဆီကွန်း အိုကစန္ဒ နရ နန္ဒ ကျော်ကိုအမိန့် တော် နှင့် ထောင်ကဲ ခန့် တော်
မူပါသည်။ စန္ဒ နရ နန္ဒ ကျော် သေသား ငရွှေစဆက်ခံကဲကြီး သည်။ မင်း မှာ တော်ကို
ဖြောင့် ဖြောင့်ရိုး ရိုး မဆောင်တိမ်း ရှောင်၍ယခု စာရင်း တော်စစ်ရက
မပေ၍ မထွက်စာရင်း တော်ကိုဦး နေ ငမြတ်ညိုကို ရေး သား နှင့်ပါ စေရသည်။
အထက် ထောင်ကဲဇလသူရ နန္ဒ ကျော်သူသား ငရှိုင်း လည်း ရှိ ဖြောင့် နှင့်ရှိုခိုး သံ
တော်ဦး တင်သည်။ လက် ရွေး ကြီး အုန်တစည် ထောင်ကဲအရကမှာ ထောင်ကဲရိုး ဇ
လသူရ စန္ဒ ကျော်သူသား ငရှိုင်း ကို ထောင်ကဲ ခန့်စာရင်း တော်ကိုလည်း ဆက်စေ။
မိတ္တီလာမြို့မှာ ငပန်း အင် သား ငမြတ်ထွား အရိုး မှန်သည်။ ငမြတ်ထွား ကိုမိတ္တီ
လာမြို့ မြေတိုင်ကြီး ခန့်စာရင်း တော်ကိုလည်း ဆက်စေ။ ငမြတ်တုံမှာ ရှိသည်သူကြီး
ခန့်တံဆိပ်စာ ချန်ကိုသိမ်း ၊ ငမြတ်ထွား စစ်တမ်း စာရင်း ကိုလဲ၍ သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁ ခုတ ပေါင်း လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် နေ့နား ခံ ငပသီထွင်
ပြန် ။

(ရွေး ဟောင်း သု တေသန)

လိင်မြို့ဆင် တော်ကို အောက်ငင် ခြေဘမ်း ရမည်ခန့်ထား သွား စေသူ အောက်
မား ဝန်နှင့် အောက်မား ထနက်ပလာဆင် တော်များ ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်
ပြန်လာ စေ။ ဝန် အောက် မြေစွန်း ဝန်ကသူခိုး ဘမ်း ခန့်ထား သူကျား အုပ်ငစ်
မာ။ ဥယျဉ်မှူး ငညိုဘီလူး ၊ ဤဝန် မြေတိုင်င ခွေး တို့ကပို့ဆက်လှသည့်သူခိုး ထား
ပြတို့ကိုလည် နှာသံကွင်း တပ်၍ မြေဝင်း တူး စေ။ သင်း တို့ကအပေါင်း အတော်အ
စစ်ကွက်သူတို့ကိုဆိုင်ရ ဘေးတင်း ၍ စစ်။ မှန်လျှင်သံကွင်း တပ်။ ဗန် မော်မြို့က
မွင်း သည် ငွေ၅ဝိကိုလွှတ် တော်သို့ထုတ်၍အပ်။ ဗန် မော်မြို့မှတင်သည့် ရွေး ကိုဆပ်
စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (နှစ်ဝင်း) တန်ခူး လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ခံ ပြေ
ကြီး မှူး တွင်ပြန်။
(ရွေး ဟောင်း သူ တေသန)

ငစံရ၍ ၊ ငမြတ်ငယ်တို့နှင့်ဆုံး သွမ်း သမ္မလူတို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်ကသင့်ရ၍ ၊
 အကြီး အကျယ်နှင့် သေနတ် ၅၀၀ ခန့်ထား ဘမ်း ဆီး သတ်ညှစ် စေ ၊ သူရဲ ကျော် လှေ
 သင်း အစုစု ထောင်ထောင်ကို ငပန်း မွေး သေ သား မြေး ဆက်ခံ မရှိပြတ်လပ်
 သည် မှာလက်ယာ ဦး နေငရင်ကို ထောင်ကဲခန့်၍ ကြိုး စေ ၊ နောက်ကိုလည်း လက်
 ယာ ဦး နေ ၊ လက်ဝဲဦး နေစာရင်း ကိုလည်း ဆက် စေ ၊ ထောင်ကဲအရိုး သား
 မြေး အဆက်အခံ မရှိပြတ်လပ်လျှင်လက်ယာ ဦး နေကတက်၍ ကြိုး စေ ၊ လက်ယာ ဦး
 နေပြတ်လျှင်လက်ဝဲဦး နေကတက်၍လက်ယာ ဦး နေဖြစ် စေ ၊ ရွှေလုံလက်ယာ သွေး
 သောက်ကြီး ရဲဖျား ရဲလှ ကျော်ထင်သား သာရသု ၊ နတ်စုလက်ယာ သေနတ် သွေး
 သောက်ကြီး နတ်တော် ဒေဝသူတို့မှာ သွေး သောက်ညွှဲရ၍ ပါသည်မဆို စေနှင့် ၊ အစု
 ရင်း ထွက်သည့်အတိုင်း အစုရင်း ဆိုင်ရ၍ စာရင်း တော်ကိုဆက် စေ ၊ ရွှေပြည်တန်
 ခွန်ကျား တိုး ရွာ ဝါငပန်း ဦး မှာလည်း အစုဆိုင်ရ၍ စာရင်း တော်ကိုဆက် စေ ၊
 စုကြီး သေနတ် ရွှေ လှေ ၊ ရွှေလုံ များ မှာ စုညွှဲရ၍ ပါသည်မဆို စေနှင့် ၊ စာရင်း
 တော်ကိုအစုဆိုင်ရ၍ ဆက် စေ ၊ အိမ် ရွှေဝန်အရ၍ လာသည်မှာ ရာဇသီဟကိုအိမ် ရွှေ
 ဝန်ခန့် ၊ မြောက်ဘက်တိုက်ရွာသစ်ကြီး ရွာကြီး ရိုး စကား မှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁)
 ၄၅ ခုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး သူငယ် ထွေး သေသား ငမြတ်သူငယ်ရွယ်
 သည်အခိုက်ဝရိုး ဇေယဗလသူရင်ခွင်ပိုက် ဆောင်ရွက်သည် ၊ ဇေယဗလသူသေလျှင် ငမြတ်
 သူထင်ရှား ရှိလျှင် ငမြတ်သူလည်း မဆောင်မရွက်နိုင်မဆို ၊ ခြေး ပေး ငယ်သား
 တို့ကလည်း ငမြတ်သူမ ဆောင်မရွက်နိုင် လျှောက်ချက်ထား ချက်မရှိသည်ကိုတိုက်ဝန်
 တိုက်စာ ရေး တို့ငစာတံစိုး ပနာကိုစား ယူ၍ ငစာကိုသူကြီး ဖြစ် အောင်ပြု ဆောင်
 လျှောက်ထား သော ခြောင်ငစာကိုသူကြီး ခန့်ထား သည်ဖြစ်သည် ၊ ရွာသစ်ကြီး ရွာ
 ကိုငစာသား ငပိုတို့ကကြီး စိုး ရကောင်း သည်မဆို စေနှင့် ၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁)
 ၄၅ ခုစစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း သူငယ်ထွေး သား ငမြတ်သူကို မြေတိုင်ခန့်၍တိုင် ဆော်
 ကြီး စိုး စေ ၊ ငစာထွင်ရှိသည့်တံဆိပ်စာ ချွန်များ ကိုသိမ်း ၊ တိုက်ဝန်မှာ အသက်အ
 ရွယ်ကြီး သည်ကို ထောက်၍ ရာဇဝတ် တော်ကိုချမ်း သာ ပေး တော်မူသည် ၊ တိုက်စာ
 ရေး သင်္ခ ဇေယသူကို နောင်မဝံ့ အောင်ရ၍ ဇေယဗလသူရင်

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၄ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လဆန်း ၂ ရက် နေ့နား ခေ

မြောင် မှူး ထွင်ပြန် ။

(ရွှေ ဟောင်း သု တေသန)

ဒို့ရဝတီအကောကဝန်ငှရွှေပန်းကငွေတော်၁၅ဝကို ငြှေး နီဝယ်ယူ၍အနောက်
ကုလား ပြည်သို့သွား ရပါလျှင် ငွေတော်၁၅ဝရင်း မှာအမြတ်၂၅ဝ အရင်း အမြတ်
၂၅၄ဝဝဖြစ်ပွား အောင်ရောင်း ဝယ်ဆက်သပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငွေတော်၁၅ဝထုတ်ပေး တော်မူသည်။ ရောင်း ဝယ်
ဆက်သစေ။ တောင်ဝင်း အောက်အိမ်နေမှူး ရာဇာ သေလွန်သည်မှာ ခါသွား
မှော်ကြွနှင့်သင်္ဂြိုဟ်စေ။

(သက္ကရာဇ်)၁၁၇၁ခု (နှောင်း)တန်ခူးလဆန်း ၇ March 1810
ရက်နေ့နားခ

ရေးခါး : ရွှေစား : ငပသီထွင်ပြန်။

(ရှေးတောင်း သုတေသန)

ငရွေမင်း မှာအပေါင်း အဘော်မဟုတ်ကြောင်း ဘမ်းဆီး သူဖြစ်၍ ဘော်ဆို
 ကြောင်း နှင့်ငြိမ်းအောင်၊ ငရွေး၊ ငမှတ်၊ ငသန့်တို့စစ်ချက်ထွင်ပါသည်။
 ငရွေမင်း ကိုအကျဉ်း ကလွတ်၊ သူခိုး ထား ပြုအစစ်ထွက်သူတို့ကိုလည်း မှာသံတွင်း တပ်
 ၍ မြောင်း ယက်စေ၊ ပွဲပြတ်ငရဲက ရွေ့မြို့တော်သို့ ရောက်သမျှသင်္ဘောပါနယ်၍
 အလိပ်များ ကိုပွဲပြတ်ခန့်တော်မူ၍ပြတ်ကောက်ပြီး လျှင်အခွန်တော်ကိုဆက်သွင်း ရ
 သည်အတွင်း ဟံသာဝတီရခိုင်လေး မြို့များ ကရောက်သည့်ကုန်အသည်များ ကိုသင်္ဘော
 ဆိပ်ကသာဝတီရခိုင်တိုင် ကောက်လျှင် ရွေ့မြို့တော်ပွဲစား တို့ကမကောက်မခံစေ
 နှင့်အမိန့်တော်ထုတ်ပြန်၍ မကောက်မခံရရှိကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
 သည်၊ ပွဲမှာရောင်း သူဝယ်သူရှိလျှင်ပြတ်ကောက်မြဲဖြစ်သည်။ ဟံသာဝတီအကောက်
 ဝန်သီရိရဲဘဇာမဗရတ်ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်၍ဟံသာဝတီပွဲကကောက်ပြီး ကိုရွှေ
 ဘဝါး တော်အောက်ပွဲကောက်ကမကောက်စေ နှင့်ထွက်သည့်အမိန့်တော်ကိုသိမ်း၊
 ဟံသာဝတီမှာလည်း ပြတ်ကောက်ဆက်သွင်း ခြံဆက်သွင်း စေ၊ ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်မှာလည်း ခန့်တော်မူသည့်ပွဲပြတ်ငရဲကမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း ပြတ်
 ကောက်၍ဆက်သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (နှစ် ၁၈၁၀) တန်ခူးလဆန်း ၄ ရက် ၈ March 1810

ခါး : ရွှေဘဝါး ငပသီထွင်ပြန်။

(ရွှေ : တောင်း သုတေသန)

မြို့ဝန်လက်ဝဲ ကျော်သူ၊ ဝန်ထောက်လက်ယာ ရန္တမိတ်တို့သည်သူခိုး လူဆိုး တို့ကိုသိသော
စင်ကြယ် အောင်မစစ်မ ဖြောင့်ဖြစ်သည်။ အရကနှုတ်၊ တော်သင့်သူကို ရွေး၍ ခန့်၊
တပယ်င်း၊ မြို့ဝန်ရဲလှ ကျော်စွာမှလည်း သူခိုးထား ပြတိုကအဖမ်း၊ အတော်
ထွက်ဆိုသူတို့ကိုမှန်ကန်ကုန်စင် အောင်မပေး မအပ်၊ ရတနာသိမ်မြို့ဝန် ရွှေတောင်
နန္ဒမိတ်စည်သူမှလည်း သူခိုးထား ပြအာမ်း အဆီး ခန့်ထား သူတို့ကိုမူး သာသုကြီး
ကအကြီး အလွန်တား ဆီး ပြကုသည့်အမှတ်သိသော အောင်မ လျှောက်မထား နေသူ
များ ဖြစ်သည်။ ရဲလှ ကျော်စွာ၊ ရွှေတောင်နန္ဒမိတ်စည်သူတို့ကိုမြို့ဝန်အရကနှုတ်၊
ရွှေဘဝါး တော်အောက်ခေတ်၍အကျဉ်း ထား၊ အိမ်ရှေ့စာရေး ကြီး တို့မှလည်း
မြို့ဝန်စာရေး ကြီး ငမြတ်သပြင်ကုန်သူတို့ကိုနှုတ်၊ အိမ်ရှေ့မင်း ကတော်သင့်
သူကို ရွေး၍ ခန့်စေ၊ ချီပါရွာမှတိုက်ခံထား ပြတိုစစ်ချက်ထွက်လူကိုမူး သာသုကြီး
ကအပ်သည်မှလူမှန်ကိုမအပ် သေး ဖြစ်သည်။ လူမှန်ကိုရ အောင်မူး သာသုကြီး မှာ
တောင်း၊ မူး သာသုကြီး ကအလျင်အပ်၍အကျဉ်း ထား သူတို့မှာသူခိုး ထား ပြမ
ဟုတ်မမှန်သူတို့အကျဉ်း ကလွတ်၊ ထား ပြတိုကိုအာမ်း အဆီး လိုက်သူငန့်ကိုလည်း အကျဉ်း
ကလွတ်၊ ပုသိမ်၃၂မြို့အဝင်ဟယ်တ၊ ကနောင်၊ မြန်အောင်၊ ဓနုဖြူ၊ ဇရုံ၊ ခဲ
တောင်မြို့များ ကိုပုသိမ်မြို့ဝန်ကနီး ဆော်၍စာရင်း တော်ဆက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ခု (နှောင်း) တန်ခူးလဆန်း ၅ရက်နေ့နား ခစ
မြေဝင်များ ထွင်ပြန်။

(ရွေးတောင်း သုတေသန)

သောဝဏ္ဏဝေဝေဘူတံ ကရိုသိန္ဒိယံ ဘေဒိန္ဒိယံ တင် ရေသက်သည့်စာအရကို ထောက်
 ဤကသည့် ဘေဒိန္ဒိယံ မဟာရာဇာသို့ ပေး မှာရန်စာကိုသွင်း ချက်အတိုင်းသင့်
 ပြီ။ ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရက တော်ကမ္ဘိသစ်မြို့ပြင်ကြီး ရွာအနီး အပါး ကုန်း တွင်
 တရပ်။ မြို့ပြင်ကြီး ရွာအနောက် မြောက်မစိုး ရိမ်ဘုရား အနီး အပါး ဝါး နှစ်
 တာ ကျော်သုံး တာ ခန့်ကွာ မန်း ကျည်း ဘမြား ခေင်္ဂါဝေင်္ဂါသည့်အပင် အောက်တွင်
 တရပ်။ မြို့ပြင်ကြီး ရွာအရှေ့ မြောက်အုတ်အလှား အနံ့ဝင် စောက်ရံ ခန့်စီထား ရှိ
 သည် အောက်တွင်တရပ်။ သုံး ရပ်မှာ ရွှေ ငွေအများ နံ့ထား ရှိသည် ပြောဆိုကြား
 သိရ ခြောက် နှင့်ကွမ်း ခွဲရပ် နေငယ်ထွက်ဆို သော ခြောက်သိမြင်ရ အောင်ထပ်
 ဤစုံစမ်း ကြည့်ရှုလျှင်အရပ်အသား အနေအထိုင်ကိုသိမြင်ရပါသည်။ ကြပ်မတူး ဘော်
 ရမည့်အခြောက် နှင့်ရှိုခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဝန်ကြီး ကတော်ကိုကြပ်မ
 တူး ဘော်စေ။ ခွဲရာဝတီမြို့သို့ ကြီး မှာမြို့သို့ ကြီး ငရွှေ လှော်မြို့ နေဆင်း ရဲသား
 ကိုကိုနှိပ်စက်၍ ခြေး ငွေအများ ခံယူသည်။ မြို့စား မင်း သား လျှောက်ချက်နှင့်
 ငရွှေ လှော်ကိုမြို့သို့ အရကနှုတ်ပြီး လျှင်လွတ် တော်ကဆန်း ကိုမြို့သို့ ခန့်ထား
 သည့်အတိုင်း ခွဲရာဝတီမြို့မှာ ငဆန်း ကိုမြို့သို့ ခန့်။ ငရွှေ လှော်ကမ နေဘက်မ
 ရှက် စေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (နှစ် ၁၈၁၀) တန်ခူး လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခံတော်
 စ မြှောင်မှူး ဘယ ကျော်ထင်တွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မိုး နဲကစစ်လင်ချီ စေသည့်တုရင် ဝဏ္ဏ ကျော်သူ နှင့်တပ်ပါလူတို့မှာ စစ်လင်ကစား
 စေသည့်သဘာဝဖြစ်သည်။ မိုး နဲဗိုလ်မှူးက မိုး နဲသို့ ခေါ်၍ စုထား နေစေ။ ဇင်း
 မယ်အကြောင်း အရင်ကိုသိရအောင်ဘာသာ သေနင်္ဂဘာလူတို့ကို မိုး နဲဗိုလ်မှူးက
 စေလွှတ်စေ။ ငစည်ကူး မြို့မှာသူကြီး ငရွန်း (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း¹⁷⁸³
 တော်ဆက်သွင်း ကြီး စိုး သည်၊ ငရွန်း သေ၊ ငရွန်း သား ငရွေလူ၊ ငရွန်း ညီ
 ထွန်း ပေတီဆိုသူတို့စာရင်း တော်မပါမဝင်ဖြစ်သည်။ နှစ်ဦး ပင်မကြီး မစိုး
 စေနှင့်၊ ငစည်ကူး မြို့တွင်စေခံသုံး ဦး ရှိသည်။ စေခံသုံး ဦး ကိုစစ်၍ကြီး သင့်သသူကို
 ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်၊ မိုး မိတ်မြန်မာစွင်ရှိလူတို့ကိုစာရင်း တော်ဆက်စေ၊ မြေဧက
 ၁၀၀၀ တောင် ၁၀၀၀ မြလက်ဝဲရအံ့ပွ၊ လက်ယာရအံ့ပွတို့ သွေး သောက်စာရင်း ကိုပု
 ရဗိုက်ဖြည့်တင်ပြီး စာရင်း နှင့် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုပဒုံမြို့သူကြီး တို့ကဆက်စာ¹⁷⁸³
 ရင်း ကိုတိုက်ဆိုင်၍ ဆွေသူကိုမြို့သူကြီး ပေး စာရင်း ထွင်လက်ဝဲရအံ့ပွ သွေး သောက်
 လက်ယာရအံ့ပွ သွေခံပါမှန်ပြစေ၊ တလုပ်မြို့သူကြီး နှင့်သူကြီး ငယ်တို့ကကိုယ်အိမ်တွက်ဆက်
 ၍စာရင်း မှန်သူကိုတလက်ချပ်ပြီး လွှင်မြို့ရွာပြန်သွား ၍ ငယ်သား တို့စာရင်း
 ကိုဆက်လှာစေ၊ ခေတီဟောင်း ပြက္ခဒိန်အတိုင်း သင်္ကြန်ပြောင်း နေ့ရက်အချိန်ကို
 ဗေဒင်သမား တို့ကတွက်၍ သင်္ကြန်စာသွင်း မြသွင်း စေ၊ သင်္ကြန်ပြောင်း အမြေဧက
 သံလည်း ပေး မြပေး စေ၊ တောင်ဘက်တိုက်အဝင်မြင်စိုင်း မြို့မှယခုကြီး စိုး သူ
 ငဦး ရွှေဝင်း တောင်ဒိုင်း စာရင်း တော်ပါကောင်း ထွက်ကျော်သူသား ဒိုင်း
 အစုသား ဖြစ်သည်။ မကြီး မစိုး စေနှင့်၊ အစုရင်း ဒိုင်း မှာထမ်း စေ၊ မြင်
 စိုင်း မြို့တွင် မြေတိုင်ကြီး ခန့်ထား ရန်မြို့နေအသည်ကြီး ကတော်သင့်သူကို ရွေး ၍
 ရွှေဘက်၊ ဆင်ကြေး တိုက်အဝင် နွား ကျော်တရွာမှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုအ¹⁷⁸³
 သည်စာရင်း ပါလူတို့ သေသား မြေး အဆက်အခံမရှိ သောကြောင့် နွား ကျော်တ
 ရွာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း ထွင် မြေဧကဘက်မြင်း မှန်ပြပါသူ ငမြတ်ရွှေ¹⁷⁸³
 ကိုလွှတ်တော်ကသူကြီး ခန့်အပ်ရှိသည့်အတိုင်း ငမြတ်ရွှေကိုသူကြီး ခန့်၊ မြေဧကဘက်မြင်း
 စာရင်း ထွင် ငမြတ်ရွှေပါလျှင်မြင်း အစုကနှုတ်၍ နွား ကျော်တရွာ မြေတိုင်သူကြီး င
 မြတ်ရွှေ ခန့် စေ။

11 March 1810

(သတ္တရဘဇိ) ဘဘရဘဇု (နေဘင်း) တန်ခူး လဆန်း ရက်ရက် နေ့နား ခံ
၀ ပထီထွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မှန်နန်း: တော်အရှေ့စနုကူး မှာအမိုး ရိုင်းဆွေး မြေသည်၊ အမိုး ရိုင်းတိုင်း များ
ကိုယ်မီး ချ် ပျဉ်မိုး လုပ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (နှစ် ၁၈၁၀) တန်ခူး လဆန်း ၉ ရက် နေ့နား ခံ
ပြေဘုရား မှူး ထင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မိုး ကောင်း မိုး ညှင်း ဗန် မော်မြို့ကျေး ချာ များ မှာ မြို့ဝှာ ပယ် နယ်အိမ် ခြေ
ဦး ရေစာရင်း ပေး စေရမည်ဖြစ်သည်။ အမတ် ခေါင်း အကြီး စာ ရေး တို့ကို
စာရင်း ဆက်လှာ စေ။ ဒေါင်း ၊ မှန်ကူ ၊ ဟင်္သာ ဆေး မှတ်မရှိသိမ်း ချီရသည့်
ကသည်း တို့မှာလက်ဘမိုး ထွင်လူကပ်စာထိုး ၊ မက္ခရာမင်း မဟာသီရိဓမ္မရာဇာ
ကသည်း ပြည်သို့ထွက် ပြေး ရာဘမ်း မိမိသနား တော်မူသည့်ရှမ်း အင်ကျယ်က
သည်း ခြေချင်း ချွတ်ရဇ ၊ ချင်း ကသည်း ဝဇ နောက်သနား တော်မူသည့်သက်ကယ်
ဆား ချက်နာရီကသည်း ဝဇဇ ငွေနှင့် ပေး မစေသုံး သည်အချုပ်ပယ်ကုလား ၂၂
မှာလည်း ဒသ ဘာဂ ငွေ တော်ကိုဆက်၍အစေအသုံး ရှိသည်။ စာရင်း ကုလူတို့ကိုသီး
တိုး မြေးပွား အရိပ်မထွက်တပ်ရုံ စေတော်မူသောစစ်ရစာရင်း တော် ၄၂ ဖြစ်သည်ကအမှု
တော်ကိုမြဲစွဲ၍ဂဏမ်း ရွက်ပါသည်။ ဝေစုကိုမယူပါပြီသနား တော်ရင်း လူကိုသာ
ယူပါမည်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း မက္ခရာမင်း သား မင်း သမီး တို့မှာ
ဝေစုကိုမပေး မဝေသာပြီ။ သနား တော်မူရင်း လူ ၄၂ ဖြစ်သောယူစေ။ စာ
ရင်း တော်ကိုလည်း ဆက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (၁၈၁၀) တန်ခူး လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့နား ခံစ
မြေဝင် မှူး ထွင်ပြန်။
(ရွှေ ဟောင်း သူ ဟောသန)

ရွှေမြို့တော်နယ်စကိုင်း အဝ ပလုံ ပျော်ဘွယ်မိကျောင်း ရဲ့ ဆင်ပေါင်ဝဲဆိပ်
 ကမ်း ဆိုက်ရောက်သမျှငါး သား ငါး ဝိ၊ မတဲ၊ ကျွန်တော်ရင်း ၊ ပလိပ်၊ ဘနေခ၊
 မြို့သစ်၊ မတ္တရာ၊ တောင်အင်း အရပ်ရပ်များ သို့ကျရောက်သမျှလက်များ ကိုအ
 ကွဲအပြား မရောင်း မဝယ်စေရ၊ ပွဲခွန်ပွဲခကိုဆိုင်ရအကောက်ကောက်မြဲကောက်
 ခံပြီး လျှင်မင်း ကျော်သီဟအုပ်ကိုခံ၍ ငချမ်း၊ ငပျိုး၊ ငပြေ၊ ငပန်းညို၊ ငစံ၊ ငမောင်၊
 ငတုတ်ကြီး ၊ ငရွှေလူ၊ ငဆန်း ၊ ငပင်၊ ငမြတ်ကြီး၊ ငပုလေးတိုက် တဝတည်း ရောင်း
 ဝယ်စေ၍တနှစ်ကိုငါး သား ငါး ဝိကငွေ ၁၀၀၊ လက်ကရွှေ ၁၊ ဆက်သွင်း ပါမည်
 ပြင်စာရေး ကြီး ရွှေတောင်သီခံရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငွေ ၁၀၀၊
 ရွှေဆက်သွင်း ပြေပါသည်အကျိုး တော်စီး ပွား တော်ကိုတိုး ပွား ဆက်သွင်း ပါရအောင်
 အထက်အမိန့်တော်ပါရှိရွာဆိပ်ကမ်း များ နှင့်စမျှိန်နဂိုကင်း အောက်မြစ်မ
 မြောင်း ထွင်မြစ်စဉ်မြို့ကျေး ရွာဆိပ်ကမ်း များ သို့ကျရောက်သည့်ငါး ဝိသား ငါး
 လက်တိုက်ကုန်ချိတ်ကုန်များ ကိုအကွဲအပြား မရောင်း မဝယ်စေရ၊ စီး ပွား တော်
 ဖြစ်စွန်း အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်သူတို့ကို ရောင်း ဝယ်စေပြီး လျှင်ငွေ ၅၀၊ ရွှေ ၅၊
 တိုး၍ ငွေ ၁၅၀၊ ရွှေ ၃၅၊ ဆက်သွင်း ပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦးတင်
 ချက်အတိုင်း ရောင်း ဝယ်ဆက်သွင်း စေ၊ ဆန္ဒိန်ဆင်မင်း ကိုသနား တော်မူသည့်
 စွန်တောင်ရွှေ ချောက်မြေ၊ အောက်ဘက်မြေ၊ အာလောင်မြေ တော်အဝင်မ
 တဲမြစ်စွပ်အင်း များ နှင့်ကျောက်မော်မင်း သမီး ကိုသနား တော်မူသည့် မြေမျှ
 ကြောင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ပြသည့်စကား မှာဆူး ခါး မြစ်ထွင်အနောက်ဘက်
 နား ကိုလျှောက်၍ တောင်ကိုသံလျှက်စွန်း ထိငှင်း ကမြစ်နား ကိုလျှောက်၍ မြောက်
 ကိုအိမ်ရွှေတော်စွန်တောင်ရွှေချောင်း ထိ၊ စွန်တောင်ရွှေချောင်း အရွေ့ကို
 စွန်တောင်ရွှေချောင်း တောင်ဘက်နား ကသည် ရွှေမြို့တော်သို့ရွှေစက်တော်
 ဖြန့်တော်မူသည်၊ လမ်း မတော်တောင်ဘက်နား ကိုလျှောက်၍ဆူး ခါး မြစ်ထိနယ်
 သတ်သည့်အတွင်း ကျောက်မော်မင်း သမီး မြေဖြစ်စေ၊ ဆူး ခါး မြစ်အရွှေဘက်
 မှာလမ်း မတော်တောင်ဘက်နား ကိုလျှောက်၍ ပေါက်ပင်ကျီး တံတား တော်ကြီး
 အထိ၊ တောင်ကိုမတဲမြစ်စွပ်အင်း ထိ၊ အတွင်း ကျွန်း မြေကိုလည်း ကျောက်မော်
 မင်း သမီး မြေဖြစ်စေ၊ နယ်သတ်သည့်ပြင်အာလောင်မြေ တော်အတွင်း မတဲမြစ်

စွပ်အင်း နှင့်စွန်တောင် ရွှေချောင်း မြေကပ်ကပ်နီနီဆင်မင်း ကိုသနား
 တော်မူသည့် မြေများ ကိုကျောက်မော်မင်း သမီး ကမသိမ်း စေနှင့်။ မဟာခန့်
 ကျင်း တုံ့စော်ဘွား ငယ်တို့ကိုမိုး နဲတပ်တော်ကချီတက်တိုက်လံ စေရသင်း တို့ကတပ်
 မှူး တပ်အုပ်လူကြီး ပြုသူတို့နှင့်လူအများ သေကြောင်း မဟာခန့်ကျင်း တုံ့စော်ဘွား
 ငယ်တို့မခံမရပ်နိုင်ထွက်ပြေး ကြောင်း ကိုမိုး နဲဗိုလ်မှူး စစ်ကဲတို့ကငြိမ်း သံတော်
 ဦး တင်ရောက်သည်မှသင်း တို့တစုတင်း မယ်သို့ထွက်ပြေး လွှင်ရဲမက် တော်တို့ကိုမ
 လိုက်မလံ စေနှင့်ကျင်းသေည်ခိုင်း ညောင်ကျင်း ချိုင့်ကျင်း ရုံး များ သို့ပြေး လွှင်သိ
 လိုက်လံတမ်း ဆီး ချီ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ဆက်လှာစေ။ တင်း မယ်ကောဝီလကို
 လည်း အကျိုး အကြောင်း နှင့်ရှည်စပ်သည့်စကား ကိုပြောဆိုမှသင်း ချီဘယာသေ
 နရဘာအုပ်စုလူတို့ကို စေလွှတ်ပြောဆိုစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (၁၈၁၀) တန်ခူးလဆန်း ၁၀ ရက်နေ့နား ခံစ
 မြေငင်မှူး ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ယောမြို့ကျေး ကျောက်မကြီး တောကလေး ခုနစ်သင်း အောက်မား တော်
 များ နှင့် အောက်ငင်ခဲသည့်အတိုင်း ဤ ကျော်အစွယ်၌ ကျော်ဆင် တော်ကို ရွှေ
 မြို့တော် စေတီဝန် ထောက်မြို့ဝန်စာ ရေး ကြီး တို့နှင့် ရွှေဘဝါး တော် အောက်
 ဆောင်ယူခဲ့ပြီး လွှတ်ဆင်ဝန် ထောက်ဆင်စံချီဆင်လက္ခဏာဘတ်တို့ဖြင့် မပြီး လွှတ်ကုံး
 တော်သို့သွင်း မြဲသွင်း ချီ ကောင်း မွန် အောင်ချီမြဲချီ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (ဇွန် ၁၈၁၀) တန်ခူး လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ၁၈၁၀
 ယ နေရာရသဘွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေးသန)

လည်မှာသံကွင်း တပ်သည့်လူ၂လွတ်ကြောင်း နှင့် ရွှေ နား တော်ကြား တော်မူ
သည်။ ထိမ်း သိမ်း သူတို့၇၁၀၀၀ တော်ကိုမရှိမသေ ပေါ့ပေါ့ လျော့ လျော့ ထိမ်း သိမ်း
သော ကြောင့်လွတ်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိမ်း သူတို့ကိုလွတ်လူတို့အစား သံကွင်း တပ်၊
လွတ်လူတို့ကိုလည်း ကျွမ်းမီ အောင်ရှာစေ။ မိတ္တီလာမြို့သူကြီး ငမြတ်စွာဘေး ရှိခိုး သံတော်
ဦး တင်ချက်အတိုင်း မိတ္တီလာကန် တော်မှာနတ် မေမာက်ဆည် တော်ရှိ၊ မတောင်
တ ဆည် တော်ရှိ၊ များ ယိုယွင်း သည်ကိုကန် တော် ရေ သောက်လယ်သား တို့ကိုခိုး
ဆော်၍ ကောင်း မွန်လုံခြုံအောင်ပြင်ဆင်လုပ် ဆောင် စေ။ တောင်ငူမြို့ကသူခိုး
ထား ပြခြေ ကြောင်း ခြေရ၇၁ တောင်ကွင်း ကြီး မြို့နယ်စွင်း သို့ကျ သော ကြောင့်
လိုက်လံ တောင်း စေသည်ကို တောင်ကွင်း ကြီး မြို့ဝန်မြို့အုပ်တို့ကမ ပေး မအပ်
ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ခြေ ကြောင်း ခြေရ၇၁ကျသည့်သူခိုး ထား
ပြတို့ကိုအိမ် ရွှေဝန်တို့က တောင်ကွင်း ကြီး မြို့ဝန်တို့သို့မှာထား ၍ တောင်ငူမြို့ကထား
ပြသူခိုး ဘမ်း လူတို့သို့ ပေး အပ် စေ။ ပြည် ကျေး မြေထဲ ကျေး များ မှာရှိသည့်သူခိုး
ထား ပြတို့နှင့်အစစ်ထွက်သည့်မြို့ ကျေး ရွာဝန်စစ်ကဲမြို့ရွာသူကြီး တို့မှာလည်း တောင်း
သည့်သူခိုး ထား ပြကိုလိုက်လံ တောင်း သည့်မြို့ရွာသို့ ပေး အပ် စေ။ ပယ်နယ်အတွင်း
ဖြစ်သည်ဆို၍ မပေး မအပ် မနေ စေနှင့်။ မပေး မအပ် နေလျှင်မ ပေး မအပ်
နေသူတို့ကို၇၁၀၀၀၀၀၀၀ တော်စီရင်။ ဘင်္ဂလား ကလကတ္တား စစ်သူကြီး သို့ ပေး ရန်စာကို
ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ကသည်း မင်း သမီး ကမဟာ၇၁၀၀၀၀၀ သို့ ပေး ရန်
စာကိုဝန်မင်း ကျော် ရွှေ တောင်ကမဏီပူရ ဟိုသို့ ပေးရန်စာ များ ကိုဆက်သွင်း
ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (၁၈၁၀) တန်ခူး လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား ၁၆ March 1810
ငပသီထွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သူ တေသန)

ငရွေဘူး နှင့် ငမြတ်သဘာဝတို့ တပယင်း မြို့ပါမကျည်း အုပ်မြင်း စီး ကြီး ရိုး စကား မှာ ငရွေဘူး ကအဘဇမုန်း ရှိစဉ် ငမြတ်သဘာဝတို့ အဘဇသဘာ ပေါက်သို့လွှဲအပ်ကြောင်း နှင့် ဖြောင့်၍ ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ငရွေဘူး အဘဇမုန်း ကငမြတ်သဘာဝတို့ အဘဇသဘာ ပေါက်သို့လွှဲအပ်သည်မှန်သည့်အတိုင်း ငသဘာ ပေါက်သား ငမြတ်သဘာဝတို့ ကိုမန်ကျည်း အုပ်ရွာမြင်း စီး သူကြီး ခန့်၍ စီး ကြီး စေ။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း စာရင်း ကိုလည်း လဲ၍သွင်း ၊ ယခုစာရင်း တော်ကိုလည်း ငမြတ်သဘာဝတို့ အမည်နှင့်သွင်း ၊ နေမျိုး စည်သူကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း သုံး ဆယ်မြို့ကျေး မြေပုံတောက ကြော့ဘမ်း ရသည့်ဆင်မတော်ကို ရွှေစက်တော်အောက်ကောင်း မွန်အောင်ဆောင်ယူစေ။ ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရတပ်သို့ကျားငယ်အစုကရဲရောင်မြန်မာသူတို့ကို ရွေး ချယ်၍ သေနတ် ၁၀၀၀ ရဲလှရန် အောင်သို့ပေးအပ်ပြီး လျှင်ဝန်ကြီး ကရွှေဘဝါး တော်အောက်သံတော်ဦး တင်စေသူငရွေရည်၊ ငပိုက်တို့နှင့်အတူချီသွား စေ။ လွှတ်အစေအသုံး ကသည်း ၁၀၀၀ မှာ ဝန်ဆောင်စာရင်း ကြီး အသုံး စာရင်း တော်သင်္ဃာတို့ကိုအပ်၍ထိန်း အုပ်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၃ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၂ ရက် နေ့နား ၁၈၁၀
ပြောကြီး မှူးနေဘိရထာထင်ပြန်။

(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

ဓနုဖြူမင်း သမီး မှာကသည်း ဝေပုံအတိုင်း စား မြို့ဓနုဖြူကအသည်း ၂ ဝကိုထီး မိုး
 ယည်ခံအဆောင်ကိုပေး ခွဲတော်မူသည်။ လက်ခွဲစာရင်း မှာသွင်း ချိခွဲ၊ လိုင
 မင်း မှာလည်း သနား တော်မူရင်း ရတနာထမ်း စင်ထမ်း ဟောင်း တောင်
 လုံး လှေထမ်း လူ၊ ဂုတ် သေး အမှထမ်း လူတို့ကို ဝေပုံစာရင်း မှာသွင်း ချိသနား
 တော်ခံစေ၊ လက်ခွဲစာရင်း မှာလည်း သွင်း ၊ တောင်လုံး လှေထမ်း လူ၊ ဂုတ်
 သေး အမှထမ်း လူတို့စာရင်း ကိုကုန်စင်မှန်ကန် အောင်ဆက် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (ခေတ်) တန်ခူး လပြည့် ကျော် ၂၃ ရက် နေ့ညဉ့်နား
 ခံစ မြေောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေသန)

စလင်း မြို့မှတစ်ဆင့် ပြတိုက်သို့။ သူခိုး တစ်ယောက် ပြင် ကောက်တိုက်အား အဆီး စေခန့်သူ
 ရန်ခွင်တင်ကိုအိမ် ရွှေမင်း ကအကူညီ ယူစေ။ ရန်ခွင်တင်နှင့် ပေး အပ်ရင်း သေ
 နတ်သား ကိုတိုက် ကောက် ဝန်သီရိဝတ္ထ ပိုသို့အပ်၍ သီရိဝတ္ထ ပိုကအုပ်ထိမ်း စီရင်လိုက်
 လဲဘမ်း ဆီး စေ။ သံလွင်အ ရွှေဘက်မိုင်း လွေမိုင်း ညင်း တပြင်ရိုင်း ပြ နေထိုင်သူကိုင်း
 ကံ စော်ဘွား မဟာခန့်တိုက်တိုက်ဖျက်၍သင်း တို့ပျက်ပြား ထွက် ပြေး သည် နောက်မိုး နဲ
 ဗိုလ်ချုပ်က ခေင် ရောက် သော ခြောက်ပြန်လော့ ရာမိုင်း လွင်အရပ်က ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်ပြန် ရောက်သည်အစစ်ထွက်သည်လူတို့ထွင် ပါသည် သေ နတ်ခဲယမ်း မီး ကျောက်များ
 ကိုသိမ်း ရုံး ချိတ်တော်သို့သွင်း စေ။ ယင်း တော်မြို့အုပ် ဟောင်း ငသော ကံကို ရွှေဘဝါး
 တော် အောက် ခေင်၍ စစ်။ ခေါင်း လောင်း တော်ကြီး ပေါင်ကိုင်း သွန်း လုပ် တော်
 မူမည်မှာ (ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ ၂၀၅၈) ^{25 May 1810} တေရအမိမသ်
 သုဒ္ဓိဒိန်ဂဝဠာကုန်လဆန်း ၅ရက် နေ့ညည်ဒုတိယယံအကုန်တတိယယံအစတွင် ခေါင်း လောင်း
 တော်ကြီး ^(၁၈၁၆) သွန်း ရန်ရှိသည်ဖိုစုကို ကြေး စ၍ကြိုချက် စေ။ ဂြိုဟ်နတ်၊ ဟုံး နတ်၊ နတ်ကြီး ၁၅
 ပါး များ ကိုလည်း ပူဇော်မြဲပူဇော် စေ။ ဘယာ သေ နရဘာသံ တော်ခံငပန်း ပု
 တို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက် ခေင် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့် ကျော် ၂၄ ရက် နေ့နား ^{23 March 1810} ခ

ရေခါး ရွာစား ထွင်ပြန်။
 (ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

သပြေပင်မင်း ရွာကိုလက်ယာဗလကျော်သား ငကောင်း လှ၊ သူကြီး အစ်ကိုင
 အောင်ကြီး သွေး သောက်ကြီး စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ဖြည်းဖြည်း သပြေပင်
 မင်း ရွာတွင်အသည်မရှိလွတ်လုလင်အစသား တို့သဘင် နေသည်။ ကျေး ရွာဖြစ်၍လွတ်
 လုလင် သွေး သောက်ကြီး လက်ယာဗလ ကျော်ကရွာကိုလည်း စီရင်သည်။ လွတ်လုလင်
 သွေး သောက်ကြီး အရခန္ဓာလည်း ထမ်း ရွက်သည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုနှစ်¹⁷⁸³
 စစ်တမ်း စာရင်း တွက်သည်ဖြစ်သည်။ ညီအစ်ကိုခွဲ ဝေ၍ နှစ်ဦး နှစ်ဝမ်ဆက်မသွင်း
 မစီရင် စေနှင့်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုလက်ယာဗလ ကျော်ဆက်သွင်း သည်¹⁷⁸³ စစ်တမ်း
 စာရင်း တွက်အတိုင်း လက်ယာဗလ ကျော်သား ကြီး ငကောင်း ကို မြေတိုင် သူကြီး
 သွေး သောက်ကြီး တဝတည်း ခန့်ထား ၍တိုင် ဆော်ကြီး အုပ်စီရင် စေ။ စာရင်း
 တော်ကိုလည်း ဆက် စေ။ ငစံတိုး ၊ ငမြတ် အေး ၊ ငထွန်း ဝကိုအစစ်ခံကြသည်တွင်း
 သင်း တိုက်တွင်ရွာ တောင်ကုလား မြို့တိုင် ဆော်ကြီး စိုး မှစကား မှာငစံတိုးတွင်
 ရွာ တောင်ကုလား နေအသည်စာရင်း ကျမဟုတ်။ တရွာသား ဖြစ်သည်။ ငမြတ်
 အေး လည်း သူကြီး ငနေသား လည်း မဟုတ်။ တုရင် ဒေဝနန္ဒသင့် နေရာ မွေးမြင်
 သည်သား ဖြစ်သည်။ ငစံတိုး အစစ်ခံချက်တွင်ပါသည်။ တုရင် ဒေဝမှလည်း ငနေ
 သား ငမြတ် အေး ကြီး စိုး သည်ကလငမြတ် အေး အမိနှင့်သင့် နေ၍ရင်ခွင်ပိုက်စီ
 ရင်သည်။ ယခုလည်း လူငယ်ငမြတ် အေး ကိုရင်ခွင်ပိုက်စီရင်ရ အောင်ကြီး ဆောင်
 လျှောက်ထား သည်ဖြစ်သည်။ ငစံတိုး ငမြတ် အေး တို့ကိုမတိုင်မဆော်မကြီး မစိုး
 စေနှင့်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း တော်တွင်သူကြီး အစ်ကိုပါသွယ်သည်ကြီး¹⁷⁸³
 ငသော ထွေး သား ငထွန်း ဝကိုတွင်ရွာ တောင်ကုလား မြို့ မြေတိုင်သူကြီး ခန့်၍တိုင်
 ဆော်စီရင် စေ။ စစ်တမ်း စာရင်း ကိုလည်း လဲ၍သွင်း ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့် ကျော်^{25 March} ၆ရက်¹⁸¹⁰ နေ့နား ခ
 ပြေသူကြီး မှူး တွင်ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ကျား ငယ်အစုကရဲ ရေငါးမြန်မာသူ သေနတ် ၁၀၀၀ ကို ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရ
 တပ်သို့ရဲလှရန် အောင်နှင်ချီသွား စေအမိန့်တော် ပါသည်မှာ ရဲလှရန် အောင်ကို
 လိုက် စေမဆို စေသဖြင့်ကျား ငယ် ၁၀၀၀ ကို ဝန်ကြီး ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင် စေသူ
 ငရွှေရည်င ပိုက်တို့ကို ၅၀၀ စီအပ်၍ ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရရှိရသိန်း သိမ်း အုပ်
 ချုပ်ချီသွား စေ။ ငတုတ်ဖြူငချမ်း သတို့နှင်မင်္ဂလာအိမ် တော် ပါထမ်း ရင်း လူ
 သား ပွား မြေး ပွား လူတို့ကို ပေး ရာ စေရသမပါ စေနှင့်။ ပုံတော်အတိုင်း
 ငတုတ်ဖြူငချမ်း သတို့ကစာရင်း တော်ဆက်၍အိမ်ရှေ့မင်း မှာထမ်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၇ ရက်နေ့နား ခ
 စ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေတောင်နန္ဒမိတ်စည်သူရဲလှ ကျော်စွာတို့ကိုချမ်းသာပေးတော်မူသည်။ အကျဉ်းကလွတ်၊ ခေါင်းလောင်းတော်ကြီးမှာတို့သည် မြေကိုလေဝင်သာအောင်မြောင်းယက်စေ၊ ပြည်လုံးအံ့အရသာစာရင်းပါသူယိုးဒယားတို့ကိုထောင်ကဲအခြားခန့်ပြီးလျှင်ဆွဲလှေအပ်၍တောင်တော်ဆွဲစေ၊ ခေါင်းလောင်းတော်ကြီးပေါင်ကိုင်းသွန်းရတကဏ္ဍိး ၁၁၀၀၉၂ ကျန်သည်မှာအလျင်ငွေတော်ဝယ်အဘိုးချေပြီး ခေါင်းလောင်း၂လုံးကိုသွန်းစေ၊ ခေါင်းလောင်း၂လုံးသွင်းသည်ပြင်ကျန်ဏ္ဍိးကိုအဘိုးမချေသေးခေါင်းလောင်းများကိုလောကသမ္မသွန်းစေ၊ သွန်းရသည့်ခေါင်းလောင်းလောင်းပုံအဘိုးငွေတော်ထုတ်၍ပေး၊ မသွန်းရကျန်ခေါင်းလောင်းပုံကိုဥစွာရှင်တို့သို့ပြန်၍အပ်၊ မြောက်ဘက်မြင်းဆိပ်ခွန်ရွာရှိမင်းဘူးကြီးမင်းဘူးငယ်ပတွင်းတန်အဝင်အပါလယ်မြေများကိုလယ်တော်မြေတော်ဖြစ်သည်။ အထက်သိမ်းရုံးလုပ်ဆောင်သည့်ရွှေလက်ထက်တော်လယ်ရှင်မြေရှင်ဆို၍လုပ်ဆောင်ကြသည်မှာလယ်ရှင်မြေရှင်မှန်မှလုပ်ဆောင်စေရမည်။ လယ်ရှင်ဆိုသူတို့ကိုရွှေဘဝါးတော်အောက်ခေT စေ၊ ရောက်လျှင်မည်သို့ဆက်ခံပိုင်ဆိုင်ကြောင်းလယ်ရှင်မြေရှင်မှန်ကြောင်းကိုအဆက်အနွယ်နှင့်သိတော်မူသာအောင်ဆက်၍သွင်း။ ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (၁၈၁၀) တန်ခူးလပြည့်ကျော် ၂၇²⁷ March ၁၈¹⁸ ၁၀
ဇေယ နေဘိရထာထွင်ပြန်။

(ရှေးတောင်းသူတေသန)

နေမျိုး သီဟသူကို ဝန်ကြီး ခန့်၊ ရွှေမြို့တော်မှာ အုပ်ချုပ်စီရင်မြဲအုပ်ချုပ်စီရင်စေ၊
 လွှတ်မှုရုံး မှုခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသမျှကိုလည်း လွှတ်တော်ရုံး တော်သို့တက်၍ ခန့်
 ထား စီရင်စေ၊ ရွှေထောင်မှူး ရဲထွတ်ကျော်ထင်ကို ဝန်ခန့်၊ ရွှေထောင်မှူး
 ခန့်ထား ရန်မှာ ဝန်ကြီး နေမျိုး သီဟသူက တော်သင့်သူကို ရွေး၍ ရှိခိုး သံတော်
 ဦးတင်စေ၊ ပျဉ်းမနား မြို့မှာ မြို့သူကြီး (နုဏ) ကျော်ထင်ကို (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၁၄၅ ခု
 စာရင်း ထွင်လက်ယာမြင်း မှန်ပြပါသည်။ ပျဉ်းမနား မြို့မှာလည်း အသည်ရင်း
 မရှိဖြစ်သည်။ မြို့သူကြီး နရခ ကျော်ထင်အဘ ငရလက်ယာမြင်း မှန်ပြစေ၊ ပျဉ်း
 မနား မြို့စစ်တမ်း စာရင်း တော်ကိုလည်း နရခ ကျော်ထင်ဆက်စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁ ခု (၁၈၁၀) တန်ခူးလပြည့် ၂၈ March 1810
 ဇေယ နော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သု ကေသန)

ရှေ့တော် ပြေး မှူး ရဲထွက် ကျော်ထင်ကိုမြှုပ်နှံခန်း။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ခု (ခေတ်) တန်ခူးလပြည့် ၂၈ March 1810 ကျော် ဇွန်လ ၁၈ နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ
ဇေယျ နေရာ ရွာထဲတွင် ပြန်။

(တစ် ဗဟို ၄၂၅၁၇)

နန်း တော်အ နေဘက်သစ်တပ်ပြင်ထွင်အိတ်ဘန်ထမ်း ပြင်ကုန်သမျှအိမ်စုစုစုကို
 ကုန်စင်အောင်ဖျက်သိမ်း စေ။ နန်း တော်တ၁၂၀၀အတွင်း မှာလည်း ဝန်
 အိမ်ဝင်း အိမ်မှစ၍ မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ်တော်ဆင်း ရဲသား တို့
 အိမ်များ ကိုမရှိ နေစေနှင့်။ ကုန်စင်အောင် ပြောင်း ဤစေ။ ပုဂံမြို့နှင့်
 ပုခန်း မြို့နယ်မြေစကား မှာပုဂံမြို့နယ်ပုံပုခန်း မြို့နယ်ပုံနှစ်ရပ်ကိုပုဂံမင်း
 ပုခန်း မင်း တို့ကြည့်၍ရှင်း လင်း ပြောဆိုကြသည့်အတိုင်း သိန်း ဗိုရှင်ဘုရား က
 သည်အ ရွှေကိုအတည် ဇေယျဝတီမြစ်ထိ၊ မြစ်ကသည်အ ရွှေဘက်ကိုကူး ၍လက်ထုတ်သူနယ်
 ကုန် ၊ တလုပ်မြို့နယ်ပုံနှင့်ပုခန်း မြို့နယ်ပုံရှိသည်မှာလည်း ပုဂံမြို့နယ်ပုံအတိုင်း ပု
 ခန်း မြို့နယ်ပုံကိုပြင်၍ ရေး စေ။ နယ်ပုံနယ်သတ်အမိန့် တော်ပြင်လွန်၍ပုခန်း မြို့
 ကပြတည်လုပ်မိသည်ကိုသိမ်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (၁၈၁၀) တန်ခူး လပြည့် ကျော် ၂၀ ရက် နေ့နား ခံ
 ပြောကြီး မှူး ထွင်ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေလင်းပင်ဘုရား များ မှာ မီး သင့်သည်ကို မယိုမယွင်း ကုန်စင် အောင်သိမ်း
 ဆည်း ချီအသီး အသီး မ ဆွေး မ ရေခဲ စေရ ကောင်း မှန်လုံခြုံ အောင်ထိမ်း ထား
 စေ။ သိမ်း ဆည်း ချီရသမျှစာရင်း ကိုလည်း ဆက် စေ။ ရွှေတိုက်အချက်တိုက်၊ ဆင်
 မင်း ရွှေတိုက်၊ လက်ဆောင်ယူတိုက်၊ ပန်း တိမ်ဖို၊ ပန်း ဘဲဖို၊ ငွေမျက်ဖိုများ
 ကို ခေါင်း လောင်း တော်ကြီး တော်သင့်ရတနာထွင် ချထား ဆောက်လုပ် နေ စေ။
 င ကောက်၊ င ရွှေ ပေတို့အစစ်ခံကြသည့်အင်ကြင်း တောမြင်း စီး စကား မှာဆိပ်
 ခွန်မြင်း စီး င ကောက်ကအင်း ကြင်း တောမြင်း မြေသည်ဆိပ် ခွန်ဝံစီး အဝင်
 ဖြစ်သည်ကို မဆိုသုတင်ကဲမြင်း ခေါင်း င ရွှေ ပေစီး ကြီး ဂျို ခြောက် နှင့်အစစ်ခံ
 ချက်ရှိ၍လက် ရွေး ငယ်အစီး ရဝအဝင်ဆိပ် ခွန်ဝံစီး စစ်တမ်း စာရင်း ကို ရွှေ
 တော်ထွင်ထုတ်ကြည့် စေလျှင်အင်ကြင်း တောမြင်း မြေသည်ဆိပ် ခွန်ဝံစီး အပါမ
 ထွက်၊ ဆိပ် ခွန်ဝံစီး ကအပိုမြင်း တစီး ထွက်သည်။ လက် ရွေး ငယ်အစီး ရဝမှာ
 လည်း ရဝမပြည့်၊ အင်ကြင်း တော မြင်း ဝံစီး သာမြင်း ဝန်မြင်း စာရေး ကို
 ကအမည်အမှတ်ထုတ် တော် နိုင်သည်။ လက် ရွေး ငယ်အစီး ရဝမပြည့် လျှော့ သည်မှာ
 အစီး ရဝ မြေကိုမြင်း စီး ပြုသူတို့ထိန်ချန်သိမ်း ယူစီရင်ကြ သော ခြောက်မပြည့် လျှော့
 သည်ယူရန်ရှိသည်။ ဆိပ် ခွန်ဝံစီး ကအလွတ်အင်ကြင်း တောမြင်း မြေမှာလည်း ဆိပ်
 ခွန်မြင်း ခေါင်း တင်ကဲမြင်း ခေါင်း တို့ကမစီး မကြီး စေသင့်ဖြစ်သည်။ ယခုလူဆို
 သူ နှစ်ဦး ကိုပင်မစီး မကြီး စေနှင့်။ လက် ရွေး ငယ်ရဝကိုက်မြင်း မြေမှန်သ
 မျှကိုမြင်း တစီး လျှင်ပယ်ဝဝစီမှန်ကန် အောင်တိုင်း တာ စေ။ တိုင်း ရ မြေထွင်
 လက် ရွေး ငယ်ရဝပြည့် အောင်အင်ကြင်း တောဝံစီး သမုတ်၍မြင်း စီး ခန့်ထီး
 စီး ကြီး ထမ်း ရွက် စေ။ မင်း ခ ယောက်ျား အစုအငန်း အမျှထမ်း လူတို့ကိုရှင်ရ
 ဟန်း မပြုအပ်။ ရှင်ရဟန်း ပြုလျှင်ဥပဇ္ဈယ်ဆရာကမ္မ ဝိဆရာကသယကသင်္ဃာတို့အပစ်
 ကြီး စွာထိုက် ခြောက် ကိုတရား ကျမ်း ဂန်ထုံး စံထွက်ရှိသည်ဖြစ်သည်။ မင်း ညီမင်း
 သား များ တော်မတ် တော်ဆင်သည်မြင်း သည်ဒိုင်း ဝင်း ကိုယ်ရံအစုအငန်း အမျှ
 ထမ်း နှင့်စပ်သမျှလူတို့ကိုရှင်ရဟန်း မပြု စေနှင့်။ အရပ်ရပ်မင်း ညီမင်း သား
 မင်း မိဘုရား များ တော်မတ် တော်မြို့ရွာသူကြီး တို့မှာကပ်ခိုရှိ နေသမျှ လှေသင်း
 သား တို့ကိုလည်း ပေး ခွဲရပါသည်။ ခြား ငွေနှင့်ဝယ်ရသည်မဆို စေနှင့်။ ကုန်စင်

အောင်နှစ်၍အပ်။ ဆင် ခြေတိုက်အဝင် ရွာပုဂ္ဂိုလ်များ ရွာမှတစ်ဆင့် ငပေတလှ ခဏ္ဍိယ
 ထမ်း ဖြစ်၍ မိုး နေတပ် တော်သို့လိုက်ထမ်း ရသည်။ ထင်ညီငပေတ ထွေး ကိုလွှဲအပ်သည်
 ဆိုသည်မှာ အသေအချာလွှဲအပ်သည် မဟုတ်။ ညီအစ်ကိုဖြစ်၍ ရပ်ရွာမှ ကိုညီငပေတ
 ထွေး ဆောင်ရွက် နှင့်ရမည်။ ငရွှေ မေောင်သည်သား ဖြစ်သည်။ အရိုး မပျက်သင့်။
 ငပေတလှသား ငရွှေ မေောင်ကိုအဘအရဘက်ခံကြီး စိုး စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခု (နှစ် ၁၈၁၀) တန်ခူး လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက် နေ့နား ခံ
 စ မြောင်မှူး ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု ဟေသန)

ရွှေမြို့တော်ရှိအမြောက်တော်များ မှာရှင်လင်း ရန်ရှိသည်များ ကိုအမြောက်
 ဝန်နှင့်အမြောက်သား တို့ကိုခြား ခွဲရှင်း လင်း စေ။ ဝန်ထောက်အိမ်ကို တော်
 များ ကသိမ်း ရစပါး ကိုရိက္ခာတော်ပေး မြူရန် တော်မျိုး နှိပ်နှစ်စါပေး လောက်
 အောင်ချန်ထား ချီပိုသမ္မစပါး ကိုဝန်စာ ရေး တို့အုပ်စုမီး လောင်ရသည့်လူ
 တို့ကိုလူတော်မူသည်။ စေ့ငူ အောင်လူဒါန်း ပေး ခေစေ။ သိမ်း ရစပါး မှာအိမ်
 ဘန်အိမ်မင်္ဂလာ ၁၂၀၀ကျား ငယ်အစုစု ၁၅၆။ ကသည်း မင်း သမီး ရွှန်ရရ။
 ဆင်တိုင်ရရ။ ဆင်ဦး စီး နောက်ပဲ့၆။ ဇုပရသဇာလူ ၂၀၂။ အမြောက်ကုလား
 ၃၄။ လူပေါင်း ၁၇၅၂ကိုရိက္ခာတော်လစဉ် ပေး မြူမပေး နှင့်နှုတ်။ နေ့ညဉ်
 မပြတ်အလုပ်အဆောင်နှင့်ရှိ နေသူ ရွှေတိုက်လက်သမား ၁၅၀။ ဆင်က ၁၂၅။ ပွတ်
 သမား ၂၀။ ဓမ္မလုပ်ကုလား ၁၀။ ဓမ္မသမား ၁၃၃။ ပန်း ဘဲ ၁၀။ မီး ပါ ၂၀။
 ပန်း ထင်း ရှေး သွန်း ၃၅။ ဆင်မင်း မြက်ရိပ်ရ။ ဝရသေတင်ရိမြက်ရိတ်၅။
 မြင်း တိုင် ၂၇၇၅၂။ ဓမ္မသင်း လက်သမား ၁၀။ ကျောက်ညိုဆတ် ၁၅။ ဂွမ်း ထိုး
 ကုလား ၃၀။ ရေပုံး ခပ်၉၅။ ဝင်သီသရ။ ဆက္က ၃လူ ပေါင်း ၆၃ရတို့ကို ပေး မြူ
 ပေး စေ။ ရိက္ခာစား လူတို့နှစ်စါပေး ရန် လောက် အောင်ထွက်၍ထား ပြီး လွှင်
 ကုန်သမ္မစပါး ကိုပြည်သူပြည်သား မီး လောင်သည်လူတို့ကိုလူတော်မူသည်။ စေ့ငူ အောင်
 လူဒါန်း ပေး ခေစေ။ ဝန်ဝန်စာ ရေး တို့အုပ်စုလူတို့ရိက္ခာ ပေး ရန်တနှစ်စါ
 ပါး ကိုမိတ္တီလာမင်း သမီး ကိုမှာသွင်း ထား စေ။ အိမ်ရွှေပေါင်း ရွှန် တော်မျိုး စု
 ကမီး လောင်ရသည့်လူတို့အိမ် ရွှေမင်း ကိုကရှိသမ္မစပါး ကိုအကုန်လူဒါန်း ပေး ခေ
 စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် နေ့နား
 ခံ ဇေယ နော်ရထာထင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သူ တေးသန)

အလယ်ကွန်: ကတ၁၂၀၀အတွင်း ရှိသည့်အိမ်များ ကိုအဖျက်အပြောင်း ရပ်နှင်စေ။
 1 April 1810

(သတ္တရဘဇ်) ၁၁ရ၁ခု (နှောင်း)တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁၃ရက် နေ့နား
 ခံဝပသီထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ကိုတော်ကြီး ကမီး သင်္ဂါဝ မပါကုန် စပါး အနက်ပြည်သူပြည်သား တို့ကို ပေး လှူတော်
မူသည့်ပြင်လစဉ် ရိက္ခာ တော် ပေး ရန်တနှစ် ခါချန်ထား သည့်စပါး ကိုအိမ် ရွှေမင်း
ကိုမှာသွင်း ထား စေ။ အိမ် ရွှေမင်း ကိုရှိစပါး ၆၀၀၀ ကျော်ကိုလည်း ကိုတော်
ကြီး စပါး အစား ပေး ချ်အိမ် ရွှေမင်း ကျန် တော် မျိုး စု မီး သင်္ဂါဝ ပါလူတို့ကို ပေး
စေ စေ။ အိမ် ရွှေမင်း ကိုရှိစပါး ကိုရှိမြဲရှိ စေ။ အိမ် ရွှေမင်း က နောက်သွင်း ရာ
စပါး ကိုစပါး မရှိလတ်သည့်ပုသိမ်မင်း ကို၊ မိုး မိတ်မင်း ကို၊ သီ ပေါမင်း ကိုမျှား
မှာသွင်း စေ။ သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခုတန်ခူး လပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် နေ့ညပြည်မင်း
အိမ် မြောက်ငြိုး အိမ်မှာမီး စွဲငြိသည်ကိုအတွင်း တော်လွှတ် တော်ရုံး တော် ဝင်း
လေး မျက်နှာ နောက်ရုံး များ သို့မရောက်သည့်မျှား တော်မတ် တော်တို့ကိုထုံး စံရှိ
ရာစီရင်၊ မီး မှုထွင်တုံး ဘီ နေလွမ်း ရာဇဝတ် တော်ခံရသူတို့ကိုချမ်း သာ ပေး
တော်မူသည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခု (နှောင်း) တန်ခူး လပြည့် ကျော် ၁၄ ရက် နေ့
နား ခံ ပြောကြီး များ ထွင်ပြန်။
(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေမြို့တော်တံခါး ပြအိုး မီး သင့်ရ၍ ပါ၍လုပ် ဆောင်ပြင်ဆင်ရန်ရှိသည်ကိုမင်း
 ကွန်း ကလုပ် ဆောင်ပြီး လျှင် ရွှေမြို့တော်သို့ပို့၍တံခါး ပြအိုး အတိုင်း ကျ အောင်
 လုပ် ဆောင် စေ၊ သုံး ဆယ်မြို့ကျေး မြေပုံ တောရ မွေး ထူး ရေခြား ဆင်မ တော်
 ကိုအ ရွှေဘက်တင်း ကုတ်မှတစ်ဆင့် ချီ ကောင်း မွန် အောင် မွေး စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုကဆုန်လဆန်း ၂ ရက် နေ့နံနက် ၄ April 1810
 ဘယ် ကျော်တင်ထင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သု တေသန)

ရွှေမြို့တော်မှာရှိသည့်မြင်း တော်များ ကိုမင်း ကွန်း သို့ယူပြီး လွှင်လမိုင်း တင်
 ရေးသင်း၊ မြောက်ဘက် တောင်ငူမင်း အိမ်တော် မြောက်သင့်ရတောင်မြင်း စောင်း
 ဆောက်လုပ်၍ထား စေ။ ရွှေမြို့တော်မှာ မီး သင့်ရတော့သင်း ကန်ပါသည့်ရဟန်း
 သာမဏေတို့ကိုအခြား တပါး တရပ်တကျေး သို့မထွက်မသွား စေနှင့်။ မီး သင့်ရတ
 မပါမင်း ကွန်း ရွှေစက်တော် အောက်ရှိ နေသည့်မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်
 မတ်တော်ပြည်သူပြည်သား တို့က ကျောင်း ကန်ဆွမ်း ပစ္စည်း ထောက်ပံ့လှူဒါန်း ဤ
 စေ။ မည်သည့် ကျောင်း မည်သည့်ဘုရားပုဂ္ဂိုလ်ရဟန်း တို့မှာ မည်သည့်မင်း ညီမင်း
 သား မှူး တော်မတ်တော် မည်သူတို့ကလှူဒါန်း သည်စိရင်း ကိုလည်း သွင်း စေ။ မီး
 သင့်ရတ မည်သည့် ကျောင်း တိုက်ပါသည်။ မည်သည့်တိုက်မှာ ရဟန်း သာမဏေ မည်မျှရှိ
 သည်။ မည်သည့် ကျောင်း ကစာပေကျမ်း ဂန်မည်မျှရှိသည်။ မည်မျှမီး သင့်ရတပါ
 သည်များ ကိုသိတော်မူသော အောင်သင့်ရတခန့်ထား ပြီး လွှင်အင်း စာရင်း ယူ
 စေ၍ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်စေ။ ကိုး ကွယ်တော်မူသည့်စန္ဒီမုနိဘုရား နှင့်အသိ
 တိရဟန္တာအရှင်မြတ်များ ကိုလည်း မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ်တော်ပြည်သူ
 ပြည်သား တို့ကိုမဝင်မထွက်မဘူး မမြှော်မလှူမဒါန်း ဤစေနှင့်။ ပုဂံမင်း မှာ
 စန္ဒီမုနိဘုရား အသိတိရဟန္တာများ ကိုကိုး ကွယ်မြှော် ကွယ်လှူဒါန်း စေ။ ကနက်က
 ဒါန်ထီး ဖြူတော်ရိုး သစ်ကိုဆောင်ယူ၍ ရေဘက်လျှင် လေး ပစ်နန်း တော်ရွှေ
 မဏ္ဍပ်မှာထား ၍သန့်ပြန့်ကောင်း မွန်အောင်ပွတ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ခုကဆုန်လဆန်း ၃ရက်နေ့နား ၅ April 1810
 ခရေခါး ရွာစား
 ငပသီထွင်ပြန်။

(ရွှေ့ဟောင်း သုတေသန)

နန်း တော် ဆောက်လုပ် တော် မူမည် မှာ မှန် နန်း တော်ကို စ၍ ပုံကိုင် စေ။ အခါ
 တော် မှ စ၍ လုပ်သည့်အ ချိန်အခါကိုသာ သေချာ မှန်ကန် အောင် မှတ်သား စေ။ အကြီး
 အကြပ် မှာ ရဲ ဗွေတိုက် ဝန်ကိုကြီး ဖြတ်စီရင် စေ။ မိတ္ထီလာမြို့ ကျေး ရွာသစ် မှာ (သက္က
 ရာဇာဓိပတိ) ၄၅ ခုစာရင်း တော်ထွင်း မြေတိုင်စာရင်း ပါသူငယ်သား ¹⁷⁸³ ငွေကို မြေ
 တိုင်ခန့်၍တိုင် ဆော်ကြီး စိုး စေ။ စာရင်း ကိုလည်း ဆက်သေ။ ငပိုင်တုတ်မှာ ရှိသည်
 သူကြီး တံဆိပ်စာ ချွန်ကိုသိမ်း ၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း ထွင်ငပိုင်တုတ်အ
 ဘဏ္ဍာလား သူကြီး မှန်ပြသည်ကိုသိမ်း ၊ မြေစွန်း ဝန် မြေစွန်း စာရေး တို့က မြေ
 ခွန် တော်အဝင်စရစ်အင်း ၊ အင်း လျှား ရွာမှာ မြေတိုင် မ မိခွေး လင်င
 တုတ်အမှု တော်ကို ဖြောင့်မတ် အောင်မထမ်း အဆုံး စီရင်ရာ ပါ၍ မြေတိုင် မရှိလပ်
 ပါသည်။ တော်သင့်သူကို မြေတိုင်ခန့်ထား ထမ်း ရွက်ပါစေရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိ
 ခိုး သံ တော်ဦး တင်သော ကြောင့် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုစာရစ်အင်း အင်း ¹⁷⁸³ လျှား
 ရွာရွှေတိုက်စာရင်း တော်ကိုထုတ်ကြည့်လျှင် စရစ်အင်း အင်း လျှား ရွာမှာ ငညိုဘီ
 လူး စါရင်း ဦး ပါသည်။ ငတုတ်အစား ငညိုဘီလူး ကို မြေတိုင် ခန့်၍တိုင် ဆော်စီရင်
 စေ။ စာရင်း တော်ကိုလည်း ဆက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၁ ခုကဆုန်လဆန်း ၅ ရက်နေ့နား ^{7 April} ခံစမြေတိုင် မှူး ¹⁸¹⁰ ထွင်
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေးသန)

ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဇူပရာဇာကိုအုပ်စုလူ
 နှင့်တကွတပ်တော်သို့လိုက်၍အမှုတော်ကိုထမ်းစေ။ လက်ရဆက်လာသူဆလင်း ဝန်
 နှင့်ပိနဲ့တောသူကြီး ငပြည်ကိုလည်း တပ်တော်ကလာသူ ရဲခေါင်ကျော်ထင်ထွင်
 ပေးအပ်၍ခေပ်သွားစေ။ ဟံသာဝတီမြို့တွင်ရှိသည့်သင်္ဘောယမ်း ၂၀၀၀ ကျော်၊
 သေနတ် ၂၀၀၀၊ မင်းလှ နော်ရထာနှင့်ပါသည့်ယမ်း ၁၀၀၀၀ အနက်ဒဝယ်သို့ပို့
 ယမ်း ၃၅၀၀ ပြင်ကျန်ယမ်း ၆၅၀၀၊ နှစ်စုယမ်း ၈၅၀၀ ကိုဟံသာဝတီမြို့ဝန်မုန့်မမြို့ဝန်တို့က
 လှေလှေခန့်ထား၍ ဒဝယ်တပ်တော်ရောက်ပို့စေ။ ရဲခေါင်ကျော်ထင်ထွင်ယမ်း
 ဝယ်ရန်ပေးလိုက်သည့်ငွေ ၄၄၀ ကိုလည်း ယမ်းဝယ်ပြီးလျှင်ရဲခေါင်ကျော်ထင်သို့
 ပေးအပ်၍ဆောင်ယူသွားစေ။ ရွှေတောင်ရန္တကျော်ကိုဟံသာဝတီမြို့စစ်ကဲအ
 ရာဇကုနှုတ်၊ ရွှေဘဝါးတော်အောက်လာစေ။ ဒဝယ်တပ်တော်ကတည်း မိမိချီဆက်ပို့
 လာသူငါးစစ်မှာမြန်မာကွန်တော်မျိုး ဖြစ်သည်။ အကျည်းကလွတ်၊ လိုင်မင်းကိုသ
 နားတော်မူသည် ကျားငယ်အစုသား ၁၀၀၀ ကိုဒဝယ်တပ်တော်သို့ချီသွားထမ်း
 ရွက်စေမည်ရန်ထားဆက်သွင်းချက်အတိုင်းသင့်ပြီ။ ရွှေဩဝါအင်းမှာဆောက်
 ရန်တဲနန်းတော်ပုံစံကိုရေးသားဆက်သွင်းချက်အတိုင်းသင့်ပြီ။ အထက်တွက်တော်
 မူ၍စံတော်မူသည့်နေရာတွင်ဆောက်စေ။ နန်းတော်မြို့ရိုးမြေကိုမည်မှာအ
 ရွှေမျက်နှာကတောင်သို့လှည့်၍တို့စေ။ ဆလင်းဝန်အဆောင်အရွက်များကိုက
 သောင်းမြေဝင်တိုက်မှာသွင်းထားစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခုကဆုန်လဆန်း ၆ ရက်နေ့နား ခံ 8 April 1810
 ပြန်။

(ရွှေတောင် သုတေသန)

နန်း၊ ဖြူတော်မှာသည့်၊ မြေစာကိုအတွင်း ကယူစေ၊ မြေစာယူသည့်မှာအရှေ့နှင့်၊
မြောက်ကိုအနိမ့်၊ တောင်နှင့်အနောက်ကိုအမြင့်ရှိစေ၊ ဖြူရိုး အောက်မြေ၂တိ၊
ထိပ်ခါအမြင့်မှာ ရေနက်ငုံရှိလျှင် ဖြူစေ၊ ဖြူလျှင် ဂီတိုစေ၊ ဝန်ထောက်စည်သူ
ရဘာစာ ရေး **ကြီးလက် ၁** ဇေယသုတို့ကိုကြပ်မစီရင်စေ၊ အမြင့်မြို့မှာအရှေ့၄၀၀
ရိုး ဆိုသူရဘာစဝတ္ထသား ငအိုမင်း ၊ မြေတိုင်ရိုး ဆိုသူငနဲသား ငပေ၂ စော၊ ပု
ညာရိုး ငမိုး သား ငသလျှင်တို့အမြင့်မြို့ကြီး ရိုး ကိုရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ကြသည့်စ
ကား မှာပုညာရိုး ငမိုး သား ငသလျှင်ကအမြင့်မြို့ကြီး ရိုး ရှေး စာတမ်း၊ ဖေါင်း
ကိုလည်း တင်ဆက်နိုင်သည်၊ ခမည်း တော်ဘုရား လက်ထက် တော် (သက္ကရာဇ်)
၁၁၁၉ခုနှစ် ပေး အပ်တော်မူသည့်အမိန့် တော်ထွက်တင်း သတံဆိပ်စာ ¹⁷⁵⁷ခွန်တော်
ကိုလည်း တင်ဆက်နိုင်သည်ဖြစ်သည်၊ ပုညာရိုး ငမိုး သား ငသလျှင်ကို မြေတိုင်သူကြီး
ခန့်၍ကြီး စိုး တိုင်ဆော်စေ၊ စစ်တမ်း စာရင်း ကိုလည်း သွင်း စေ၊ စာရင်း
တော်ကိုလည်း ဆက်စေ၊ ရဘာစဝတ္ထသား ငအိုမင်း ၊ ငနဲသား ငပေ၂ စောတို့က
သူကြီး ရိုး မြေတိုင်ရိုး ဖြစ်သည်မလုမ နှော့ကံမရှက်စေနှင့်၊ ရဘာစဝတ္ထသား ငအို
မင်း ၊ ငနဲသား ငပေ၂ စောတို့မှာရှိသည့်တံဆိပ်စာ ခွန်စစ်တမ်း စာရင်းများ
ကိုသိမ်း ၊ ဒဝယ်ကြောင်း ကိုဘူး ငယ်၁၀၀၀ချီသွား စေရဘာရိက္ခာတကိုယ် ငြိကျ၊
ဇူပရဘာစနှင့်လူ၂၀၀၊ တကိုယ်ဂိကျပ် ငွေသင့်၁၀၀၀၊ ကသောင်း မြောင်တိုက်က
ငွေကိုထုတ်ပေး မည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ခုတဆုန်လဆန်း ၈ရက်နေ့နား ခံ ^{10 April} ¹⁸¹⁰ဇေယ နော်ရထာတွင်
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သယံဝတီမြို့နယ်သုံး ဆယ်တိုက်အတွင်း အင်း ရွာ တောတွင်သရက်မင်း သား ဆင်
 မှူး င ပြော့ ပြော့ကမ်း ချီရသည့်ဆင် တော်သည် မွေး ထူး ရေခြား ဖြစ် ခြောက်
 နှင့်သရက်မင်း သား ကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ သယံဝတီမြို့အုပ်မြို့သူကြီး တို့
 ကလည်း ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ ဆင် တော်ကိုသိသိဝတီမြို့အုပ်မြို့သူကြီးဆင် မှူး င ပြော့ကံ
 ကြပ်မချိ ဆောင်ယူ စေ။ သရက်မင်း သား ကလည်း အကြပ်အမလှထည့်၍ဆက်သ စေ။
 မင်း ရဲသင်္ဃိယာကိုရတနာသိမ်းမြို့ဝန်ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခုကဆုန်လဆန်း ၉ ရက် နေ့နား ခံစ မြောက် မှူး ထင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဒဝယ်တပ် တော်ကယမ်း ဝယ်ရန် ပေး အပ်လိုက်သည့် ငွေငှ ဝါနှင်ယမ်း ဝယ်မည်မှာ
 နေရင်း မုံညင်း ပြင်ဆီမီး ခုံသူကြီး တို့ထွက်ဆိုချက် ဈေးနှုန်း အတိုင်း ယခုရှိသည်။
 ပြန်ဝင်ယမ်း ၂၀၀၀ကိုအဘိုး ချေပေး ပြီး လျှင် ဒဝယ်တပ် တော်ကလ၁သူရဲ ခေါင်
 ကျော်ထင်တွင် ပေး အပ် ဆောင်ယူသွား စေ။ ကျန် ငွေ၃ ခါးဘိုး ပြန်ဝင်ယမ်းကို
 လည်း သူကြီး တို့ကချက်လုပ်၍သွင်း စေ။ ယမ်း သွင်း မိလျှင်ယခုချ ပေး သည်အနှုန်း
 အစံနည်း အဘိုး ချေပေး စေ။ ယမ်း ကိုလည်း ဒဝယ်တပ် တော်က နေဘက်လ၁ ရေခံ
 သူတို့တွင် ပေး အပ်၍ ဆောင်ယူသွား စေ။ စန္ဒ ကျော်သီရိ စည်သူ ကျော် ခေါင်တို့တို့ပြည်
 မင်း ဝန်ခန့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ၁၂ April 1810
 တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

နန်း မြို့တော်မှာ မြေတို့စာရင်း ဆက်သွင်း ရာကသူတို့ပြင်ကျန်သူတို့ကိုနန်း မြို့
 တော်မှာ မတို့စေနှင့်။ မြို့တော်ကြီး မှာအရှေ့မြောက်ထောင်ကစ၍ မြောက်ကို
 တည်ကည်လက်ဆည်ကန်ကိုပတ်ပြီး လှိုင်ထန်း တော်အင်း မြောက်နား ပုဏ္ဏား စု
 တောင်နား ကုန်း တန်း ကိုလျှောက်၍တို့စေ။ ရွှေမြို့တော်မှာ မီး သင့်ရာပါသည်
 ဘုရား များ ကသိမ်း ဆည်း ၍ရသည့် ရွှေငွေ ခြေး ခဲမပြား မီး သွေး များ ကိုအ
 သီး အသီး ဤသို့ရှာမှတ်သား ပြီး လှိုင်မဏ္ဍေး မရောစေရ။ သီး သန့်၍ထား စေ။
 စာရင်း ကိုသွင်း ၊ မီး သင့်ရာပါသည်နင်း ဤမီး များ ကိုကိုတော်ကသိမ်း ဆည်း
 ၍ရသည့်သစ်ပျဉ်များ နှင့်လုပ်ဆောင် စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နား 14 April 1810
 ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မှူး တော်မတ် တော်တို့မှ သနား တော် မူသည့်အားဖြင့် အတ္တပတ်ကုလား တို့ကိုလည်း
 ဝဝလျှင် ဝ ယောက်ကျခန့်ထား ချီမြို့ တော်ကမှ လုပ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နံနက် ၁၆ April 1810
 ထာထွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သူ တေးသန)

မြန် အောင်မြို့သူကြီး ငစံရသကိုအာမ်း အသီး ခန့်ထား သည်မှ ငစံရသမြန်
 အောင်မြို့တွင် မရှိ ၁၀၀၀၀၀ တော်သို့ထွက် ပြေး ဖြောင့် ကို ရွှေ နား တော်ကြား
 တော် မူသည်။ အာမ်း ခန့်သူ ရေကင်း ဝန်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပြန်လှာ စေ။
 ခေါင်း လျှိုင်း တော် မှာဘို့သည့် မြေစာကိုသတ်ယူပြီး လျှင်စဲနန်း တော် ရွှေတွင်
 နေ ငါအလို တော် ရှိလျှင် မီး စက်နှက်ရန်ညီညွတ် ကောင်း မွန် အောင်စုပုံ စေ။
 ရွှေမြို့ တော်စုကိုင်း ၊ အဝ ၊ တံတား ဦး ၊ မင်း ထွန်း ၊ စက် တော် အောက်မှစ၍
 အရပ်ရပ် ရောင်း ဝယ်ကြသည့်ပွဲဆွဲ ၊ ရာဇု များ မှာပွဲ တော်ကြီး ပွဲခွန် တော်
 ကောက်ခံသည့်ပြင် ရာဇု ခရီးတိုက်ချီရ ရေး မှတ်သူတို့ကတဆွဲလျှင် ၂၀ ၊ ၂၅ ကောက်ယူ
 သည်များ သည်စီး ပွား တော်အခွန် တော် မဆက်မသွင်း လွတ်လပ်ရှိ ဖြောင့် နှင့်
 ရွှေမြို့ တော် နေ ငါရှိုင်း ၊ င ပေ ၁၀၀၀၀ ၊ ငသူ ၊ ငတိုး တို့ကရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်
 သော ဖြောင့် ငဝန် ထောက်စည်သူ ရာဇာ အအုပ်ကိုခံ၍တိုက်ချီရ ရေး မှတ် ကောက်ခံ
 စေ။ တနှစ်ကို ရွှေ ငါဆက် စေအမိန့် တော် ပါသည်မှာ ဝန် ထောက်စည်သူ ရာဇာ ကမ်း
 တော်ကဲတို့အုပ်စုပွဲဆွဲ ၊ ရာဇု များ ကိုစား တော်ကဲ နေ မျိုး ရာဇာ ကျော်သူကတိုက်ချီ
 ရေး မှတ် ကောက်ခံ၍ ပွဲဆွဲ ၊ ရာဇု ထွက်ကိုဆက်သွင်း စေလျှင်သင့်ပါမည်ရှိခိုး သံ တော်
 ဦး တင်ချက်အတိုင်း စား တော်ကဲ နေ မျိုး ရာဇာ ကျော်သူကတိုက်ချီရ ရေး မှတ် ကောက်
 ခံ စေ။ ပွဲဆွဲ ရာဇု ထွက်ကိုလည်း စား တော်ကဲ နေ မျိုး ရာဇာ ကျော်သူကဆက် စေ။
 ရွှေ လောင်း မြေ ငါး တော် အောက်အိမ် ရွှေမင်း မြန်ကသည် မြေ ငါးကိုပြည်မင်း
 ပြန်ထိ။ ပြည်မင်း ပြန်ကသည်အ နောက်ကိုမင်း ကန်အ ရွှေကန်ရိုး ထိ။ ကန်ရိုး ကသည်
 တောင်ကိုလည်း ခွဲအထိ။ လည်း ခွဲကသည်အ ရွှေကိုအိမ် ရွှေမင်း ပြန်ထိသတ်ဆိုသည့်အတွင်း
 ပယ် ၁၀၀ ကျော် မလုပ် မ ဆောင်လွတ်လပ်သည်မှန်လျှင်လျှင်မင်း ကိုတိုင်း တာချ ပေး
 ၍ ဆောက်လုပ် စေအမိန့် တော် ပါသည်မှာ နန္ဒ ဝန်ဥသည် တော်မျိုး ကလယ်လွတ်မဟုတ်
 ဥသည် တော်သား တို့လုပ်သည့်လယ်ဖြစ် ဖြောင့် နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ မြေ
 တိုင်အမတ်ကလည်း လယ်လွတ်လယ်လပ် မဟုတ်အသီး အသီး လုပ် ဆောင်သူနှင်ဖြစ် ဖြောင့်
 ကိုရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်သည်။ နန္ဒ ဝန်ဥသည် တော်သား တို့လုပ်သည့်လယ်ကိုလိုင်မင်း
 ကအမိန့် တော်ထွက်ရှိသည့်ဆို၍ မသိမ်း မယူ စေနှင့်။ ၁၀၀၀၀ ဖြောင့် ချီ စေမည်ကျား
 ငယ်တို့ကို နေရင်း နေရပ် မိဘအမည်အစုအင်း သွေး သောက်အကြီး အကြပ်အမည်

အမှတ်များ ကို သေချာ အောင်စာရင်း ယူပြီး လျှင်ကျား ၁၀၀၀ နီးလှာ စေ
 ဤကင်း နှင့် ဗိုလ်မှူး မဟာသီဟသူရသို့ မှာထား ၍ ချီသွား စေ။ ဗိုလ်မှူး မဟာ
 သီဟသူရကလည်း ရောက်သမျှ ကျား ကို မည်သည့်အစုအဝန်း မိဘမည်သည့်
 ကျေး ရွာ နေ မည်သည့် ရောက်သည့် ရွှေဘဝါး တော် အောက်စာရင်း ဆက် စေ။
 ဟံသာဝတီမြို့ဝန်ကလည်း ဟံသာဝတီသို့ ကျား ငယ် ရောက်သည့်ကို စာရင်း ဆက် စေ။
 မုတ္တမမြို့ဝန်ကလည်း မုတ္တမသို့ ကျား ငယ် ရောက်သည့်ကို စာရင်း ဆက် စေ။ ဝန်ကြီး
 မဟာသီဟသူရရှိ ခိုး သံ တော်ဦး တင် စေလွှတ်လာ ရောက်သူ ငရွှေရည်၊ ငပိုက်တို့
 မှာသင့် အောင်မှာထား ၍ ဗိုလ်မှူး မဟာသီဟသူရရှိ ရာပြန်သွား စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၄ ရက် ^{16 April} နေ့နံနက် ၁၀ နာရီ ¹⁸¹⁰ ဝယ်စွဲပြန်။

(ရွှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရတနာသိင်္ဃံမြို့မင်း ရဲသင်္ဃိယာကိုကွမ်း ခွက်၊ လဘက်အိုး ၊ တကောင်း ပိတ်ရှစ်
 ဆောင်၊ ငွေစွေး အင်၊ ကျိုင်း ခွေချက်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်၊ သံပ
 ရာခွံရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲ၊ ဆက်ပါး ကာ ခွေဇာဝိဝိန်း ၊ နင်း နင်း သိပ်၊
 အိမ်မြောင်လကွင်း ၊ ရင်ပတ်ကွင်း ငွေဇာဝိ၊ ကတောင် ခွေ ရေး ၊ တိုး ရုပ်ပန်း
 ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ ခွေဝိန်း ၊ ဦး ခက်၊ ထိပ်ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်
 သတ္တလပ်ကြိုး ခွေဤတပ်၊ စီး နှီး သတ္တဒါန်၊ သတ္တလတ်တင်ရန်း ၊ စက်ရှန်း ငွေဆင့်၊
 ပေါင်း ကတ္တီပါနီ ခွေသား ပန်း ငွေ၊ တမာရွက် ဆောင်ငွေ၊ ဝတ်လုံကတ္တီပါ၊ ခွေ
 နား တောင်း ဘော်မြယ်၊ စလွယ်ငွေယွယ်၊ ဆား မိုး ကြိုး ဆင်သတ္တလပ်အိပ်နီသွပ်
 သနား တော်မူသည်၊ စာချွန် ရေး မြေ ရေး ချိုသွင်း ၊ မြင်း ခုံတိုင်မြို့မှာမြို့သုကြီး
 ဒေဝပုညဘဝင်း ကောင်ဟန်အစုသား မနှင်သင့် နေရာတွင်သမီး ငယ်ငယ် မွေး
 မြင်သည်၊ ဝင်း ကောင်ဟန်သား မကိုယ်လည်း ရှင်း ကွာ ကြောင်း နှင်ရှိခိုး သံ
 တော်ဦး တင်သည်၊ ဝင်း ကောင်ဟန်သား မတွင် မွေး မြင်သည်သမီး ငယ်ကို
 ဝင်း ကောင်ဟန်အစုသို့ပါစေ၊ မြို့သုကြီး ဒေဝပုညဘမှာအမျှတော်ကိုကိုး ပန်း
 ထမ်း ရွက်သုဖြစ်သည်၊ မြင်း ခုံတိုင်မြို့ကိုကြီး ငြိကြီး စိုး စေ၊ စစ်တမ်း စာရင်း ကို
 လည်း ဆက်စေ၊ (သတ္တရာဇာဓိ) ၄၅ခုစစ်တမ်း စာရင်း တွင်မြို့သုကြီး 1783
 မှန်ပြပါသည်ကိုသိမ်း ၊ လက်ယာရန္တမိတ်ကိုဝန် ဆောက်အရာ နှင့်စီရင်မြေစီရင် စေ။
 သတ္တရာဇာဓိ ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လဆန်း ၁၅ရက် နေ့နား 17 April 1810
 ခြေ ၁၇ ကြီး မှူး တွင်

ပြန်။

(ရွေး ဟောင်း သု တေသန)

ရွှေမြို့တော်မှာ ရွှေတိုက်ဝန်ကြိုက်မသိမ်းဆည်း စေရသည့်အတိုင်း တော်များ
 ကိုလည်း နှင့်တင်၍ဆက်ပို့လှသည့်မှာလည်းခ အနှုန်း အစုံကိုဝန် နေမျိုး သီဟသူက
 စာရင်း ဆက်စေ။ နောက်အတိုင်း တော်တင်ရန်လည်း ခကိုလည်း အနှုန်း အစုံနှင့်
 တွက်၍စာရင်း ဆက်စေ။ ကနောင်မြို့သို့ ဟောင်း ငဘိုး လှ၊ ငချင်း အို၊ သား
 ငမြတ်ငယ်တို့ကိုက နောင်မြို့မှာမနေစေနှင့်။ ရွှေဘဝါး တော်အောက်ခေါ်စေ။
 ကနောင်မြို့သို့ ခန့်ထား ရန်ကနောင်မြို့နေအသည်လူကြီး တို့ကိုက နောင်မင်း
 ကခေါ်၍မေး လျှောက်ထား စေ။ ဒဝယ်ကြောင်း ချီစေမည်။ ဘူး ငယ်လူဝဝဝဝ
 မှာဘူး ငယ်စုကစီရင်အုပ်ချုပ်နိုင်မည်သူကိုတပ်မှူး စစ်ကဲနား ခံတပ်ရေး ရွေး
 ချယ်ခန့်ထား ၍အုပ်ချုပ်ချီသွား စေ။ ဒဝယ်ကြောင်း ချီသွား စေမည်ခန့်ရသက
 ကိမ်း ရှောင်သည့်သရက်မင်း သား သတိုး မင်း လှအနုရုဒ္ဓါအုပ်စုဘူး ငယ်၉ဝ
 ကျော်ကိုတယောက်မကျန်ရအောင် တောင်း ပြီး လျှင်လည်မှာသံကွင်း တပ်၍ထား ။
 သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၁ ရက်နေ့နား ခံစေမြှောင်မှူး ဖွင့်
 ပြန်။

(ရွေး တောင်း သုတေသန)

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၇ ရက် နေ့ညအသည် ဝန်ဘုရား အနီး အပါး
 အတွင်း နေသည့်အိမ်ကိုမီး သင့်သည့်မီး မှုထွင်အတွင်း တော်လွှတ် တော်ရုံး တော်
 ဝင်း ရုံး လေး ရပ်အနောက်ရုံး များ သို့ (မ) ရောက်သည့်မျှ တော်မတ် တော်
 တို့ကိုတုံး ဘိ နေလှမ်း ထုံး စံရှိသည့်အတိုင်း စီရင် ၊ ရွှေဩဝါအင်း နန်း မြို့တော်အ
 တွင်း ကျသည့်သစ်ပင် ၊ နန်း မြို့တော်အနောက်နား မြို့ကြီး တွင်း ကျသည့်သစ်ပင်
 များ ကိုအစောင့်အထိန်း အပ်၍ စောင့် နေထိန်း သိမ်း စေကြောင်း နှင့်စာ
 ရင်း ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း စာရေး ကြီး လက်ဝဲ ဇေယျသူအုပ်စု ၊ လွှတ်အစေအသုံး
 ရာစုခေါင်း ငပြေ ၊ စာရေး ငရွှေပင်တို့ကိုစာရေး ကြီး လက်ဝဲ ဇေယျသူကထိန်း
 သိမ်း စေပြီး လွှတ်အသီး အပွင့်မျှား ကိုနန်း တော်သို့ဆက်သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၇ ရက် နေ့။ 18 April 1810

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေ နန်း တော်တည်လုပ်ရန်သစ်လွှစာအများ လိုသည်ဖြစ်သည်။ ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်တွင်ရှိသည့်သစ်စုကို ရေတွက်မှတ်သား ၍ ရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင်ရှိသည့်
 သစ်စုပြင်ကုန် ဝင်ရန်ရပ်သစ်လွှစာများ ကိုစာ ရေး ဦး လက်ဝဲ ဇေယ ကျော်ကို
 ငွေတော် ပေး အပ်ပြီး လွှင်သစ်ရှိသည့်အညွှန်းမြို့ရွာများ မှာ ဝယ်ယူစေ။ စုပြီး
 သွေး သောက်ဝဝအိမ် ရွှေမင်း က ပေး ၍လိုက် စေ။ ဂွေဘောင် ဂွေဘုရား လူ
 မှာလွတ် စေ။ ကသည်း စုကခန့်၊ အရင် ငွေတော် ဝယ်သစ်အနက်တိုင်ကို နှိမ်၍ ခန့်
 ထား သည့်သစ် နောက် ဂွေဘုရား တော်တည်ရန် ဝယ်သည့်သစ်ပျဉ်များ ကိုလည်း
 ပြေ အောင်သွင်း ဖြစ် စေ။ ဗန်ချီတိုက်ဝါးရား မြို့မှာ ငွေအသား ငွေကဒဿာဝ
 ငွေတော်ကိုအပြေဆက်နိုင် သော ခြေဝင်သွား ခန့်၍ ဦး စိုး စေသည်။ ဆက်ရင်း
 ငွေကိုမြို့ရွာမှာ ခွဲခန့်၍ တောင်း ခံရလည်း မပြေ ငွေကျန်ရှိသည်လွှတ် တော်မှာ
 လျှောက်ထား ချက်ရှိ ခြေဝင်း နှင့်ဝန် ထောက်စာ ရေး ဦး တို့ကရှိခိုး သံ တော်
 ဦး တင်သည်။ ငွေအသား ငွေကတိုက်ရား မြို့မှာ မြေတိုင်သွား ဦး မြို့ ဦး စေ။
 စစ်တမ်း စာရင်း တော်ကိုလည်း ဆက်သွင်း စေ။ စည်ကိုင်ရွာသွား နှင့်သုရဲတု
 လွတ် ထောင်ကဲစီချီတို့အစစ်ခံသည့်နယ် မြေမျှစကား မှာသုရဲတုလွတ် ထောင်ကဲစီ
 ချီတို့ကပင် သာစည်ရွာ မြေကိုသွား မြေတိုင်မတော် မထုတ်မပြ မဆိုင်နိုင်ဖြစ်သည်။
 စည်ကိုင်နယ်ရွာနယ် မြေဖြစ် စေ။ သုရဲတုလွတ် လွှတ်သင်း သား တို့ကိုလည်း ရွှေမင်း
 လက်ထက် နေ မြေ ပေး ချသည့်အတိုင်း နေ စေ။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခု စစ်တမ်း
 စာရင်း ရေငုတ်ဖြတ်စာများ ကိုစွဲ၍ မဆို စေနှင့်။ ရေငုတ်ဖြတ်စာကိုသိမ်း ၊ သု
 ရဲတုလွတ် ထောင်ကဲတို့က (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခု စစ်တမ်း စာရင်း တွင်အသစ်စုမ¹⁷⁸³
 သိ၂ရအိမ်ပါသည်မှာ ဂွေမှာဖြည့်သွင်း ထမ်း ရွက် စေအမိန့် တော် ပါသည်မှာလည်း
 စာရင်း မရှင်မလင်း ထွေး ရေခွဲဖြည့်သွင်း သည့်အရဖြစ်သည်။ စည်ကိုင်ရွာ
 သွား ကအသစ်စုမသိစာရင်း ဆက်၍ ရှိသည်။ သွား ပေး ရာတည် စေအမိန့် တော်
 ရင်း အတိုင်း စည်ကိုင်ရွာအသစ်စုမသိဖြစ် စေ။ လွှတ်သင်း စာရင်း တွင်ပါလျှင် နှုတ်
 လွှတ်သင်း ကစာရင်း မဆက် စေနှင့်။ လွှတ်သင်း ဖြစ် စေသက်ထုတ်ပြန်သည့်အမိန့်
 တော်ကိုသိမ်း ။

20 April 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် ၂၀ April 1810
နေ့နံနက် ၁ နာရီခွဲခန့်

ရွာစား ငပသီထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

စန္ဒမုနိဘုရား ဂွင်နှင်းအသီတိရဟန္တာအဂ္ဂင်မြတ်များ ကိုမင်း ညီမင်း သား မှူး
 တော်မတ် တော်ပြည်သူပြည်သား တို့ဘူး မြှော်ဝင်ထွက်လှူဒါန်း လိုလျှင်ဘူး မြှော်ဝင်
 ထွက်ပင် ဆောင်လှူဒါန်း ဤစေ။ ဤထိုး ဂုဏ်ငွေငွေကလေး ဆိုသူတယောက်တည်း
 အင်ကျယ်စုအရှေ့တောတောင်မန္တလေး ငဝ်တောင်တပြင်တခွင်ချိုး ခြံစွာကုန်
 ဆောင်နေသည်များ ကိုရွှေနား တော်ကြား တော်မူသည်။ ကုန်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်
 အရကိုကုန်ဆောင်သူဖြစ်သည်။ မိုးလေမှီး ခိုလိုလျှင်အမှီး အခိုရအောင်တော
 တောင်များ မှာပစ်ထား ရန်ကတင်နှင့်ဝတ်နေဆည်း ပေါင်း ကဲ့သို့ရှိင်အမှီး ပေါင်း
 ဂဝလုပ်စေ။ ငစည်ကူး မြို့မှာ မြေတိုင်ကြီး ခန့်ရန်ကိုအသည်က ရွေး၍သွင်း ၊ တရုတ်
 မော်မြို့မှာ ငစံထွန်း မြေး ငမြတ်ပိုး ကိုမြေတိုင်ကြီး ခန့်၊ စာရင်း တော်ကိုလည်း
 ဆက်စေ။ ငမြတ်ပိုး စစ်တမ်း စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ ငကံတူး ၊ ငစံရတို့ကို
 မြို့ရသို့မချည်း စေနှင့်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၄ ရက်နေ့ ၁၁²¹ April ၁၈¹⁰
 ထွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ရန်ခွင်ထင်ကိုအကျဉ်း ယူစေအမိန့်တော်နှင့်အိမ်ရှေ့ဝန်တို့ကအကျဉ်း ယူသည်မှာ
 နေ့ရက်အရှည်မရောက်ဖြစ်သည်။ ယခုနေ့ကကိုဌရန်ခွင်ထင်ကိုအိမ်ရှေ့
 ဝန်တို့ကအပ်စေ၊ မအပ်နိုင်လျှင်အိမ်ရှေ့ဝန်တို့ကိုလည်မှာသံတွင်းတပ်၊ ကျောက်
 ဆည်ဝန်ကတမ်း မိသည့်သား ပြုလူဆိုးတို့စစ်ချက်ထွက်သူတို့ကို ဟောင်ဘက်တိုက်ဝန်၊
 ပင်းတလဲဖြိုဝန်၊ မိတ္ထီလာဖြိုသူကြီးတို့ကို သေနတ်ပေးအပ်ခန့်ထားပြီး လျှင်အသီး
 အသီး စီရင်စုနယ်တွင် ကျေးရွာများမှာ အေမိအောင်လိုက်လံတမ်းဆီးစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော်ဌရန်ခွင်ထင်နေ့နားခေမေမြင်မှူး
 တွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

နန်း၊ မြို့တော်၊ မြေတောတို့သို့မှတစ်ဆင့်ပြည်သူတို့ကို နန်း၊ မြို့တော်အတွင်း မညီ
မညွတ်အနိမ့်အမြင့်ကန်သင်း၊ ရိုး၊ များ၊ ကိုညီညွတ်အောင်ပြင်ဆင်စေ၊ ရွှေနန်း၊
တော်ရတံ၊ မြေထွန်သည့်ကလမင်္ဂလတို့၊ သေခန္ဓာ၊ ဥဿာနှင့်ထွန်စေရမည်လမိုင်း
များ၊ မှာနိုး၊ ဆော်ခန့်ထား၊ ဤအသင့်ရှိစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့နံနက် ၂၃ April ၁၈၁၀
တွင်ပြန်။

(ရှေး၊ ဟောင်း၊ သုတေသန)

ဒဝယ် ဖြောင့်င်း ချီကျား ငယ်တို့စီး ရန် ဟော၍ ၁၆။ ဒဝယ်တပ် တော်ကရဲ ခေါင်
 ကျော်ထင်ထွင် ပါငွေ နှင့် ငယ်သည့်ယမ်း တင်ရန် ဟော ၁။ ဟော ပေါင်း ၁၇။
 ထိုး ဝါး ပြိုး ကျား ပါဝယ်ယူသည့်အလို ငွေ ၁၄၂ ဂွီကိုက သောင်း မြေ ခင်တိုက်ရှိ ငွေ
 က ပေး မည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ မင်း လှ နော်ရထာကိုဟံသာဝတီမြို့က
 ဟောလူလုံ လက် အောင် ပေး ချီသား မယား ကျေး ကျွန်နှင့်တကွ ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်ဆန်လှာ စေ။ ရွှေဘဝါး တော် အောက်တွင်ရှိသည့်လှစာသစ် များ ကိုရဲ ဟော
 ဝန်ကင်း ဝန်တို့ကလက်သစ် ပေး အပ်၍လှတိုက်ခွဲ စေ။ ရပ်သစ် များ ကိုလည်း ရဲ ဟော
 ဝန်ကင်း ဝန်တို့က ရွေး ချယ်၍ ရွှေ ချော စေ။ သစ်စ၍ ရွှေသည်လှစ၍ ခွဲသည် များ
 မှာ စသည့်အချိန်အခါကိုသာ မှတ် စေ။

24 April

1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ရက် နေ့နား ခံ ငယ်ထွင်မြန်။

(ရွေး ဟောင်း သူ ဟောသန)

ရန်ခွင်ထင်ကိုအကျဉ်း ရှိမြဲရှိ စေ။ တပ် ကောငါဟန်သီရိဝတ္ထပို ရေခက်မှဆိုငါမြိုင်
စစ်ကြော၍သွင်း ၊ ကျား ငယ်အစုသား တို့မှာ ရွှေဘဝါး ဟော်အောက်ထွင်မနေ
တိမ်း ရွှေငါထွက်ပြေး သူအခြားတပါး ခန့်ထား ရာကထွက်ပြေး သူတို့ကိုသင်း တို့မိ
ဘမှာ ဟောင်း ချီရသည့်လူကိုကျား နှုတ်တို့ကလွတ် ဟော်သို့အပ် စေ။ လွတ် ဟော်ကသင်း
တို့ကိုလည်မှာသံကွင်း တပ်၍ထား ၊ ကျား ငယ်တို့ထွက်ပြေး သည်ကိုလည်း မြို့ရွာသူကြီး
တို့မှာမဟောင်း စေနှင့်အမိအဘတို့ကသား ပေး အပ် စေ။ ရွှေ ဟောင်းရန္တ ကျော်
ကိုဟံသာဝတီမြို့စစ်ကဲခန့်မြဲခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၈ ရက် နေ့နံနက် ၂၅ April 1810
တွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သူ ဟေသန)

နန်း မြို့တော်အရှေ့ မျက်နှာ မြေစာပြင်ကရှိသည့်အုပ်စုကိုအရှေ့တောင်ဆောင်
 မြို့ခြေကိုအုပ်စီခင်း လုပ်ဆောင်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်အိမ်ရှေ့ဝန်ကရှိခိုးသံ
 တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကောင်း မွန်ခိုင်လုံအောင်အိမ်ရှေ့ဝန်တို့ကစည်ခင်း
 လုပ်ဆောင်စေ။ ရွှေတိုက်ဝန်ကမီးသင့်ရသည့်ဘန်မှန်အထွေအခံအကွဲအပျက်အ
 ချိန်၅၀၀ကျော်ခန့်ရှိသည်ကိုဈေးနှုန်း ပေါက်ရသရောင်း ချောက်သွင်း ပါရမည်
 အကြောင်း နှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ရောင်း ချောက်သွင်း စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်နေ့^{27 April} ခုနစ်¹⁸¹⁰
 ထာထွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ကျော်စည်တိုက် ရေခံသင်္ဘောဖြန့်ယိတွင်း ဖြိုတော် မြေဘက် ကျောက်တံတား တောဝှံသစ်စုကို
 အခုတ်အယူ၊ ကျောက်တံတား သဲဖြူချောင်း လမ်း အပေ၍အပြင်၊ ကျော်စည်တိုက်ဝန်
 ပုံချီရွှေတောင်ကျော်၊ ပန်း ဘဲဝန် ကျော်သူနန္ဒ မိတ်တိုက်တပ်မှူး၊ လင်း ဇင်း ဗိုလ်
 ကင်ထွန်း ညို၊ ကျော်စည်တိုက်စော ရေး သိက္ခိ ဝေသော်တိုက်စစ်ကဲ၊ သပြေလှသူကြီး င
 ချော၊ လက်နက်တိုက် ခေါင်း ငြော မွေး တိုက်တပ်စော ရေး၊ တပ်ပြန်ကသည်း ၅၇၅၊
 ပန်း ဘဲဘိုကြပ် ၂၅၊ ပေါက်ဆိန် ၂၀၀၊ ထား မ၀၀၀၊ တူရွင်း စောက်၀၀၀၊ သံတူမ
 ၅၀၊ ကံ ရွေး လူတိုမှတက်ယိလွှင် ငြိကျရိက္ခာ ငွေ၀၀၊ ကသောင်း မြောင်တိုက်ရှိ ငွေ
 ကပေး ရွှံသွား စေမည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း သခင်မင်း တရား
 ကြီး နန်း စံ၂၀၅၈ ဧကသမိမာသိသုဒ္ဓဒိန်၀၅၀ နယုန်လဆန်း ၁၀ ရက်စနေနေ့
 အဝင်၆နာရီပတ်ပြည့်၆မိနစ် ၄၂ ပြန်ခရ၀ပြည့်သိဟ်လက်တုန်စန်း စနေနဝင်း ၆
 ကြာကြင်း နက္ခတ်၀၀လုံး ၃ခုပတ်ထက်လက်စီး လျက် ခရ၀ဟနီနက္ခတ်စတုတ္ထ ပါတ်မှန်း တည့်
 အခါတော်အတိုင်း သွား စေ၊ သစ်တောခုတ်နေ့ရက်မှာလည်း ဧကသမိမာသိသုဒ္ဓဒိန်
 ၀၅၃ သူရိယမာသ ၂၀ အသံ ဇေယဘတိန်နယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် ၃² May 1810
 အဝင်၆နာရီပတ်၅မိနစ် ၄၂ ပြန်ခရ၀ပြည့်ကရကင်္ဂလက်မှီစန်း ဗုဒ္ဓဟူး နဝင်း ၂
 လာကြင်း နက္ခတ်၀လုံး ၂ပတ်ထက်လက်စီး လျက်အသင်္ဂနီနက္ခတ်တတိယပတ်မှန်း တည့်အခါ
 တော်အတိုင်း ခုတ်ယူစေ၊ ကျော်စည်တိုက်ကို စောင့်ထိန်း သောမင်း ညီနောင်နတ်၊
 ရေး ဟောင်း ရေး သစ်ဆည်တော်ရှင်မနတ်၊ ဘိုး ရွှေလောင်း နတ်၊ ဒေဝီ ရွှေ
 ဝက်လှနတ်၊ သပြေလှကျွန်း ထိပ်ရှင်မနတ်၊ ကိုင်း ကြီး ရွှေဘမင်း ကျောက်အိုး ရှင်မ
 နတ်၊ စုံး မြို့ခေတ်ချည် ကျောက်နီရှင်မနတ်မှစ၍ တောစောင့် တောင်စောင့်နတ်
 အပေါင်း တို့ကိုအပရိဟာနိယတရား ခုနစ်ပါး နှင့်အညီပသတိုင်ကြား စေ၍အမှုတော်
 ကိုကူညီထမ်း ရွက်ရမည်အကြောင်း နှင့်အမိန့်တော်ပြန်မည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်
 ပြီ၊ နှစ်စဉ်လယ်ထွန် မင်္ဂလာထွက်စံ တော် မူမြဲပြီသရ၀သီစန္ဒရမသ⁴ May 1810
 ပြည့်နေ့ခန့်ထား စီရင်မည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ တောင်ဘက်လမိုင်း၊ အောင်
 ပင်လယ်လမိုင်း၊ စွန်ရဲမိုင်း ပန်လမိုင်း၊ ငစည်ကူး လမိုင်း များ မှာလည်း ပုံ
 တော်နေ့ရက်အတိုင်း စ၍ထွန်စေ၊ ရာဇမတ္တဏ်ကျမ်း နှိုက်အရနက္ခတ်၏အစဖြစ်သော
 ပတ်တွင်တနင်္ဂနွေတည့်စဉ် ၃ရက်သည့်အမျှဝါစီမည်၏၊ ထို ၃ရက်ကိုသစ်စေ့မျိုး စေ့ကြိမိ

သော်အကျိုး မရှိဟူ၍ဆိုသည်အတိုင်း အမျှဝါစီ ငှက်အတွင်း မထွန်မယက်ပျိုး မျိုး မပြု
မသောင်စေနှင့်။ အမျှဝါစီရက်လွတ်မှပြုသောငှာ စေ။ သိန္နီစော်ဘွား မှာ ငွေ
တော်၅၀၀ကိုမဆပ်မသွင်း နိုင်ဖြစ်သည်။ သိန္နီမြို့အကောက်ကင်း ကူး တို့အကောက်
အခံရွှေဘဝါး တော်အောက်ကခန့်ထား ၍ ကောက်ခံစေပြီး လွှတ်အခွန်ရသည်ကိုအင်း
စာရင်း နှင့်ဆက်သွင်း စေ။ သစ်တော်အခတ်အယူတပ်မှူး ခန့်ထား သည်မှာပန်း ဘဲ
ဝန်ကျော်သူနန္ဒမိတ်ကိုမခန့်သင့်ပြီ။ ကျော်စည်တိုက်ဝန်ပုံချီရွှေတောင်ကျော်နှင့်ခန့်
ထား ရင်း စစ်ကဲနား ခံတပ်စာရေး တို့ကိုသာအမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း သွား စေ။
ကျိုင်း တုံး ကြောင်း ချီနေမျိုး ကာမဏီသင်္ကြန်တပ်ကတမ်း မိ၍မိုး နဲတပ်တော်ကဆက်ပို့
လှာသည်လက်ရသောကျား ၁၀ကိုမကွရာမင်း ၂၊ မင်း တုံး မင်း ၂၊ လိုင်မင်း ၂၊
သံတွဲမင်း သား ၁၊ မိုး ကောင်း မင်း သား ၁၊ ပင်း ယမင်း သား ၁၊ မိုး တား
မင်း သား ၁၊ လက်ရမိန်း မ၅ သောက်ကိုမိတ္တီလာမင်း သမီး ၂၊ ကျောက်မော်
မင်း သမီး ၂၊ မြေး တော်ရွှေနန်း မြင့်သနား တော်မူသည်။ (သက္ကရာဇ်)
၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော်၁၀ရက်နေ့မိမင်း ဖြူအိမ်ကိုမီး 27 April 1810
တွင်း တော်လွှတ်တော်ရုံး တော်မရောက်သူတို့ကိုထုံး စံရှိရသစီရင်၊ ရမ္မာဝတီမြို့
အဝင်ကန်တော်ရွာသူကြီး ငရောင်ပုံ၊ မြို့ချောင်း ရွာသူကြီး ငစံရဘော်၊ မြို့စာ
ရေး ငသောဗွေး၊ ငချက်ဘူး၊ ငရွှန်း၊ ကြေးတမ်း ကြီး ငပသံတ၊ ငတိုး အောင်၊
ငနံ၊ ငရောင်ပွေး၊ ငအောင်သတို့တရား ရမ္မာဝတီမြို့ဝန်ရွှေတောင်သောဂသူ
ကြေး ငွေအများ နွဲခန့်တောင်း ခံစား ယူကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်
အတိုင်း မှန်မမှန်ရမ္မာဝတီမြို့ဝန်ကိုရွှေဘဝါး တော်အောက်ခေတ်၍ပြည်မင်း တောင်
ငူမင်း ပုဂံမင်း ပုခန်း မင်း တို့ကစစ်စေ၊ စစ်ချက်ကိုလည်း သွင်း ၊ မိဖြူအိမ်ကိုမီး
သင့်သည်တွင်အတွင်း တော်လွှတ်တော်ရုံး တော်မလာမရောက်၍ရသစံဝတ်စီရင်သူ
တို့ကိုချမ်းသာပေး တော်မူသည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော်၁၀ရက်နေ့နား ခံငပသံတွင်ပြန်။
(ငွေ တောင်း သူတေသန)

အိမ်ရှေ့ထမ်း ပန်း ချီရွာသွေး သောက်ကြီး ငမြတ်ရဲကိုအိမ်ရှေ့ဝန်တို့မှ
 စောင်း ၊ ငမြတ်ရဲကိုအကျဉ်း တား ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၂ ရက် 29 April 1810
 မှူး တွင်ပြန် ။

(ရှေး စောင်း သူ ဟေသန်)

တက္ကန်း တပြည်က ဆောင်ယူဆက်သ ရောက်သမျှတန္တရတန်ဆာသင်သကပို့ကိ လောကီ
ကျမ်း ဂန်များ ကိုမြန်မာဘာသာပြန်ဆိုပြီး လျှင်ကညစ်စာမင်စာအစုံ ရေးသား
စေအမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း ရေးသား ရန်ရှိသည်များ ကိုကျောင်း တော်ကြီး
မှ ရေးသား ပါစေမည်အကြောင်း နှင့်ဆရာတော်ကအတွင်း ဝန်တို့သို့စေပါ
မှာသား ချက်အတိုင်း ကျောင်း တော်ကြီး မှ ရေးသား စေ၊ နောက်လုပ်ငန်
လံ့လွှတ်ကား တော်ကိုပြည်လုံး နိုင်၊ ဝရလံစနစ်နှင့်လုပ်သည်၁၅လံ လွှတ်ကား
တော်ကိုပြည်လုံး ရတွင်စေ၊ သုံး လူပူဇော် လွှတ်ကား တော်မှာလူ၁၂၀၊ ပြည်
လုံး ဩဇန်း လွှတ်ကား တော်မှာ၁၂၀၊ ပြည်လုံး နိုင် လွှတ်ကား တော်မှာ၁၀၀၊
ပြည်လုံး ရ လွှတ်ကား တော်မှာ၁၀၀၀၀၀၀၀၀မှာ လွှတ်သင်း ကတပ်ပြန်လူ၊ ပုံလူတို့ကို
အသီး အသီး ထောင်ကစာ ချီဦး နေပဲ့နင်း နှင့် လွှတ်သင်း ဖွဲ့စာရင်း ကိုလည်း
သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် ^{30 April} နေ့နံနက် ၁၀ မြောက် ¹⁸¹⁰
မှ တွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

အုန်း၊ ဖွတ်ဆည်အနီး အပါး၊ ငွေတောင်ပေါ်အင်း၊ အရပ်များ၊ ထွက်ကွန်မင်း၊ ကျော်
 ရွှေတောင်သတ်ထဲသား၊ သည့်သစ် ၆၀၀၊ ဗညား၊ သည့်သတ်ထဲသား၊ သည့်သစ် ၄၀၀၊ ၂၃
 သစ်ရှည်ဖွတ် ၁၀၀၀ကိုချယ်သော အောင်လမ်း၊ ပေါက်လမ်း၊ ဝတ္ထင်လူရ ၀၀၅၄၄
 ညား၊ သည်ကိုတပ်မှူး၊ အကြီး၊ အအုပ်ခန့်ထား၊ ရှိခဲ့ရယ်၊ ချစ်မည်ရန်ထား၊ ဆက်သွင်း
 ချက်အတိုင်း၊ သင့်ပြီ၊ သစ်တော်ဆောင်ယူရကွန်မင်း၊ ကျော်ရွှေတောင်ကိုဆင့်
 ကုန်း၊ ဆော်စီရင်စေ၊ ကွန်မင်း၊ ကျော်ရွှေတောင်ကွန်စုကျေး၊ ရွာနယ်မြေ
 အတွင်း၊ ရှိသည့်သစ်စုက ၃၀၀၀ ကျော် ၄၀၀၀ ရွှေတံ၊ တော်အောက်ရောက်အောင်
 ဆောင်ယူဆက်သပါမည်ရှိခိုး၊ သံတော်ဦး၊ တင်ချက်အတိုင်း၊ ဆက်သစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက်နေ့ ၁ ခံပြေ ၁၈၁၀ မှူး
 ရာဇနော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရှေးတောင်းသုတေသန)

ဂေါဝိန္ဒ မဟာဝါရဏသီပတိ အဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာ ဂုဏ်သရဇာ နေရန်မတဲ ပေါက်ပင်ကိုး
 တံတား ဖော်ကြီး အရှေ့မြောက်ကုန်း ထွင် ဆောက်လုပ် စေ။ မင်း လှ နော်ရထာ
 ကုန်းခိုး သံတော်ဦး တင် စေလွှတ်လာ ရောက်သူငယ် ဝန်း လှ၊ ငပု၊ င အောက်ကိုး
 ကျည်း ကလွတ်၊ ကျောက်တလုံး ကင်း စောင့်ကင်း နေငထွန်း ၊ ငသလှ၊ ငခဲတို့က
 ကျောက်တလုံး ကင်း ဖော် အောက်စုန်ဆင်း ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်ပြုသည့်
 ကုန်သည်များ မှာ င ကျော်ကမ္ဘာထွက်တံဆိပ်ကင်း စာကိုခံယူ ပေး အပ်၍တစ်လှိုင်
 ယမ်း ၁၀၀၀၊ ခဲ ၁၀၀၀ ဆက်သွင်း သည်မှာစီး ပွား ဖော်အများ ကုန်လုပ်ပွဲပါ
 သည်။ ကျောက်တလုံး ကင်း ဖော် အောက်စုန်ဆင်း သွား လာသည့် လှေများ ကိုစစ်
 ဝတ်ရေး စား ပန္နာလက် ဆောင်မတောင်း မခံစေရ။ ဆိုင်ရတံဆိပ်ကင်း စါ
 စာရင်း ချမှတ်ခံယူ၍အခွန် ဖော်ကို (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု ရွှေတိုက်စစ်တမ်း¹⁷⁸³တွက်
 အတိုင်း ဆိုင်ရတံဆိပ်သွင်း ပါမည်။ ယမ်း ဆက်ခံဆက်အစွဲအပြား မရှိ စေရ။ တဝတည်း
 ဝန်ထောက်စည်သူရဇာအဆုတ်ကိုခံ၍တစ်လှိုင် ရွှေခါဆက်သွင်း ပါရမည့်အကြောင်း
 နှင့်ရှီခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း စီး ပွား ဖော်ကိုတိုး ၍ဆက်သွင်း သည်ဖြစ်သည်။
 ငထွန်း ၊ ငသလှ၊ ငခဲတို့ကတစ်လှိုင် ရွှေခါဆက် စေ။ င ကျော်ကိုနှုတ်၊ ကျောင်း မြို့
 သူကြီး ကလင်ဆုံတောင်ဝိုင်း ကသည် ရေလဲအနောက်ဘက်ကိုစလင်း မြို့နယ်၊ အရှေ့ဘက်
 ကိုကျောင်း မြို့နယ်၊ စလင်း ချောင်း တောင်ဘက်ကိုစလင်း မြို့နယ်၊ မြောက်ဘက်ကို
 ကျောင်း မြို့နယ် မြေဖြစ် စေ။ အမိန့် ဖော်နှင့်ပိုင်း ခြား ဖော်မူရကျောင်း မြို့
 နယ်အတွင်း ပါဝင်သည့်ကျွန်း ရင်း ရွာ၊ ဆုံး သည်ရွာ၊ ကန်ရွာ၊ ဥဒင်ရရွာ၊ ရင်
 မယား ရွာများ ကိုစာရင်း ဖော်ဆက်သွင်း ရမည်သိမ်း ခေါ်ရတံစလင်း မြို့သူ
 ကြီး တို့ကဆီး တား နှောက်ရှက်ကြောင်း နှင့်ရှီခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်းဆီး
 တား နှောက်ရှက်သည်မှန်လျှင် စလင်း မြို့မြေတိုင်သူကြီး တို့ကမဆီး မတား မနှောက်
 မရှက် စေနှင့်။ အထက်အမိန့် ဖော်ပါကျွန်း ရင်း ရွာ၊ ဆုံး သည်ရွာ၊ ကန်ရွာ၊ ဥ
 ဒင်ရရွာ၊ ရင်း မယား ရွာများ ကိုကျောင်း မြို့သူကြီး ကသိမ်း ရုံး စီရင်၍ စာ
 ရင်း ဖော်ကိုဆက်သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုကဆုန်လပြည့် ကျော် ၁၅ ရက် ^{2 May} နေ့နား ¹⁸¹⁰ ခံစ မြေခံ
 မှား ထင်ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေနန်း တော်မှာ မိုး သည် ြေး နီအုတ်ကြွပ် မီး သင့်ရ ဝါသည် များ ကိုအထက်
 ခတ်သည့် ြေး နီအုတ်ကြွပ် နည်း ယခုကတွင် သမ္မုခတ်လုပ် စေ။ ဝင်း ကောင်ဟန်အစု
 သား မေက်မယ်မှာ ဂျီသုတို့ကိုဘရ ဝေ နရ ဝေ ဝေ အာ စေ။ မြေလတ်မြို့ ကျေးရွာ
 တပြင်ရှိသမျှ ဝင်း ကောင်ဟန်အစုသား တို့ကိုလည်း အထက်အမိန့် တော်ရင်း အတိုင်း
 ကုန်စင် အောင်သိမ်း ချွဲအပ်။ စွန်ရဲမိုင်း ပန်လမိုင်းအစုသီး မေက် မယ် မှီဂျီသုတို့ကိုဘရ
 သေ နရ ဝေ ဝေ အာ စေ။ မြေလတ်မြို့ ကျေး ရွာ များ မှာ ဂျီသုတို့ စွန်ရဲမိုင်း ပန်လ
 မိုင်း သား တို့ကိုလည်း ကုန်စင် အောင်သိမ်း ချွဲဆိုင်ရ အာ။ အရပ်ရပ်အစုအဝန်း
 သား တို့ကိုရှမ်း ပြည် မြေလတ် စော်ဘွား မြို့စား တို့မြို့ရွာ များ မှာ မဂ္ဂမ နေ စေ
 နှင့်။ ကုန်စင် အောင်သိမ်း ချွဲဆိုင်ရ အာ။ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခု နယုန်လဆန်း ၁ ရက် နေ့နား ^{3 May} ခံ ပြောကြား မှား ¹⁸¹⁰ တွင်
 ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နေဘက် ရေဘက်သည့်ဗာရဘဏသိမြို့ နေနရသန ဒေဝပုဏ္ဏား ကို ဂေါရိန္ဒ မဟာ
 ရာဇာန္ဒီအဂ္ဂမဟာ ဓမ္မရာဇာ ဂုရုဆရာ နှင့်အတူ နေစေ၊ ဂေါရိန္ဒ မဟာရာဇာန္ဒီ
 အဂ္ဂမဟာ ဓမ္မရာဇာ ဂုရုဆရာတို့ နေရန် မှာအ ရွှေဘက်ဇရပ် တော် နှစ် ဆောင်
 အ ရွှေသင်္ဂရာတွင် ရေလွတ် အောင် မြေကျမ်း နှင့်အိမ် ဆောက်လုပ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၂ ရက် နေ့နား ၄ May 1810
 စား ထွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

ဝန်ထောက်စည်သူရဘဇာ။ စာရေးကြီးလက်ဝဲဇောယသူတို့ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်
ချက်အတိုင်း နန်းမြို့တော်မြို့ရိုးအုတ်စီခင်းမည်မှတစ်ဆင့် တရခံပြီးမှစီခင်း
လုပ်ဆောင်စေ။ ဗန်ချီသန့်စင်အစုသားတို့ကိုမင်းညီမင်းသားမင်းမိဘုရား
မှူးတော်မတ်တော်တို့မှတစ်ဆင့်မကပ်မခိုမထမ်းမရွက်စေနှင့်။ ထမ်းရွက်လျှင်ထမ်း
ရွက်သူတို့ကိုအဆုံးစီရင်။ ဗန်ချီသန့်စင်သွေးသောက်ကြီးဟောင်းငြိတ်ရတို့
အကျဉ်းကလွတ်၍ ဗန်ချီသန့်စင်သွေးသောက်ကြီးသို့အပ်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၃ ရက်နေ့နား ၅^{May} ခ်ဇောယနေ့ ၁၇¹⁸¹⁰
တွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသူတေးသန)

ဗန်ချီတိုက်ချင်ပြစ်ရွာမှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း ဧကန်ကိုးဆယ်¹⁷⁸³ ဆက်သွင်းသည်။ ငဆုစာင်း စာရင်း ထွင်သား ငအင်း ပါဝင်သည်။ ငအိုင်ကို စာရင်း မဆက်မသွင်း သူငယ်အိုင်ကိုမကြီး မစိုး မတိုင်မဆော် စေနှင့်။ ငဆုစာင်း ကစာရင်း ဆက်ရသား စာရင်း ပါသူငယ်အင်း ၊ သား ငရွှေပေကိုချင်ပြစ်ရွာ မြေတိုင်သူကြီး ခန့်၍ကြီး စိုး တိုင်ဆော် စေ။ မိမြတ်လေး ကလည်း မိန်မရိုး ဖြစ်သည် ဆို၍ကြီး စိုး ရကောင်း သည်မနှောက်မရှက် စေနှင့်။ ငအိုင်ထွင်ရှိသည့်တံဆိပ်စာ ချန်ကိုသိမ်း ၊ မော်နီငါးကျေး ရွာမှာ ရွှေမျှား ခန့်မိုင်း ကျော်တူး သည်တွင်း ကချော် ကျောက်ကိုဝန်သိုမင်း သား ကခန့်ထား ဆောင်ယူ၍ဆက် စေ။ တလုပ်မြို့ကျေး ပြောင်း ပြာရွာသူကြီး မှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုသီရိတုရင်စစ်တမ်း စာရင်း¹⁷⁸³ ဆက်သွင်း သည်ကလေးသူကြီး ၎င်း တလုပ် ကျေး ၎်၍ စစ်တမ်း စာရင်း ဆက်သွင်း ဖြောင်း ကိုစစ်တမ်း စာရင်း ထွက်သည်။ သူကြီး ၎် မြေနှစ် မြေငါးမြတ်သဦး ကိုမြေတိုင်ခန့်၍တိုင်ဆော်စီရင် စေ။ စစ်တမ်း စာရင်း ကိုလည်း ဆက်သွင်း စေ။ သီရိတုရင်စစ်တမ်း စာရင်း နှင့်တံဆိပ်စာ ချန်များ ကိုသိမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၁၂ ခုနှစ်နယုန်လဆန်း ၄ ရက်နေ့^{6 May} ခံပသီထွင်ပြန်¹⁸¹⁰ ။
(ရှေး စာင်း သုတေသန)

6 May

1810

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၄ ရက် နေ့ညအိမ် ရွှေတော်ထမ်း ငရွှေအောင်
 တဲကိုမီး စွဲညီသည်မီး မှုတင်အတွင်း တော်လွတ်တော်ရုံး တော်သို့မရောက်မလာ
 သည်။ မှုး တော်မတ်တော်တို့ကိုထုံး စံရှိရသော်လည်း မီး မှုကြောင့်တုံး ဘိနေလွန်းရာ
 ဇဝတ်တော်ခံရသူတို့ကိုချမ်းသာပေး တော်မူသည်။ ရေကင်း ကိုး မြို့မှာမြို့ဝန်သီ
 ရီစည်သူနှင့်စစ်ကဲနား ခံမြို့စာရေး တို့ကိုနှုတ်၍ ရွှေဘဝါး တော်အောက်လာစေ။
 ပုသိမ်၇၂မြို့အဝင်မြို့များ မှာလည်း ရာဇဝတ်ဦး သေး မီး ပျိုး စစ်၊ လက်နက်တိုင်
 မင်း မှုမင်း ခင်း များ ကိုအစဉ်စီရင်မြို့အတိုင်း ပုသိမ်မြို့ဝန်အရာရှိတို့ကစီရင်
 စေ။

7 May

1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ၇ ခံပြေကြီး မှုး ရာ
 ဇနော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရွှေ တောင်း သူတေသန)

မဇ္ဈိမာ ဒေသဗုဒ္ဓ ဂါယာ အရပ်ကဗာရဏသီမြို့နေပုဂ္ဂိုလ်တို့ နရဇနယဒေဝ
 ဆောင်ယူခဲ့၍ ဂေါရိန္ဒမဟာဘုရား၏ အာရုံမဟာဓမ္မရတနာဂုဏ်သရဇာဆက်သွင်းသည့်
 ဗေဓာဓိသုံးပင်ကိုပုထိုးတော်ကြီးမှာ တော်သင့်ရာတွင်ကဗျည်းအမှတ်အသားနှင့်
 စိုက်စေ။ မြို့ဆောင်ဘုရားသုံးဆူစလပ်ပြင်လုပ်ရန်အပ်တော်မူရင်း ငွေတော်
 ၆၂၀၀၀ အနက်မီးသင့်၍ လျော့သည့်ပြင်ကျန်ငွေတော်၅၇၅၀ ကိုလွှတ်တော်ကထုတ်ယူ
 စေ။ မီးသင့်၍ ပြောက်လျော့သည့်မှန်သမ္မာအစားကို ငွေတော်ထုတ်ပေးတော်မူ
 မည်။ မုတ္တမဆင်တော်ဟံသာဝတီရောက်ဆင်မတော်များကို ထားရန်ဆန္ဒရှိဆင်
 မင်းနန်းတော်မြောက်တွင်အထက်သီမ်းသည့်လည်ပေ၇ ဆောင်ကို ဆောက်လုပ်မြဲ
 ဆောက်လုပ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၆ ရက်နေ့နား ၈ May 1810
 မြောက်မြောက်

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

မက္ခရာမင်း ဘုရား ထီး တင်ပွဲသဘင်မှာ စက်တော်များ ကိုလေး ပစ်နန်း
 တော်အရှေ့သေင်္ဃာင်တွင်ရှိ လွှတ်တော်မူမည်။ မက္ခရာမင်း ကနက်သည့်စက်၊
 မင်း ညီမင်း သား တို့ကနက်သည့်စက်များ ကိုစက်တော်နှင့်အတူရှိစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၇ ရက်နေ့နံနက် ၉ နာရီ ၁၈၁၀
 တွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ကျော်စည်တိုက်ဝန်တို့သစ်တော်ခုတ်သွား ရာသား ပုဆိန်ပြင်လုပ်ဆောင်ရန်
 ပန်း ဘဲလေး ဘုံနှင်သံတော်သင်လုပ်ငလ် အောင်ပေး ပို့စေ။ သစ်တောသို့လိုက်
 သူတို့အဖွား အနာကင်း အောင်ဆောင်ရန်သနား တော်မူသည်ရှိန်န့်ကိုလည်း
 ပို့စေ။ လူတို့ကယ်ခန့်စီပေး စေပြီး လျှင်ကိုယ်ထွင်အမြဲ ဆောင်ရွက်စမ်း ရှုစေ။
 ဓညဝတီရန့်မြို့ကအခွန်ဝန်ဇေယ ကျော်ထင်ဆက် ရောက်သည့် ကျောက်ရိုးသမိုင်းစာကို
 ဆရာတော်တို့ကအသီးအသီး ညာဏ်ထင်ရာ ကောက်နုတ်၍ဆက်သွင်း ဤစေ။ ဆရာ
 တော်ကသွင်း သည့်စာနှင့်မတူစေနှင့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၈ ရက် နေ့နား ¹⁰ May ခံငပသံတွင်ပြန်။ ¹⁸¹⁰

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငစည်ကူး မြို့ကျေး မခလဲတပြင်ရှိသည့်သစ်များ ကိုငစည်ကူး မြို့သို့တို့ကတား ဆီး
 ဝတ်ပင်သော ဖြောင့်ဆင်း ရဲသား တို့မခုတ်မယူမချရ။ မခလဲတောတပြင်ရှိသည့်
 သစ်ရဝဝ ကျော်ကိုစီး ပွား တော်ကိုဝတ်ပင်တား ဆီး သူငစည်ကူး မြို့သို့တို့ကခုတ်
 ယူချစေ။ ဆင်း ရဲသား တို့ခုတ်ယူသည့်ကိုလည်း မဝတ်ပင်စေနှင့်။ စက်တော်များ
 ကိုပွဲသင်နှင့်စီစဉ်ခင်း ကျင်း ပြီး လွှင်ယခုအတွင်း တော်သို့သွင်း ဝင်ပြစေ။
 ဝန်ကြီးတော်အမှုရနှင့်အမှုတော်ကောင်း ရာလိုက်ထမ်း သူငပိုး တို့ကိုရေနံချောင်း
 မြို့မြေတိုင်ကြီး ခန့်။ ငပိုး တို့အမှုတော်ကောင်း ရာလိုက်ထမ်း သည်အခိုက်မြို့ရွာမှာ
 ငပိုး တူညီငလေး ကိုထိန်း သိမ်း အုပ်ချုပ်စီရင်ဆောင်ရွက်နှင့်စေ။ မြို့သို့တို့ အရာ
 ကိုနှောက်ရှက် လျှောက်ထား သူငလုပ်ကိုဝန်ထောက်တို့ကအပ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့နံနက် ၁၂ ပြောကြီး မှန်း

တွင်ပြန်။

(ရှေး တောင်း သုတေသန)

မြေ: တော် ရွှေနန်း မြင့်ကို မေယဝတီမြို့ကိုသနား တော်မူသည်။ စာချွန်ရေး
မြေရေး ချီးမွမ်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၁၀ ရက်နေ့နား ၁၂ May 1810
ဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

င ကျော်က ကျောက်တလုံး တင်း တော် အောက်ရှိမြို့တွက် စာ နှင့် စုံသွား သည် ¹⁸⁰⁷ လှေစုကို
 (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ဇူလိုင်လ ၁၁ ရက်နေ့ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၁၁ ရက်နေ့ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ¹⁸⁰⁹
 ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အခွန် တော်အပြင် ခဲ ၁၀၀၀၊ ယမ်း ၁၀၀၀၊ ပုဂံမင်း အ ¹⁷⁸³
 အုပ်ကိုခံ၍ ဆက်ပါ။ ငထွန်း က နေဘက်ရှက် သော ဧရာဝတီ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၁၂ ခု
 နှစ် ခဲ ၂၅၀၀ ဆက်၍ ပို့စေ။ လွှတ်တော်က စာရင်း ပို့သည့်အတွင်း ငထွန်း ၊ ငသု
 လှ ၊ ငခဲတို့က စီး ပွား တော်ကြွင်း ကျန်သည့်ဆို၍ ရွှေ ဝါဆက်ပါမည် ဂျီခိုး သံ တော် ဦးတင်
 သည်။ ရွှေ ၁၅၀၀ ဆက်၍ အမိန့် တော်မြတ်ရင်း အတိုင်း ရွှေဆက်အမိန့် တော်ပါ လှေပြင်
 ကျန်သမျှ လှေကိုတံဆိပ်ကင်း စာ ခံယူ ပေး အပ်ပြီး လွှတ်တော်ကို ရွှေ ၁၅၀၀ ပုဂံမင်းအ
 အုပ်ကိုခံ၍ ဆက်ပါရ မည်အ ဧရာဝတီ နှင့် ဂျီခိုး သံ တော် ဦး တင်ချက်အတိုင်း (သက္ကရာဇ်
 ၁၁၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်အခွန်ကိုဆိုင်ရ ခြေ ပေး သည်ပြင် တံဆိပ်ကင်း ခံ ¹⁷⁸³
 ကတဝတည်း ခံယူ ပေး အပ်၍ ပုဂံမင်း အအုပ်ကိုခံပြီး လွှတ်တော်ကို ရွှေ ၁၅၀၀ ဆက်
 စေ။ ငထွန်း ၊ ငသုလှ ၊ ငခဲတို့မှ ရွှေ ဝါဆက်ထွက်သည့်အမိန့် တော်ကို နှုတ်။ သီရိ
 သုဓိတ္တဝသမီး တော်ကို မြေဘက်ဘက်တိုက် ရွာသစ်ကြီး ရွာ ဝဲ ခွဲမြို့ကိုသနား တော်မူ
 သည်။ စာချွန် ရေး ခြေ ရေး ၍သွင်း ၊ အာဇ္ဇာဝီ၊ စက်ရှင်၊ လေး သိန်း ၊ မုတ်ဦး
 တံခါး ပြင်နင်း ကြမ်း လေး ရပ်မှာ ကျီ တော် များ ကမ်း သင့်သည့်သစ် ပျဉ်နှင်လုပ်
 ဆောင်ပြီး ပြေသည့်ပြင် ကျန် မီး သင့်သစ်အတိုအရှည် များ ကိုစုရုံး ၍ဆင် တော် များ
 အောက်ငင် ရေဘက်လွှတ်သွင်း ဘမ်း နှင့်ရ အောင်ဆင်ကျုံး ၊ ထွက် မောင်း ၊ ဝင်
 မောင်း ကိုအ တော်အသင့်လုပ် ဆောင် နှင့် စေမည် ရွှေမြို့တော် စေတီ ဝန်ကြီး က
 ဝန် ထောက် ဂျီသို့မှာထား ချက်အတိုင်း လုပ် ဆောင် စေ။ မိုင်း လုံး သုံး ဆယ်မြို့နယ်
 အတွင်း ဂျီသည့်ရှား သစ်ပင် များ ကိုမိုင်း လုံး သုံး ဆယ်မြို့ကျေး ရွာ များ ကတား
 ဆီး ပတ်ပင် သော ဧရာဝတီ မနုတ်မယူ မချ ဂျီသည်။ မိုင်း လုံး သုံး ဆယ်နယ်အတွင်း
 ဂျီသည့်ရှား သစ်ပင် များ ကိုစီး ပွား တော် များ ကိုပတ်ပင်ကား ဆီး သူမိုင်း လုံး
 သုံး ဆယ်မြို့ကျေး ရွာ များ ကခုတ်ယူချ စေ။ ဆင်း ရဲသား တို့ခုတ်ယူသည်ကိုလည်း မ
 ပိတ်မပင် စေနှင့်ထုံး စံဂျီရ ဘေဘိုတော် ဘေခ ပေး ၍ ခုတ်ယူ စေ။ ကျော်စည်
 တိုက်ဝန်ကြပ် မနုတ်သည့်သစ် တော် များ ကိုမည်မျှ ခုတ်မိသည်။ အဆောင် တော်မြဲစည်
 သူ ဇေယျ ကျော်ကိုသွား ၍ ကြည့်ရှုမှတ်သား စေ။ တောင်သစ်လှ မြေဘက်သစ်လှသစ်

တော၌ များ ကုလည်း ခုတ်ပြီး လျှင် မနာ မပြင်ရ အောင်ရကွင်း လက်နှင်လည်း စေ၊
 မုတ္တမမြို့ဝန် မဟာ နော်ရထာ ဂွီခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဗိုလ်မှူး မဟာသီ
 ဟသူရကလက်နက်ကို နှိပ်စက်သိမ်း ချော့တို့ကွဲအကျည်း ခေတ်ယူရိုက်နှက်စစ် ခြေတစ်လှံ
 သေဆုံး သည်။ လက်နက်ကို နှိပ်စက်လည်း မင်း လှ နော်ရထာ ပြန်ရအမျှား ခေတ်
 သွား သည်။ ၆၄၆၀ တောင်း သည် စစ်ကင်း ခြီး ဆိုသူစပါး တော်ကို ရောင်း ခြီး
 ပြီး ပြုသည်။ ရွှေဘက်ချက်တွင် ပါသည်။ စကား ရပ် များ ကိုမင်း လှ နော်ရထာ နှင့်
 ရွှေဘက်ရံ ပါလူတို့ကို စစ်ချီသွင်း ၊ ရွှေထီး ဆောင်း သည်ဆိုသူတို့ကိုလည်း ရ အောင်
 တောင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၁၂ ရက် နေ့နံနက် ၁၄ May ၁၈၁၀
 (ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

ရွှေပြာအင်း နန်း မြို့တော်ကြီး ပုံကို ဝန်ထောက်စည်သူရဘဇာစာရေး ကြီးလက်
 ဝဲဇေယသုတို့ကဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း မြေဘက်မျက်နှာသုံး တံခါး အရှေ့မျက်နှာတ
 ဆယ်လေး တံခါး ၊ တောင်မျက်နှာ ခြေဘက်တံခါး ၊ အနောက်မျက်နှာတဆယ်လေး
 တံခါး ၊ လေး မျက်နှာသုံး ဆယ်ခုနစ်တံခါး ဘောက်စေ၊ တံခါး အကြား ပြလမ်း ကို
 လည်း မှတ်သား စေ၊ အရှေ့မျက်နှာ မြို့တလုပ်လူတို့သုံး ရန် ရေမှ အောင်ပင်
 လယ်ကန် တော်တွင် ရှိသည့် ရေကိုလမိုင်း ဝန်မင်း ကျော်ရွှေတောင်နှင့် ဝန်ထောက်
 စည်သူရဘဇာစာရေး ကြီး လက်ဝဲဇေယသုတို့သည် ရှု၍ ရေလွှတ်ယူ လောက်လွှတ်ယူ
 စေ၊ ရွှေတောင် ကျော်ကို ကျောက်ဆည် ဝန်အရကနှုတ်၊ ကျော်ထင်နန္ဒမိတ်ကို
 ကျောက်ဆည် ဝန်ခန့်မြဲခန့်၊ ပြိုင်တိုင်း ရလှေသင်း ကသည်း တို့ကိုအိမ်ရှေ့တော်သို့သ
 နား တော်မူ၍ စံရွေး လှေနှင့်ထမ်း ရွက်သည်၊ မာရဘင်လှေသင်း မွေးရင်း
 ကသည်း တို့ကိုလည်း ကလေး မင်း သား ကိုသနား တော်မူ၍ထမ်း ရွက်ရှိသည်ဖြစ်
 သည်၊ လှေသင်း မှာစာရင်း ရှိစေသင့်တော်သည်မဟုတ်ပြီ၊ လှေသင်း မှာရှိသည့်
 စာရင်း ကိုသိမ်း ၊ ပေး ခွဲတော်မူရင်း လူတို့ကိုသီး ပွား မြေး ပွား နှင့်အိမ်ရှေ့ဝန်
 စာရေး ကြီး ၊ ကလေး မင်း သား ဝန်အကြီး စာရေး တို့ကစာရင်း ဆက်စေ၊
 ကိုဝန်မင်း ကျော်ရွှေတောင်ကိုမိုး ကောင်း မင်း သား ဝန်ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နံနက် ၁၅ May ၁၈၁၀
 ရာဇနော်ရထာတွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန၊ သုတေသီ စံစု)

မဇ္ဈိမာ ဒေသဗာရဏသီလိကအိမ်ရှေ့ထမ်း ငက္ကယ်၊ ငပေတူး တို့ပင့်ဆောင်ခဲ့သည့်ဘုရား သခင်ဂူဝိထုတော်၊ ဗေဓိပင်၊ ပိဋကတ်စာပေများ ကိုလှော်ကားတော်နှင့်အတီး အကပွဲသဘင်ကောင်း မွန်လျောက်ပတ်အောင်ခန့်ထားပြီး လွှတ်အိမ်ရှေ့မင်း၊ မင်းညီမင်းသား မှူးတော်မတ်တော်ကြပ်မ၍ကြိုဆိုဆောင်ယူစေ၊ စာရင်းကိုလည်း သွင်း။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လဆန်း ၁၅ ရက်နေ့နား ၁၇ May 1810
(ရှေးစာင်း သုတေသန)

မဇ္ဈိမဒေသက ငက္ခယံ၊ ငပေတုး တို့ပင် ဆောင်ခဲ့သည့်ဘုရား သခင်ဂုရုထုတော်
 ဗောဓိပင်၊ ဝိဇ္ဇကဟိစာ ပေများ ကိုကြည့်ရှုဘူး မြော်စေရမည်၊ ဆရာတော်
 နှင့်ရွှေကျင်ဆရာ၊ ကျောက်ဆောက်ဆရာ၊ လောကမှန်ကင်း ဆရာ၊ မဲထီး ဆရာ၊
 ဝါးစို့ဝန်ကျောင်း ဆရာ၊ ဖေါင်တော် ကူး ဆရာ၊ လက်ဝဲဆရာ၊ စကိုင်း ဝဲ
 ဆရာ၊ ရွှေတိုက်ဝန်ဟောင်း ကျောင်း ဆရာ၊ လင်း ကျောင်း ဆရာတို့ကိုမင်း
 ကွန်း သို့ရို့စေ၊ မဇ္ဈိမဒေသကပင် ဆောင်ခဲ့သည့်ဘုရား သခင်ဂုရုထုတော် ဗော
 ဓိပင်များ ကိုအကြိမ်နှစ် ရွှေမင်း ထွက်လာမင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ်တော်
 တို့ကို နောက်တော်လိုက်စေ၊ မဇ္ဈိမဒေသကဘုရား ဂုရုထုတော် ဗောဓိပင်များ
 ကိုအိမ်ရွှေမင်း အကြံထွက်မည်မှာစာရင်း ရန်ကင်း ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်
 ပြီ၊ ပဒုံမြို့နယ်တွင်း ကသုံး ဝါး မိဘုရား ဘွဲ့ပါလူဝာရ၊ ခွဲရဝတီမင်း သား လူ
 ၃၀၊ ယင်း တော်မင်း သမီး ဘွဲ့ပါတံတစ်စာရစ်ရွာ နေ၄၃လူတို့မှာ ဗဒုံမြို့ကျေး
 ရွာ နေလူတို့ကိုအကွဲအပြား မရှိစေနှင့်တတည်း ထမ်း ရွက်စေ၊ အထက်အမိန့်တော်
 ရင်း အတိုင်း ဗဒုံမြို့ကျေး ရွာ နေလူတို့ကိုအကွဲအပြား ပြား မရှိစေရတတည်း
 ထမ်း ရွက်စေမည်သုံး ဝါး မိဘုရား ဘွဲ့ပါခွဲရဝတီမင်း သား ဘွဲ့ပါယင်း တော်
 မင်း သမီး ဘွဲ့ပါဗဒုံမြို့နယ်တွင်း နေလူတို့အစား ကိုတော်သင့်လာကလဲလှယ် ပေး အပ်
 ထမ်း ရွက်စေမည်စာသွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ ဝန်၊ ဝန်စာရေး တို့ကစာရင်း
 ဆက်သွင်း သည့်မင်္ဂလာအိမ်တော်ထမ်း ရင်း ဘောင်တော်ခတ်ဆို၍ တောင်လုံး လှေ
 ထမ်း ပဲ့နင်း ငခွေး နှင့်လူ၅၇တို့မှာ ဘောင်တော်ခတ်ရန်ရှိသည်မဟုတ်၊ ဘောင်
 တော်ခတ်မဖြစ်စေနှင့်၊ စာရင်း ကိုလည်း သီးခြား၍ မဆက်စေနှင့်၊ အစုရင်း
 အတိုင်း ဗဒုံမြို့သူကြီး ကစာရင်း တော်ကိုဆက်စေ။

(ယက္ခရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လပြည့်ကျော်၁ရက်နေ့နား ခပြေ၃ကြိမ် မှူး
 ထွင်ပြန်။

(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

ကျောက်ကြီး မြို့ကိုရှမ်း ယွန်း တို့ကလွှာ ရောက် နောက်ရှက်သည်မှာသင်း တို့ကိုမထွက်
မလွတ်စေရ။ ဧည့်မိ အောင်လိုက်လံတမ်း မီး သတ်ညှစ် စေ။ ဧတင်ငူမင်း ကလည်း
အလွှင်အမြန်သိရ အောင်မြင်း လျင် စေလွှတ် စေ။ ဝန် ထောက်မင်း လှသီရိရှိခိုး သံ
တော်ဦး တင်သည့်သစ် ၁၀၀၀၀ အနက်လုံး ပတ်၍၊ ဇီအပြည် ဧတင်ငူဝံ၊ ငူ၍၊ ၅၀
သစ်စု ဝန် ထောက်မင်း လှသီရိက ဝန်စုအင်း လျား တွင်ရှိလူတို့ကိုခန့်ထား၍ ခုတ်ယူ
ဆက်ပို့ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၃ ရက် ^{20 May} နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ¹⁸¹⁰ ခု
စား တွင်ပြန်။

(ရှေး ဧတင် သုတေသန)

သစ် တော် မှား : ရေ ဘက်လှိုင်တိုက် ခွဲ ရန် ဖွဲ့ စင် ရေ ၁၀၀၀ အလှိုင် အမြန် လုပ် စေ။
 (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခု နယုန်လပြည့် ကျော် ၄ ရက် နေ့ ပြေဘုရား မှား ရာဇာ
 နော်ရထာ ထင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

တလုပ်မြို့အဝင်လက်ပန်လှရွာ မြေတိုင်သူကြီး စကား မှာ မြေတိုင်သူကြီး ငှက်တောင်း
 နှင့်မိဝင်း ညိုသင့်နေရာ ငှက်ချိုအေး ကို မွေး မြင်သည့် နောက်မိဝင်း ညိုကုက္ကသွယ်
 ငှက်အမိမိဝင်း စံနှင့်သင့်နေသည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း တော်¹⁷⁸³
 စစ်သည့်ကလေး ငှက်ချိုအေး အမိငှက်ချိုအေး တို့ကို ငှက်တောင်း ကစာရင်း တော်မဆက်။
 ငှက်အမိကိုစာရင်း တော်ဆက်သည်။ ငှက်မှ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခု နောက်¹⁷⁸³
 မွေး မြင်သည့်လက်ပန်လှရွာကို ငှက်ချိုအေး ကတိုင် ဆော်ရကောင်း သည်မဆို စေနှင့်။
 စာရင်း တော်ဝင်မယား သား ငှက်ကို မြေတိုင်ခန့်၍တိုင် ဆော်စီရင်စေ။ တ
 လုပ်မြို့ကျေးရွာသစ်ရွာမှ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုစာရင်း တော်တွင် ငှက်ညိုအ¹⁷⁸³
 သည်စာရင်း တော်တွင်သည့်အတိုင်း ငှက်ညိုကိုသူကြီး ခန့်။ စာရင်း တော်ကိုလည်း
 ဆက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၁၂ ခု နယုန်လပြည့်ကျော် ၆ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၈^{23 May 1810}
 တွင်ပြန်။

(ရှေး တောင်း သုတေသန)

မြဝတီမင်း သား စား ကျေး မြို့ရွာ ကျေး ကျွန်အမှတ်မင်း တို့ကိုပြည်မင်း ဝန်သိရီ
စည်သူ ကျော် ခေါင်ကထိန်း အုပ်စီရင် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခု နယုန်လပြည့် ကျော် ရက်နေ့နား ခင်ပယ် တွင်^{24 May 1810}
ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မြေဝက်ဘက်တိုက်နဘက်မြို့မှာသမန္တရာဇာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း စာ
 ရင်း ဆက်သွင်း ကြီး စိုး သည်။ မဂ္ဂလူင်သား ငရွှေကံကြီး စိုး သည်။ မဂ္ဂလူင်သား
 ငအဂ္ဂဗိုလ်ခံကြီး စိုး သည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁) ၆၄ ခုနှစ်အရပ်ရပ်မြို့ရွာမှာ မြေ¹⁷⁸³
 တိုင် ကိုသတိုင် ဆော်ကြီး စိုး စေအမိန့်တော်ထွက်နှင့် မြေတိုင်စာရင်း ပါ ငပါ
 နေတိုင် ဆော်ကြီး စိုး သည်။ ငပါ နေသေးသား ငသက္ကနိဆက်ခံတိုင် ဆော်သည်။
 (သက္ကရာဇ် ၁၁၁ ရဝပြည့်) နှစ်ငသက္ကနိကမတိုင်မဆော်မကြီး မစိုး နိုင်ပါ။ တင်¹⁸⁰²
 မြို့ငွေ ၁၀ ကျော်ကိုခံဆပ်၍ နဘက်မြို့ကိုကြီး စိုး ပါ တောလွတ်တော်မှာလွှဲအပ်သည့်အ
 တိုင်း ငသက္ကနိကတင်မြို့ငွေ ၁၀ ကျော်ကိုခံဆပ်ရ ဖြောင့် နှင့် ငအဂ္ဂဗိုလ်ရှိခိုး
 သံတော်ဦး တင်သည်။ မြေတိုင်ငသက္ကနိကလွတ်တော်မှာ ငအဂ္ဂဗိုလ်လွှဲအပ်၍ ကြွေး
 မြို့ကိုဆပ်သည်မှန်လျှင် ငအဂ္ဂဗိုလ်နဘက်မြို့မြေတိုင်သူကြီး ခန့်၊ စာရင်း တော်ကိုလည်း
 ဆက်စေ။ ဗညား သေည်ကိုသစ်တောခုတ်တပ်မှူး ခန့်ကား သည့်အတိုင်း ဗညား င
 သည်အပေ၍ မှာကိုဝန်ကိုမအုပ်မချုပ်စေနှင့်။ ဗညား သေည်ကတဝတည်း သစ်ခုတ်
 လူတို့ကိုအုပ်ချုပ်၍ ခုတ်ယူပို့ဆက်စေ။ မြစ်ငယ်ညာမှာလည်း မခုတ်စေနှင့်။ မြစ်ငယ်
 ညာမှာ ခုတ်ရန်ဆို၍လမိုင်း သား လူ ၁၀၀ ကျော် ခုတ်ယူသူတို့ကိုလည်း ဗညား သေည်
 သို့ပေး အပ်၍တဝတည်း ခုတ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၁၂ ခုနယုန်လပြည့် ကျော် ၉ ရက် နေ့နား ခေ မြေဝင်မှူး^{26 May 1810}
 ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နှစ်စဉ် ဗိုလ်ကန် တော့မှ ဘဲဆက်မြဲကန် တော့လက် ဆောင် တော်ကိုလွှတ် တော်မှ ဘဲ
စာရင်း ချစ်ဆက်သဖြ စေ၊ ရမ္မာဝတီမြို့ဝန်အရာမှ ဘဲသိရီစည်သူ နော်ရထာကို
စာဆက်ဖွင်း သည်မှ ဘဲသိရီစည်သူ နော်ရထာကို မခန့်နှင်၊ တော်သင့်သူကို ရွေး ခန့်။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၈၁၀
ထာထွင်ပြန်။

(ရွေး ဟောင်း သုတေသန)

မှန်နန်း၊ တော်အဆောင်၊ တော်မှစ၍ ရွှေနန်း၊ တော်အဆောင်၊ တော်များ ပုံ
 ကိုင်သည့်မှာရဲ့ ဂြိုဟ်နံ၊ ကင်း၊ ဝန်တို့ကအလုပ်ကိုကူမီး ဖြစ်သည့်စာရင်း၊ တင်ပေး
 သူတို့ကို ခေတ်၍တဆောင်တယောက်စီဖြတ်မစေ၊ စနစ်တော်အတိုင်းလည်း ရဲ့ ဂြို
 ဝန်ကင်း၊ ဝန်တို့ကအတိုင်း စနစ်ပေး စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနယုန်လပြည့်ကျော် ၁၀ ရက် ၂၇^{May} နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၈¹⁰
 ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန၊ သုတေသီ စိစစ်)

မြို့ဆရာတစ်ယောက်နှင့်တရား ကျမ်းဂန်ကိုနှိုင်း ဂွဉ်တိုင်ပင်စည်းဝေး တော်မူမည်
 ထွင်ပါဠိတော်ရှိသည့်အတိုင်း မြို့ဆရာတစ်ယောက်နှင့် ဧကန်တရားကိုမဆိုမပြောနိုင်ရဟန်
 အသွင်ကိုဖျက်၍ နေထိုင်ပါမည်ဆိုသော်လည်း တိုင်းနိုင်ငံတော်ကျယ်ဝန်း သည်ဖြစ်သည်။
 နိုင်ငံတော်အတွင်း ရှိနေသည့်ရဟန်း သင်္ဃာတို့ကိုခေါ်၍စည်းဝေး ပြောဆိုစေ
 ဦး၊ ဆင်တော်သီ၊ ဂွမ်းမြင်း၊ နတ်ဂွင်မြင်းတရား၊ ရဲဘော်၊ ရွှေပြည်၊ နန်း
 ဦး၊ နန်းထွင်းဖိစီးမြင်း၊ မင်းရဲမြင်း၊ ရွှေမြင်း၊ နောက်မြင်းဇုန်၊
 လက်ဝဲဇုန်၊ လက်ယာဇုန်၊ နောက်တော်ပါမြင်းဇုန်၊ တောင်ဘက်မြင်း၊ မြောက်
 ဘက်မြင်းများ မှာအစီးအနင်းအဝတ်အဆင်အနိမ့်အမြင့်သို့လိုက်၍သက္ကရာဇ် ၁၁၄၀
 ခုတပေါင်း လထုတ်ပြန်တော်မူသည့်အမိန့်တော်အတိုင်း ဖြစ်စေ၊ စစ်တမ်းကိုလည်း
 (သက္ကရာဇ်) ၁၁၄၀ ခုအမိန့်တော်အတိုင်း သွင်းစေ၊ ဖိစီးမြင်းနှင့် ရွှေပြည်
 ကြီးမြင်း ၂ စုရည်တူပါသည်ကိုနှုတ်၊ ရွှေပြည်ကြီးမြင်း၊ ရွှေပြည်တော်မြင်း၊ ရဲ
 ရည်ဘက်မြင်း၊ ရဲရည်မှန်မြင်းများ မှာလက်ဝဲဇုန်၊ လက်ယာဇုန်နှင့်သဘာဝရည်တူ
 စေ၊ နောင်တော်ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက် တော်ကရွှေလက်ထက် တော်တိုင်စာပြန်ပဌ
 မဆွေသား၊ မိုးသား ဆို၍မြင်းစုအသွယ်လူတို့မှာ ဝိဇ္ဇာတိကျမ်းဂန်တတ်လိမ္မာမည်
 အရည်ရှိ၍အွေ့တော်မူသည့်အရားဖြစ်သည်။ ဝိဇ္ဇာတိကျမ်းဂန်ကို ဆွေးနွေးမေးမြန်း
 မပြောဆိုတော်မူသည့်ကလေးသရားပြုသူတို့လည်း မတတ်မသိမပြောမဆိုနိုင်၊ ပဌမ
 ပြန်ဆိုနိုင်သည်ဆိုသူတို့ကိုလည်း ဝိဇ္ဇာတိစာပေမတတ်မပြောမဆိုနိုင်၊ မြတ်စွာဘုရား
 တရားတော်ရဟန်းကျင့်ဝတ်ကိုမသိသူများ ဖြစ်သည်။ ပဌမပြန်ဆိုသူတို့ခွဲ၍ ပဌမဆွေ
 သား၊ မိုးသားတို့ကို ရွှေပြည်ကြီးမြင်း၊ ရွှေပြည်တန်ဆောင်မြင်း၊ ရဲရည်ဘက်
 မြင်း၊ ရွှေပြည်တော်မြင်းအွေ့တော်မူသည့်မှာ မအွေ့သင့်၊ အွေ့ရင်းမြင်းစုစာရင်း
 ကိုသိမ်း၍ဆိုရအစုမှာထမ်းရွက်စေ၊ စစ်တမ်းစာရင်းကိုလည်း မသွင်းစေ
 နှင့်၊ မြစ်သား၊ မြို့နယ်အတွင်း ရေခွန်စပါးကို မြေစွန်းဝန်ကမှန်ကန်ကုန်စင်
 အောင်ရေးစစ်သိမ်းခံပြီး လျှင်မြို့စားမင်းသမီးကိုမှာသွင်းစေ၊ ကျီတော်
 မသွင်းစေနှင့်၊ မဏ္ဍာမြို့နယ်အတွင်း ရေခွန်စပါးကိုလည်း မြစ်သားမြို့နယ်
 မဏ္ဍရားမင်းကိုမှာသွင်း၊ ပျဉ်းမနားမြို့နယ်အတွင်း ရေခွန်စပါးကို မြေစွန်း
 ဝန်ကမှန်ကန်ကုန်စင်အောင်ရေးစစ်သိမ်းခံပြီး လျှင်မြို့စားမင်းသမီးကို

မှာသွင်း စေ၊ မြင်း စိုင်း မြို့နယ်အတွင်း ရေခွန်စပါး ကိုလည်း ပျဉ်း မနား မြို့နည်း မြို့စား မင်း သမီး ကိုမှာသွင်း စေ၊ အိမ်ရှေ့မိဘုရား သီရိသုမာယာစန္ဒာဒေဝီကိုသမာယာဝတီမြို့ကိုသနား တော်မူသည်။ မြေး တော်သီရိရတနာစန္ဒာဝတီကိုတောင်တွင်း ကြီး မြို့၊ မြေး တော်သီရိရတနာမင်္ဂလာဝတီကိုမြေဒူး မြို့၊ မြေး တော်သီရိမလ္လာစန္ဒာဝတီကိုရှေ့တောင်မြို့သနား တော်မူသည်။ စာချွန်ရေး မြရေး ရှိသွင်း ၊ မြောက်နန်း တော်သီရိမဟာရတနာဒေဝီကိုပန်း တောင်း ငါးမြို့ကိုသနား တော်ခံစေမည်စာဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သနား တော်မူသည်။ စာချွန်ရေး မြရေး ရှိသွင်း ၊ လက်ဝဲဝင်း မှူး ရှေ့တောင်ကျော်စွာကိုမြေး တော်သုံး ပါး ဝန်အရဘနုတ်၊ အိမ်ရှေ့ဝန် နေမျိုး ရာဇသူကိုမြေး တော်သုံး ပါး ဝန်ခန့်၊ မြို့တော်တမာလင်း ဇင်း လေးနတ်ကရွှံ့သူတို့ကိုနုတ်ပြီး လျှင်လင်း ဇင်း ဗိုလ်ငသထွန်း ညိုသို့အပ်၍သစ် တော်များ ကိုခုတ်ယူဆွဲငင် စေ၊ ပုံချီ ရှေ့တောင်ကျော်ကိုကျော်စည်တိုက်ဝန်မတ္တရာသည်ဝန်အရဘနုတ်၊ စည်သူဇေယ ကျော်ကိုကျော်စည်တိုက်ဝန်မတ္တရာသည်ဝန်ခန့်၊ သစ်ခုတ်လူတို့ကိုလည်း မတ္တရာသည်ဝန်စည်သူဇေယ ကျော်ကအုပ်ချုပ်စီရင်၍သစ် တော်များ ကိုခုတ်ယူဆွဲငင်ချဆောင် စေ၊ ချင်းတွင်း အနောက်ဘက်ပန်း ချီယောမြို့ကျေး ဂွာများ မှာဆိုး သွမ်း သူထား ပြင်ကောက်ငရွေမင်း တို့ကိုအာမ်း အဆီး ခန့်တော်မူသည့်တပ်ကောင်ဟန်ဝန်သီရိဝတ္ထဗိုလ်မတ္တရာမင်း အကြီး ရန္တမိတ်ကျော်သူ၊ ပုံချီကျော်စွာ၊ စက်မီး ကိမ်ကျော်၊ ငြောပျိုး တို့ကိုခန့်ရင်း လူတို့နှင့် ရွှေဘဝါး တော်အောက်ပြန်လာ စေ၊ ရန်ခွင်း ထင်ကိုအကျဉ်း ကလွတ်၊ စော်ဘွား မြို့စား ခန့်တော်မူလျှင်ပြင်လက်ဆောင်ဆို၍ဝတန်သည်၍တန်သည် တောင်း ယူသည့်အမှု၊ ကန်တော့ဆက်သလျှင်ပြလက်ဆောင်ဆို၍ တောင်း ယူသည့်အမှုများ သည်တရား နှင့်မညီမလျော်မသင့်ဖြစ်သည်။ ထုံး စံရှိသည်ဆို၍မတောင်း မယူစေနှင့်၊ ဗာရာဏသီမြို့က နောက်ရောက်နာရသနဒေဝပုဏ္ဏားကိုဘိသိက်တော်ဆက်ခန့်၊ ဗေါင်း စလွယ်မှာလည်း ခန့်တော်မူရင်း ဘိသိက်တော်ဆက်ပုဏ္ဏား တို့နည်း သနား တော်မူသည်။

သတ္တရာဇာတိရာဇဝါဒနယုန်လပြည့်ကျော်၁၄ရက်နေ့နား ခံတော်ရေခါးဂွာစား တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ငမ္ဘိုင် ကိုအကုဉ်း ကလွတ်၍လွတ် တော်သို့အပ် ၊ ဆေး မြစ် ဆေး ပင် များ ကိုရှာယူ
စေ ၊ ဝန် ဆောင်စဉ်သူရဇာဘက်ကိုမိဘုရား သုံး ပါး ဝန်ခန့် ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပဋ္ဌမဝါဆိုလဆန်း ၁ ရက် နေ့နံနက် ၁^၁ June ၁၈၁၀
တွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မြင်း ကွန်း မြို့ကိုတိုက်သည့် ငပိုက် ငဝက်တို့နှင့် သူခိုး ထား ပြုအပေါင်း အဘော်တရု
ကိုလွတ်တော်ကခန့်ထား၍ မထွက်မလွတ်စေရ။ အောင်ကုန်စင်အောင်တမ်းဆီး
သတ်ညစ်စေ။ အိမ်ရှေ့ဝန်တို့ဆီသို့ ရောက်သည့်သူခိုး ထား ပြုခေါင်း ငဝန်၊ ငနေ
ထွန်း၊ ငသောအေး တို့ကအပေါင်း အဘော်ခေါင်း ဝဇ္ဇာပရုလူတို့ကိုကုန်စင်အောင်
သိမ်းရုံး၍ အငြိမ်အဝပ်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်ပါမည်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အ
တိုင်း အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်စေရမည်။ အပေါင်း အဘော် ရွှေဘက်ရသပါလူတရုကို
အိမ်ရှေ့ဝန်က ရွှေဘဝါး တော်အောက်ခေါ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပဋ္ဌမဝါဆိုလဆန်း ၄ ရက်နေ့နံနက် ၄ မြေ ၁၈၁၀
ဘယကျော်ထင်ထင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

နေ့ဘက်ဝင်း တော်မှူး မင်း လှစည်သူနှစ်မ သေလွန်ရသောခဏ်းပါ ရွှေ မှော်ကြီး
နှင်းသင်္ကြာပေါ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပဋ္ဌ မဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့နံနက် ၅⁵ June တော် ပြေ¹⁸¹⁰၊
ကြီး မှူး ရသေ့ နေရာရထားတွင်ပြန်။
(ရွှေ ဟောင်း သူတေသန)

မြင်း ကွန်း မြို့တိုက်သူ င ပိုက် င ဝက်ကြီး တို့ နှင့် သူ ချီး ထား ပြာ အ ပေါင်း အ ဘော်လူ
 တစုတစုအား အဆီး စို့ ၄ ဝ နှိုင်း ဝ န်သ ဝ ရသူ၊ အဆောင်မြယ်ခံ န န် သူတို့ကို
 အိမ် ရွှေ ဘော်က ဆွေး သောက် ဝ ဝ ဝ၊ ပြည်မင်း သေနတ် ၅ ဝ၊ ဘောင် င မင်း
 သေနတ် ၅ ဝ၊ ပုဂံမင်း သေနတ် ၅ ဝ၊ ပုခန်း မင်း သေနတ် ၅ ဝ အစုစု သေနတ်
 ၃ ဝ ဝ ပေး အပ်၍ ပုဂံကသည် ငြည်မြို့ ရောက်မြစ်ရိုး မြစ်စဉ် ကျေး ရွာကပြည် ဘောင်
 င မြေထဲသ ဝ သ ဝ တီ နယ်စပ်သင်း တို့ နေ ရပ်တပြင် ကွေ့မိ အောင်ဘမ်း ဆီး သတ်
 ညစ် စေမည်မြစ်ရိုး မြစ်စဉ် ကျေး ရွာကတွဲပြား ထွက်လွတ်၍ ဘောင်ဘက်အ နောက်
 ဘက် ကျေး ရွာ များ သို့ ရောက်လျှင်လည်း သူ ချီး ထား ပြာမ်း ခန့်ထား ဂျ်သူတို့နှင့်
 မြို့ဝန်၊ စစ်ကဲ၊ မြို့ရွာ၊ ရွာသူကြီး တို့က ကွေ့မိ အောင်ဆင့်ဆိုဘမ်း ဆီး စေမည်ဆက်
 သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခု ပဌမ ဝါဆိုလဆန်း ၆ ရက် နေ့နံနက် ၆ ဘော်စ မြေ ဝင်
 မှူး ထင်ပြန်။

(ရှေး ဘောင်း သု ဘေသန)

ထာဝရ ဗြဟ္မာ ကောသလံ၊ ငရွှေမင်း တို့အပေါင်း အဘော်လူတို့ကို ပုံချီ ကျော်စွာကတမ်း
 မိမိစစ်ကြောရသကဲ့သို့လည်း လယ်ကိုင်း မြို့ကျေး ရွာများ ကလုံပါသည်အစစ်ထွက်
 သော ကြောင့်စကုမ္ဘာအုပ်ငယ်တို့ စေလွှတ်တောင်း သည်ကိုမပေး အပ်လက်ခံထား
 ကြောင်း နှင့်သံတော်ဦး တင်သည်။ သူနိုး လူဆိုး တို့ကိုမပေး မအပ် နေသင့်သည်မ
 ဟုတ်၊ စကုမ္ဘာစား ကမ္ဘာအုပ်ခန့်ထား သူငယ်တို့ကိုပုံချီ ကျော်စွာကစကုမ္ဘာအုပ်အဆုံး စီ
 ရင်စေ၊ ပုံချီ ကျော်စွာကအလျှောက်အထား လာသူတို့ကိုလည်း အလွှင်ပြန်စေ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုပဌမဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက်နေ့နံနက် ၈ နာရီခွဲ ၁၈၁၀
 ထွင်ပြန်။)

(ရှေးဟောင်း သုတေသန)

အတွင်း ဝန်ထံ တော်ဆင်အဆောင်မြဲမှူး မတ်တို့ကိုအိမ်ရှေ့တော်မှ ဝင်ထွက်ခယမ်း
၉ June 1810
ဤစေအမိန့်တော်နှင့် (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပဌမဝါဆိုလဆန်း ၉ ရက်နေ့ခယမ်း
ဤရသည့်ထွက်လွှတ်တော်သို့အမိန့်တော်ပြန်ရန်ရှိသည်ကိုအတွင်း ဝန်တို့နှင့်အိမ်ရှေ့အ
တွင်း ဝန်တို့လွှတ်တော်နား ခံတို့မှ ခြံနံ့မည့်အိမ်ရှေ့ဘုရား အမိန့်တော်ကိုဦး
ထိပ်ရွက်ရသည့်အတိုင်း လွှတ်တော်နား ခံတို့သို့ပြန်။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုပဌမဝါဆိုလဆန်း ၉ ရက်နေ့တွင်ပြန်)။ (9 June 1810)

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

စောဝင်ဘက်မြို့ကျေး ဂူတပြင်သူခိုး ထား ပြုလူဆိုး လူသွမ်း တို့ကို ရွှေမိ အောင်ဘမ်း
 မီး သတ်ညှစ်ရမည် စောဝင်ဘက်တိုက်ဝန် စောဝင်ဘက်မြင်း ဝန်တို့ကိုခန့်ထား သည်ကို
 စောဝင်ဘက်တိုက်ဝန်ကသူခိုး ထား ပြုလူဆိုး လူသွမ်း တို့ကွဲပြား ထွက်ပြေး ချီမြို့ဂူတပြင်
 ဝပ် ဧကောင်း နှင့် လျှောက်ထား သည်မှာ စောဝင်ဘက်တိုက်အတွင်း ဖျိုင်း တက် ကျေး
 ဂူအပါး အနီး ဖွန်း စလင်း ကလသူ စောဝင် ငူမြို့ကသရက်သီး ဆက်လသူတို့ကိုထား
 ပြုလူဆိုး တို့တိုက်ခိုက် ဧကောင်း နှင့် လျှောက်ထား ချက်ရှိသည်။ ထား ပြုလူဆိုး တို့ကို ရွှေ
 မိ အောင် မဘမ်း မဆီး ပေါ့လျော့ သော ဧကောင်းတိုက်ခိုက်ရသည်ဖြစ်သည်။ သူခိုးထီး
 ပြုလူဆိုး လူသွမ်း တို့ကို ရွှေမိ အောင်ဘမ်း ဆီး ရမည်အ ဧကောင်း နှင့် စောဝင်ဘက်
 တိုက်ဝန် စောဝင်ဘက်မြင်း ဝန်တို့ကိုအပြစ်တင် နာကျင် အောင်မှာ။ မြင်း ကွန်း မြို့
 မှာတိုက်သည့်ထား ပြုတို့ကိုအဘမ်း အဆီး မြစ်ရိုး မြစ်စဉ်တ လျှောက်ခန့်ထား သည်စုံ
 ၄၀ ခိုင်း ဝန်တို့ကိုလည်း ပေး အပ်ရန်လူ သေနတ်များ ကိုအမိန့် တော် ပါဆိုင် ရာဝန်
 စာရေးကြီးတို့မှာရ အောင် စောဝင် ဧကောင်း ချီအလျင်သွား စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပဌမ ဝါဆိုလဆန်း ၁၀ ရက် 10 June 1810 နေ့နား ခံစ မြေဝင်

မှူး တွင်ပြန်။

(ရှေး စောဝင် သုတေသန)

ယွန်း စလင်း စတိုင်ထိတပ် စောင့်တပ်မှူး ဗညား အိန္ဒြ ကျော်ကတပ် စောင့်တပ်
 နေလက်နက်ကို ၂၀၀ တန်သည် ပေး အပ်ပါမည့်အကြောင်း စောင့်ရင်း လက်နက်
 ကိုင်လူတို့မှလည်း နေ့ရက်ရှည်ကြာ ပါသည်။ လဲလှယ်ခန့်ထား ပါမည့်အကြောင်း နှင့်
 ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်တွင် ပါသည်မှာ အရေး ကျော်ကို ဆောက်၍ မုတ္တမမြို့ဝန်
 ဟံသာဝတီမြို့ဝန်တို့ကလက်နက်ကို လူတော်သင့် အောင် ပေး စေ။ လူလဲမှ အရေး
 ကျော်ရှိသည့်အတွင်း ဖြစ်သည်။ ရပ်နှင့် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပဋ္ဌမဝါဆိုလဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နား ခံ ရေခါး^{13 June 1810}
 ရွာစား တွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မေဝင်း၊ ထောင့်ဆရာတော်ကိုယ်နေပင့်စေ၊ ဘုန်း၊ တော်အလွန်ကြီး မြတ်တော်
မူလှသောဥပေါသထာဆင်မင်း၊ ဆန္ဒနိဆင်မင်း၊ တို့ကိုရတော်မူသောအာဟိန္ဒဓမ္မ
ရတောစကြာများ၊ သခင်အသွင်ဘဝရှင်မင်း၊ တရား၊ ကြီး၊ ဘုရား၊ အမိန့်တော်ရှိ
သည်၊ သင်္ခါရသတ္တဗြဟ္မာတရားတော်သောလောကသုံးပါး၊ နှိုက်နေညည်အပိုင်း၊ အခြား
ကိုယ်သောမည်သည်အမှန်သိမ်မွေ့နက်နဲခက်ခဲသည်၊ နေညည်အပိုင်း၊ အခြား၊ ဟူသည်
လည်း၊ ဝိဝဇ္ဇဌာယိကန္တာပေတိစနေလနက္ခတ်တို့ကိုစွဲမှတ်၍ဥတုသမယဒီဝမာသသံဝစ္ဆ
ရကလဖြစ်သည်၊ ဗုဒ္ဓကဝသဗျူဟောရက္ခောစသည်နှင့်အညီနာဂီဝိဝဇ္ဇင်တရက်အ
ရက်ဝဇ္ဇင်တလဝဥလလွင်တနှစ်ဖြစ်ကြောင်းကိုတရားကျမ်း၊ ဂန်အထင်အရှား
ရှိသည့်အတိုင်း၊ ဥပုသ်ပဝါရုဏ်ဝါဆိုဝါကပ်နေ့ခေတ်ရက်ခေတ်အစဉ်အလဲဝေါဟာရ
မျှပြုကြသည်များ၊ သည်မမှန်မကန်ရွှေ့နှလုံး၊ တော်မြတ်ဧကဂ္ဂတာသမ္မာဓိအဖြစ်ဖြင့်
ရေဝင်ရဲတော်မမူ၊ ဘေး၊ လျှင်း၊ တော်ဘိုး၊ လျှင်း၊ တော်တို့ခေတ်ဝေတည်း
ဆောင်ကြသည့်အစဉ်ကိုလွဲပြောင်း၍ပြဌာန်း၊ သစ်လင်း၊ ဘန်ဆင်း၊ တော်မူရမည်
လည်း၊ ရတနာဗြဟ္မာတော်တော်၍ဝိဒဏ္ဍဝါဒီမည်မညွတ်သောအယူဝါဒအာစာရတို့ကိုအ
ရှည်လင့်လင့်အသင့်မျှော်လျှက်ငါလည်း၊ စံတော်မူသည်၊ မဏ္ဍိမာဒေသပြည်ကြီး၊ သော
ဓမ္မဇာတိဒီပိလင်္ကာဏန်း၊ တို့မှစ၍သရေခေတ္တရပုဂံမြင်စိုင်း၊ စကိုင်း၊ ပင်း၊ ယ
ရတနာပူရ၊ ဓညဝတီ၊ ပဝေဏီတရား၊ ကျမ်း၊ ဂန်ရသေ့မုနိအစရှိသောသုမြတ်တို့
သိမ်း၊ ပိုက်စေါင်ရှောက်သောသိုက်ဓါတ်နိဓိတ်တိတ်တပေါင်စနည်း၊ တို့နှင့်တကွဂန္ဓန္တ
ရနည်း၊ နာဝိဇ္ဇာမယသိဒ္ဓိစသောအလိုအား၊ ဖြင့်ပဋိသန္တိဒါသစ္စာပွင့်နိုးလှည့်ကြီး
တို့အမှတ်ဓမ္မတာဝိသုဒ္ဓါရက္ခကိစ္စတို့နှိုက်မဆုတ်မနစ်အား၊ တော်သစ်၍ပြန်လဲလဲနှိုက်
နှံတော်မူလျှင်ဂေါတမဘုရား၊ သခင်မျက်မှောက်တော်စန္ဒသူရိယမင်း၊ မဟာမုနိ
ဂူဝိတုတော်ကိုသွန်းလုပ်၍အလိုအတိုင်း၊ ပြီး၊ စီး၊ အောင်မြင်လျှင်ကြီး၊ စွာသောဝီတိ
အဟုန်ဖြင့်မနှစ်သက်ရဲသည်ဖြစ်၍လူမင်း၊ နတ်မင်း၊ ဗြဟ္မာမင်း၊ တို့၏အလယ်နှိုက်ဘု
ရား၊ သခင်အား၊ နား၊ တော်လျှောက်၏၊ အရှင်ဘုရား၊ ကျွန်ုပ်တို့လည်း၊ လုပ်ကိုင်၊ ကွယ်
သောမဟာမုနိဂူဝိတုတော်သည်စန္ဒပဉ္စကရူပကဝသသဏ္ဌာန်တော်နှင့်အတူပြည်
ညီဘွယ်ရှိလှ၏၊ ဓညဝတီကွန်း၊ အရပ်နှိုက်သဘာဝတော်ကုန်အောင်နေခက်နေခက်
အရှည်တည်နေပါအံ့လျှောက်၏၊ မြတ်စွာဘုရားလည်း၊ မင်း၊ ကြီး၊ မဟာမုနိဂူဝိ

ဂူင် တော်သည့်၍ အရပ် နှိုက်ကလအ ဂူင် မတည်ယ ခုအ ခါငုံထံလါ သော၍ ဓမ္မဒန္တနတ်
 သား ကား ညီ တော်အရိမေ ဣယုအ လောင်း နတ် ကောင်း တည်း ၊ ဤနတ်သား သည်
 နေဝင်အ ခါတုသီတ နတ်ပြည် မှလူပြည်သို့သက်၍ ခေပုည ဥက္ကဋ္ဌသိဒ္ဓိရဲရဲငြိ သောဆယ်
 ဂဏန်း မြင်ဆင် ကောင်း ဂူင် မင်း မြတ်ဖြစ်လတ်၊ မင်း မြတ်ပင်္ဂရံအ ရွှေမျက်
 နှာပြည်ကြီး နှိုက်ငါနှင်ထပ်တူတရား စည်ကြီး တီး သောမင်း ချီကိုး ကွယ်ခြင်း ကို
 ခံအံ့သည်ကား မချွတ်တည်း ဟုတန်ခိုး ဗျာဒိတဝ ဓမ္မဒေသနာ မင်္ဂလာ မော်ကွန်း
 ထွန်း သတည်း ၊ ကျွန်း ထိပ်ချာမင်း စန္ဒာကီး နံ့သတုတ်ကိုဆုတ်လတ်ဆုတ် ခါမ နေ
 ဖြန့်၍ ပေကလိမ်း ထွေလူဂူင်ကိုယ် ချေး စင်၍ ဖွင့်လတ်၊ သစ်သီး ဆွမ်း ဖြင့်လျှောက်
 လျှင်ကိုး မင်း အာဟိန္ဒုဗြဟ္မဏ မျိုး လမ်း ရိုး နင်း မိသကသိသည်၊ တိသက္ကအာဟိန္ဒု
 ကီး တရား စည်ကြီး တီး လတ်၊ အစရှိသ ဖြင့်အထူး ထူး သော ဒေသန္တရီ တော်ဂံ
 ဗြဟ္မာပရ မေသုရသမ္မာ ဒေဝနတ်တို့၏ ပဋိအာဂဉ္ဇဟိ ခါတ်နိမိတ် တော်အ ကြောင်း
 အတိုး ညံ့ညွတ် သောအား ဖြင့် ဝေါဓိသက္က နံအဓိပ္ပါယ် နာမသ မိစ္ဆာတိအစရှိသည်
 နှင့်အညီသစ္စာ ပွင့် ညောင်း ဗောဓိ လောင်း တို့အလို တော် မည်သည် မချွတ်လျှင်ပြီး
 စီး ခြင်း တို့ ရောက်၏ဟု သောအရိုး အရ နက္ခတ္တပဒါနိဥဂ္ဂ ဟေတုပြီနီအစရှိ သော
 ပါဠိစကား သိသံရတ္တိဒိ ဝေါဓာ သောအစရှိ သောအ ထောက်အထား များ စွာ သော
 အာဂုံယုတ္တိအရအဓိမ နေဝ ပဏီဓိ ရွှေနှလုံး သွင်း ရိုး ရင်း တော် မူလငုံပြီး ၍အဓိ
 မ္မသုနစ်ပါး လျှင်အ ကြောင်း ရှိ သော မာသသုံး ပါး ရသို့ဥတုရတုကထနပက၊
 အပိုင်း အခြား ဒက္ခိနုတ္တရသုဖြာ ဂတိဝိတိထိ စက်စည်အယဉ် ၂ ပါး ၊ အဓိဝါသိပုဏ္ဏမီ
 အဏ္ဏ၊ ဝ နေအသွား ၊ မွန်း တည့်ဦး ထိပ်ကိုယ်ရံဝ်ဘဝံး ၊ ညည့် နေ့ ဝေဇာန်အယံ ၃
 ပါး ၊ ခွဲဒသလက်၊ နဝင်း စက်တို့ဖြင့်တန်ဆာဆင်ထလျက် သောသမန္တပါသ နိကသဗ္ဗ
 ဒေါဒြယအလုံး စုံထက်ဝန်း ကျင်ဤည့်သို့ဘွယ်ရှိ၍ ကောင်း မြတ် သော ဝိစိတ္တရ ဝေဒလ္လ
 ဗေဒင်စက်ပုံ တော်ကိုသ ဗုဒ္ဓိသိကညာဏ် ရွှေမုဋ် နှိဖြင့် ဝေဇာန် တော် မူသည်၊ ကိလ
 ဝိကလရတ္တိဒိ ဝ နေ့ညည့်အညံ့ နာရီနက္ခတ် ဝါတ်ဗီဇ နာဘဝံး လက်သစ် မူ သောဆံခြည်
 ခဏ ပေယဇကန္တအား ဖြင့်အသိမ်အ မွေသိမြင် တော် မူသည့်အ ကြောင်း တော်ကိုလည်း
 အနာဂတံသညာဏ် တော်ဖြင့်ဘုရား သခင်မြင် တော် မူ၍ ကောင်း ချီး မင်္ဂလာဗျာ
 ဒိတဝပိုင်း ခြား ထား သတည်း ၊ မူလပဏ္ဏာသကျမ်း ဘယ ဘောဂဝသုတ် ရွှေနှိုက် တော်

ထွက်ဗျာဒိတ်နက်ကား ဗြဟ္မဏ္ဍာနသေဝဏီပုဏ္ဏား ဟြီး၊ ဇကေ၊ အချီကုန်သေဝ၊
သမဏဗြဟ္မဏီရဂုဏ်း ပုဏ္ဏား တို့သည်၊ ရက္ခိယေဝသမာနံ နည်းဖြစ်လျက်လည်း၊ ဒိဝါတိ၊ နေ့
ဟူ၍၊ ယူဝနန္တိမှတ်ထင်ကုန်၏။ ဒိဝါယေဝသမာနံ၊ နေ့ဖြစ်လျက်လည်း၊ ရက္ခိန္တညဟူ
၍၊ ယူဝနန္တိမှတ်ထင်ကုန်၏။ ဘေသမဏဗြဟ္မဏီရဂုဏ်း ပုဏ္ဏား တို့သည်၊ ယန္တိ ခေါ်ပန၊
ဂြိုဟ်ကုန်သလျှင်ကတည်း။ ဘေသမဏဗြဟ္မဏီရဂုဏ်း ပုဏ္ဏား တို့အား၊ သမေဝဟဝိ
ဟာရသ္မိ၊ ရက္ခိယေဝသမာနံ နည်း၊ ဝဒါမိ၊ ဟောတော်မူ၏။ ဗြဟ္မ
ဏ္ဍာနသေဝဏီပုဏ္ဏား ဟြီး၊ အဟံ ခေါ်ပန၊ ငါသည်ကား၊ ရက္ခိယေဝသမာနံ နည်းဖြစ်
လျက်လည်း၊ ရက္ခိန္တညဟူ၍၊ ယူဝနန္တိမှတ်ထင်ကုန်၏။ ဒိဝါယေဝသမာနံ၊ နေ့ဖြစ်လျက်လည်း၊
ဒိဝါတိ၊ နေ့ဟူ၍၊ ယူဝနန္တိမှတ်ထင်ကုန်၏။ ဗြဟ္မဏ္ဍာနသေဝဏီပုဏ္ဏား ဟြီး၊ အယံ ခေါ်၍ သို့သိခြင်း
ကိုအသမေဝဟမေဗ္ဗာ၊ မေဗ္ဗေဝသေဝတရား ဂြိုဟ်ကား သေဝ၊ သတ္တိယတ္တ၊ ငါသည်၊
လောကေ၊ လောကီ၊ နိဂဟတနဟိတဝယ၊ များ သေဝသူတို့၏စီး ပွားခြင်း ငှား၊ ဇေဝမ
နုဿနံ၊ နတ်တို့၏

သုခိယ၊ ချမ်းသာခြင်း ငှား၊ အတ္တဝယ၊ အကျိုး ငှား၊ ဟိတဝ
ယ၊ စီး ပွားခြင်း ငှား၊ လောကနုဗ္ဗာယ၊ လူအပေါင်း တို့ကိုသနားခြင်း ငှား၊
ဥပ္ပနန္တ၊ ဖြစ်၏။ တံ၊ ထိုသူတော်ကောင်း ကိုမမေဝ မမံဏ္ဍဝ၊ ငါဘုရား ဟူ၍
ငှား၊ မမေဝမမံဏ္ဍဝ၊ ငါသို့ထပ်တူပွင့်အံ့သူဟူ၍လည်း ကောင်း၊ သမ္ဗော၊ ကောင်း
စွာ၊ ဝဒမာ နေဝ၊ ဆိုသည်ရှိသော်၊ ဟဒေယျ၊ ဆိုရ၏။ ဗုဒ္ဓဂုံကောင်း စွာပွင့်
ခြင်း နှင့်အကြောင်း အရလက္ခဏသတ္တိထပ်တူရှိလျက် ဇေဝဂံစကား ထား တော်
မူသည်၊ နေ့ညအပိုင်း အခြား ကိုမသိမမြင်ကုန်သော ရဂုဏ်း ပုဏ္ဏား လူအများတို့
မိုက်မှား ရက္ခိယေဝသေဝအပြစ်ကိုသမေဝဟဝိဟာရ၊ ဘုရား စသောသူတော် ကောင်း
တို့သိမြင်သောအဖြစ်ကို၊ အသမေဝဟဝိယာရ၊ ငါဘုရား ဟူ၍လည်း ကောင်း၊ ငါ
သို့ထပ်တူပွင့်အံ့သူဟူ၍လည်း ကောင်း အကြောင်း နှစ်ပါး၊ ပါဠိအား ဖြင့်၊ အထင်
အရှား ပိုင်းခြား ပြသတော်မူသည့်အတိုင်း၊ မွန်ဝေစဉ်ဝဋ္ဋာ၊ အဘကမိုးယံ၊
ကျော်သံသုတိ၊ အဘင်ပွဲရှိသော၊ စောလူမေဗ္ဗရဘော၊ စဉ်ကောင်း ခေါင်၊ မင်း
ဖျား မင်းတရား လျှင် နေ့ညအပိုင်း အခြား တရား ဒေသနာဗျာဒိတ်ဟာယ
ဘင်ယင်တော်မူသည်၊ ပါယ်လေး ပါး ရပ်တိမ်မှတ်မရှိတရား ရှိလျက်နိဗ္ဗာန် ရှေ့ပြည်

အဆောက်အဦး ဓမ္မသန္တတယညာဏ်အိန္ဒြေမြစ် ခြေပင်ထွက်ပွား တက်အံ့ သောအကြောင်း
 တကိယပက္ခ သက္ကမပက္ခ စတုဒ္ဒသီ၊ ပန္နရသီဥပုသ်သီတင်း အခြင်း အရသာမှစ၍ ဝိဆို
 ဝါကဝ် နေ့ခေါ်ရက်ခေါ်စတုရပတ်နက္ခတ် နေလ စသည်များ ကိုစောန သောနီ၊
 ပုဏ္ဏား ဦး အား ဘုရား မြတ်မွန် ဟော ပေဟန်သို့၊ ဟောညွှန် သော လျှောက်၊
 နှစ်ကြိမ် မြောက်လျှင်ပုံ တော်စင်္ကြာ ဒေသနာဖြင့် မာဃနုဓမ္မ ဟေရီဂြုဏ်း ချီတော်မူ
 သည်၊ ဇမ္ဗူဒီပါမဟာဘမရပူရ ရွှေပြည်တော်ဦး မှစ၍အရပ်ရပ်မြို့ရွာ နိုင်ငံတော်
 ရဟန်း ဂွင်လူအပေါင်း တို့ယောနီ သော မနသီကာယအသင်္ဃအား ဖြင့်နှလုံး ဝမ်း
 ထွင်သွင်း ထား ကျင့်ဆောင်ကြ လေကုန်၊ မူလပဏ္ဏာသကျမ်း ဘယ ဟေရဝသုတ်ပါဠိ
 တော်ကိုရဟန်း ပုဏ္ဏား ပြည်သူပြည်သား အများ နာခံ စေရ အောင် ဝိဆိုလစည်လည်
 သကဲ့သို့စည်လည်၍ ရွှေမြို့တော်မင်း ကွန်း အလယ်ကွန်း အရှေ့ဘက်အ နောက်ဘက်စတိုင်း
 အဝအရပ်အကွက် စေ့နဲ့ အောင်ပြန်ဆိုစေ၊ ပါဠိ တော်ထွက်အမိန့် တော်ကိုယွန်း ဘောင်
 ပူရပိုက်တွင် ရေး ၍ဆင် နှင့်တင်ပြီး လျှင် ကောင်း မွန် အောင်ဘတ်ပြန် စေ၊ အမိန့်
 တော်ပြန်ပြီး သည့်အရပ်အကွက်များ ကိုအပ်ရန်လည်း အမိန့် တော်ကိုထန်း ဘူး နှင့်
 စေ၍တရပ်တစောင်စီ ပေး အပ်စေ၊ ရာဇနန္ဒသူကိုမင်း တိုင်ပင်အမတ်ခန့်၊
 မုတ္တမမြို့ဝန်ကမင်း လှ နော်ရထာလူတို့ကြေး ငွေစား ယူကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
 တော်ဦး တင်ချက်ဝင်လူတို့ကိုမင်း လှ နော်ရထာကအပ် စေမှန်မမှန်စစ်၊ မှန်လျှင်
 ပြန် ပေး စေ၊ ရတနာထမ်း စင် တော်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက် ဆောင်ယူ စေ၊
 ရတနာထမ်း စင် တော်ထား ရန်တိုက်လည်း မင်း ကွန်း နန်း တော် တောင်သင့်
 ရာတွင် ဆောက်လုပ် စေ၊ ဤကိစ္စမောက်ရွာစား လက်ဝဲ ရွှေ တောင်ကိုလင်း ဇင်း
 ခေါ်မှူး ခန့်၊ တိုက်စိုး ဟောင်း ဓမ္မသီရိကိုဝိဇ္ဇာတတိုက်စိုး ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေ
 မည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပဌမဝါဆိုလပြည့် ကျော်ဂရက် ၂၃ June 1810
 နော်ရထာတွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဆင်မင်းရွှေတိုက်စိုး ဓမ္မဝေသူ ယောက္ခမ မိရ နှင့် မိပေစာတို့ကွန်ရီး စကား ကို
 သိသူအလင်း သက်သေရှိလျက် ရေငုပ်စေ တရား သူကြီး စည်သူသင်္ဃိယာ ကောက်ယူ
 ဖြောင့် နှင့် ရွှေနား ဖော်ပြား ဖော်မူသည်။ သိသူအလင်း သက်သေရှိလျက်
 ရေငုပ်မ ကောက်မယူမစီရင်သင့်ထုံး စံမရှိ။ တရား မဟုတ်မမှန်ဖြစ်သည်။ အ
 မိန့်တော်ရ ရွှေနေတို့မှ ဘလည်း တရား မဟုတ်မမှန်လျှင် စာမှတ်ခံ၍ လျှောက်ထား
 ရခြင်းဖြစ်လျက် မလျှောက်မထား တရား ကိုအမှား လိုက်သူများ ဖြစ်သည်။ တရား သူ
 ကြီး စည်သူသင်္ဃိယာ နှင့် အမိန့်တော်ရ ရွှေနေတို့ကို ရာဇဝတ်စီရင်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့နံနက် ၅^၀ July ၁၈^{၁၀} ဝသီတွင် ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သူတေသန)

ရတနာသိမ်မြို့ဝန်သီရိသင်္ဃာကိုရတနာသိမ်မြို့သို့ပြန်စေ။ မင်းရဲသင်္ဃာကိုငါး
 ကျော်အကြား အလွန်ပြုကျင့်ပြောဆိုသည့်စကားမှာမပြောင့်မညီကြသော်လည်း မ
 စစ်မကြောသဘင်္ဂြိုဟ်လပ်စေ။ အိမ်ရှေ့ဝန်တို့ကစေသငါး ကျော်တို့ခေတ်သတ်တွင်
 ဝတ်ပန္နာပုဆိုး ခြား ငွေအမျှား ပေးရကြောင်း နှင့်မင်းရဲသင်္ဃာကရှိခိုး
 သံတော်ဦးတင်သည်မှာမှန်မမှန်စစ်၍ထုံးစံရှိရသော်သင့်အောင်စားယူ
 စေ။ သာလွန်သမျှကိုစားယူသူတစုတပြန်ပေးစေ။ ငမြတ်ရာမှာအယူဝါဒရှိတိုင်း
 ကိုဖြောင့်မှန်အောင်မထွက်မဆိုသဖြစ်သည်။ အကျဉ်းထား၍ပေ၍အောင်စစ်။
 မိမြတ်အောင်သူငါ့ငါ့ဖြူတို့နှင့်လူပေါင်း ၁၉၂၁ ခု၊ မိမြတ်တို့အယူအတိုင်း ကျင့်
 ဆောင်ယူပေသည်။ အယူကိုစွန့်၍ယူဆောင်ပါမည်ထွက်ဆိုချက်ရှိသူတို့မှာအရပ်အိမ်
 နီးချင်းတို့နှင့်တရောတရှက်တည်း ပေါင်းဘက်၍ဥပုသ်သီတင်းကျင့်ဆောင်မှ
 ယုံကြည်ရမည်ဖြစ်သည်။ အရပ်အိမ်နီးချင်းတို့နှင့်ပေါင်းဘက်၍ဥပုသ်သီတင်းကျင့်
 ဆောင်စေဦး။ ကျင့်ဆောင်သည်အရပ်အိမ်နီးချင်းဥပုသ်ဆောက်သူတို့စာရင်းကိုလည်း
 သွင်း၊ လှေအုပ်ငါးရှေ့ရေ၊ ငါးကြာ၊ ငမြတ်တို့နှင့်မဟုတ်မှန်မယူမကျင့်ကြောင်း
 ကိုအစစ်ခံသူလူပေါင်း ၉၂၁ ခုချုပ်ထားရကလွတ်၊ မိမြတ်၊ ငအောင်သူတို့စာရင်း
 သံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်း အယူကိုမစွန့်အိမ်နီးချင်းတို့နှင့်ပေါင်းဘက်၍ဥပုသ်
 သီတင်းမဆောက်မတည်မကျင့်မဆောင်လျှင်လည်း အရပ်အိမ်နီးချင်းသွေးကြီး
 သွေးဆော်တို့ကလွတ်တော်မှာလျှောက်ထားစေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခု ဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၈ ရက်နေ့နား ၈ July 1810
 တွင်ပြန်။

(ရှေးဟောင်းသုတေသန)

ငမ့်၊ ငထွန်း ၊ ငခဲတို့က ကျောက်တလုံး ကင်း မှာကင်း တိုင်ခန့်ထား သူနရသိင်္ခ¹⁷⁸³
 ကိုနုတ်၍ကင်း တိုင်အရသုတ်လုပ်၍ ပါသည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်
 အခွန်ကို ကောက်ခံ၍ဆိုင်ရကင်း စား မှာ ဖလတကြိမ် ချေပေး ပါမည်။ အခွန်ပြင်
 စစ်တမ်း ထွက်ဆန်လတ်ပန္နာ များ ကိုလည်း ကင်း စောင့်ကင်း နေအစွဲအပြား
 မရှိ စေရတဝတည်း စောင့်နေထိန်း သိမ်း ကောက်ခံပြီး လျှင်သား ဟော်တောင်
 ငမင်း အအုပ်ကိုခံ၍တနှစ်လျှင် ရွှေ ၁၅ ပိဆက်သွင်း ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ
 ဟော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကျောက်တလုံး ကင်း မှာကင်း စောင့်ကင်း နေအစွဲအ
 ပြား မရှိ စေရ။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်ကင်း ခွန်ကိုငမ့်၊ ငထွန်း ၊
 ငခဲတို့ကတဝတည်း ထိန်း သိမ်း စောင့်နေ ကောက်ခံ၍ ဖလတကြိမ် ကျောက်တလုံး
 ကင်း စားမှာ ချေပေး စေ။ ကင်း ခွန်ပြင်စစ်တမ်း ထွက်ဆန်လတ်ပန္နာ များ
 ကိုလည်း ကောက်ခံပြီး လျှင်တောင်ငမင်း အအုပ်ကိုခံ၍ ငမ့်၊ ငထွန်း ၊ ငခဲတို့က
 တနှစ်လျှင် ရွှေ ၁၅ ပိဆက်သွင်း စေ။ ဆေး သမား ဇေယ ကျော်စွာတို့ကိုသိတင်း ဝါ
 (လ) ကျော်လျှင် ဗာရသသိသို့သွား စေရမည်။ ဇေယ ကျော်စွာနှင့်အတူခန့်ထား
 သွား စေရန်လူကို ရွေး ၍သွင်း ၊ သုံး လူပူဇော်၊ ပြည်လုံး နိုင် ဂျော်ကား ဟော်
 နှစ်စင်း မှာကင်း ဝန်နန္ဒ ရွှေ တောင်ကိုအအုပ်အချုပ်ခန့်၍အုပ်ချုပ်ထိန်း သိမ်း
 စေ။ ပိဋကတ်ကျမ်း ဝန်များ မှာမာဂဗောဓသအက္ခရာမှ ရေး သင့်ကြောင်း
 ကိုပါဠိ ဟော်လိရှိ သော်လည်း မာဂဗောဓသအက္ခရာထင်ရှား မထွေမရှိ။ ပိဋကတ်
 ကျမ်း ဝန်ပါဠိ ဟော်မပျောက်မပျက်မတိမ်မမြှုပ်စေသင့်ဖြစ်သည်။ ပိဋကတ် ရေး တို့
 ကိုပိဋကတ်တိုက်စိုး တို့ဗြဟ္မ မ၍ ရေး မြဲ ရေး စေ။ ပိဋကတ်မှာစာကြည့်စာတည်းမှာ
 လည်း ကျမ်း ဝန်နား လည်သူလူထွက်တို့ကို ရွေး ၍သွင်း ၊ မဟာဒါနတိုက်ဝန် ကျောင်း
 ကထက်သွား သည်ဟောင့်တွင်း ဘုန်း ဦး ကိုအိမ် ရွှေဝန်တို့က ခေ၍ စေ။

သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁ ၂ ခုဒုတိယဝါဆိုလဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နား ခပြေဘုရား မှူး¹⁸¹⁰
 ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နန်း စံအဓိမာယ်သုဒ္ဓိဒိန်လ ရက်ကို ခေင်္ဂါ ဝေင်္ဂါမှတ်သား ဖြင်းသည်မင်း ညီမင်း
သား မှူး ဟော်မတ် ဟော်ရဟန်း သင်္ဃာ ဟော်ပြည်သူပြည်သား တို့မညီမညွတ်ကြခြင်း
ဖြစ်သည်။ မခေင်္ဂါမဝေင်္ဂါမှတ်မသား ကြ စေနှင့်။ မင်း စဉ်မင်း ဆက်ဆရာစဉ်
ဆရာဆက် ခေင်္ဂါ ဝေင်္ဂါမှတ်သား မြသက္ကရာဇ် နေ့လအခေင်္ဂါအဝေင်္ဂါကိုသာ ခေင်္ဂါ
ဝေင်္ဂါမှတ်သား ကြ စေ။ ဥပုသ် စောင့်သူတို့မှာ စောင့်လိုသည်ရက်မှာ စောင့်သုံး
ကြ စေ။

(ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ဦး နန်း စံ ၂၀၂၃ July ၁၈^{၁၀})
 သုမ္မဒိန် ၉၃၅ တော်သလင်း လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံ ဇော နေ ဝိရထာတွင်
 ပြန်။

(အုပ်ချုပ်ပုံစံ) ၁၉၇၀ ခုနှစ် ၃၉၄ / ၈၊ စာ ၂၆)

ရွှေတောင်နန္ဒသူ၊ ရွှေတောင်သီရိသူတို့ကိုသစ္စာတော်ပေး၍ဆင်မှူးခန့်၊ သင်း
 ထားလည်းအပ်၊ သိန္နီမြို့မှာဒိုးကြီးသည်းစွာရွာရသကဲ့သို့လ်တော်ရွှေကုတု
 ရားပြုပျက်ကြောင်းနှင့်သိန္နီစော်ဘွားကရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်။ ရွှေကုတု
 ရားယိုယွင်းပြုပျက်သည်ကိုကောင်းမွန်အောင်ပြင်ဆင်တည်လုပ်စေ၊ ဒဝယ်တပ်
 တော်ကဆက်ရောက်သည့်လက်ရယောက်ား၊ ဖိမိန်းမ၁၂၊ ၂စု၁၈လူတို့ကိုမြေတိုင်
 အမတ်အုပ်စိုးဝန်အိမ်မှာထားစေ၊ ကသုဒ္ဓါမြို့ကရောက်သည့်ငွေတော်ဝယ်သစ်လုံး
 ရေ၄၀ကိုရွှေပြာအင်းနန်းတော်သို့ပို့ထားစေ၊ မိုးညှင်းမြို့ဝန်ငှတော်ကိုမြို့
 ဝန်အရကနှုတ်၊ ငှတော်နှင့်မိုးညှင်းအမတ်တို့ကိုရွှေဘဝါးတော်အောက်ခေင်
 စေ၊ မိုးညှင်းမြို့ဝန်အရသောတော်သင်္ဃာတို့ရွေး၍ခန့်၊ အရပ်ရပ်မြို့ရွာများ
 မှာမြို့ဝန်စစ်ကဲအရကအထူးခန့်ထားရန်ရှိလျှင်စာဆက်သွင်း၍ခန့်ထားစေ၊
 ခေါင်တုံမြို့ကအိမ်၆၇မန်လည်သို့နယ်သတ်ရပါကြောင်းနှင့်ခေါင်တုံမြို့စားတောင်
 ငူမင်းအနောက်ဝန်ငှခွေးတို့အစုံအညီထွက်ဆိုသည့်အတိုင်းခေါင်တုံအိမ်ခြံရံကို
 နှိမ်ပြီးလျှင်မန်လည်မှာတိုး၍ခန့်၊ တလုပ်မြို့မှာမြင်းနှင့်မြို့ကွဲပြား၍စီရင်းထွက်
 သည်အတိုင်းတလုပ်မြင်းခန့်စုသင့်လက်နက်ကိုစာချွန်ကိုမကွေ့ရမင်းဝန်တို့ကို
 အပ်၊ တောင်ငူမြို့စစ်တောင်းမြို့ရွှေကျင်မြို့ကျောက်မော်မြို့များက(သက္ကရာဇ်)
 ၁၁၇၂ခုနှစ်ခန့်ထားသည့်လက်နက်ကိုတို့ကိုရွှေဘဝါးတော်အောက်မသိမ်းမ
 ခေင်စေနှင့်၊ မြို့ရွာမှာခန့်စုလူကိုအသင့်စည်းပြု၍ရှိစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ခုသီတင်းကျွတ်လဆန်း ၄ရက်နေ့နားခံစမြေတင်

မှူးဘယကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရွေးတောင်းသုတေသန)

တေ ဇာသ ဝရလူ ငယ်တို့ နှင့် စပ်ရှက် ခြေ ဝင်း ၊ လူ ငယ်တို့အ ဂါကို စုတ် ခြေ ဝင်း များ
 နှင့် စစ်ချက်ထွက်သည် မှာ ရဟန်း ဟုတ်သည်အယူ တော် မရှိ ဖြစ်သည် ၊ သဘောတူ၍ အ
 လျောက်ပြု ကျင့်ကြသည်ကို တန်း ထောင်အကျဉ်း မထား နှင့် ခြေ ငွေလည်း မကုန် မ
 ကျ စေ နှင့် ၊ အင်္ဂါရတ်သမား ငါးမျိုး ကိုလွတ် တော်သို့ အပ်၍ လုံ အောင်ထား စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခု သီတင်း က္ခတ်လဆန်း ၅ ရက် ^{2 October 1810} နေ့နား ခံ ပြေ ခဲ့ကြီး မှူး
 ထင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေသန)

င မှိုင်း ကဆက်သည့် ရွှေလုပ် ဆေး ကို ဝန် ထောက် နေ မှီး ကျော်ထင်မြို့ဝန် ရဲထွက်
 ကျော်ထင်တို့ကိုအပ်၍ ဝန် ထောက်မြို့ဝန်တို့ကြပ် မလုပ် ဆောင် စေ။ မဟာဝိနည်းပူ
 ဇော်လျှင် ခေ၍ တောင စိုတို့တစုကိုအခြံအရံလိုက်မြဲလိုက် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုသီတင်း ကွတ်လဆန်း ၈ ရက် နေ့နံနက် ၁ နာရီ ၁၈¹⁰
 မှူး ဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ငရွေဖျင်ကိုအဆုံး စီရင်၊ ငရန်အောင်မှစစ်ကြောရန်ရှိသည်ကိုစစ်ကြောဦး၊
 ဘင်္ဂလီနာဂရီစာကိုပြန်ဆိုရေးသား နိုင်သူဂုဏ်နန္ဒီနှင့်လူ၂ဝကိုသံစလွယ်အ
 သနားတော်ခံစေ၊ ခေတ်မျိုး ဗိဿုမျိုး ကိုလည်း ခွဲ၍သွင်း၊ ရတနာသိမ်မြို့ပွဲဝါး
 ငြောကိုဝန်ကြီးကတော်ကပွဲခွန်တော်ငွေနှင့်ရွှေကျောက်သင့်ရသဝယ်ယူဆက်သရ
 မည်မှတည်း ၍ ဝယ်ယူပါစေသည်ကိုရတနာသိမ်မြို့ဝန်ကအကျည်း ထား ၍ စစ်ကြော
 သောကြောင့်ကြီး ငွေကုန်ကျရကြောင်း နှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်သည်၊ ငြော
 ကိုအကျည်းကလွတ်၍ရွှေဘဝါးတော်အောက်လဲစေ၊ ငြောထွင်ကျကုန်ရသည့်ကြီး
 ငွေကိုလည်း စားသူတို့ကပြန်ပေးစေ၊ ကျောက်မှစစ်ကြောရန်ရှိသည်မှ
 ကျောက်ရရင်း သူငယ်ကိုရတနာသိမ်မြို့ဝန်ကရွှေဘဝါးတော်အောက်ပို့လဲစေ၊
 ဝန်ကြီးကတော်ကဆက်သည့်ဆီဝဝအနက်၄ဝဆီကိုပုထိုးတော်ကြီး၊ ဂွင်ဖြူတုရား
 စက်တော်ရတနာရား၊ စန္ဒမုနိဘုရားလေးဆူမှတဆူလွှင်ဝဝစီအကြီးအကြပ်
 ခန့်၍ထွန်းစေ၊ ကျန်ဆီ၆ဝကိုဆီမီးမြင့်မိုရ်မှထွန်းစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုသီတင်းကျွတ်လဆန်း ၁၅ ရက် 12 October 1810
 မှူးတွင်ပြန်။

(ရှေးတောင်းသူတေသန၊ အုပ်ချုပ်ပုံ၊ ဒု၊ ၁၉၆၅၊ ပိုဒ် ၁၉၃ / ၁၇၊ စာ ၄၂)

ငါတို့ပေးသည့်ရတနာကြီး ထူးကြီး နှင့်သူကောင်း ပြုစောင့်မှုသည့်များ မတ်ဖြစ်လျက်များ ကျင့်မတ်ကျင့်မကျင့်ရတေဝတ်စောင့်ကိုမထောက်မကြောက်၊ မိုး မိတ်မင်း ကဆက် သည်သစ်၁၁၉၊ တကောင်း မြို့ကငွေစောင့်ဝယ်သစ်၁၀များ ကိုခိုး ဝှက်သုံး ဆောင် သူဖြစ်သည်။ မင်း ဘဏ္ဍာကိုခိုး လွှတ်ဆယ်တက်ဆက်သွင်း ထိုက်သည်။ ရတေဝတ်စောင့် လည်း ခံစေထိုက်သည်တွင်သည်း ခံခြင်း တရား ကိုထောက်စောင့်မှု၍ဆယ်တက်လျော် ဒဏ်ရတေဝတ်ဒဏ်များကိုချမ်းသာပေးစောင့်မှုသည်။ ခိုးဝှက်သုံး ဆောင်သည်သစ်ကိုဘဏ္ဍာ စီးဆက်သွင်း စေ၊ သနား စောင့်မှုသည့်အစီး အနင်း အဆောင်အရွက်အမည် နေရတေဝတ်အစုအငန်း အရတေထူး များ ကိုနှုတ်သိမ်း ၍အစုရင်း ဆိုင်ရတေမ်း စေ၊ အိမ်ကိုလည်း သိမ်း ၊ ဝန်ထောက် နေမျိုး ကျော်ထင်စည်သူရတေတို့မှလည်း စီး ပွား စောင့်ဘဏ္ဍာစောင့်များ ကိုမကြည့်မရှုမထိန်း မသိမ်း ပေါ့လျော့သူများ ဖြစ် သည်။ ရတေဝတ်စီရင်သင့်ပြီ၊ တကြိမ်တခါဖြစ်၍ချမ်းသာပေးစောင့်မှုသည်။ ဝန်ထောက် နေမျိုး ကျော်ထင်စည်သူရတေတို့ကိုချုပ်ရတေဖွတ်၊ သံချက်ဝန်ထောက်ရွှေစောင့် လှစည်သူသေလွန်ရတေမှဒူး နေရတေ နေအလိုက်သဖြိုတ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုသီတင်္ကတလပြည့်ကျော်ရက် ၁၉^{19 October} နေ့နံနက် ၁၀¹⁸¹⁰ ဇယန် ၁ ရတေတွင်ပြန်။

(ရွှေစောင့် သုတေသန၊ မကွေးဦးလှ)

သီဟဗလ ကျော်ထင်ကို အောက်မား ဝန်ခံနံ့ထား ထမ်း ရွက် စေမည်သွင်း ချက်
အတိုင်း သီဟဗလ ကျော်ထင်ကို အောက်မား ဝန်ခံနံ့၊ ဗဒုံမြို့ကမင်း ကွန်း ပုထိုး
တော်ကြီး မှာလုပ် ဆောင်သည့်ပန်း ရံကံ ရွေး လူတို့ကိုမြို့ရွာသူကြီး တို့ကအခန့်အထီး
မရှိ စေနှင့်၊ ပုထိုး တော်ကြီး မှာတဝတည်း လုပ် ဆောင် စေ၊ ရွှေမြို့တော်အတွင်း
ဝင်း စဉ်အိမ်စဉ်တန်း လမ်း များ ကိုပုံဆက်သွင်း သည်မှာဝန်ကြီး နေမျိုး သီဟသူ
က တော်သင့် အောင်ချက်ထား စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင် မုန်း လဆန်း ၂၇ ရက် နေ့နား ၁၈၁၀
နေ့ ရက်ထွက်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

စကုမြို့ကြီး ရိုး စကား မှာသိင်္ခာက္ခယအရိုး ကကြီး သင့်သည်။ သီဟဗိုလ်အရိုး ကကြီး သင့်
သည်ပြည်မင်း စီရင်စေ။ အရပ်ရပ်မြို့ရွာများ မှာမြို့ဝန်မြို့အုပ်ခန့်ထား သူတို့
သည်သူခိုး ထား ပြုတို့ကိုမတမ်း မဆီး သောကြောင့်လူဆိုး သူခိုး ပေါ်ထွက်ရသည်
ဖြစ်သည်။ အသီး သီး မြို့ရွာပယ်နယ်သို့သူခိုး ထား ပြုတို့ဝင် ရောက်သည်များ ကို
နိုင်နင်း အောင်မတမ်း မဆီး နေလျှင်မြို့ဝန်မြို့အုပ်တို့ကို ရွှေဘဝါး ဧကန် အောက်
ခေါ်၍အဆုံး စီရင်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင် မုန်း လဆန်း ၂ ရက် ²⁸October နေ့နား ခံငယ်
ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူ ဟေသန)

မြို့တော်တည်ရန် ကျောက်တူး ရွာစို့အမူများ ကုန်မည်ဖြစ်သည်။ စို့ချွန်စို့များ အ
များ လုပ်စေ။ ရွှေတံတစ်ဘုရား ရွှင်ရုပ်ထူတော်နန်း တော်ထက်ကိုး ကွယ်တော်
မူ၍ရှိသည်ကို စန္ဒီမုနိဘုရား တန်ဆောင်း သို့ပင်ထွား ချီပြည်သူပြည်သား တို့ကိုတူး
မြှော်ပူဇော်ကြစေ။ သူခိုး ထား ပြင်ရွှေမင်း ၊ ငြောင့် ၊ ငရုတို့ကိုသတ်သူငယ်
ငါး ငါးလူညို ၊ ငမ္မား တို့တစုသည်အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သူများ ဖြစ်သည်။ မိဘသား
မယား ကိုစာရင်း ဆက်စေ။ ရွှေတိုက်စာရင်း တော်မှအစုစာရင်း ကနှုတ်၍
အမှုတော်ကိုထမ်း စေ။ ရတနာဘုံကျော် ကျောင်း တော်တိုက်။ အောင်မြေဘုံကျော်
ကျောင်း တော်တိုက်။ မလည်တိုက်။ သရက်တောတိုက်။ မင်း ရွာတိုက်များ မှာပုဂ္ဂိုလ်
သမဏမည်မျှရှိသည်ကို မေး၍စာရင်း သွင်း ၊ စာရေး ဦး ကျော်ထင်ရတနာ
ကနံသဘူပြဿဒီတော်ထား နန်း တော်ကိုဆောက်လုပ်ပါရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိ
ခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဆောက်လုပ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း 30 October 1810
၄ရက်နေ့နား ခံစ

မြေဝင်မှူး ထွင်ပြန်။

(ရှေးတောင်း သုတေသန)

ကိုဝန်မင်း ကျော်ရွှေစောဝင်က ငွေခွန်သား တို့ကိုငှား ချီမြစ်ငယ်ဥာမှာပုတ်
စေသည့်ဝဆုတ်သစ်လုံး ရေ၄၊ ဇုဆုတ်သစ်လုံး ရေ၄၊ ဂဆုတ်သစ်လုံး ရေ၁၄၊
ငဆုတ်သစ်လုံး ရေ၁၂၊ ဇဆုတ်ခွဲသစ်လုံး ရေ၃၊ ဇဆုတ်သစ်လုံး ရေ၃၊ အစုစုသစ်
လုံး ရေ၄၄ ဆက်သွင်း သည်ကိုလွှတ် စောဝ်ကမှတ်သား ချီသိမ်း စေ၊ စာရင်း ကို
လည်း သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ခံစေသ
နော်ရထာထင်ပြန် ။

(ရှေး စောင်း သုတေသန)

ဗဒုံမြို့သင်း မှူး တို့သို့ခွဲ ဝေ ပေး အပ်ရန်လူမှာအလျင်ခွဲသည့်စာရင်း မမှန်ဖြစ်
သည်။ ၄၅ စုအိမ်ကိုဂဆတက်၍ ၅ စုတစုကျလူထွင် ၁၀ လျှင်တ ယောက်သင့်လူကိုတဝက်စီ
သင်း မှူး တို့ကိုအပ်၍ ဝင်း တော်မှာ စောင့်နေ စေ။ အထက်ရန်ထား သည့်စာ
ရင်း နှင့် ပေး အပ်သည့်စာ ခွန်ကိုသိမ်း ၊ နောက်ခွဲ ဝေသည့်စာရင်း အတိုင်း
စာခွန် ပေး အပ် စေ။ သူခိုး ထား ပြင်ရှင်ကြီး ခေင်္ဂါပေင်္ဂါ စော။ ကျား ဗိုလ်
ခေင်္ဂါပေင်္ဂါတို့နှစ် ယောက်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်လုံခြုံအောင် ပို့ဆက်လှာ စေ။
မြို့တော်တည်လုပ်ရန် ကျောက်တူး တော် မည်မှာသံစို့သံတူသံတူရှင်း လုပ် ဆောင်ရန်
ရှိသည်ကိုမီး သင့်ရာ ပျက်စီး သည့်စာ ခွဲ ပြောင်း သေကျိုး သေနပ်စွပ်သံအ ထွေအခဲ
များ ကိုလုပ် ဆောင် စေ။ ၁၅၀ အိပ်တန် တော်အိပ်လူတို့ကိုလ ၂ ညီရိက္ခာကို ခံတော်ကထုတ်
၍ ပေး ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန် ဆောင် မှန်း လဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ခံ ရေ
ခါး ရွာစား ထွင်ပြန် ။
(ရှေး တောင်း သု တေသန)

လှိုင်း တက်မြို့စား သမီး တော် ရွှေကုံတိုင် မင်း သမီး သီရိ ကေသာကံကုန်သည် မှာ
သီရိသု မိတ္တဝသမီး တော် ပဲခူးမြို့စား မင်းသမီး ကံကုန် ရသေ့တို့သည် နည်းသင်္ဂြိုဟ် ရှေ့ ။
(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန် ဆောင် မုန်း လဆန်း ၇ ရက် နေ့နား ခံ ဇေယ
နေ နိရုဏာဘွင် ပြန် ။
(ရွှေ ဟောင်း သု ကေသန)

ဗဒုံမြို့ကျေး မောင်း ဆောင်ရွက် နေမိယွန်း ကလင်ငရွက် ဆေလွန်လျှင် မျိုး ၆၀
 ဤလယ် မြေကိုတိုင်စိုး တား လယ် မြေဖြစ်သည်။ လယ်ထွက်စပါး နှင့်လယ်ကို ပေး အပ်ရ
 မည်။ မြို့သူကြီး သမန္တ ရွှေ တောင်ထုတ်၍ ၄၂၀ ပေး ကုန်ရ ကြောင်း မိယွန်း ငွေ
 ကုန်ရှိသည့်ဥစ္စာရပ်များ ကိုလည်း သိမ်း ယူမည်ရှိ ကြောင်းများနှင့်ရှိခိုးသံ တော်ဦး
 တင်ချက်အတိုင်း ငရွက် ဆေလွင်ငရွက်မယား မိယွန်း ရှိသည်ဖြစ်သည်။ မျိုး ၆၀
 ဤလယ် မြေကိုမသိမ်း မယူစေနှင့်။ ၄၂၀ တောင်း ခံယူသည်ကိုလည်း ပြန် ပေးစေ။
 မိယွန်း ဥစ္စာရပ်များ ကိုဗဒုံမြို့သူကြီး ကမစစ်မ ကြောမထိန်း မသိမ်း စေနှင့်။
 မြို့သူကြီး သမန္တ ရွှေ တောင်သည်ဆင်း ရဲသား တို့ထွင်မသိမ်း မယူသင့်သည်ကို တောင်း
 ခံသိမ်း ယူပြုကျင့်သူဖြစ်သည်။ သမန္တ ရွှေ တောင်ကိုဗဒုံမြို့ မြေတိုင်သူကြီး အရတနာတို့။
 (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၈ ရက် နေ့နံနက် ၁ နာရီ
 နော်ရထာထင်ပြန်။

(ရွေး တောင်း သူ တေသန)

သူနိုး ထား ပြုမရှိ ဤဘင်း နှင့်တပ်များ ငါ့ရှိုင်း ကအစီရင်ခံ ရောက်သည့်ကိုဆက်
 သွင်း ချက်အတိုင်း တပ်များ ငါ့ရှိုင်း နှင့်အုပ်စုလူတို့ကို ရွှေဘဝါး ဖော် အောက်ပြန်
 လာစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင် မုန်း လဆန်း ၁၀ ရက် နေ့နံနက် ၁၀ နာရီ ၅၀
 မြောက်များ တွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

စကုမ္ပဏိ: ရိုး စကား မှာသိခံဘက္ကအရိုး ကကြီး သင့်သည်။ သီဟဗိုလ်အရိုး ကကြီး သင့်သည်။ ပြည်မင်း စီရင် စေအမိန့် တော်အတိုင်း (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုနှစ်သိခံ¹⁷⁸³ ဘက္ကကိုလွှတ် တော်က ဝတ္ထုကိုစာဆက်သွင်း သည်။ သီဟဗိုလ်အမှု တော်ကိုအင်း ရည်ရွက် ရည်ရှိသည်။ သီဟဗိုလ်ကိုမြို့သူကြီး ခန့် တော် မူပါမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်လျှင်သိခံဘက္က ဝတ္ထုကိုသိမ်း ချ်သီဟဗိုလ်ကို ဝတ္ထုကိုမြို့သူကြီး ခန့် တော် မူသည်။ သီဟ ဗိုလ်မြို့ရွာကိုမအုတ်မထိန်း နိုင်၍အထက်လွှတ် တော်က ဝတ္ထုမှတ်သွင်း ရင်း သူသိခံဘက္က ကိုမြို့သူကြီး ခန့် တော် မူပါမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ပြန်သည်ထွင်မြို့ ရွာကိုမအုတ်မထိန်း နိုင်သူသီဟဗိုလ်ကိုမြို့သူကြီး အရကနှုတ်၍သိခံဘက္ကကိုမြို့သူကြီး ခန့် တော် မူသည်။ သိခံဘက္က သေသား ကြီး ငြင်ရကကိုအဘအရကမြို့သူကြီး ခန့် တော် မူသည်။ ငြင်ရက သေငြင်ရက မယား ကြီး မိမေး ထွင် မေး မြင်သည့်သား ကြီး ငရွှေပန်း ဘိုး ဘရိုး ရကကိုဆက်ခံကြီး စိုး သင့်သည် ပြည်မင်း စီရင် ချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ သင့် ပြီ။

6 November 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၁၂ ခုတန်ဆောင် မုန်း လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ခံ တေ
ယ နော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေသန)

သံချက်ဝန်အုပ်ရင်း မဟာသက္ကရာဇ်အစုကို ဝေါဟ်း မှူး ကျော်ထင် ရွှေ ဟောင်
ကိုအအုပ်ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင် မုန်း လဆန်း ၁၁ ရက် နေ့နား ခံ ဇေ
ယ နော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သု ဟေသန)

မၤမတိုက်မဟၢ ဗေဓိပင်မဟၢရံ လေး ထောင့်မှၢ စိုက်လှူတော်မူရန်စဉ်
ကျောက်ဖြူလုံး ရေၣ် ၄၂ အရှည်ရံလုံး ၃၈၁ ရွှေချေပြီး ရအောင်အပြစ်အနာလွတ်
ရှင်း တောင်း မွန်သြိုဟ်ဝံး ချယ်၍ ဆောင်ယူစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လဆန်း ၁၃ ရက် နေ့နံး ၁၈၁၀
ယ နေၣ်ရထၢထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နေ ချီး နေ န် ရထာ နှင့် ခြံ ဝန် တို့ ကြီး ကလွတ် ပြီး လျှင် ဝန် ထောက် တို့ သို့ အပ်၍ ဝန်
ထောက် တို့က ငစကိုရ အောင် ဟောင်း ၊ ဂျိုလူ တို့ ကိုလည်း ပေ T အောင် စစ် ၊ က
နေ ခင် မြို့ မှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁) ၄၅ ခု ရွှေတိုက် စာရင်း ထွက် အတိုင်း ငအိုလည် ကို¹⁷⁸³
က နေ ခင် မြို့ မြေတိုင် သူကြီး ခန့် ၊ ငအိုလည် စစ်တမ်း စာရင်း ကို သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန် ဆောင် မုန်း လဆန်း ၁၄ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ^{9 November 1810}
ယ နေ န် ရထာ တွင် ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဝင်း၊ ဘော်လေး၊ မျက်နှာကတဝင်း၊ လျှင်ဝဝစီ လူ၄၀၊ ငန်ပိုဝဝ၊ ကျောက်မျက်
 နှာဝဝ၊ ရွှေပန်း၊ ပန်ဝဝ၊ မင်း၊ စံဝဝ၊ စွန်လွန်ဝဝ၊ လူ၉၀ကို ကျောက်တွင်း
 မှာ ကျောက်ရရှိသော အောင်တူး၊ ဘော်စမ်း၊ စေ၊ ကျောက်တူး၊ ဘော်စမ်း၊ ရာ
 ဆင်ကျေး၊ တိုက်ဝန်ကိုလိုက်၍ ဂြပ်မ၊ စေ၊ သူရဲကြီး၊ များ၊ ကိုလည်း၊ ကျောက်ဆစ်သမား၊ ၃
 နှင့်လိုက်၊ စေ၊ စိုတူရွင်း၊ များ၊ မှာအတွင်း၊ ဘော်ကစိုတူရွင်း၊ ကိုအပ်၊ ပြန်လျှင်
 သွင်း၊ စေ၊ ကျောက်စမ်း၊ ရမည်မှာတွင်း၊ သစ်တူး၊ ဘော်စမ်း၊ စေ၊ အလှား၊ ၂
 အနံ၊ ကျောက်ရလျှင်တူရပ်တွင်ရှိ၊ စေ၊ ပုံ၊ ဘော်အုပ်စုနှင့်အမျှ ကျောက်စုကိုမြစ်ဆိပ်
 ရောက်သယ်၍ စုပုံပြီး၊ လျှင် ကျောက်မည်မျှ၊ ဗဒုံမြို့ ကျောက်မှတ်သား၊ ထား၊ ခဲ့၊ စေ၊
 ကျောက်ရစာရင်း၊ ကိုလည်း၊ ဆက်၊ စေ၊ အိမ်၊ ရွှေမင်း၊ ကလည်း၊ ကျောက်စမ်း၊ ခန့်၍
 တူး၊ ဘော်စမ်း၊ လုပ်၊ စေ၊ ဆင်မင်း၊ လူစုကို ကျောက်စမ်း၊ သွား၊ ၍တူး၊ ဘော်စမ်း၊
 လုပ်၊ စေ၊ ကျောက်ကိုမြစ်ဆိပ် ရောက်သယ်၍ စလင်း၊ မြို့ ကျောက်မှတ်သား၊ စုပုံထား
 စေ၊ မင်း၊ ညီမင်း၊ သား၊ များ၊ ဘော်မတ်၊ ဘော်အစုအဝန်း၊ သား၊ တို့ကလည်း၊ ကျောက်
 ရအောင်တူး၊ ဘော်စမ်း၊ စေ၊ ကျောက်ကိုမြစ်ဆိပ် ရောက်သယ် စုပုံခဲ့ပြီး၊ လျှင်မည်
 သသူ ကျောက်မှတ်သား၊ ထား၊ စေ၊ လူမည်မျှတူး၊ ၍ ကျောက်မည်မျှရသည်ကိုကိုလည်း၊ စါ
 ရင်း၊ ချ၊ စေ၊ နေမျိုး၊ နော်ရထာကိုချုပ်ရကလွတ်၊ ထွက်ပြေး၊ သူငယ်ကို အောင်အောင်
 နေမျိုး၊ နော်ရထာကလိုက်လံတမ်း၊ ဆီး၊ စေ၊ မြို့ဝန်နှင့် ထောင်စချီကိုလည်း၊ လွှတ်။

10 November 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၁၅ ရက်နေ့နား ခရေ
 ခါးရွာစား ငပသီတွင်ပြန်။
 (ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆက်ပြုရန်လည်း တူး ဖြ့်ရသည့် ကျောက်စုက၊ တမျိုး တချပ်
စု ဆောင်း ယူခဲ့ကြ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၁ ရက် နေ့နား ခံ
စ မြောင်မှူး တွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဆောင်မှာအကျည်း ရှိသည်မိန်း မစုကို ရွှေတိုက်ဝန်သို့အပ်၍အကတတ် အောင်သွန်
 သင်စေ။ ခေါင်း လျှိုင်း တော်ကြီး ကိုအနောက်ဘက်မြစ်ကမ်း က ခေါင်း လျှိုင်း
 တော်သား ရပ်သို့တင်ရန် မြောင်း တူး မည်မှာ ဆောင်ရှိသံကွင်း တစ်သူတို့နှင့်
 အကျည်း ရှိလူတို့ကိုသံကွင်း တပ်ပြီး လျှင်အကြီး အကြပ်ခန့်သား ချီယခုက မြောင်း ကို
 တူး နှင့်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၂ ရက်နေ့နား ၁၈¹⁰
 ဇေယ နော်ရထာထင်ပြန်။
 (ရှေး တောင်း သူတေသန)

တောင်ဘက်မြင်း ဝန်မှာငအေး ၊ ငငြိမ်း ၊ ငပြေ ၊ ငရဲတို့နှင့် မိတ္တိလာတိုက်သူခိုး
 ထား ပြတို့ကိုရ အောင်တောင်း ၊ မိတ္တိလာမြို့သူကြီး ငမြတ်ထွား ၊ ညောင်ရမ်း မြို့
 အုပ်ငအော ၊ ငစံကြီး တို့ကိုလည်း သေနတ်ဝဝပေး၍ သူခိုး ထား ပြတို့ကိုတမ်း ဆီး
 စေ ၊ တပ်မှူး ငမှိုင်း တပ်ကိုလည်း မိတ္တိလာမြို့သူကြီး တို့နှင့် ပေါင်း မိအောင်ချီသွား
 ၍တမ်း ဆီး ဖြစေ ၊ လက်ယာပတေ့ကျော်သား ငပုတ်စည်ကိုလက်ယာမြင်း တော်ခံ
 ခန့် ၊ အိမ်ရှေ့ဝန်နှင့်တပ်မှူး စစ်ကဲတို့ကိုထား ပြတမ်း ခန့်ထား ရှာတောင်ငူမြို့
 ကျေး ကျည်း ထောင်ရေဆင်း ရွာမှာ ဖြေး ငွေအများ စား ယူကြောင်း ထား
 ပြလူဆိုး တို့ကို ဖြေး ငွေမြင်း ပုဆိုး စား ယူကြောင်း နှင့်တောင်ငူမြို့ဝန်မြို့စာ
 ရေး တို့ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည် ၊ အိမ်ရှေ့ဝန်နှင့် လျောက်ချက်တွင် ပါသည့်လူတို့
 ကိုမှန်မမှန်စစ်မေး စေ ၊ မှန်လျှင်စား ယူသမျှကိုပြန်ပေး စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၁၃ ရက်နေ့နား ၁၈¹³ November 18¹⁰
 ရေခါးသွာစား ထွင်ပြန် ။
 (ရှေးဟောင်း သုတေသန)

ဇာတ်အစီး အကလူတို့မှာသဘင်တော်များ ထွင်မပြတ်ထမ်း ရွက်ရသည့်ဖြစ်သည်။
 လွှတ်တော်ကအခန်းအသား မရှိစေနှင့်။ လူပျက်ငစ်။ ငဖြူ၊ ငအိတ်တို့နှင့်ဇာတ်အစု
 ယိုး ဒဿား ငရွှေဖြူ၊ ငရွှေပြား တို့ရွှေခန်း တော်မှာပွဲသဘင်ရှိလျှင်လည်း ဝင်
 ရှိကစေ။ အိမ်ရွှေတော်မှာပွဲသဘင်ရှိလျှင်လည်း ဝင်ရှိကစေ။ အအုပ်မှာရွှေတိုက်¹⁸⁰⁸
 ဝန်ကအုပ်စေ။ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၀ပြည့်နှစ်တောငါးက ရေခွန်စပါး ဘိုးခံရ
 ငွေငွေငွေကျော်အနက်၁၂၉နှင့်မင်းခင်းတောင်ထွင်းချောင်၊ မိုင်းသောင်
 မြို့များမှာဝယ်သည့်စပါး မပြေကျန်သည်ကိုမြေစွန်း ဝန်ကတောင်း ရှိတော်
 မှာသွင်းစေ။ ဝယ်ရမပါ။ ငစုံပေလက်ထွင်ကျန်ငွေငွေကိုလည်း မြေစွန်း ဝန်
 ကတောင်း ရှိဆက်စေ။ ပိဋကတ်တိုက်တော်မီးသင့်ရသွင်ပြုပျက်သည်ကိုပြင်လုပ်
 တော်မူမည်။ ကုန်ဝင်ရန်ကိုထွက်၍စာရင်းသွင်း။ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ခုတန်ဆောင်း မုန်းလပြည့်ကျော်¹⁴ November ၁၄ရက်နေ့နံနက် ၁၁ ခံ
 စမြောင်မှူးထွင်ပြန်။ ။

(ရွှေတောင်း သူတေသန)

1809

လှေအုပ်တို့က (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၁ ခုနှစ်ဆက်စုသင့်ကကျန် ငွေ ၁၅ ပိတောက်ပုံ ခံမင်း ကို
သနား တော်မူသည့်ပုံ ခံမင်း မှာသွင်း စေ၊ လှေအုပ်တို့ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်
ချက်အတိုင်း ဟံသာဝတီမြို့ဝန်ကပျဉ်၊ ချိတ်၊ ဆေး ဒန်း၊ ဂွား စေး များ ကိုတ
သွယ်တဝှမ်း ရေဝင်း မဝယ် စေနှင့်၊ လှေအုပ်တို့ကသာ အမိန့်ရင်း အတိုင်း တဝတည်း
ရေဝင်း ဝယ် စေ၊ အမိန့်တော်ပါ လှေများ ကိုမဆီး မတား စေနှင့်၊ ဆန်တက်လျှင်
စေ၊ လှေစီး ကုန်သည်တို့မှ ဟံသာဝတီမြို့ဝန်၊ သံလျင်မြို့အုပ်တို့က ခံယူသည့် ခြား ငွေ
ကိုလည်း အလျှင်ရ အောင် တောင်း ချီ လှေစီး တို့သို့ပြန် ပေး စေ၊ သံတော်ဆင့် မြေ
စွန်း ဝန်သီဟ ဝေ သော်ကိုဟင်္သာတမင်း သမီး ဝန်ခန့်၊ ဟင်္သာတမြို့မှာ ရွာသူကြီး
ဂိုး ငလွတ်သား င တော်စုသား ငနတ်ပေး ဂိုး ရှာဆိုငံသူလည်း ဖြစ်သည်၊ င တော်
စုလည်း ကျွန်တော်ရင်း အမှုတော်ကိုထမ်း ရွက်သူဖြစ်သည်၊ င တော်စုသား ရွှေပန်း
တန် လှေတော်ပဲ့နင်း ငနတ်ပေး ကိုဟင်္သာတမြို့သူကြီး ခန့်၊ ငပါရဲစံလှ တော်တို့စစ်
တမ်း စာရင်း ကိုသိမ်း ၊ ငနတ်ပေး စစ်တမ်း စာရင်း ကိုသွင်း ။

15 November 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၅ ရက် နေ့နား ခ

ဇေယ နော်ရထာထင်ပြန် ။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နန်း တော် ရွှေတောင် လှော်ကား တော်တင်ပြာဿဒိယာ တဲအ နောက်တွင်
 ထား တော်လုပ်ရန်ကပ်မိုး တဲ တော်သင့်အောင် ဆောက် စေ။ မဏိပူရ စော်
 ဘွား မဟာရဇာဇာကိုကိုဝန်မင်း ကျော် ရွှေတောင်က ပေး ရန်စာကိုဆက်သွင်း
 ချီရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ပေး စေ။ ထုံးမှူး ဟောင်း ရဲလှ ကျော် ခေါင်
 ကိုလည်း ကိုဝန်ကထည် စေ။ မူး တိမ်ကသူခိုး ထား ပြတို့အ ရွှေဘက်သို့ကူး ဖြောင်းနှင့်
 ရွှေနား တော်ဩား တော် မူသည်။ သင်း တို့ကို ရွှေမိ အောင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်
 က သေနတ် ၁၀၀၀ ခန့်ထား ချီလိုက်လံတမ်း ဆီး စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့် ကျော် ၆ ရက် ရှေနား ခံ
 ရေခါး ရွာစား တွင်ပြန်။
 (ရွှေ ဟောင်း သူ တေသန)

ဗဒုံမြို့ဒီဝဲယင်း မြို့များ သို့သို့ခိုး ထား ပြာအာမ်း အဆီး ခန့်ထ ဘေး သည်စုကြီး သေ
နတ်၊ ရွှေပြည် သေ နတ်၊ မင်္ဂလာ သေ နတ်၊ ရွှေတိုက် ဝန်အုပ်အုပ် စုကျား ငယ်တို့ကို
သို့သို့ ထား ပြာမ်း ဆီး ရန် မရှိပြီဖြစ်သည်။ ရတနာသိမ်မြို့ဝန်သို့မှတစ်ဆင့် ချစ်မြတ်
အရှေ့ဘက် ငစည်ကူး မြို့ကျေး ရွာ များ သို့ကူး သွား သည်ထား ပြတို့ကို ရွှေမိ အောင်
လိုက်လံတမ်း ဆီး စေ၊ ဇေယ မနုကိုအ မွေ ဝန်အရ ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေမည်
သွင်း ချက်အတိုင်း ဇေယ မနုကိုအ မွေ ဝန်ခန့်၊ ခေါင်း လောင်း တော်ကြီး တင်ရန်
လှေတည်လုပ် မည်သိသ် မေ့သံကုန် ဝင်ရန်ကို လှေလုပ် ပိဿက ငထွန်း ကို မေး ချီလုပ်
စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင် မုန်း လပြည့်ကျော် ၁၇ November 1810
မြောက် မှူး တွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မြစ်အရှေ့ဘက်သို့ကူး ရေဘက်သည့်သူခိုး ထား ပြတို့ကိုစုစည်းကူး ကျောက်မြောင်း
 မိုး မိတ်မြို့များ နှင့်နီး စပ် ရေဘက် ပေါက်သမျှမြို့ရွာများ က အောင်အောင်လိုက်
 လံာမ်း ဆီး စေ။ ရတနာသိမ်မြို့ဝန် စစ်ကဲတို့သည်သူခိုး ထား ပြတို့ကို အောင်အောင်
 အာမ်း ပေါ့လျော့သူများ ဖြစ်သည်။ စစ်ကဲရဲလှရန် အောင်။ နား ခံပုံချီသူ။ စေ
 ယ ရွှေစောင် ကျော်တို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောင် ခေ၍ ရတနာဝတ် ပေး ပြီး လွှတ်
 ရတနာသိမ်မြို့သို့ပြန်သွား မြဲပြန်သွား ချီသူခိုး ထား ပြတို့ကိုလိုက်လံာမ်း ဆီး စေ။
 (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၀ ပြည့်နှစ်ကသည် (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ်တိုင်ရမည်။¹⁸⁰⁸
 မြို့ဟယ်ဘတမြို့များ မှာငှာပေး မယား နှင့်စား ယူသည့် ငြှေး ငွေများ ကိုမြို့သူကြီး¹⁸¹⁰
 သူကြီး ငယ်မြို့မှ ဆောင်တို့ကစာရင်း တင် စေ။ တင်သည့်စာရင်း နှင့်တိုက်ဆိုင်၍
 ဟယ်ဘတမင်း သမီး ဝန်သံ တော်ဆင်္သိဟ ဝေ သော်ကစစ် မေး စေ။ မစား မယူ
 တိုက်စား ယူသမျှ ရွှေ ငွေအသည်အလိပ် များ ကိုရ အောင် တောင်း စေ။ ဟယ်ဘတမြို့
 သူကြီး ဟောင်း ငစံလှ တော် မသေမီဟယ်ဘတမြို့က ဆောင်ယူ၍ ငကံ ပေး အိမ်သို့ပို့အပ်
 ရမည် ရွှေ ငွေ များ ကိုလည်း သံ တော်ဆင်္သိဟ ဝေ သော်ကစစ် ခြော တောင်း ယူ၍
 ဆက်သွင်း စေ။ ဟယ်ဘတမြို့သူကြီး ငနတ် ပေး မှာစား ယူသည့်အသည်အလိပ် များ ကို
 လည်း ပြန် ပေး စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန် ဆောင် မှန်း လပြည့် ကျော် ၈ ရက် နေ့နား ခံ

ဇေယ နော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူတေသန)

လှေအုပ်တို့ကမြစ်ရိုး မြစ်စဉ်အကြောင်းအရာ ခေါ်ဝေါ်သည့် လှေစုမှ နန်းစဉ်
 လှေကင်း လွတ်၊ အိမ်ရှေ့မင်း လှေ၊ ပုဂံမင်း လှေ၊ ထမ်းလက်ဆက် လှေများ ပြင်
 အမိန့်တော်နှင့်သွား သူမရှိ စေနှင့်၊ အထက်ပေး အပ်သည့်အမိန့်တော်စာချွန်ကို
 နှုတ်၊ လှေအုပ်ငရွေရေး၊ ငဟုတ်၊ ငရွေခိုး၊ ငမြတ်ထွန်း၊ ငထွေး၊ ငသူ၊
 ငနက်တို့ကိုတဝည်း အမိန့်တော်စာချွန်အပ်၍ လှေတော်များ နည်းသေနတ်ထား
 လုံတင်ဆောင်ခေါ်ဝေါ်သည့် လှေစုအမိန့်တော်ထွက်နှင့်ရှိပါသည်ကိုအမိန့်တော်ပါနန်း
 စဉ်လှေကင်း လွတ်အိမ်ရှေ့မင်း လှေပုဂံမင်း ထန်းလက်ဆက် လှေများ ပြင်ကုလီး
 ကောတီနှင့်လှေဝဝ၊ အခြား ကွဲပြား၍ အမိန့်တော်စာချွန်ခံယူသွား လာပြန်
 ခေါ်ဝေါ်သည့် နှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်း အမိန့်တော်နှင့် လှေအုပ်တို့ကတဝ
 တည်း ပေးအပ်ခေါ်ဝေါ်သည့် လှေစု၊ ကုလီး ကောတီနှင့်ဒေါက်၊ ငဟုတ်ကွဲပြား
 ၍မသွား စေနှင့်၊ ပေးအပ်သည့်စာချွန်ကိုသိမ်း၊ လှေစီးတို့မှ ခေါ်ဝေါ်သည့်
 သည်ကိုလည်း လှေတို့သို့ ပေးအပ်စေ၊ လှေအုပ်တို့ကအမိန့်တော်နှင့်စုန်ဆန်ဘောက်
 ကား ခေါ်ဝေါ်သည့် လှေစီးတို့မှ အမိန့်တော်ရင်းအတိုင်း (သက္ကရာဇ်
 ၁၁) ၄၅ ခုစစ်တမ်း ထွက်ကိုသော ရွှေဘဝ၊ တော်အောက်ဆိုင်ရာချပေး စေ၊ အ
 မိန့်တော်ကသာလွန်တိုး ပွား၍ကင်း ကောတီခံယူမှုကိုပြန် ပေးစေ၊ တောင်း
 ၍ပေး၊ ရန်အောင်မြင်ဘုရား ထီးတော်တင်အစီအရင်အခမ်း အနား အခါ
 စာများ ကိုဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ၊ သံကွင်း တပ်မြောင်း တူးလှေတို့မင်း
 ထွန်း ကိုတော်ကရိက္ခာထုတ်၍ ပေး၊ ဟံသာဝတီမြို့ဝန်သည်ဆလင်း မြို့ကသိမ်း ရသည့်
 အမြောက်သေနတ်ဘာတော်များ ကိုရွှေဘဝ၊ တော်အောက်ခေါ်ဝေါ်သည့် အောင်မ
 ပို့မဆက်၊ ရာဇဝတ်တော်ကိုမဆောက်မ ခေါ်ဝေါ်ပြုကျင့်သည်မှ သင့်သည်မဟုတ်၊ ဟံ
 သာဝတီမြို့ဝန်လည်မှသံပြား ကပ်၍ရှိသည်လော၊ အပြစ်တင်နာကြင် အောင်ပြန်၊
 ဘာတော်များ ကိုရွှေဘဝ၊ တော်အောက်ခေါ်ဝေါ်သည့် အောင်ပို့လောစေ၊ ရွှေဘဝ၊
 တော်အောက်ခေါ်ဝေါ်သည့် သေလက်နက်တိုင်တို့ကိုလည်း ဟံသာဝတီမြို့ဝန်ကဒဝယ်ခေါ်ဝေါ်
 ပို့စေအမိန့်တော်ရင်းအတိုင်း ဒဝယ်သို့ခေါ်ဝေါ်အောင်ပို့စေ၊ ဒဝယ်သို့ခေါ်ဝေါ်
 အောင်မပို့မသ နေ့ရက်ကြိုကာ ခေါ်ဝေါ်သည့် ကိုရွှေဘဝ၊ တော်ကြား တော်မူရလျှင်ဟံ
 သာဝတီမြို့ဝန်ကိုရာဇဝတ်စီရင်မည်၊ ဒိုင်းဝန်သာရသူမှသူခိုးထား ပြဿ်း

ခန့်တော်မူသည်ကိုမြို့ကျေးရွာများတွင်ကြေးငွေစားယူကြောင်းနှင့်ရွှေနား
 တော်ကြားတော်မူသည်။ စစ်၍စာသွင်း၊ ဒဝယ်တပ်တော်ကပို့ဆက်သည့်လက်နက်
 တော်ဘဏ္ဍာတော်များဆင်ဖြူကျွန်းဆိပ်တွင်တံသဘဝတီကပို့သည့်လူတို့ထွက်ပြေး၍မ
 ဆောင်မယူခဲ့နိုင်ရှိသည်ကိုနေ့ညအလျှင်ရောက်အောင်ခန့်ထားဆောင်ယူစေ။
 ကျောက်မော်မင်းသမီးထမ်းရန်ကုန်မြို့နေကုလီးငပိုကရန်ကုန်မြို့တွင်သင်းဘေး
 ဆိုက်ရောက်လျှင်ခန့်တော်မူသည့်စကားပြန်တို့ကရုံးတွင်စကားပြန်ဆို၍သင်းဘေး
 သားကုန်သည်တို့ကထုံးစံရှိရသောဆောင်ရွက်ပြီးပြေမှကုန်စည်ကိုသင်းဘေးသား
 ကုလီးတို့လိုလျှင်ပွဲပြတ်စကားပြန်အလွတ်စကားပြန်ဆိုရောင်းဝယ်ကြ၍စီးပွားတော်
 အများလွတ်လပ်ရှိပါသည်။ သင်းဘေးကုလားတို့မှာပွဲပြတ်စကားပြန်တို့စားယူ
 မြဲပြတ်တိုး၍မတောင်းမခံတနှစ်လျှင်အသုံးတော်ရွှေ၅ဝိဆက်သွင်းပါမည်။ ပွဲပြတ်
 စကားပြန်အစွဲအပြားမရှိစေရ။ တဝတည်းပွဲပြတ်စကားပြန်အရသာကိုအသနား
 တော်မြတ်ခံပါမည်အကြောင်းနှင့်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ချက်အတိုင်းခန့်တော်မူ
 သည်။ စကားပြန်တို့ပြန်ဆိုပြီးနောက်သင်းဘေးသားကုန်သည်တို့မှာပြန်ဆို
 ရောင်းဝယ်ရန်ရှိသည်ကိုကျောက်မော်မင်းသမီးထမ်းကုလီးငပိုကတဝတည်း
 စကားပြန်ဆိုရောင်းဝယ်စေ။ ငပိုကလည်းတနှစ်ကိုရွှေ၅ဝိဆက်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၉ ရက် နေ့နားခင

ပသီတွင်ပြန်။

(ရွှေဟောင်းသုတေသန)

ဒဝယ် ချီလက်နက်ကို လူတို့ရန်ကုန်မြို့သို့ ရောက်လျှင် အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း ဟံသာဝတီမြို့ဝန်က ဒဝယ်တပ်တော်သို့ ရောက်အောင် ပို့စေ။ ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရကလည်း လှေလှေတော်သင့်အောင် ခန့်ထား၍ ဤသို့ ဆောင်ယူစေ။ စည်သူရဘေ ကျော်ထင်ကို အကျဉ်း ကလွှတ်။ တောင်ဘက်မြင်း ကိုလည်း မဝန်း စေနှင့်နှုတ်။ အောင်မြေ လောကဘုရား တည်လုပ်သည်မှာ အလုပ်အဆောင်ပြီး ပြေခဲသည်ဖြစ်သည်။ စကိုင်း မှာ အလုပ်ကိုရပ်စေပြီး လျှင် ကျောက်ဖြူအစုသား တို့ကို ခေတ်၍ မင်း ကွန်းမှာ ကျောက်ညိုအစုသား တို့နှင့်အတူပြီး မြောက်လွယ်ကူအောင်လုပ်စေ။ မင်း ကွန်းက လုပ်၍ပြီး သည်ကလေးမှ စကိုင်း သို့ပို့၍လုပ်စေ။ ကလေး မြို့စား မင်း သား မင်းရဲမင်း လှ ကျော်က မြို့သူကြီး ငရွှေခြံတံငယ်ဝယ်သော ကြောင့်ဘဲ အစွမ်း ခိုင်ကို ခိုင်း မမစေပြီး လျှင်သူကြီး တစုတို့နှင့်အုပ်ထိန်း၍ မင်း မှုတော်ပြု ရောက်သမျှကို ဆောင်ရွက်ပါစေသည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၅) ဇန်နဝါရီလ ၁၁ ရက်နေ့မှာ အမှတ်ကို ငအုန်း¹⁸⁰³ ခိုင်ကိုလိုက်ထမ်း ပါစေသည်။ ခေတ်တော် မှုမှ ရွှေဘဝါး တော်အောက် ရောက်၍ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၅) ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့မှာ စတင်ရင်း တော်ကိုသူကြီး ငယ်တစုနှင့် ငအုန်း ခိုင်ဆက်သွင်းပြီး ပြေမှ ငရွှေခြံတံလည်း သေလွန်သည်။ အမွေခံညီသား မရှိပါ။ ငရွှေခြံတံဘိုး မြို့သူကြီး ငအယ်ဘဲညီစာရင်း တော်ပါ ငအယ်ဘဲသား ငရွှေဦးလည်း ရှိပါသည်။ မြို့သူကြီး ငအယ်ဘဲကို အုပ်၍ ရာဇဝတ် တော်နှင့် ကွက်မျက်သူငယ် အင်း ခန့်သား ငခေါင်လည်း ရှိကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ကလေး မြို့မှာ ငအယ်ဘဲ မြေး ငရွှေခြံတံကြီး စိုးစဉ်ဘဲ အစွမ်း ခိုင်ကို မြို့မှ မြို့တော် ဆောင်ရွက်ရန် ရှိသည်များ ကိုလွှဲအပ်ဆောင်ရွက် စေသည်ကလေး ပြောဆို လျှောက်ထား ရမည်ဖြစ်လျက် မပြောမဆို မလျှောက်မထား နေသည်။ ငအုန်း ခိုင်လည်း အမှတ်ကို ထမ်း ရွက်သူဖြစ်သည်။ ငအုန်း ခိုင်ကိုကလေး မြို့မြေတိုင်သူကြီး ခန့်၊ စစ်တမ်း စာရင်း ကိုလည်း ခံ၍သွင်း ။

(သက္ကရာဇ် ၁၁၀၅) ဇန်နဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့မှာ^{22 November 1810} ခိုင်

ရေခါး ရွာစား ထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဖုဿသင်း ဂြန်တော်ခေတ်တော်မူမည်၊ သင်းဂြန်တန်ဆောင်း ဘဲကနွဲး ပျဉ်
မူး ကိုနန်း တော်အနောက်ယောင်ထွင် တော်သင့်အောင်ဆောင်လုပ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့်ကျော် ၁၄ ရက်နေ့နားခံ
ဇေယနော်ရထာထွင်ပြန်။

(ရှေးတောင်း သုတေသန)

ဆင်ကျိုး ရွှေဂူ ရွှေလင်း ပင် ရွှေကွန်အုပ်ဘုရား ဦး စရပ်လုပ် ဆောင်ကုန်
 ဝင်ရန်ကိုထွက်ချက်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ရွှေကွန်အုပ်ဘုရား ဦး စရပ်ကို
 ပုဂံမင်း ၊ ဆင်ကျိုး ရွှေဂူဘုရား ဦး စရပ် မင်းသမီး ၊ ရွှေလင်း ပင်
 ဘုရား ဦး စရပ်ကို မိတ္ထီလိမင်း သမီး က ဆောက်လုပ် စေ ၊ ခိုတောင်နန်း တော်
 ကျောက်ထွင်နန်း တော်ပုံဆက်သွင်း သည်မှာ ခိုတောင်နန်း တော်ပုံအတိုင်း ခို
 တောင်နန်း တော် ကျောက်ထွင်နန်း တော်များ ကို ဆောက်လုပ် စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်မုန်း လပြည့် ^{25 November 1810} ကျော် ၁၅ ရက် နေ့နား ခံ
 ရေခါး ရွာစား ထင်ပြန် ။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

တလုတ်ဦးဝန်ရန္တမိတ် ကျော်ထင်ကို မကွရ၁ မင်း ဝန်ခန့်၊ ရန္တမိတ် ကျော်ထင်ကို
ရွှေဘဝါး ဖော် အောက်လ၁ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ် ဖော်လဆန်း ၁၇ က် နေ့န၁း ၁၈ မြေ၁င် မှူး
ဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဆင် ခေါင်း ကင်း ကဘမ်း မိသည့်င လောနွံန့်တရုတ် နှ ယောက်တို့တွင် ပါသည့်အရက်
 များ ကိုသိမ်း ချီသွင်း ၊ တတိုင်း တပြည်ကတရုတ်လူမျိုး ခြား ဖြစ်သည်။ ဤကော့ မ
 ကုန်မကျ စေန့်ငံ၊ ချမ်း သာ စေ၊ ကျော် ခေါင် နော်ရထာ ရဲလှ နော်ရထာတို့အ
 မှာတော်ကိုး ပမ်း ထမ်း ရွက် ခြောက် နှင့် ရွှေ နား တော်ကြား တော် မူသည်။
 မိဘသား မယား တို့ကိုမြို့ဝှာသူကြီး တို့ကအခန့်အထား အနှောင့်အယှက်မရှိ စေန့်ငံ၊
 ငြိမ်ဝပ်စွာ နေထိုင် စေ၊ ရွှေမြို့တော်စတိုင်း အဝေးများ က (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၁၇၅¹⁷⁸³
 ခုအိမ်ကိုဂဆတက်၍ ၅ စုတစုသင့်တွင် ၇ စုတစုကျမှ ဘေတ်အတီး အကတို့ပြင်ကသည်း ကု
 လား ယိုး ဒယား မှစ၍ မည်သည့်အစုအငန်း အမှုထမ်း ပေး ရာဘွဲ့ရ မဆိုခန့်
 ထား ပြီး လျှင် ကျောက်တွင်း က ကျောက်များ ကိုသယ်ယူ စေ၊ ဗဒုံမြို့မှ နတ်မသူကိုမြို့
 အုပ်အရကနှုတ်၊ လက်ယာ ကျော်ထင်ကို ဗဒုံမြို့ဝန်ခန့်၊ ဗဒုံမြို့ဝန်လက်ယာ ကျော်
 ထင်မှ ဘပြည်မြို့ဝန် ဟံသာဝတီမြို့ဝန်များ ကဲ့သို့မင်း မှမင်း ခင်း မှစ၍ ရာဇဝတ်
 ခိုး သေး မီး ပွား မှုများ ကိုစီရင် စေ၊ ဒီပယ်င်း မြို့ကနီမြို့အမြင့်မြို့ဝန်တို့ကိုလည်း
 ဆင့်ဆိုသည်ကို မနာမင်္ဂလျင်မြို့ဝန်ကအဆုံး စီရင် စေ၊ လက်ယာ ကျော်ထင်ကို တော်
 နေရုံမြို့ချ၍ ခစား စေ၊ ၅၀ တော်အဂ္ဂသေန ကျော် သွေး သောက်မှလည်း ဖြည့်
 ဖွဲ့ထမ်း ရွက် စေ၊ သား မယား အသက် နေ့နံစာရင်း ကိုလည်း သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ်တော်လဆန်း ၂ ရက် ၂၇ November 1810
 ထာတွင်ပြန် ။

(ရွှေ တောင်း သူ ကေသန)

မိတ္တိလၢ ငြိသိုသိုခိုး ယး ပြအဘမ်း အဆီး ခန့်ထး သး စေသုင ဂြိုင်း မိတ္တိလၢ
 ငြိသိုဂြိုင်း ငမြတ်ထွေး တိုက ဂြိုခိုး ယံ ဘော်ဦး တင်ချက်ကို ထောက်၍ စး နတ်ရိက္ခာ
 အခန့်အထး အထောက်အကုလူအပေး အကမ်း တောဝင်ဘက်တိုက်ဝန်ကို ခန့်၍သး
 စေ၊ ခဲယမ်း မီး လျှောက်အပွဲလှး ၁၀၀ ခန့်၍ တောဝင်ဘက်တိုက်ဝန် နှင့်လှိုက် စေ၊
 ပင်း တလဲမြဲ ဝန်သူရဲ နိတန် ဆောဝ်ကုလည်း ဝန်စု ကျေး ဂွာကလက်နက်ကို ငလုန့်င်
 လောက် အောင်ခန့်ထး ပြီး လျှင်တပ်မှူး င ဂြိုင်း နှင့်တိုင်ပင်ဘမ်း ဆီး သတ်ဉာဏ်
 စေ၊ ကျောက်ဆည် ဝန်ကလည်း လူ ၄၀၀ တန်သည် ၅၀၀ တန်သည်တပ်မှူး တပ်အုပ် နှင့်
 ခန့်ထး ချီတပ်မှူး င ဂြိုင်း ဂြိုရၢ ပုအပ် စေ၊ အမ် ရွှေမင်း အမ်နို့ တော်အတိုင်း
 သင်္ဂြိုဟ်၊ အလျှင်အမြန် ခန့်ထး ချီသး စေ၊ ပြင်စည် ကျောက် ဆောက်မြို့ကလည်း ခန့်
 ထး ချီသး စေ၊ ဗဒုံမြို့ ဝန်လက်ယာ ကျော်ထင်ကုလမ်း ခွက်၊ လက်ဘက်အိုး၊ တ
 ကောင်း အပိတ်အဝန်း၊ ထး အဆောက်ကတ္တီ ပါနက်မွမ်း ရင်း ဖျား ခွေး မ
 ခွေးငယ်ရတန့် ရွှေသး ကျောက်အိမ် ပါအိမ်ကတ္တီ ပါနက်မွမ်း ရင်း ဖျား ခွေးမသံ
 ပတ်ရတန့် ရွှေသး ကျောက်အိမ် ပါ၊ ထမ်း စင်သံလျှင်တလဲ ဝန်း၊ ဘိနပ်ကုလား
 ပန်း၊ အိမ်ညောင် ဂွက်အတွင်း ကုလား ပန်း၊ ဘောင်ထိပ် မျှော်ခါး ပန်း ကမ်
 ပတ်ကြာ နုတ်မြဲမြဲ၊ ကမ်ပတ်နား အတွင်း ပြင်ပွတ်ခြမ်း၊ စက်စော့တွင်း အတွင်း
 ကြယ်နား ကုလား ပန်း ညောင်ဂွက်ကတ္တီမြဲ၊ ကြက်ရင်ကုလား ပန်း အိမ်ညောင်
 ဂွက်အတွင်း ကုလား ပန်း၊ ထောင့် ကျေး စေတီအ ဖြေမြင်း နား၊ လျှောက် ၅
 ဝန်း၊ ထုပ် ၃ ဝန်း၊ ထုပြောက်အနံ့သုတ်၊ ခါး ပန်း ဆက်မှာလက်ဝဲလက်ယာ ၂ ဝန်း
 စံ၊ နောက်ထုပ် ၂ ဝန်း၊ စက်အတွင်း ဆင်စွယ် ကြယ်စက်နား ညောင်ဂွက်ဆင်စွယ်၊
 ကြက်ရင်ကုလား ပန်း၊ အိမ်ဆင်စွယ် ၂ တန့်၊ လည်ဆင်စွယ် မော်၊ ကျေး စေတီဆင်
 စွယ်၊ ကျွင်း ဆင်စွယ်ချက် ၄ ခံ၊ ထီး နီဆင်စွယ်ထွတ်၊ ပေါင်းပန်း ၉ ပွင့်၊ တမာဂွက်
 ထောင် ၉၊ စလွယ် ၉ သွယ်၊ ကတ္တီ ပါစက်လုံ၊ မှောက်တို ရွှေဝိန်း၊ ရွှေကုံး စန် တောင်
 ရ၊ ရွှေထိပ် ရွှေထွတ် ၄ က်မြတ်နား စန် ပွင့် ၉၊ ပါး ကာနား ကာ၊ မှောက်ရူ ပါလည်
 ကွေး၊ ရွှေကာ နောက်ကာ၊ ကတ္တီ ပါနံ့ထွတ် ပိုး စုံသပ်၊ မျည်း တိုကတ္တီ ပါနက်ထွတ်
 ပိုး စုံသတ်၊ မျည်း ဂွက်ကတ္တီ ပါ ၉ ဘက်ထွတ် ပိုး စုံသတ်၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ဂွက် ၅၊
 သမ္ဘရၢ ခွံရက် ဘောက်က တောင်ဆွဲ၊ ဆက်ပါး ကာ ရွှေဇာဝိပန်း၊ နင်း နှင်း သပ်

အံ့မံ မြှောင်ရင်တက်ကွင်း ငွေဖဝါ၊ ကဟောင်ရွှေရေ စာမရ်ရပ်ပန်း ခက်
 ကိုက်အနား သံငုံ၊ ရွှေပန်း၊ ဥက္ကဏ်ထံဆောင်း၊ မြီးဖြန်း ရင်ပတ်သက္ကလပ်
 ပြီး ရွှေဩယ်တပ်၊ စံး နှံး သက္ကဒါန်သက္ကလပ် တင်ရမ်း၊ စက်ရွန်း ဂုဏ်သနား
 တော်မူသည်၊ စာချွန်ရေ မြရေ ချိသွင်း၊ နေမျိုး လက်ယာသူရ၊ သီရိဗလ
 ကျော် ခေါင်ထင်၊ သူရ နော်ရထာ၊ ကျော် ခေါင်သီရိတို့ကိုမိုး နဲဗိုလ်မျိုး သို့မှတည်း
 ချီရွှေဘဝါး တော်အောက်ပြန်လာစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ်တော်လဆန်း ၃ ရက် ၂၈ November 1810
 နေ့နံနက် ၁၁ နာရီခွဲခါး ရွှေဘဝါး
 ငပသီကွင်ပြန်။

(ရွှေဟောင်း သုတေသန)

ဖုသ္မသင်း ဤနံ တော် ခေါ်လုပ် ဆောင်စီရင်မည်။ ခန့်ထား စီရင်ရန်ကိုဆက်
သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ မဟာ ဒါနတိုက်ဝန် နေမျိုး ဇေယျ ကျော်ထင် သေလွန်
သည့်မှာ တော် နေရသတို့ သေလွန်လျှင်သင်္ဂြိုဟ်သည့်နည်း သင်္ဂြိုဟ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ် တော်လဆန်း ၄ ရက် နေ့နံ ၁း ၁၈ မြေ ၁၀ မှုး^{29 November 1810}
ဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဆို ဘောင် ကျောက်ထွင်း မှာ စရပ် တော် ဖဲရ ဆောင် ဆောက်လုပ် ရာ ကျန် ငွေ
 တော် ၅ ဝိက္ခိအသုံး စာ ရေး သို့အပ်၍ စရပ် ဆောက်လုပ်သူတို့ကို ပေး ခေစေ။ သူ
 ရဲကြီး မှူး လက်ဝဲ ပုံချီ ကျော်သူကို အရွတ် ဝန်ခန့်ထား ထမ်း ရွက် စေမည် ဆက်သွင်း
 ချက်အတိုင်း သူရဲကြီး မှူး လက်ဝဲ ပုံချီ ကျော်သူကို အရွတ် ဝန်ခန့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ် တော်လဆန်း ၅ ရက် နေ့နံနက် ၁ နာရီ ၁၈၁၀
 ရထားထွက်ပြန်။

(ဂွေး ဟောင်း သုတေသန)

အရှေ့ဘက်သို့ ပေါမင်း အိမ် တောင်အရပ်အတွက်အတွင်း သူနိုး လူဆိုး တို့ဝင် ရောက်
သည်ကိုအရပ်အတွက် နေလူတို့မလိုက်မလံမဘမ်း မဆီး ဤသော ဤသို့သူနိုး လူဆိုး တို့
ထွက်သွား ရသည်ဖြစ်သည်။ အရပ် နေလူတို့ကို ခေါ်၍ ရာဇဝတ်စီရင်၊ ညသူနိုး တို့ကို
လိုက်လံ ရာ ဝါသူအရပ်သား တို့မှ ချင်း သာ စေ၊ လက်ဝဲပုံချီ ကျော်သူကိုအရွတ်ဝန်ခန့်
၍ရှိသည်။ သူရဲကြီး မှူး အရပ်လပ်သည်။ တော်သင့်သူကို ရွေး ၍ခန့်၊ ငနတ်ပေးအိမ်
မှသူနိုး ခိုး ယူသည်အမှု ဤသို့အိမ်ရှေ့အတွင်း ဝန်ကလျင်ဘမ်း ၍အပ်သည်။ င
အောင်၊ ငထွေး၊ ငဖြူ၊ ငရွှေပွင့်၊ ငစံမင်း၊ ငရွှေပျော်၊ ငစို၊ ငကြီး၊ င
ဘော်၊ ငတောက်၊ ငခွေး တို့မှသူနိုး လူဆိုးလက္ခဏာအရိပ်မထွက်ဖြစ်သည်။ ချမ်း
သာစေ၊ ဤသို့ ငွေအကုန်အကျမရှိ စေနှင့်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၆ ရက် နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၈၁၀

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရတနာသိင်္ဃိမြို့ကစတင်ကူး ဖြည့်သူ့ခိုး ထား ပြာမ်း လာသည့်တပ်မှူး တို့သည်သူခိုး ထား ပြု၍ရသမလိုက်မဘမ်း ဖြစ်သည်။ မင်္ဂလာတပ်မှူး ၊ စုကြီး တပ်မှူး ၊ ကူး တပ်မှူး တို့ကို ရွှေဘေး ဘေး အောက်လွှတ်တော်က ခေါ်စေ။ ရွှေပြည်တပ်မှူး ကို ဒဝယ်ဗိုလ်က ခေါ်စေ။ အင်္ဂါရက်သမား ငမြတ်ညိုရန်ကုန်မြို့မှာ ဂွှာသည်ကို ရွှေဘေး ဘေး အောက် ခေါ်စေ။ မင်း ကြီး မဟာသီဟသူရက တော်က ရွှေပြည်စိုး ကောက် စုလည်း ဦး ဆိုက် ရေး နား အရောင်း အဝယ်မှန်သမျှကိုတဝည်း ကောက်ခံဆက် သွင်း စေ။ အမိန့်တော်နှင့် ကောက်ခံ၍ ဗလတကြိမ်ဆက်သွင်း ပါသည်။ အမိ နေဆိုင် နေပိုး ပုဆိုး ပန်း ဖျင် ရောင်း သူတို့မှာ ဝန်ထောက်စည်သူရသဘာကတဝ ကောက် ခံပြန်သော ကြောင့် ရောင်း ဝယ်လူတို့မငြိမ်မဝပ်ရှိကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော် ဦး တင်သည်။ ဝန်ထောက်စည်သူရသဘာ ကောက်ခံမည်ကိုဆက် စေ။ နောက်ကို နှစ်သွယ်နှစ်ဝမ ကောက်ကြ စေနှင့်။ ဝန်ကြီး ကတော်ကတဝည်း ကောက်ခံဆက် သွင်း စေ။ ခဲအရောင်း အဝယ် ရွှေဆက်မှာလည်း ငကျော်ဖြူ၊ ငရွှေပြည်တို့ကတ နှစ်လျှင်အခွန်တော် ရွှေငွေငါးဆယ်သွင်း ရောင်း ဝယ်ပါမည်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ရင်း အတိုင်း မရောင်း မဝယ်ရ၍ ရွှေငွေငါးဆယ်သွင်း နိုင်ပါ။ ရွှေငွေငါး သာဆက်သွင်း နိုင်ပါသည်။ ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရက တော်ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင် သည်။ တနှစ်လျှင် ရွှေငွေငါးဆယ်သွင်း ရောင်း ဝယ်စေ။ အထက်အမိန့်တော်ထွက် ရွှေငွေငါးဆယ် ပေး အပ်သည့်စာချွန်ကိုသိမ်း ၊ ဆီရောင်း ဝယ်သူငှါ ငရွှေဝ၊ ငရွှေလူတို့မှာလည်း ငရွှေဝ၊ ငရွှေလူတို့မ ရောင်း မဝယ်ငှါပုတိုတဝည်း ခန့် ထား ရောင်း ဝယ်စေရသတနှစ်ဆက်သင့်အမိန့်တော်ပါ ရွှေငွေငါးဆယ်ကိုငါးတိုး ၍ ရွှေငွေငါးဆယ် သွင်း ပါသည်။ အင်္ဂါရက် ရောင်း ဝယ်သမျှဆီကိုအရောင်း အဝယ်အကွဲအပြား မရှိစေရ။ ငပုတိုတဝည်း ခန့်ထား ရောင်း ဝယ်ဆက်သွင်း ပါစေရမည့်အ ကြောင်း နှင့်ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရက တော်ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အထက်အမိန့်တော်ထွက် ပေး အပ်ရင်း ရွှေငွေငါးဆယ်စာချွန်ကိုသိမ်း ၊ ငပုတိုတိုတဝည်း ရောင်း ဝယ်၍တနှစ်လျှင် ရွှေငွေငါးဆယ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၁၂ ခုနတ်တော်လဆန်း ရက်နေ့ ၂² December 1810
 ဘယ ကျော်စင်စွာပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ရတနာသင်္ဃမိတ္တကဓမ္မဉ္စကုး မြို့သို့သွန်နိုး ထား ပြာမ်း လာသည့်တပ်မှူး တို့ကို ခေါ်စေ
 သည့်မှတစ်ပါး တို့ကိုယ်နှင့် ရွှေဘဝါး တော် အောက်ကခန့်ရင်း အုပ်စုငယ်သား ပါ
 ရွှေဘဝါးတော် အောက် ခေါ်စေ ဆင်တိုင်အစုသီးတို့နှင့် ဆင်တော် ဦးစီးနေခက်ပဲ့
 တို့ကိုလစာရိက္ခာသနား တော်ခံစေမည်ဆက်သွင်း သည့်မှတစ်ပါး ပေါသထံသဆင်တော်
 ဦးစီး နေခက်ပဲ့နှင့်စုံရိက္ခာ တော်မပေး နှင့်၊ ဆင်တိုင်အစုတစ်ခုနှင့် ဟံသာဝ
 တီမြို့ဆက်မုတ္တမမြို့ဆက်ဆင်မတော်ဦးစီး နေခက်ပဲ့၄၊ ၂ စုလူငယ်တို့ကိုသွင်း ချက်
 အတိုင်း လစာရိက္ခာသနား တော်ခံစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် တော်လဆန်း ၈ ရက် နေ့နံနက် ၁ နာရီ ၃၀ မိနစ်
 ရတနာသင်္ဃမိတ္တကဓမ္မဉ္စကုး

(ရှေး ဟောင်း သူတော်)

ဗဒုံမြို့က ကျောက်တူး လူ ၂၀၀ ကို ဗဒုံမြို့ဝန်က ခန့်ထား၍ ရွှေဘိုသား တော် အောက်
အကြီး အကြပ် နှင့် ဝံ့လှာ စေ။ မကွရသမင်း အိမ်တော် မြောက် ရေကန်သား ကအ
နောက်သစ်တပ်သား ကို ရွှေဘိုကန်လူမဝင် မထွက်မသွား မလာ စေနှင့်။ မိတ္ထီလီ
မြို့မှာတိုက်ခိုက်ဆိုး သွမ်း သည်ထား ပြတိုက်တပ်မှူး ငမိုင်း ကတိုက်သည်တွင်ထား ပြ
၄၀ ကျော် သေ၍ မရပ် မခံနိုင်ထွက် ပြေး ကြောင်း နှင့်တပ်မှူး ငမိုင်း ကရှိခိုး
သံတော်ဦး တင်သည်မှာ ရွှေဘိုသား တော် ကြောင့်သင်း တို့သေ ကြေပျက်စီး ထွက် ပြေး
ရသည်ဖြစ်သည်။ ထွက် ပြေး သမျှထား ပြလူဆိုး တို့ကို ရွှေမိ အောင်တပ်မှူး ငမိုင်းကြပ်
ကြပ်တည်း တည်း လိုက်လံတမ်း ဆီး သတ်ညစ် စေ။ ပင်း တလဲမြို့ဝန်ပြင်စည် ကျောက်
ဆောက်မြို့ဝန်တို့လည်း ထား ပြလူဆိုး တို့ထွက် ပြေး ရသ ရွှေမိ အောင်လိုက်လံတမ်း
ဆီး သတ်ညစ်ရမည်အကြောင်း နှင့်မှာထား၍ လာလူတို့ပြန်သွား စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ်တော်လဆန်း ၉ ရက် နေ့နံနက် ၄⁴ December 1810
ခရစ် ၁၈၁၀

စား ငပသံထင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နတ်မနုဿန္တံ ဂုဏနာသိဃိန္ဒြကနိဃိသုတမံ အရွှေဘက်သို့ စေသုတဝိမှူး တို့သည်သူနိုး
လူနိုး တို့ကို ရွှေမိ အောင်မိဘမ်း မဆီး သူများ ဖြစ်သည်။ ကျောက်သည် စေရမည်။
ခြေချင်း တပ်၍ထား။ ဟပ်မှူး ငမိုင်း တိုက်ချက်၍သူနိုး ထား ပြတို့သေ ခြေပျက်
စီး ခြောက်င်း နှင့်ရှိနိုး သံတော်ဦး တင်၍ ဂြိုဟ်ဖြစ်သည်။ ကျောက်ဆည်ကလက်နက်
ကိုလူမခန့်မထား မသွား စေနှင့်။ စရိတ်ရုံကွာကိုလည်း မခန့်စေနှင့်။ မဟာ
ဒါနတိုက်ဝန်အရဘလပ်သည်မှာသီရိဇေယသင်္ဃိယာကိုမဟာဒါနတိုက်ဝန်အရခန့်
ထား မည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သီရိဇေယသင်္ဃိယာကိုမဟာဒါနတိုက်ဝန်ခန့် မိုး
တား မင်း သား မင်း ရဲ ကျော် ခေါင်ကိုမိုး ညှင်း မြို့ကိုသနား တော်မူသည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ်တော်လဆန်း ၁၀ ရက် 5 December 1810 ခုစနေနေ့

မှူး ဘယ ကျော်ဆင်ထွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုဏေသန)

မြေစွန်း ဝန်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း တောင်ဘက်ကို ခရိုင်ဆည် ရေ
သောက်လယ်ပယ်များ မှာလမိုင်း လယ်တော်ပြင်ကျန်လယ်ပယ်မှန်သမျှကို ရေတိုး
ရေခွန်မလွတ်စေသင့်၊ မင်း ညီမင်း သား မင်း မိဘုရား များ တော်မတ်တော်
အစုအမှယမ်း တို့ကို ပေး ချသနား တော်မူသည်ဆို၍ မလွတ်စေနှင့်၊ မြို့ရွာသူကြီးသည်
ကြီး မြောင် ဆော် မြေတိုင်ဒိုင်း ခေါင်း အဝန်း မြင်း ခေါင်း မြင်း စီးလယ်
ပယ်စီလုပ်သား လုပ်လူတို့မှာ မြေစွန်း ဝန်က ရေခွန်တော် ရေး စစ်တောင်း ခံ
ချင်သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ်တော်လဆန်း ၁၁ ရက် 6 December 1810
နေ့နား ခဏ္ဍေ နော်
ရတနာထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မင်း ရဲသင်္ဃိယာအမိ သေလွန်သည်မှတစ်ဆင့် ဂါ ရွှေ မှော်ကြံ နှင့် သင်္ကြံ စေ၊ စန္ဒာ
စော်ဘွား သား မယား တို့ကို ဗန့် မော်မြို့ကြီးသို့ ဆောင်ယူ စေမည် ယူင်း ချက်
အတိုင်း သင့်ပြီ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် ဧကန်လဆန်း ၁၂ ရက် 7 December 1810
နေ့နား ခံ ရေခါး
ရွာစား ထွင်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သူ ဟေသန)

ပုထိုး တော်ကြီး မှာအထက်အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း တောင်မကြီး နတ်နတ်ကြီး
 ငါး ပါး များ ကိုလုပ်ဆောင်၍ ဂူနှင့်ထား စေ။ လုပ်ဆောင်ရန်စတင်၍ ကျောက်ဖြူ
 ကိုတူး ယူစေ။ အနောက်ဘက်မှာတံခွန်တိုင်ကချစ်သား သည်သကြား ဂူဝံဂူကို
 ဆောင်ယူ၍သစ္စေး ရွှေအသစ်ချလုပ်စေ။ လှိုင်ဆင်ဖြူတော်ရှိရသော အောက်မား
 တော်များ ကိုအောက်မား ဝန်နှင့်ခန့်ထား သွား စေပြီး လျှင်အလုပ်သွား နှင့်
 သည့်တနင်္ဂနွေသင်္ဂဟသင်္ဂဟများ ကိုအောက်မား ဝန်ကဆင့်ဆို၍ အောက်မားတော်များနှင့်
 အောက်ငင်သင့်သည်။ ရဲလောင်း သွယ်နှင့် ကြော့ဘမ်း သင့်သည်။ တော်သင့်ရသော
 အောက်ငင် ကြော့ဘမ်း စေ။ လှေအုပ်ကုမ္ပဏီတို့အုပ်စု လှေစီး တို့မှာ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁)
 ၄၅ခုစစ်တမ်း ထွက်အတိုင်း ကိုသင်္ချိုင်ရသော ရွှေဘေး တော်အောက်ချေပေးစေ။¹⁷⁸³
 ကင်း ကမကောက်မခံစေနှင့်။ အမိန့်တော်ထုတ်ပြန်၍သည့်ကိုမတည်တောင်း ခံယူ
 ကြောင်း နှင့်ရွှေနား တော်ကြား တော်မူသော ကြော့ဘင်း တောင်း ချပ်ပြန်ပေး
 စေ။ အမိန့်တော်အတိုင်း တောင်း ရန်ရှိသည်များ ကိုအထွင်း ဝန်သံတော်ဆင့်တို့
 ကရအောင်တောင်း ချပ်ပြန်ပေး စေ။ တောင်း တုံမြို့နှင့်မိုး မိတ်မြို့နယ်မြေမှစ
 ကား ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ တောင်း တုံမြို့သည် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ခုနှစ်¹⁷⁸³
 စစ်တမ်း စာရင်း မထွက်မရှိ။ မိုး မိတ်မြို့အဝင်ဖြစ်မည်ဖန့် မော်မြို့အဝင်ဖြစ်မည်။
 မိုး မိတ်မြို့နှင့်ဖန့် မော်မြို့ကိုစစ်၍သွင်း ဦး ၊ သီရိနန္ဒာ ကျော်ကိုဝန်ထောက်ခန့်၊
 အသည်ဝန်လည်း ခန့်၊ သရက်မင်း သမီး သီရိရတနာပဒုမဒေဝီကိုမဟာဒါနီတိုက်
 အဝင်ကျောင်း မြို့ကိုသနား တော်မူသည်။

8 December 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၁၂ခုနှစ်တော်လဆန်း ၁၃ရက်နေ့နား ခံစမြေဘင်
 မှူး ဘယ ကျော်ထင်ထင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မိတ္တိလာမင်း သမီး ထီး မှုံး ယဉ်ခံလူတို့မှာအကြီး င ခွေး က ခေါင်း ခန့်သူင ဖြေ
သိမ်း ခေင်္ဂါရ ခေါင်း အကြီး ဖြစ်၍ ပါရသည်သဖြစ်သည်။ သူခိုး လူဆိုး မဟုတ်
ငြိမ်ဝပ်စွာ နေ စေ။ ငငြိမ်း င ပြေတို့နှင့်သူခိုး ထား ပြုပြုလုပ်ဆိုး သွမ်း သူတို့ကို
သာ ဣတ္ထိ အောင်တမ်း ဆီး စေ။ ပဉ္စလမြို့ဝန်ကိုစမွယ်န ဂုံမြို့ကထွက်သွား သည့်သူ
ခိုး ထား ပြေတို့ကို ဣတ္ထိ အောင်တမ်း ဆီး စေ။ မဣတ္ထိမမရ လျှင်ပဉ္စလမြို့ဝန်
ကိုအဆုံး စီရင်။ လယ်ကိုင်း မြို့ကျေး အိုက်မ တောကစလင်း ခုနစ်သင်း ရဲပတိုင် လေး
သင်း အောက်မား တော်များ နှင့်အောက်ငင်ခဲသည့်အတိုင်း ဂုံဆင် တော်ကို ဝှေ့
မြို့တော် စောင့်ဝန်ကြီး ဝန်ထောက်တို့နှင့်အောက်မား ဝန်ဆင်ဝန်ထောက်တို့
ကြပ်မ၍ကုံး တော်မှာ ဧကွာတမ်း မြဲဧကွာတမ်း စေ။ ဝင်း တော်လေး မျက်နှာ
မှာဝင်း ဂုံး ဆောက်ပေး စေ။ သင်း များ တို့ကိုလည်း သင်း တဲဆောက်ပေး ၍
စောင့်နေ စေ။ ညည့်သုံး ယံကိုလည်း သင်း များ တို့ကို ဝှေ့ဝင်း ကသင်း များ လက်ယာ
ဝင်း ရောက်။ လက်ယာဝင်း ကသင်း များ ဝှေ့ဝင်း ရောက်။ လက်ဝဲကသင်း များ
နောက်ဝင်း ရောက်။ နောက်ဝင်း ကသင်း များ လက်ဝဲဝင်း ရောက်လှည့်ပတ်
နှိုး ဆော်စေ။ သေနတ်သံကြား လျှင်ကြား ရာအရပ်သို့သင်း များ တို့ကိုယ်သေနတ်
၂ဝတန်သည်နှင့်သွား ၍လိုက်လံတမ်း ဆီး စေ။ ဝှေ့တောင်လှ ကျော်ငစံမာတို့မှာ
သူခိုး လူဆိုး ဖြစ်သည်စစ်ချက်မထွက်တောင်တွင်း ကြီး မြို့ကသိမ်း ဂုံး တောက်သည်
လက်နက်ကိုလူဖြစ်သည်။ ငစံရွဲ။ င လှောက်။ င မှိုင်း တို့ကိုအကျဉ်း ကလွတ်၍ဆိုင်ရာ
အပ်။ လယ်ကိုင်း မြို့ကျေး အိုက်မ တောက အောက်ငင်ခဲသည့်ဆင် တော်ကိုအိမ် ဝှေ့မင်း
ထွက်၍ ဧကွာတမ်း စေ။ ငညို ရောင်မှာင ဝှေ့သီး ၊ င ဝှေ့စတို့ကခိုး ဥစွာကိုအပ်
သည်။ အစစ်ခံချက်အတိုင်း အထွက်မပေ။ စွန်း လွန်း သွေး သောက်ကြီး င အော
ကအပ်လူ၅။ င ဝှေ့ မောင်လူငဘိုး ၊ င ဝှေ့ လှော်တို့မှာလည်း သူခိုး င ဝှေ့သီး ၊ င
ဝှေ့စ။ ငမြတ်ဘူး ၊ ငအုန်း တို့အစစ်ခံချက်အတိုင်း အပေါင်း အဖေမဟုတ်မမှန်
ဖြစ်သည်။ ငညို ရောင်နှင့်င အောကအပ်လူ၅။ ငဘိုး ၊ င ဝှေ့ လှော်တို့ကိုချမ်း သာစေ၊
နန်း တော်ကရဲ လှေ တော်ကြီး နှစ်စင်း အိမ် ဝှေ့မင်း ရဲ လှေ တော်တစင်း လှေကြီး
သုံး စင်း ကိုဝမ်း ကြမ်း ပခက်လုပ် စေ။ ဖုယျသင်း ကြန် တော် ခေင်္ဂါမှာ မြေဘက်တံ
ခါး ကထွက် တော်မူမည်။ သမ္ဘန် တော်များ ကိုတံခါး အထွက်ဖြစ်ဆိပ်ကအသင့်ခင်းကင်း

စေ၊ ငပိုတူ၊ ငလှမြတ်တို့ကိုလည်မှာသံကွင်း တပ်ပြီး လျှင်အ နေဘက်ဘက် မြေဝင်း
 တူး ရာအဝ်၍တူး စေ၊ မိ ရွှေပု၊ မိ ရွှေအိတ်တို့နိုး ယူသည့် ရွှေကို ရေဝင်း သူတို့နှင့်
 လုပ်သူပန်း တိမ်တို့ကွင် ရွှေကို ရေဝင်း သူလုပ်သူတို့မှာ ရေဝင်း ဝယ်မြဲ ရွှေခဲဖြစ်၍
 ရေဝင်း မိလုပ် မိသည့်ဖြစ်သည်။ ဤစေ မကုန်မကု စေနှင့်ချမ်း သာ စေ၊ မိ
 မင်း ဦး လက် ကောက်လုပ်အပ်သူမှက်ထိမင်း သမီး ကွမ်း ဘိုး ထိမ်း ငရှမ်း ဖြူဝန်
 အိမ်ကပန်း တိမ်ငကြွင်း တို့ကိုချမ်း သာ စေ၊ မိ ရွှေအိတ်၊ မိ ရွှေပု၊ မိကြွင်း ၊ မိ
 နှင်း အေး ၊ မိ ဂျုံမိ လှောင်တို့ကိုဝန်အိမ်သို့အပ်၍ စပါး ထောင်စေ၊ မိမင်း ၊
 မိ နှောင် တို့ကို ထောင်ချင့်မှာဖြည့်၊ ကျော်နန္ဒသူကိုသံ တော်ဆင့်ခန့်၊ ဖုသျှသင်း
 ကြန် တော် ခေင် မှာ (ဆန္ဒနိဆင်မင်း သခင်မင်း တရား ပြီး နန်း စံ၂၉နှစ်)
 သေဝဋ္ဌသမိမာသ်သုဒ္ဓိဒိန်ဝဝငပြာသိုလဆန်း ၁၄ရက် ^{29 December 1810}နေ့နံနက်ပို တော်တည်ပြီး
 ကိုကွက် တော် မူ၍သင်း ကြန် တော် ခေင် တော် မူမည်၊ ခန့်ထား စံရင်ရန်ဂျိသမျှ
 ကိုပြီး ပြေ အောင်စီရင်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၇ရက် ^{11 December 1810}နေ့နံနက် စေ မြေဝင်း

မှာ ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဗန့်မော်စော်ဘွား မင်း နေဇိုး မင်း ဟု နော်ရထာကြား လိုက်သည်။ မိုင်းဆည်၊
 စုံတူး၊ ဝန်ဆင်၊ မိုင်း များ၊ မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၇၂ ခုတန်ဆောင်
 မုန်းလဆန်း ၅ ရက် နေ့ရှင်ဗိသုကာ ခမည်း တော်ကျည်တလီရဲ၊ တပ်မှူးစေ
 လီရဲ၊ ဆံ့ရှည်ရဲ၊ ပဲရည်ရဲတို့ဆက်သည့်ရှ်ခိုး လက်ဆောင်တော်များ နှင့်ဗန့်မော်
 သို့ရောက်လာ၍အကြောင်း အရာကိုမေးလျှင်ချင်လိုဥတည်မင်း လက်ထက်မဟာသီ
 ဟသူရသနား တော်မြတ်ခံရသူ မိုင်းဆည် စုံတူး သုတဝရည်၊ ဗိုလ်တည်တဝရည်
 တို့အသွင် ၂ ပါး အကျိုး တော်ကိုထမ်း ဆောင်သည်။ ယခုကြာဆည်ဥတည်လက်ထက်အစွန်
 အနား ထား သူတို့မေ့ကျန်လပ်သည့်အကြောင်း ကြောင်း ရွှေနေဘက်စကား မညီ၊
 ယွင်း ပျက်၍အကြံမရှိမိအသနား တော်မြတ်ခံသော်လည်း အခွင့်မရရှိကြသည်နှင့်
 မိုင်းဆည်၊ စုံတူး၊ ဝန်ဆင်၊ မိုင်း များ၊ မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့ရဘေဝတ်တော်ကိုကြောက်
 ရွံခန့်ညား၍ မကြံမစည်နိုင်ရှိသော ကြောင့်အမှုတော်ကိုထမ်း ဆောင်၍မဟာသီ
 ဟသူရအသနား တော်မြတ်ခံရသူ စုံတူး သုတဝရည်၊ဗိုလ်မှူး တည်တဝရည်တို့ကဲ့သို့အ
 သနား တော်မြတ်ခံ၍ဆက်သမ်း ရွက်ပါရအောင်အသွင်နှစ်ပါး အကျိုး တော်ကို
 ဆောင်ရွက်ပါမည်အကြောင်း များ နှင့်မိုင်းဆည်၊ စုံတူး၊ ပဲတဝရည်ကအမှူး အ
 ခွင့်ကိုစုအပ်၍အသနား တော်ခံလာရောက်ကြောင်း ကိုထွက်ဆိုသည်မှာ နေထွက်အ
 ရှင်အသွင် နိုင်ငံတော်နှင့်တရုတ်ဥတည်ပြည် ရွှေလမ်း၊ ငွေလမ်း၊ ပေ ၇ ရောက်၍အ
 သွင်နှစ်ပါး ကြည်သာသဖြင့်သက္ကဝါအများ ချမ်းသာစေကြောင်း ကိုကျေးဇူး ဂုဏ်
 ကြီး ဖြစ်သည်နှင့်အညီနှစ်ပြည်တပြည်ဖြစ်အောင် ချင်လိုဥတည်မင်း လက်ထက်ကပင်
 စုံတူး၊ သုတဝရည်တို့နှင့်စေ့စပ်ပြောဆိုဆောင်ရွက်၍အသွင်နှစ်ပါး ကြည်သာသဖြင့်
 ရွှေလမ်း၊ ငွေလမ်း၊ ပေါက်ရောက်ရှိသည် နောက်သက္ကရာဇ် ၁၁၅၇ ခုနှစ်ချင်လိုဥ
 တည်သက်ရွယ်ကြီး ရင့်သောကြောင့်သာ၊ ကြာဆည်ဝင်ကိုထီး နန်းလွှဲအပ်ပါသည်။ အ
 ထက်ချစ်ကြည်မြဲအတိုင်း ချစ်ကြည်မစပါမည်အကြောင်း နှင့်ရွှေပေရဘေဝံရောက်
 သောကြောင့်ရွှေနား တော်ကြား၊ လျှောက်ထား အသနား တော်ခံလျှင်ကြည်သာ
 သဖြင့်မစကြည့်ရှုတော်မူမည်အကြောင်း များ နှင့်ရွှေပေရဘေဝံပြန်ပေး လိုက်
 သည်။ နောက်စကား ဂဏ်မယွင်း မပျက်သက္ကရာဇ် ၁၁၆၇ ခုနှစ်လက်ဆောင်¹⁸⁰⁵
 များ နှင့်ဘဏ္ဍာဝန် နေဇိုး နန္ဒကျော်ထင်၊ အမတ်နေဇိုး ဇေယတို့ကိုဘက်ခန့်တော်

မူ၍တက်လာသည်။ ဥတည်မင်း ထံ ပေါက် ရောက် အောင်မ လျှောက်မထား ၊ အသွင်
နှစ်ပါး အကျိုး တော်မဟုတ်သကဲ့သို့ ဥတည်နန်း နေ၁ရ နှစ်ပြည့်မှလာ 1810
သင့်ကြောင်း ကို ပြောဆိုသည်။ အသွင်နှစ်ပါး ပိုင်တိုက်သည်လူး ၁၂ ပုနွဲ့ ကျင်း ဂုံ
ကြီး မြို့မှာ သေသည်စီးဘူး ၊ စောစံကို သေသည်စီးဘူး ၊ ခန့်တော် မူ၍တရုတ်လက်ယာ ၊
မြန်မာလက်ဝဲ သေသည်စီးဘူး ၊ ခန့်တင်မြဲထုံး စံနှင့်အညီ ရွှေဘဝါး တော် အောက်က
အမတ်ရဲမွန် ကျော် ခေါင် ၊ သွေး သောက်စုမြင်း တော်သည်တို့ကို ခန့်ထား ၍ တရုတ်
စာရေး သေသည်စီးဘူးနှင့်အစုံအညီတံဆိပ် ပေး အပ် သေသည်စီးဘူး ၊ ခန့်တင်ရှိသည်ကို
သေသည်စီးဘူး ပြုလုပ်လို၍ သူပုန် ကောဝီလငယ်တို့နှင့် ပေါင်း ဘက်ဆိုး သွမ်း သူမဟာ
ခန့်ငယ်စကား ကို နာယူ၍ အထက်ဥတည် ချင်လုံစံတူး ၊ သုတ၁ရည်တို့နှင့် ပြောဆိုချက်ဂ
တိစကား ကို မတည်ရ ၊ ဥတည်မင်း စံတူး (တို့ကပကတိ) မထား မိုင်လား ချင်လည်ဘူး
လူး မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့ (အလျောက်) စါပေမှာ လျောက်ထား သည့်အသွင်နှစ်ပါး (ကော
ကို) မအောင် ၊ မိုင်လား ချင်လည်ဘူးလူး မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့မဟာ ခန့်ငယ်စကား
ကို နာယူသည့်အကြောင်း ကြောင့် အသွင်နှစ်ပါး ပိုင်သည်နိုင်ငံ တော်ကျင်း ဂုံကြီး မြို့
မိုင်း လည်ကြီး မြို့များ ကို သူပုန်လူဆိုး တို့ နှောင့်ရှက်ရသည် ၊ မိုင်း လည်ကြီး စော်
ဘူး တော်စွာကုန်ကို အသေသတ်သည် မိုင်း ဗိုလ်မှူး စော်ဘူး မြို့စား တို့ကကြား
သိလျှင် အသွင်နှစ်ပါး ပိုင်သည်မြို့ကျေး ရွာကို ဖျက်ဆီး သည်ဖြစ်၍ ဗိုလ်မှူး ဗိုလ်ချုပ်တို့က
ရှစ်မြို့ဝန်တုရင်သာရ ကျော်တို့နှင့် ဗိုလ် ခြေ ၁၀၀၀၀ ကျော် ချီတက် စေသည်အကြောင်း
အရရှိသမျှကို ဥတည်မင်း နှင့် ခြေတင်ရှင်း လင်း မည် ၊ ကိုင်မား မြို့သို့တက် ရောက်
သည်တွင် စိုး ပိုင်ခွင့် ပိုင်ကဲ့သို့ စံတူး မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့က ဥတည်ပြည်စီရင်စုအတွင်း ကျင်း
ဂုံကြီး မြို့မရှိမဲ ခေါင်မြစ်အ ရွှေဘက်ကို တရုတ်နိုင်ငံ ၊ အနောက်ဘက်ကို မြန်မာ နိုင်ငံဖြစ်
ကြောင်း အနောက်ဘက်မြန်မာ နိုင်ငံသို့မ နှောင့်ရှက် မရှက် စေရတင်ဆို ကြောင်း များ
နှင့်စကား ရွှေနှောက်မညီဥပဒေသကို ဖျက်၍ အကြိမ်ကြိမ် ပေး မှာကြားသိရသည် ၊
မဲ ခေါင်အနောက်ဘက်ကို မြန်မာ နိုင်ငံသို့ ချက်အတိုင်း အမှန်ယူလျှင် ဟိုသိလိသိ ၊ မိုင်း ၊ စန္ဒီ ၊
ကိုင်း မာမြို့ရွာအများ ပင် ရှစ်ပြည် ထောင်အဝင်ဖြစ်သည် ၊ မိုင်းလည်ကြီး စော်ဘူး
တော်စွာကုန်ကို သူပုန်တို့တိုက် ဖျက် နှောင့်ရှက်၍ သေသည်အမျှကိုလည်း သူပုန်တို့ကတံဆိပ်အုပ်
တုတ်ကို ပို့အပ်၍ အသေချာသိသိရှိသည်ကို မြန်မာတပ်နှင့် ဆွေး ရော့ရှက်တင်သကဲ့

သို့ပေး မှာသည့်ကလေး။ ပေး မှာသည့်သူပုန်တို့က ပြောဆို ကျေနပ်သကဲ့သို့ ပေး မှာ ပြောဆိုသည့် (ကလေး) ပေး မှာ ပြောဆိုသည်။ ဗိုင်း လျှပ်ကြီး စေတနာသမီး နှင့် ပိုခန့်သည် ကျေးဇူး သစ္စာ တော်မြတ်ကိုမ ဘောက်မပြန်သူပုန်တို့က တုံ့စေတနာသမီး ငယ်ထံမလိုက်မီ ဗိုင်း လျှပ်ကြီး မြို့တွင်အလုံအခြံရှိ နေသည်ကိုကောင်း တုံ့စေတနာသမီး ကအ တောင်း အခေါ် စေသူတို့တွင်မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့ကဆင့်ဆိုသည်အလိုရှိသည်။ နောက် တုံး စံမကျဥတည်မင်း ရာဇသံဆို၍တရုတ်တရက်ဘသော စက္ကမိမင် ရေးစာကိုအခြေအ မြစ်မရှိလွယ်လှိုင်ကင်းကပို့ ရောက်သော ဧပြီလ ၁၄ ရက်နေ့ ဝန်ရှင် တော်စစ်သူကြီး မင်း များ ထံမဆက်မသမ လျှောက်မထား ဝံ့ရှုရသည်အကြောင်း များ သည်တိုင်း ကြီး ပြည်ကြီး နှစ်တိုင်း နှစ်ပြည်ရွှေလမ်း ရွှေလမ်း ပေါက်ရောက်သောယာဇာဇာ ဝပ်အောင်။ စုံထူး မဟာသီဟသူရတို့နှင့် စေတနာ ပြောဆို ပေါက်ရောက်ရှိကြသည်။ ဆယ်နှစ်ကျော်ခန့်အတွင်း တွင်ပင်ဂတိစကား မတည်ရွှေ နောက်မညီအစွန့်အနား ထား သူတို့အရေး အမှုကိုမ မျှော်မ ထောက်ဖွင်း ပျက်ရှိသော်လည်း ငါတို့အချင်းအနွယ် ဆင်မင်း သခင်ဆင်ဖြူများ ရှင်လက်နက်စက်သေခင်အချင်းအချင်း တရား ကြီး ဘုရား သည်သမ္မာသမ္မာ ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမြတ်ကိုပန်ဆင် တော်မူသည့်အချင်းရင်းမာဦး သော် ပါရမီ တော်ရှင်ဖြစ် တော်မူသည့်နှင်းအညီဖွင်း ပျက်မေ့ကျန်သည့်အမှုကိုတုံး စံမပျက် ဖြစ်ပါရမည်အကြောင်း နှင်းလင်း ခြင်း အသနား တော်မြတ်ခံလျှင် ရှေး မှား ယွင်း သည့်အမှုကိုသည်း ခံတော်မူ၍အမှန်ဖြစ် စေမြဲဖြစ်သည်။ ယခုစုံထူး ဝံ့တရုတ် တို့က စေ ရောက်သည့်အကြောင်း မှာဥတည်ချင်လုံမင်း လက်ထက်မတ်ယာဘရဖြစ် သည်။ ဂတိစကား ကိုမတည်လက်ဆောင် တော်များ ကိုမဝင်ရသေး တား သည့်အ ကြောင်း ဧပြီလဆက် ရောက်သည့်လက်ဆောင် တော်များ ကိုဗန်မော်မြို့စား မ ဆောင်မယူ စေနှင့် သေနာပဏီဝန်ရှင် တော်စစ်သူကြီး မင်း များ ဆင့်ဆိုသည့်ရာဇဝတ် တော်ကိုခန့်ညား ကြောက်ရွံ့လျက်ရှင်မိဘုရား ခမည်း တော်လည်း ဖြစ်သည့် နှစ်တိုင်း နှစ်ပြည်အကြား အချင်းနှစ်ပါး အကျိုး တော်ကိုဆောင်ရွက်လို ကြောင်း များ နှင်းထွက်ဆိုသည့်အကြောင်း ဧပြီလ ၁၄ ရက်နေ့ မော်မြို့တွင်တစ်နှစ် အစား အသောက် ကောင်း မွန်လုံ လောက်အောင် ဆောက်လုပ် ပေး ကမ်း ရပ်နေနှင့် စေ၍အထက် ပေးမှာ ပေါက်ရောက်သမျှစာလက်ခံ များ နှင်းလှာရင်း လူအနက်မည်သူ မည်သူတို့ကို

ပြန်လာ စေသည်။ နှစ်တိုင်း နှစ်ပြည်အကြား အသွင်နှစ်ပါး အကျိုး တော်ဆောင်
 သက္ကဝါဒများ ချမ်းသာစေကြောင်း ဆောင်ရွက်သည်။ ကျေးကြီး၊ ကျွန်ကြီး ဖြစ်
 သည် နှင့်အညီဆယ်နှစ် ကျော်ခန့်အတွင်း ပေးမှာ ပေါက်ရောက်သည့် စာအတွက်အသံ
 များကို ရွှေနေ့ခက်ချင့်ချိန်၍ နှုတ်သိမ်းပြီး လွှတ်သား တော်အစဉ် မြေးတော်အ
 ဆက်မြစ် တော်အညွန့်အစွန့်ရှည်စွာ ကြည်သာသဖြင့် ပြည်ကြီး နှစ်ပြည် ခွေလမ်း ငွေလမ်း
 ပေါက်ရောက်မှ ခွေဘဝိး တော်မြတ် အောက်လျှောက်ထားသနား တော်မြတ်ခံရ
 လျှင် ရွှေနှလုံး တော်မြတ်ကြည်သာ တော်မူ၍ ထိုပေးသနား တော်မူမြဲလက်ဆောင်
 များကို ပေးသနား တော်မူ (မည့်) အကြောင်း ပင်ဖြစ်သည်။ ကျနု်ဝက ပေးမှာ
 သည့် စာအရကို ဆောက်၍ သက္ကဝါဒများ ချမ်းသာစေကြောင်း ရွှေနေ့ခက်ချင့်ချိန်
 ဆောင်ရွက်မည့်အကြောင်း ကိုကြားလိုက်သည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၇ က် ^{11 December 1810} နေ့နား ခံတော်ရေ
 ခါး ရွာစား ဖွင်း။

(ရိုး ကြည်၊ ပု၊ ၆၄၀)

ရမည်း သင်း မြို့မှ ၁၀ မြို့ကုမြို့အုပ် ခန့်၊ သူခိုး ထား ပြမပေ၍ မထွက် စေရန် ဇာ
နင်း အောင်လုံကလံတမ်း ဆီး သတ်ညွှတ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် ဖော်လပြည့် ကျော် ၂ ရက် 12 December 1810
နေ့ ရက်စွဲတင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သူ တေးသန)

အောက်မား ဝန်ကလိုင်ဆင်ဖြူတော်ရှိရဘဲ အောက်မား တော်များ နှင့်သွား
 စေမိန့်တော်ထွက်အတိုင်း အောက်မား တော်အစုသား တို့ကို ခေပ်သွား ရပါ
 မည်ခန့်တော် မူသည့်လက်နက်ကိုင်ကိုလည်း ပြေကုန်အောင် ပေး ဆောင်ပါသည်။
 ရွာသူတို့ တို့ကအခန့်အသား အသိမ်း အခေပ် မရှိငြိမ်ဝပ်စွာ ခေပ်သွား ပါရမည်
 အကြောင်း နှင့်ရှိခဲ့ သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း အောက်မား တော်အစုသား
 တို့မှလက်နက်ကိုင်လူ ပြေလျှင်ကား တူး မြို့လုပ်မှစ၍ မင်း မှုမင်း ခင်း အခန့်အသား
 မရှိစေနှင့်။ လိုင်ဆင်ဖြူတော်ရှိရဘဲ အောက်မား ဝန်နှင့်လိုက်စေ။ သင်း ဟန်
 နန်း တော် ဆောက်သည့် သောင်တွင် မြောက်သောင်စကသည်နန်း တော် မြောက်
 ရေဝင် ပေါက်အနောက်ဘက်နား ရောက် ရေထဲကို လှေချ၍ ခါခြား စီ မြေကိုစိုက်
 စေပြီး လျှင်တိုင် စေ့သစ်ခက်ချည်သား စေ။ ရွှေမြို့တော် နေငနိုး ၊ ငပို၊ ငမြတ်
 ထွေး တို့ကမြစ်ငယ်စပုံ၊ စမာ၊ ထုံး ဟိုး ၊ ပန်း လောင်များ သို့ဆင်း ရဲသား ကုန်
 သည်တို့ဘဝဝန်း ကော လှေနှင့်ဆန်စပါး တင်ဆောင်ရောင်း ဝယ်ကြသည်များ
 မှာသိရှိသိကတဝတည်း ကောက်ခံစေမိန့်တော်နှင့် ကောက်ခံဆက်သွင်း သည်အ
 ခွန်တော် ငွေ၅ဆက်သွင်း ပါသည်။ တဝတည်း တံဆိပ်လက်မှတ်ကိုခံယူပေး အပ်၍ စုန်
 ဆန်သွား လာဘောက်ကား ရောင်း ဝယ်သူတို့မှာ ကောက်ခံမြဲ ကောက်ခံပြီး လျှင်
 စား တော်ကဲ နေ မိုး ရာဇ ကျော်သူအုပ်ကိုခံ၍ (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ခုစစ်တမ်း
 ထွက်အတိုင်း ဆိုင်ရာသီဝိစား ကင်း စား တို့ကို ပေး ချေသည့်ပြင်တစ်နှစ်လျှင်အခွန်
 တော် ငွေ၂ဝဆက်သွင်း စေ။ သိရှိသိကမ ကောက်မခံစေနှင့်။ သိရှိသိမှာ ကောက်
 ခံမိသမျှလက်ထွက်အခွန်ရှိသည်ကိုလည်း ဆက်သွင်း စေ။ ဗန့်မော်စစ်ကဲသိရှိစည်သူ
 သူရိန် ကျော် ခေါင်တို့ရှိခဲ့ သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ဗန့်မော်မြို့မှကင်း ဆိပ်
 ပွဲအကောက်တော် ဒေး ဝန်း တိုက်အကောက်တော်များ ကိုအစွဲအပြား မကောက်
 ကြစေနှင့်။ စော်ဘွား စစ်ကဲအရာရှိအစုံအညီမှတ်သား ကောက်ခံ၍ ရွှေဘင်း တော်
 အောက်ဆက်စေ။ မိုင်ဆည်စုံတူး မိုင်း များ ဝန်ဆင်ခြံဝန် ဗိုလ်မှူး တို့သို့
 ဗန့်မော်စော်ဘွား က ပေး မှာရန်စီရိတ်စီရိတ် ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ တ
 ရားသူတို့အမွေ ဝန်ခန့်ထားသူတို့တရား စကားကိုမကွမ်း မသိကြဖြစ်သည်နှင့်။ အစား
 ကွမ်း သိနား လည်သူကို ရွေး ချီးသွင်း ။

13 December 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် တော်လပြည့်ကျော် ၃ ရက် 13 December 1810
နေ့နံနက် ၁ နာရီခွဲ ခန့်
ရွာစား ထွက်ပြန်။
(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

တရုတ်ပြည်မိုင်း ဆည်စုံတူဝန်ဆင် မိုး မျဉ်း မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့ကဆက်သရန်လက်
ဆောင် တော် များ နှင့်ဗန် မော်မြို့သို့လာ ရောက်သည့်အကြောင်း အရာကို ထောက်
၍ဆက်သွင်း ရွှေဘက်ထား ပေး မှာသည့်စာလက်ခံဘုရား ၊

အတွင်း တော်သို့သွင်း လက်ခံ

တရုတ်ပြည်မိုင်း ဆည်စုံတူ ဝန်ဆင် ၊ မိုး မျဉ်း မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့ကဆက်သရန်လက်
ဆောင် တော် များ နှင့်ဗန် မော်မြို့သို့လာ ရောက်၍အကြောင်း အရာကို မေး မြန်း
လျှင် ၊ ချင်လုံဥတည်လက်ထက်မိုင်ဆည်စုံတူ သူတော်ရည်ဗိုလ်မှူး တည်တံ့ရည်တိုက်အသွင်
နှစ်ပါး အကျိုး တော်ကိုထမ်း ဆောင်၍ မဟာသီဟသူရ ဘွဲ့အမည်အသနား တော်မြတ်
ခံရသည် ၊ ယခုကြာဆည်ဥတည်လက်ထက်မိုင်ဆည်စုံတူပဲတော်ရည် နှင့်အစွန်အနား ထား
သူမြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့ ရွှေ နောက်အရေး ကိုမ မြှော် မမြင်ဖွင်း ပျက်သည့်အကြောင်း
ကြောင့်အကြိမ်ကြိမ်အသနား တော်မြတ်ခံ သော်လည်း အခွင့်မရရှိသည့်နှင့်ရတနာဝတ်
တော်ကို ကြောက်ရွံ့ခန့်ညား ၍ မဟာသီဟသူရအသနား တော်မြတ်ခံရသူ စုံတူသူတော်
ရည်ဗိုလ်မှူး တည်တံ့ရည်တိုက်အသနား တော်မြတ်ခံ၍ (အသွင် နှစ်ပါး အကျိုး တော်
ကိုထမ်း ဆောင်) ပါရ အောင် ဆောင်ရွက်ပါမည်အကြောင်း များ နှင့်မိုင်ဆည်စုံ
တူပဲတော်ရည်အမှုအခွင်

ရှင်မိဘုရား

ခမည်း တော်ကုန်တော် လျှင် ၊ အသနား တော်ခံလာ ရောက်ရ ကြောင်း ကိုထွက်ဆို
သည့်မှာ ချင်လုံဥတည်လက်ထက်ကြည်သဘာဝဖြင့်လက် ဆောင် ပေး ကမ်း ၍ ရွှေလမ်း ငွေ
လမ်း ပေါက် ရောက်ရှိ နေကြသည် ၊ စုံတူ ၊ မဟာသီဟသူရတို့မရှိသည့် နောက်ကြာဆည်
ဥတည်လက်ထက်အစွန်အနား ထား သူတို့အရေး အမှုကိုမကျွမ်း ၊ ဂွေ နောက်မမျှော်
မထောက် မေ့ကျန်လစ်လပ်သည့်အကြောင်း ကြောင့်ရတနာဝတ်ပြစ်ကို ကြောက်ရွံ့ခန့်
ညား ၍ရှင်မိဘုရား ခမည်း တော်ကိုအမှုနှင့်တကွလွှဲအပ် စေပါလာ ရောက်သည့်အ
မှန်ပင်ဖြစ် သော်လည်း နှစ်တိုင်း နှစ်ပြည်ကြည်သဘာဝဖြင့် ရွှေလမ်း ငွေလမ်း ပေါက်
ရောက်၍ ဂတိယဇ္ဇာ နှင့်ရှိကြသည် ၊ ဂတိစကား ကိုမတည်ဆယ် နှစ်ခန့်အတွင်း ဖွင်းပျက်
ဖောက်ပြန် စေပါး ပေါက် ရောက်သည့်အမှုစကား များ သည်သား တော်အစဉ် မြေး
တော်အဆက်မြစ် တော်အညွန့်အခွန်ရှည်စွာဆင့်ကဲ ပွား များ တည်ထွန်းရန်ရှိသည် ၊ ဖွင်း
ပျက်သည့်စကား များ ကိုရှင်လင်း သိမ်း နှုတ်စေပြီး လျှင်ဥတည်ချင်လိုလက်ထက် ပေါက်

ရေဘက်မြို့ကဲ့သို့ ပေါက် ရေဘက် စေရမှသား တော်အစဉ် မြေ တော်အဆက်မြစ် တော်
 အညွန့်အစွန့်ရှည်စွာထိုရဘဇဝင်ထွန်း တင့်မည်အကြောင်း ဖြစ်သည်။ မိဘုရား ခ
 မည်း တော်နှင့်ပါလူတို့ကိုဗန့် မော်မြို့တွင်ကန့်သား အစား အသောက်လုံ လောက်
 အောင် ပေး ကမ်း ရပ် နေနှင့် စေ၍အထက်စုံတူတိုလ်မှူး တို့ကအရပ်ရပ် ပေး မှာ
 သည့်စာလက်ခံ။ ဗန့် မော် စော်ဘွား က မြေတင် ပေးမှာရန်စာ များ နှင့်လျှင်
 လူအနက်ကသင့်ရလူကိုပြန်သွား စေ၍အကြောင်း နှင့်တကွအထိုက်အလိုက်တပ် ခန့်စေ
 ပါလဘ ရေဘက်သည့်ကလမှ ရွှေဘဝါး တော် အောက်ဆက် ရေဘက်သင့်သည် များ ကိုအ
 မိန့်တော်ခံ၍မှာသား မည်အကြောင်း နှင့်ဗန့် မော် စော်ဘွား သို့ဆင့်ဆို ပေး
 မှာ စေမည် ပေး မှာရန်စာကိုဆက်သွင်း သည့်အမိန့်တော်ခံရ မည်အတွင်း ဝန်
 မင်း တို့

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ် တော်လပြည့် ကျော် ၃ ရက် ^{13 December 1810} နေ့နား ခံ တော် ရေ
 ခါး ရွာစား သွင်း ။
 (မျိုး ဩဌိ၊ ပု၊ ၆၄၀)

မဇ္ဈိမ ဒေသက ဆောင်ယူ ရောက်သည့်မဟာ ဗောဓိပင်စစ်ကိုအ နောက်ဘက်ပုထိုး
 တော်ကြီး မြောက်တွင်ပွဲသဘင်အခင်း အကျင်း နှင့်ထွက် တော် မူ၍ စိုက် တော် မူမည်။
 ဗောဓိပင်စိုက်ရန်ဝင်း ကို ကောင်း မွန် အောင်ကဝံ့ စေ။ ဗောဓိပင်ကို ဆောင်
 ယူမည့်အခန်း အနား ဘောင် တော်သန့်စိုက် တော်အခင်း အကျင်း ဝင်း ခင်း နောက်
 တော်လိုက်ခန့်ထား စီရင်ရန်ရှိသည်ကိုပြီး ပြေ အောင်စီရင်။ စာရင်း ကိုလည်း
 သွင်း ၊ ဒဝယ်တပ် တော်ကဆက် ရောက်သည့်ဘဏ္ဍာ တော် များ ကိုဟံသာဝတီမြို့ဝန်က
 အပို့အ ဆောင်ပို့အပ်သူတို့လမ်း ခရီး ကထွက် ပြေး သည်မှာအ ကြီး အကြပ်နှင့် သေချာ
 အောင်ဆင့်ဆိုစီရင် ပေး အပ်ရမည်ဖြစ်လျက် ပေါ့ ပေါ့ လျော့ လျော့ခန့်ထား ပေး
 အပ်သော ကြောင့်ထွက် ပြေး ရသည်ဖြစ်သည်။ နောင်သည်ခွဲသို့မရှိ စေရ။ ဟံသာဝ
 တီမြို့ဝန်ကိုအပြစ်တင် ၊ ဆင်ကျိုး ရွှေကုဘုရား တောင် မျက်နှာမှာမြှောက်မင်း
 သမီး ကစရပ် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း စေ။ ဓညဝတီမြို့ဝန်မင်း ကြီး ကျော်ထင်ကိုကွမ်း
 ခွက်၊ လဘက်အိုး ၊ တ ကောင်း ပိတ်ဂ ထောင့်ပယင်း တပ်၊ ငွေ ထွေး အင်၊ ဂျိုင်း
 ဆင်စွယ်ထွတ်ဝ၊ မြင်း ကကိုင်း ညောင်ရွက်ရ၊ သန့်ရသခွံ၊ ရက်ဘောက်၊ ကတောင်
 စွဲ၊ ဇက်ပါး ကာ ရွှေဇာဝိပန်း ၊ နင်း နှင်း သိပ်၊ အိမ်မြှောင်၊ ရင်ဘတ်ကွင်း ၊
 ငွေဇာဝိ၊ ကတောင် ရွှေ ရေး စာမရီရုပ်ပန်း ခက်ကိုက်၊ အနား သံငုံ၊ ရွှေ
 ပိန်း ၊ ဥက္ကက်၊ ထိပ်ဆောင်း ၊ မြီး ဖြန်း ၊ ရင်ပတ်၊ သက္ကလပ်ကြိုး ၊ ရွှေကြယ်တပ်၊
 စီး နှီး သက္ကဒါန်၊ သက္ကလပ်တင်ရန်း ၊ စက်ရွန်း ဂုဏ်ငုံ၊ ထား အဆောက်ကတ္တီပါ
 နက်မွမ်း ၊ ရင်း ဖျား ခွေးမ ခွေးငယ် ရတနံ၊ ရွှေသား ကျောက်အိမ်ပါ၊ စ
 လွယ်ဝ၂သွယ်၊ ရွှေနား တောင်း အနား ဆူး ၂ထပ်၊ ဗေါင်း ကတ္တီပါနီ ရွှေသား
 ပန်း ၉၊ တမာရွက် ထောင် ၉၊ ဝတ်လုံ ဘဲရံ ရွှေဖျင်ဝိ တဆင့်ကပ်၊ မောက်တို
 ရွှေပိန်း ၊ ရွှေကုံး ၊ စိန်တောင် ၉၊ ရွှေထိပ်၊ ရွှေထွတ်၊ ငှက်မြတ်နား ၊ စိန်ပန်း
 ၁၂၊ ပါး ကာ၊ နား ကာ၊ မောက်ရူ၊ ပါလီ ကွေး ၊ ရွှေကာ၊ နောက်ကာ၊ ကတ္တီပါ
 နီ ယက်ပျား သတ်၊ မျည်း တို ကတ္တီပါစိမ်း ယက်ပျား သတ်၊ မျည်း ရှည် ကတ္တီပါနက်
 ယက်ပျား သတ်၊ ထီး နီ၊ ညောင်ရွက်၊ ဂုဏ်ငုံ၊ ရွှေထွတ်၊ ညောင်ရွက် ရေဂုဏ်၊ စည်
 နီရ၊ ပုံသဘာဝ၊ စည်ပုတ်ဝ၊ နှဲကြိုး ၁၊ နှဲငယ်ဝ၊ ခရုဝ၊ လင်း ကွင်း ၁၊ ရွှေပေ
 ခမောက်၊ အိုး ဝန်း ၊ ဆင်ပေါင်း ၀န်း နက်အချက် ရွှေ၊ ကတောင် ရွှေပြည့် ရေး ၊

ကစွက် ရွှေတစုအနီ၂စု၊ ထမ်း စင်၊ သံလျင်း၊ တလဲ၁၅ဝန်း ၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း ၊
 အိမ်အတွင်း ညောင်ရွက်၊ အနား မန်ကျည်း ရွက်အဝါ၊ အတွင်း ညောင်ရွက်၊ ဘေါင်
 ထိပ်ဘယောင်း ပွင့်၊ ခါး ပန်း ၊ ကပ်ပတ်၊ ဩနု၊ တမြဲခြူး ၊ ကပ်ပတ်၊ အနား ၊
 အတွင်း ပြင် ပွတ်ခြမ်း ၊ စက်၊ ခိုနန်း ၊ အတွင်း ဩ၊ ကုလား ပန်း ၊ ညောင်
 ရွက်၊ တမြဲခြူး ၊ ဩရင်၊ ကုလား ပန်း ၊ အိမ်၊ အတွင်း ကုလား ပန်း ၊ ထောင့်
 ကျေး စေတီ၊ အဖြေ၊ မြင်း နား ၊ လျှောက်၅ဝန်း ၊ ထုပ်၃ဝန်း ၊ ထုပြောက်၊
 အနီသုတ်၊ ခါး ပန်း ဆက်မှာလက်ဝဲလက်ယာ၅ဝန်း စီ၊ နောက်၃ဝန်း ၊ ရွှေ၂ဝန်း ၊
 စက်အတွင်း ဆင်စွယ်ဩ၊ စက် နား ညောင်ရွက်၊ ဆင်စွယ်၊ ဩရင်ကုလားပန်း ၊
 အိမ်ပန်း အိမ်ခေါင်ပွယ်၃ဝန်း၊ လည်သီးဆင်စွယ် ဓမ္မာ သေး ၊ ကျေး စေတီဆင်စွယ်
 တပ်၊ ဘောင်ထိပ်ဘယောင်း ပွင့်၊ ချက်ဆင်စွယ်၊ ဘိနပ်ကုလား ပန်း ၊ အိမ်အတွင်း
 ညောင်ရွက်ဆင်စွယ်၊ ထမ်း စင် ပေါင်း ဆင်စွယ်ရတန့်၊ လှော်ကား ဦး ငှက်ပျံ
 ရုပ်၄၊ ပဲ့ငှက်ပျံရုပ်၆၊ လှေမှတ်ခြံ သေတက်ကရံတုံး ၊ ပရိတ်ချည်၃ဆင့်၊ ခင်ဒုရင်
 အမိုး အုံနီ၊ ပဲ့ဘိဒုယည်၊ လှိုင်တိုင် ဘောင်ဖြေပန်း ဆုပ်၊ အောင်း နီကတေသစ်
 ပွင့်ချီနီတိုက်၊ ဆွဲကြိုး ပိုး နီ၊ ဦး တပွင့်၊ ပဲ့၂ပွင့်သနား တော်မူသည်၊ စာချွန်
 ရေး မြဲရေး ရှိသွင်း ၊ မဟာဗေဒဗိပင်စစ်ကိုစိုက်ရန်စပါး ထည့်သည့်စိကဲ့သို့ ခေ
 ပိုင်း အဝှံအမြင့်၆၂စုရက်လုပ်စေ၊ စိုက်ရပ်တွင်း အနက်၅တွင်း တူး စေ၊ သွတ်
 ရန်မြေမှာထွန်း မြေကိုယူ၍သွတ်စေ၊ မဟာဗေဒဗိပင်စစ်မဟာရံတံတိုင်း ကိုပုံ
 ဆက်သွင်း သည့်အတိုင်း ပုံကံမင်း ကတည်လုပ်စေ။

14 December 1810

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော်၄ရက် နေ့နား ခေ မြေခင်

မှူး ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မင်္ဂလာ သေနတ်သား တို့ကိုတိုက် တော်ကထုတ်၍ အထက်အပ်ရင်း သေနတ်နှင့်ယခု
 ဝင်း တော်တွင်ရှိသည့် သေနတ်များ ကိုသိသော အောင်သံဆင့် မြေစွန်း ဝန်ကစစ်
 ဧရာ၍ ရှောင်ကံ၊ ရောက် စောက်မြို့စား အမတ်တို့နှင့် ရောက် စောက်မြို့နယ်တွင်
 ငသောထွန်း ငယ်လင်မယား ကိုလက်ခံ ရွေး မွေး ဆီး တား ပြုကျင့်သူ နေ ကောင်း ၊
 င ကျော်မှန် ၊ င ဟောင်ခန်း ၊ ငသွင်တို့ကိုသား မယား နှင့်တကွလည်မှသံတွင်း
 တပ်၍အကျဉ်း ခေတ်ယူ စေ၊ အိမ်ရှေ့မင်း ကလည်း လူထည် စေ၊ ကျောက်ဆည်ဝန်ကို
 ကျောက်ဆည်သို့ပြန်၍ ငသောထွန်း ငယ်ကို ရွေးမိ အောင်ဘမ်း ဆီး စေ၊ နတ်မနုဿန်နှင့်
 ရတနာသိင်္ဃံမြို့ကသူခိုး ဘမ်း အရှေ့ဘက်သို့ စေသုမင်္ဂလာတပ်မှူး လက်ယာ ဇေယ၊ အာ
 ကာသီဟ၊ စုကြီး တပ်မှူး ငဝို၊ ရွှေပြည်တပ်မှူး င ကျော်ဦး တို့ကိုအုပ်စုငယ်သား နှင့်
 တကွ ခေတ်၍ ရောက် ဧရာဝင်း နှင့်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း တပ်မှူး တို့ကိုအကျဉ်း ခြေ
 ခင်း နှင့်အုပ်စုတပ်ပါလူတို့ကို ကျောက်တူး ဖေတ်ဆယ် စေ၊ ပုထိုး တော်ကြီး လုပ်သူ
 ၃၀၀ ပါသည့်မှလည်း ပုထိုး တော်ကြီး ကိုအခနှင့်လုပ် စေသည့်ဖြစ်သည်၊ ဗဒုံမြို့ကအ
 ခြား ခန့်၍အခနှင့်လုပ် စေ၊ သူခိုး ဘမ်း ပါသူလူ ၃၀၀ မှာ ၇၁၀ တော် နှင့်
 ကျောက်တူး သယ် စေ၊ ကျောက်ငယ်မပါ စေနှင့်၊ တနေ့လျှင်လူတို့ကိုယ် ကျောက်မည်မျှ
 ရသည်ကိုလည်း စာရင်း ဆက် စေ၊ သူဌေး စန္ဒ ဇေယမှာ ငွေ တော် ၁၀၀၀ ထုတ်
 ပေး တော်မူ၍ ရောင်း ဝယ် စေသည်၊ ကုန်တင် လှောင်ငွေကို ချောင်း တွင်း မြစ်
 ပြင်အ ဧရာဝတီ စုန်ဆန်သွား လာ ဘောက်ကား ရောင်း ဝယ် စေ၊ အရပ်ရပ်အ
 ခွန်ဝန်အ ကောက်ဝန်မြို့ရွာသူကြီး ဆိပ်တည်ပွဲ လူဦး ဆိုက် ကောက်စား သူတို့က ငွေ
 တော် ၁၀၀၀ နှင့် ရောင်း ဝယ်သည့်မှန်သမျှကုန်ကို ရောင်း ဝယ်သူတို့မှာ မကောက်
 မခံ စေနှင့်လွတ်ငြိမ်း စေ၊ ဓညဝတီမြို့ဝန်မင်း ကြီး ကျော်ထင်ကို ဓညဝတီမြို့သို့ပြန်
 စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ် တော်လပြည့် ကျော် ၅ ရက် 15 December 1810
 နေ့နား ခ ဇေယ နေတ်
 ရထာတွင်ပြန်။
 (ရွေး ဟောင်း သု တေသန)

နတ်ကျွန်း အောင်မြင်ကင်း တပ်မှူး ရဲခေါင်ကျော်စွာ ၊ သေဝင်သွပ်စော်ဘွား
စော်ဟော်ဝါး တို့တဦး ကိုတဦး အကျူး အလွန်ပြုကျင့်သည် ၊ ကျေး ဂွာကိုဖျက်ဆီး သည် ၊
ဥစ္စာပစ္စည်း ကိုသိမ်း ယူသည် ၊ ~~နှစ်~~ ဦး ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်ရှိသည် ၊ ကင်းတပ်
မှူး နှင့် သေဝင်သွပ်စော်ဘွား တို့ကိုအိမ်ရှေ့မင်း ကခေါ်ပြီး လျှင်လျှောက်ချက်ဝင်
စကား ရပ်များ ကိုစစ်ကြော၍ ဥဦး ကိုပြောကြမ်း အောင်စီရင်စေ ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၆ ရက် ^{16 December 1810} နေ့နား ၊ ခ်ရေခါး

ဂွာစား ငပသီထွင်ပြန် ။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

နေဘက်ချီ စေရန်လူ ၁၀၀၀ မှာဟံသာဝတီသို့ ရောက်လျှင်ထား ဝယ်သို့မပို့စေနှင့်။
 ဟံသာဝတီက မုတ္တမသို့ချီ၍ မုတ္တမမြို့ဝန်ကိုအပ်ပြီး လျှင် မုတ္တမမြို့မှာ ဂုဏ် နေစေ။ အ
 ချပ်တိုက်ရှိကုလား ချပ်သက္ကလပ်အင်္ကျီစုကိုထွက် ဖော် မူလျှင်ဝင်း ဖော် စောင့်မင်္ဂ
 လာသင်း သား တို့ဝတ်ဆင်လိုက် စေရမည်။ ဝတ်ဆင်ရန်အင်း ကိုကိုဝင်း မှူး တို့သို့
 ထုတ်၍အပ်။ ထွက် ဖော် မူရ နေဘက် ဖော်လိုက်လျှင် ဝတ်ဆင် စေ။ ပြီး လျှင်လည်း
 ဝင်း မှူး တို့ကထိန်း သိမ်း ထား စေ။ ရွှေမြို့ ဖော် မှာတိုက်တည်တင်း ကုတ်လုပ်
 ဆောင်ပြီး ပြေပြီး ဖြစ်သည်။ ပိုတန်ပိုသင့်သည်အစာ ဖော် များ ကို ရွှေမြို့ ဖော်သို့
 ပို့၍ဆိုင်ဂါတိုက် ဖော် များ မှာထား စေ။ ဗဒုံမြို့က ကျောက်တူး ခန့်၍ ရောက်နှင့်
 သည်လူရ ၃ ကို ဗဒုံမြို့သို့ ကြပ်မ၍ ကျောက်ထွင်း မှာ ကျောက်ကိုတူး စေ။ တနေ့လျှင်
 လူတို့ကိုယ် မည်သည့် ကျောက်မျိုး မည်မျှရသည်ကိုလည်း နေ့စဉ်စာရင်း ဆက် စေ။ အ
 လယ်ကျွန်း သွေး ကြီး ငရှိုင်း အရပ် နေငယာလှအိမ်ကိုမီး စွဲငြိသည်ထွင်အထွင်း ဖော်
 လွှတ် ဖော် ခုံး ဖော် များ သို့မ ရောက်သည့်မှူး ဖော် မတ် ဖော်တို့ကိုထုံး စံရှိရ ဘီ
 ရင်။ ရွှေမြို့ ဖော် မှာ ဖောင်ဝင်း အိမ်။ မြောက်ဝင်း အိမ် ဆောက်လုပ်ရန်ရှိသည်
 ကို ရွှေမြို့ ဖော် နန်း ဖော် ဆောက်ရ ဘက ငွေ ဖော် ကျန်နှင့် ဆောက်လုပ် စေ။ ငယာ
 လှအိမ်ကိုမီး စွဲငြိသည့်အမှုတွင် မ ရောက်မလာ၍တုံး ဘီ နေလှမ်း ရာဇဝတ် ဖော် ခံ
 ရသူတို့ကိုချမ်း သာ ပေး ဖော် မူသည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် ဖော်လပြည့် ကျော်ရက် ၁၇^{17 December 1810} နေ့နား ခံစ မြောင်
 မှူး ထင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ကိုဝန်မင်း ကျော်ရွှေတောင်ကရွှေနန်း တော်ဆောက်ရန်ဆက်ရန်မြစ်ညာမှာ
 ရပ်သစ်လွှစာ ၃၀၀၀ ကျော်ဝယ်ယူစေသည့်အနက်သစ် ၅၁၂၈ မေဝကင်း သို့
 ရောက်နှင့်ပါသည်။ ကင်း တော်များ ကမကောက်အယူမရှိစေရ။ ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်ဆောင်ယူဆက်သပါရမည့်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
 ဆက်သစ်သစ် တော်ဖြစ်သည်။ တမေဝကင်း စမ္ပယ်နဂိုဂိုကင်း သစ်တော်အကောက်
 ကင်း များ ကမကောက်ယူစေနှင့်။ ကိုဝန်ကရွှေဘဝါး တော်အောက်ယူ၍ဆက်စေ။
 မြစ်ငယ်ညာကချ၍ကိုဝန်ဆက်သည့်လွှစာသစ် ၁၉၊ ရပ်သစ် ၁၉၊ ၂စုသစ် ၃၈ကိုလည်း
 လွှတ်တော်ကထိမ်း ချီးတော်သင့်အောင်အထိန်း အစောင့်နှင့်ထား စေ။ အဆုတ်အ
 တောင်စာရင်း ကိုလည်း သွင်း ၊ မိုး မိတ်မင်း ဝန်ငွေရှင်း ကိုမိုး မိတ်မင်း က
 ရွှေဘဝါး တော်အောက်ခေ်စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ်တော်လပြည့်ကျော်ဂရက် ^{18 December} ၁၈၁၀ ခေ်စေ

နော်ရထာစင်ပြန်။

(ရှေး တောင်း သုတေသန)

မုတ္တမမြို့ဝန်ထံ ဒဝယ်တပ်အကြောင်း အရဘဝကား ကိုအစစ်ခံသူတို့နှင့် မုတ္တမမြို့ကအ
 လျှောက်အထား လာသူတို့သည် မဟုတ်မမှန်အစစ်ခံ လျှောက်ထား သူများ ဖြစ်သည်။
 သင်း တို့ကိုဆယ်ချက်နာလှ အောင်ရိုက်။ ဒဝယ်သို့အထပ်အဖြည့်တို့ စေသည့်လက်နက်ကိုင်
 လူတို့ဟံသာဝတီသို့မရောက်မှီလမ်း ခရီး ကတိမ်း ရှောင်ကြောင်း နှင့်စာရင်း
 ပါလူတို့ကိုသား မယား နှင့်တကွရ အောင်မြေစွန်း ဝန်သီဟ ဝေသော်က တောင်း
 စေ။ ဇူပရဘဇာမှာအဝတ်ဖြူဖျင်ထီး ကိုမဆောင်း စေနှင့်။ ရုပ်ထီး ရွှေချမှာ
 အိမ်ရှေ့မင်း ကပေး လျှင်ဆောင်း စေ။ ထား တော်လုပ်မည်မှာ (ဆန္ဒနိဆင်
 မင်း သခင်မင်း တရား ကြီး နန်း စံ၂၉နှစ်) သုဒ္ဓိဒိန်ဝါ ၂၂ပြာသိုလပြည့် ကျော်
 ၇ရက် နေ့အခါ တော်ရသည်ဖြစ်သည်။ ပွဲနတ်ရကခင်း ကျင်း ပသ၍လုပ်ဆောင်
 စေ။ နန်း တော်အနေဘက် ရေကဘာမှာအုတ်ဂုံးအင်္ကျီကို သည်ကိုအုတ်သွင်း ပြီး လျှင်
 တောင်း မွန်အောင်လုပ် စေ။ ဒလမြို့ကအစုသင့်လက်နက်ကိုင် ၁၄၂ကို ရွှေဘဝါး
 တော် အောက်အတက်မလာ စေနှင့်။ လွတ်တော်ကအမှူး အကြီး တော်သင့်သူကို ဒလ
 မြို့သို့ခန့်ထား သွား စေပြီး လျှင် ဒလမြို့ လက်နက်ကိုင်ကိုသိမ်း ဂုံး ချီဖွန်း စလင်း
 တပ် တော်သို့ပို့အပ် စေသင့် နေထမ်း ရွက် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ် တော်လပြည့် ကျော် ၉ရက် ^{19 December 1810} နေ့နား ခရေခါး

ရွာစား ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

သူခိုး ထား ပြာမ်း ခန့်ထား သူတပ်မှူး ငမိုင်း က ရောက်သည့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး
 တင်ချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာပင်း တလဲမြို့အုပ် နှင့် မိတ္ထီလိမြို့သိုဦး ကို ရွှေဘဝါး တော်
 အောက် ခေတ်၍တပ်မှူး ငမိုင်း ကာမ်း မိသုတို့ကို မည်သည့်အကြောင်း နှင့်သိမ်း ယူ
 သွား သည်ကိုစစ်။ သူခိုး ထား ပြ မပြုမလုပ် မဆိုး မသွမ်း ပါပြီ။ ငမိုင်း ထံဝင် ရောက်
 ထင်း ရွက်သူနတ် မြောင်ငအေး ၊ ညီငပု ၊ ဝဂုံငသွာ အေး ၊ ညီငဖေတို့နှင့်အပေါင်း
 အတော်တစုမှာရဘေဝတ် တော်ကိုချမ်း သာ ပေး တော်မူသည်။ အမှုတော်ကိုငြိမ်
 ဝပ်စွာထမ်း ရွက်စေ။ နတ် မြောင်ငအေး တို့ကဲ့သို့မဆိုး မသွမ်း အမှုတော်ကိုထမ်း
 ရွက်ပါမည်ဝင် ရောက်သူတို့ကိုလည်း ချမ်း သာ စေ။ တပ်မှူး ငမိုင်း အမှုတော်ကိုကိုး
 ပမ်း တမ်း ရွက်သူမြှစ်သည်။ အသနား တော်ခံ စေရမည်။ ငမိုင်း နှင့်အုပ်စုလူတို့ကို
 ရွှေဘဝါး တော် အောက်ပြန်လွှာ စေ။ သူခိုး ထား ပြုပြုလုပ်ဆိုး သွမ်း သူငြိမ်း ဒ
 ဝယ်တပ် တော်သို့ထွက် ပြေး ကြောင်း ကိုငငြိမ်း သား မယား တို့စစ် ကြောထွက်ဆိုချက်
 ရှိသည်။ တပ် တော်သို့ ရောက်လာလျှင်အကျည်း လုံခြုံအောင် ရွှေဘဝါး တော် အောက်
 ဆက်ပို့လာ စေရမည်အကြောင်း နှင့်ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရသို့မှာ။ မတိမ်း မရွှောင်
 မထွက်မသွား သူခိုး ထား ပြ မလုပ် မဆိုး မသွမ်း ပါပြီ ပေး ထွက်လျှင်လည်း ချမ်း သာ
 စေ။ ဆေး သမား ဘယ ကျော်စွာကိုဓညဝတီမြို့ဝန်မင်း ကြီး ကျော်ထင်နှင့်ဓညဝ
 တီမြို့သို့လိုက် စေ။ ဝန်ကြီး နေမျိုး သီဟသူက ရွှေမြို့တော်လွှတ် တော်အသင့် ဆောက်လုပ်
 ရန်ပုဂံမင်း ကအပ်သည့် ငွေ တော် ၄၀၂၂ နှင့်ပုံစံဆက်သွင်း လျှောက်ထား ချက်အ
 တိုင်း ဆောက်လုပ် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၀ ရက် ^{20 December 1810} နေ့နား ခံစ မြောင်
 မှူး ဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။
 (ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

မင်း ငွေ နန်း ဥယျာဉ် တော် မှား ကင်း ကိုင် ငွေ ထိုက်က မင်း ထွန်း ကင်း ထွင် ငွေ ဂူ
 မြို့သူကြီး သား ငွေ လူ၊ ဟေ ၂ စင်း၊ လူ ၂ ဂ၊ မိန်း မာ၊ တံဆိပ်ကင်း စါမပါအစစ်
 အမေး ကို မခံညည့်အချိန်ဆန်တက်၍လိုက်တမ်း ရာကင်း အထက်တတိုင် ကျော်ကွာမှာ
 ရွှေမိသည့်၊ မြို့သူကြီး သား ငွေ လူကို မေး လျှင် သေနတ်ထား လှံ ဆေး ခဲယမ်း မပါ
 ဆိုပြီး နောက်က လှေထွင် သေနတ် ၄၂ ထား လွယ် ၂ လှံ နှယ် ဘူး ဘယ် ဖြီး အချိန်
 ၂ ခန့်ခဲလုံး ရေ ဝါ မီး ကျောက်ပြား ရေ ၄ ဂ ရွှေမိသိမ်း စေရကင်း ဝန်
 ကင်း စာ ရေး တို့ကကင်း မှာထား သူ ငွေ နှင့် လူ နှစ်ထား ကြောင်း ငွေ လူ ဆန်
 မတက်မှီလည်း ငွေ နှစ်ဆယ်ထွင်က နေ ကြောင်း များ နှင့် ရှိ ခိုး သံ တော် ဦး တင်ချက်
 အတိုင်း သေနတ်ထား လှံ ဆေး ခဲယမ်း များ ကိုတိုက် တော်သို့သွင်း၊ ကင်း မှာအစစ်
 အမေး မခံ သေနတ်ထား လှံ နှင့် သွား သူကင်း က ခေတ် ရာသီ တား သူတို့ကိုလည်း
 လွှတ်ကစစ်၊ မြောက်ဘက်တိုက် မြောင် ရွာ၊ မဟာ ဒါန်တိုက် မြောင် ရွာ ၂ ရွာတွင်
 မြောက်ဘက်တိုက် မြောင် ရွာ မှာ ငွေ မျက်ရှူ၊ မဟာ ဒါန်တိုက် မြောင် ရွာ ကိုတုရင် ကျော်
 စွာတို့ ၂ ဦး (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၄၅ ခု စစ်တမ်း ထွက်စာရင်း ထွက်စာရင်း ဆက်သွင်း¹⁷⁸³
 ကြီး စိုး သည်၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၆၄ ခု ငွေ မျက်ရှူ၊ တုရင် ကျော် စွာတို့ကိုနှုတ်၍¹⁸⁰²
 ကြီး ငွေ ပုနီကိုအမိန့် တော် နှင့် တဝတည်း ခန့် တော် မူသည်၊ ငွေ ပုနီက ငွေ ကျေး ကိုလွှဲ
 အပ်ပြန်၍အမိန့် တော် နှင့် မိုး နေတပ် တော်သို့လိုက်တမ်း သည်၊ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၀) ၄၅
 ခု စာရင်း တော်ကိုတိုက် ဝန် ၂ ဦး ကတုရင် ကျော် စွာ ငွေ မျက်ရှူသား ငွေ ခဲတို့ကိုဆက်
 သွင်း စေသည်မှာ မြေတိုင် ငွေ ပုနီလွှဲချက်အမိန့် တော်ထွက် နှင့် ငွေ ကျေး ကြီး စိုး ၍အ
 မှု တော်ကိုတမ်း ရွက်သည်စစ်တမ်း စာရင်း ကိုမသိမ်း မပြင်သည်အမှု နှင့်အထက်နှုတ်
 သူတို့ကိုစာရင်း ဆက်သွင်း စေမဆိုသာ၊ ငွေ ကျေး သား ငွေ ခိုကစာရင်း တော်
 ကိုဆက်သွင်း ၍ စစ်တမ်း စာရင်း လဲ ပြောင်း စေမည်ဆက်သွင်း ချက်အတိုင်း ငွေ
 ကျေး သား ငွေ ခိုကစာရင်း တော်ကိုဆက်သွင်း ကြီး စိုး စေ၊ အထက်တုရင် ကျော်
 စွာ ငွေ မျက်ရှူစစ်တမ်း စာရင်း တံဆိပ် စာချွန် များ ကိုသိမ်း၊ ငွေ ကျေး သား
 ငွေ ခိုစစ်တမ်း စာရင်း ကိုလဲ၍သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၀၂ ခု နတ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၁ ရက်^{21 December 1810} နေ့နား ခံ ဇောယ နေ န်
 ရထာတွင်ပြန် ။
 (ရှေး ဟောင်း သု တေသန)

ဝန် ဆောက်အသည့်ဝန်သီရိနန္ဒာ ကျော်ကိုမိဘုရား နှစ်ပါး ဝန်ခန့်၊ အလေး တံဆိပ်
 တောင်း တံဆိပ်ကိုစား တော်ကွမ်း ရေကိုငံ ရွှေတောင်သိင်္ခီသုကိုသနား တော်
 မူသည်၊ ရွှေဝင်း မှူး နော်ရထာ ကျော် ခေါင်ကိုပူခန်း ငယ်မြို့ကိုသနား တော်
 မူသည်၊ ခညဝတီမြို့မှ စန္ဒရတ် ကျော်၊ ငစံမင်း တို့ကိုအကောက်ဝန်အရကနှုတ်၊
 သီရိဓမ္မရတ်သိင်္ခီ ကျော်ထင်တို့ကိုအကောက်ဝန်ခန့်၊ စန္ဒရတ် ကျော်ကို ရွှေဘဝါး တော်
 အောက်လာ စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက် ^{22 December 1810} နေ့နံနက် ခရီး
 ရွာစား ငပသီထွင်ပြန်။

(ရှေး တောင်း သုတေသန)

ကျောက်တူး တပ် မှူး တို့ကိုအကျဉ်း ကလွတ်၍အလွတ်ကြွတ် မတူး စေ။ ကျောက်ရစာရင်း
 ကိုလည်း တ နေ့လျှင်ပုံ တော် မှီ ကျောက်မည်မျှပုံ တော် မမှီ ကျောက်မည်မျှရသည်ကို နေ့
 စဉ်စာရင်း ဆက် စေ။ မိုး နဲတပ် တော် မှာတပ် မှူး အရ နှင့်ထမ်း ရွက်ရှိသည့်
 နတ်ကန်မြင်း စီး ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်လာ စေ။ ပျံချီ ကျော်စွာကို ယောမြို့
 ဝန်ခန့်။ သံလျက်သား တော်လှုပ် ဆောင်သည်မှာ ပွဲသဘင်ခံ စေ။ မင်း ညီမင်း သီး
 မှူး တော်မတ် တော်တို့ကိုနှိုး ဆော် စေ။ သစ်သီး ဆိုင်း ပန်း ဆိုင်း မှာမဆွဲ စေ
 နှင့်။ ဝန် ထောက်အသည် ဝန်သီရိန နှင့် ကျော်ကို တော် နေရသော မှာ ချ၍ခစား စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနတ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၃ ရက် ^{23 December 1810} နေ့နား ခံစ မြေဝင်

မှူး ဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရွှေ ဟောင်း သုတေသန)

မဇ္ဈိမာ ဒေသကပင် ဆောင် ရောက်သည့်မဟာ ဗေဒဗိပင်စစ်ကိုမင်း ကွန်း အ
 နောက်ဘက်ပုထိုး တော်ကြီး မြောက်တွင်စိုက်ပျိုး တော်မူမည်မှာသီရိဓမ္မာ သော
 ကမင်း ဒေဝါနံပိယတိဿမင်း တို့လက်ထက်ပင် ဆောင်စိုက်ပျိုး ကိုး ကွယ်သည်ထက်တိုး
 ၍ ရွှေ ဖျဉ်း ရွှေပြာဿဒ် ရွှေ ဓမ္မ ရွှေ လောင်း မင်း ညီမင်း သား မှူး တော်မတ်
 တော်ပုဏ္ဏား ပုဏ္ဏား သဒ္ဓမ္မာ သုန္ဒရီပြည်သူပြည်သား အတီး အကပွဲသဘင်ဝင်း ခင်း
 နောက် တော်လိုက်အစီအစဉ်အခင်း အကျင်း များ ကိုရန်ထား ဆက်သွင်း ချက်အ
 တိုင်း သင့်ပြီ။ ကိုဝန်ဝန်စု ငွေခွန် တော်ဆက်ကြော့ခေါင်း အကြီး တို့က ရွှေခွန် ငွေ
 ခွန် တော်ဆက်စုသင့်အခွန် တော်ပြင်ကိုဝန်မင်း ကျော် ရွှေ တောင်နှင့်စာ ရေး
 လုပ်တို့ကို ရွှေ ငွေအထည်အလိပ်အတိုး သင့်၂၀၀၀ ကျော် ပေး ကုန်ရသည်မိုး နဲတပ် တော်
 မှါစီရင်းတင် ပေးကြောင်း နှင့်မိုး နဲဗိုလ်မှူး ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း
 မှန်မမှန်ကိုဝန်မင်း ကျော် ရွှေ တောင်ကိုစစ် ကြော့၍သွင်း ၊ ငသဘထွန်း ကိုအာမ်း
 အခေ၍ ကျောက်ဆည်ဝန်က စေသူတို့မိုး နဲဗိုလ်မှူး ကအကျည်း ထား သည်အမျှမှာ ကျောက်
 ဂူလေး ရွှာအစီရင်တို့ကတမ်း ဆီး ပို့အပ်သူင ရွှေ လေး စစ်ချက်တွင်အ ပေါင်း အတော်
 ထွက်ဆို၍ စစ် ကြော့လွှင်သူခိုး တား ပြုပြုလုပ်သည်မှန် ကြောင်း ကိုအစစ်ထွက် ကြောင်း
 နှင့်မိုး နဲဗိုလ်မှူး ကရှိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်။ ကျောက်ဆည်ဝန်လူတို့ကလည်း အနာ
 အကြင်ဂိုက်နှက်စစ် ကြော့၍ထွက်ဆိုရသည်။ သူခိုး ထား ပြုမဟုတ် ကြောင်း နှင့်တင်ချက်
 ရှိသည်။ မိုး နဲတပ် တော်သို့တမ်း ဆီး ပို့အပ်ရင်း လူ ကျောက်ဂူ လေး ရွှာအစီရင်နှင့်
 မိုး နဲမြို့မှာအကျည်း ထား သူ ကျောက်ဆည်ဝန်လူတို့ကို ရွှေဘဝါး တော် အောက်ခေ၍
 စစ် ၊ စစ် ကြော့ထွက်ဆိုချက်ကိုလည်း သွင်း ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပြာသိုလဆန်း ၁ ရက် နေ့နား 25 December 1810
 ခံ ရေခါး ရွှာစား
 ငပသီထွင်ပြန် ။

(ရွှေး ဟောင်း သုတေသန)

မိုင်း ဆည်၊ စုံတူး၊ မိုး မျဉ်း၊ ဝန်ဆင်း၊ မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့သို့ ဗန့် မော် စော်
ဘွား က ပေး မှာ ရန် စာ ကို စီကုံး ဆက်ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၃ ရက် ^{13 December 1810} နေ့နား ခံ တော် ရေ
ခါး ရွာစား ပြန်။

အတွင်း တော်သို့ နောက်သွင်း သည် စာလက်ခံ

မိုင်း ဆည်၊ စုံတူး၊ မိုး မျဉ်း၊ မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့သို့ ဗန့် မော် စော်ဘွား က ပေးရန်
စာကို စီကုံး ချက်အတိုင်း သင့်ပြီး ဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ်ထက်ဆင်ရွက်ရ
သည့်အတိုင်း အထက်မိုင်း လား ရွှင်လွှတ်ဘူး လူ၊ မိုင်း ဆည်၊ မိုး မျဉ်း၊ မြို့မှား က
ရောက်သည့် စာလက်ခံ နှင့် ဗန့် မော် စော်ဘွား က ပေး မှာ ရန် စာ မှား ကို ရေး
သား ရှိ ဗန့် မော် မြို့စစ်ကံသီရိ စည်သူသို့ ပေး အပ် ရှိသည်။ (သက္ကရာဇ် ၁၁၀၉)
ရ ခုနှစ်လွယ်လိုက်ကင်း က ပို့ ရောက်သည့် တရုတ်တရက်ဘိသေဝ စက္ကစာမင် ရေး မှာ
ထုံး စံမကျအခြေအမြစ်မရှိ သော ဤသို့ ဆေးနာပတ်တို့ထံ မဆက်မသမ ရွှောက်မ
ထား ဝံ့ ဤသို့ နှင့် ဗန့် မော် စော်ဘွား က မှာ စေရန် စာတွင် ပါသည့်အတိုင်း
ရောက်ရင်း စာကို ပြန် ပေး လိုက်ရ မည်ဖြစ်သည်။ ရောက်ရင်း အတိုင်း သစ်တံ နှင့်
တကွ အမိန့် တော်ကို ခံ၍ ထုတ် ပေး ရ မည်အတွင်း ဝန်မင်း တို့ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂
ခုနှစ် တော်လပြည့် ကျော် ၁၂ ရက်နား ခံ တော် ရေခါး ^{22 December 1810} ရွာစား သွင်း၊ သွင်း စာ
ကို သံ တော်ဆင့် ရာဇနန္ဒ ကျော်ဘတ် ရွှောက်သည့် တွင်လက်ခံကို သာ ရေး သား ပေး
အပ်လိုက်ရ မည်ညီလိခံတွင် ဘုရား အမိန့် တော်မြတ်ကို ဦး ထိပ် ရွက်ရ၍

ဗန့် မော် စော်ဘွား သို့ မှာသည့် စာလက်ခံ

မင်း နေ မြို့ သီဟသူကြား လိုက်သည်။ ဗန့် မော် စော်ဘွား နေ မြို့ မင်း လှ နော်
ရထာ၊ တရုတ်ပြည် မိုင်း ဆည်၊ စုံတူး၊ ဝန်ဆင်း၊ မိုး မျဉ်း၊ မြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့ကဆက်
သရန်လက်ဆောင် မှား နှင့် ဗန့် မော် မြို့သို့လာ ရောက်၍ အကြောင်း အရာကို မေး
မြန်း လျှင် ချင်လုံ ဥတည်လက်ထက် မိုင်း ဆည်၊ စုံတူး၊ သူတဘုရား၊ ဗိုလ်မှူးတည်တံ့ရည်တို့
အသွင် နှစ်ပါး အကျိုး တော်ကို ထမ်း ဆောင်၍ မဟာသီဟသူရဘွဲ့အမည်အသနား တော်
မြတ်ခံရသည်။ ယခု ကြာဆည် ဥတည်လက်ထက် မိုင်ဆည် စုံတူး၊ ဝဲတဘုရား နှင့် အစွန်အနား
ထား သူမြို့ဝန်ဗိုလ်မှူး တို့ ရွှေ နောက်အရေး ကို မမြှော့ မမြင် ယွင်း ပျက်သည့်အ

[illegible]

စေဘွား ကစုံတူး ဗိုလ်မှူး တို့သို့ ပေး မှာရန် စာများ ကို စစ်ကဲသီရိ စည်သူထွင်
 ပေး အပ်လိစေသည်။ ရေဘက်လွှင် မိဘုရား ခမည်း တော် နှင့် ပါသူတို့ကို ဗန့် မော်
 မြို့တွင် တဲကနွား အစား အသောက် ကောင်း မွန် အောင် အောက်လုပ် ပေး ကမ်း
 ကျေး မွေး ရပ် နေ နှင့် စေ၍ တရုတ်စုံတူး မြို့ဝန် ဗိုလ်မှူး တို့သို့ ပေး မှာရန် စာလက်
 ခံများ ကို ရေး ပေး မြဲအစဉ် ရှိသည်အတိုင်း ရေး သား ပြီး လွှင်လိရင် လူအနက်သင့်
 ရာလူ နှင့် ဗန့် မော် စေဘွား က ရွှေ နေဘက်အ ရေး အကြောင်း ကို မြှောမြင်
 ကြမ်း သိနား လည်သည်။ ဘုန်း တော်အကျိုး တော်ရှိရ ချွေး ချယ်တုံပြန် ပြောဆိုနိုင်
 မည် ရေး ခြား လိမ်မာသူကို ရွေး ချယ်၍ ကောင်း မွန်ရို့ သေစွာ ပေး အပ် ဆောင်
 ယူသွား စေရမည်။ လိရင်း လူမည်သူ ဗန့် မော် စေဘွား ကလိုက် စေသူမည်သူတို့ကို
 မည်သည့်ရက် နေ့ဗန့် မော် မြို့က ခန့်ထား သွား စေမည်အကြောင်း အရာများ ကို
 လည်း ရွှေဘဝါး တော် အောက် လျောက်ထား လိစေရမည်။ ဗန့် မော် စေဘွား
 နေ မျိုး မင်း ဝှ နေဘီရထာကိုအထူး သဖြင့် ယုံမှတ်သနား တော်မူသည်။ ကျေး ကြီး
 ကျွန်ကြီး ဖြစ်၍ နှစ်တိုင်း နှစ်ပြည်အကြား မြို့ရွာမှာ ဆောင်ကြီး ရွက်ကြီး နှင့်သူ ကောင်း
 ပြုတော်မူ၍ ထိမ်း အုပ် ဆောင်ရွက် စေသည့်အ ရေး အမှုမယုတ်မလွန် စေရအံ့ ရွှေ
 နေဘက်ချင့်ချိန် မြှော် ထောက်၍ စေပါး မှာထား ရမည်။ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂
 ခုပြာသိုလဆန်း ၁ ရက် နေ့ဗန့် မော် စေဘွား ကစုံတူး တို့ကို စေရန် စာပုဂံ ပိုက် ၁။
 စုံတူး မြို့ဝန် ဗိုလ်မှူး တို့က အရပ်ရပ် ပေး မှာသည့် စာလက်ခံ ပုဂံ ပိုက်လွှာ ၈။ ၂ စုပု
 ဂံ ပိုက် ရေဥဗန့် မော် စေဘွား သို့ ပေး မှာသည့် ချိတ်တံဆိပ်စာ ခွေများ ကို ဝန်
 ထောက် တော်အသည် ဝန်သီရိ နန္ဒ ကျော်။ မင်း စည်သူ ရာဇာတို့ နှစ်ပါး မှာစာ ရေး
 တော်ကြီး မင်း လက်ဝဲ ဇေယ ကျော်။ မင်း ကျော်ထင် ရာဇာတို့ ရွှေအစီရင်ခံ၍ ဗန့်
 မော် စစ်ကဲသီရိ စည်သူသို့ အပ်သည်။ ။

(မျိုး ဩဉ်၊ ပု၊ ၆၄၀)

သီဟိုဠ်ကျွန်း ကလ ဘေ ခေ ဘက်သည့်ဂဟန်း ဂွင် ဓမ္မ ခန္တတို့ နှင့်သီဟိုဠ်သို့ စေ တော် မူသည့် ဝတ် မြေ ဝန်သီရိ နန္ဒသူရသီရိ စန္ဒဂုတ် ကျော်တို့ကိုဟံသာ ဝတီမြို့ကအစား အသောက်အပေး အကမ်း တော်သင့်သည့်သင်္ဘောတွင် မတင် မပေး သော ခြေ ဘင်္ဂလန်ကုန်မြို့မှ နေ့ရက်အရှည် နေရ ခြေ ဘင်္ဂလန် နှင့်သွင်း ချက် မေတ္တာ စာ ဂြိုဟ်ခိုး သံတော်ဦး တင်စာ များ ကိုဆက်သွင်း သည်မှ ဘာဟံသာ ဝတီမြို့ဝန် ဟောင်း မင်း ရဲရန္တ မိတ်ကိုအိမ်ရှေ့မင်း က လှေလှင် ခန့်၍ ခေ T စေ။ သီဟိုဠ်ဂဟန်း တို့နှင့် ဝတ် မြေ ဝန်သီရိ နန္ဒသူရ ၊ သီရိ စန္ဒဂုတ် ကျော်တို့ကိုလည်း ဟံသာ ဝတီမြို့ကအစား အသောက်လုံ လောက် အောင် ကျွေး မွေး ပေး ကမ်း ၍ မဓုရ ဘ မြို့ကရန်ကုန်မြို့သို့ တော်သို့သိုက် ရောက်သည့် သေဝမဟိဒ္ဓိ နက္ခမသင်း ဘောတိုလည်း ဒဝယ်သို့လက်နက်ကို ပို့မခန့် စေ နှင့် ၊ ရန်ကုန်သို့ ရောက်သည့်လက် ဆောင် တော် များ သီဟိုဠ်က နောက် ရောက်ဂဟန်း သာမဏတို့ကိုလည်း ဟံသာ ဝတီမြို့က ကောင်း မွန် အောင်ကြပ် မဆောင်ယူဆက် ပို့လှာ စေ ၊ မဓုရ ဘသ ဌေး ကြီး ကဆက်သည့်မဟာ ဝိနွေ နတ်ဂူဝ်ကို ရွှေဘဝါး တော် အောင်ကြပ် မဆက်သလှာ သူတို့ကိုလည်း တဲကနွှား အစား အသောက်လုံ လောက် အောင် ဆောက် ပေး ကျွေး မွေး ၍ နေ စေ ၊ အသုံး စာ ရေး ငသော ၊ ငရွှေကြွတို့ကြပ် မ၍ ကျောက်တူး စေ သည်မှ ဘုံ တော် ဖြို ကျောက် နှင့် ၂ စုစပ် ကျောက်ကိုသော စာရင်း ဆက် စေ ၊ ၃ စုစပ် ကျောက်ကို စာရင်း မဆက် စေ နှင့် ၊ ၃ စုစပ် ကျောက်ရလျှင် ကျောက်တွင်း မှာသာ စုပုံထား စေ ၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ် အောင်ပင်လယ်လမိုင်း သား တို့လုပ် 1810 ရ ကောက်ကြီး စပါး အနက် မုရင်း မျိုး ထောင်ရန်စပါး ၁၀၀၀ ပေး စေ ခြောင်း နှင့် ကို ဝန်ကရိခိုး သံတော်ဦး တင်သည်မှ မုရင်း စပါး ကောက်တီစပါး များ ကို ကျီ တော်သို့မသွင်း လမိုင်း သား တို့ကိုသနား တော် မူသဖြင့် ဖြစ်သည် ၊ မုရင်း မျိုး ထောင်ရန် မယူမသုံး သင့်သည်ကိုယူသုံး သူလမိုင်း အဝန်း တို့ကို ခေ T ၍ ၃ ချက်စီ ဂိုက် ၊ (သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုနှစ်လုပ် ရစပါး တော်ကိုမင်း ကွန်း အလယ်ကို တော်မှ သွင်း စေ ၊ မဓုရ ဘပြည်ရ ဘမဆွာ မိ သဌေး ကြီး က သေဝမဟိဒ္ဓိ နက္ခမသင်း ဘောသုကြီး သင်း ဘော နှင့်တင် ဆောင်ဆက် ရောက်သည့်မြတ် ခဲနက် မဟာ ဝိနွေ နတ်ဂူဝ်သည်အထူး သဖြင့် ဘုန်း တန်ခိုး အာနု ဘော် ဂြိုသည်ဖြစ်သည် ၊ မဟာ ဝိနွေ နတ်ဂူဝ်ကို နန်း တော် အရှေ့တောင် တော်သင့်ရ ဘတန် ဆောင်း ဆောက်လုပ်ထား ၍ မင်း ညီမင်း သား

မှူး တော်မတ် တော်ပုဏ္ဏား ပုဏ္ဏား သူဌေး သူကြွယ်ပြည်သူပြည်သား တို့ကိုပန်း နံ့သာ အမွှေး အထုံသစ်သီး သစ်ပွင့်များ နှင့်ပူဇော်ကြစေ။ ခညဝတီမြို့ဝန်မင်း ကြီး ကျော် ထင်ကိုသတိုး သီရိမဟာဥဇနာသနား တော်ခံရသည့်အိမ်နည်း သုံး ဆက်အိမ်သနား တော်မူသည်။ ခညဝတီမြို့မှာ ဆောက်လုပ်နေထိုင်စေ။ လိုငမင်း သီရိဓမ္မရာဇာကလိုငမြို့၊ ဓနုဖြူမြို့ခန့်ထား ရင်း လက်နက်ကိုင်ကိုမြို့ရွာမှာအခြေအမြစ်နှင့်ရွေးချယ်စည်းကြပ်ပေး အပ်ပါရမည်အကြောင်း ကိုလိုငမြို့၊ ဓနုဖြူမြို့များ မှာစည်းကြပ်၍လွှတ်တော်ကခန့်ထား သည့်အမှူး အကြီး တို့တွင်ပေး အပ်စေ။ ဟံသာဝတီမြို့မှာမင်းရဲနန္ဒမိတ်ကိုမြို့ဝန်အရကနှုတ်၊ ရေဝန်နေ မြို့မင်း ကျော်ကိုဟံသာဝတီမြို့ဝန်ခန့်၊ ဗညား သမိန်စက္ကဝါကို ရေဝန်ခန့်၊ ရန်ငူရွှေတောင်ကိုစစ်ကဲအရကနှုတ်၊ နတ်ရှင်စိန်ခဲကိုစစ်ကဲခန့်၊ မင်း ရဲနန္ဒမိတ်၊ ရန်ငူရွှေတောင်တို့ကိုရွှေဘဝါး တော်အောက်လှစေ။ မုတ္တမမြို့မှာလက်ဝဲကျော်စွာ၊ ကျော်ခေါင်စည်သူတို့ကိုစစ်ကဲအရကနှုတ်၊ ရဲထင်ဗလ၊ ရဲခေါင် ကျော်စွာတို့ကိုစစ်ကဲခန့်၊ လက်ဝဲကျော်စွာ၊ ကျော်ခေါင်စည်သူတို့ကိုရွှေဘဝါး တော်အောက်လှစေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပြာသိုလဆန်း ၂ ရက်နေ့နား ၂၆ December 1810 ခံစမြေဘင်မှူး ဘယ ကျော်ထင်ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဒဝယ်တပ် တော်ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရကရှိခိုး သံတော်ဦး တင် ရေခက်သည်။ စာ
လူတို့စစ် မေး ထွက်ဆိုချက်များ ထွင်အလျှောက်အထား ကွဲပြား ရှိကြသော်လည်း အ
ရေး အမှယဘအကြောင်း မူလဖြစ်သည်။ အရေး အမှကိုထောက်၍ဆင့်ဆိုမှတစ်ဆင့်
ပြီး လျှင်လူတို့ကိုပြန်သွား စေမည်သွင်း ချက်အတိုင်း သင့်ပြီ။ ရွှေတိုက်ဝန်က ရွှေ
တိုက်စာရေး လေး ယောက်အနက် ငန့်ကိုအမိန့်တော် နှင့်နှုတ်ပါသည်။ ဇေယျတူရင်
လည်း အမှတော်ကောင်း ဂုဏ်ပါသည်။ ငန့်၊ ဇေယျတူရင်တို့အစား ငရွှေဦး
ငဆောင်တို့ကို ရွှေတိုက်ဝန်စာရေး ခန့်ထား ထမ်း ရွက်ပါစေမည်အကြောင်း
နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ငရွှေဦး ၊ ငဆောင်တို့ကို ရွှေတိုက်ဝန်စာ
ရေး ခန့်၊ ပုသိမ်မင်း ဝန်ကပုသိမ်၂၂မြို့လက်နက်တိုင်ရဝဝကျော်ခန့်တော်မူသည်
လူကိုငအိုး လည်။ ငရွှေဩတို့ကိုတပ်မှူး စစ်ကဲအရာရှိနှင့်အုပ်ချုပ်ခန့်တော်မူရသဖြင့်
ရွက်ပါစေရမည်အကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ပုသိမ်၂၂မြို့လက်
နက်တိုင်ရဝဝကျော်ကိုငအိုး လည်။ ငရွှေဩတို့တပ်မှူး စစ်ကဲအရာရှိနှင့်အုပ်ချုပ်၍
အမှတော်ကိုထမ်း ရွက်စေ။ ငရွှေပု၊ ငငြိမ်း ၊ ငဘော်၊ ငမွေး တို့က ရွှေမြို့တော်
မင်း ထွန်း ရွှေစက်တော် အောက်များ ထွင်ပိုး ပုဆိုး ၊ ပန်း ဖျင်၊ ခြေး နီ၊ ခြေး
ဖြူရောင်း ဝယ်သူတို့မှာ ဝန်ထောက်စည်သူရဘဇာအုပ်ခံ၍အခွန်တော်ကိုကောက်
ခံပြီး လျှင်တစ်နှစ်ကို ရွှေ၂ဝိဿာဆက်သွင်း ပါမည်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်အမိန့်တော်
ထွက်နှင့်ကောက်ခံသည့်အတွင်း ရောင်း သူတို့မှာ ဝန်ကြီး ကတော်ကောက်စံနှင့်ရှက်
တင်မင်းမှူးမကင်း ယိုယွင်း သည်ဖြစ်၍ မကောက်မခံရသောကြောင့် ကောက်ခံရသမျှ
ရွှေ၅ဝကိုဆက်သွင်း ပါသည်။ နောက်ကိုလည်း ဝန်ကြီး ကတော်ကတဝတည်း ကောက်ခံ
ဆက်သွင်း စေအမိန့်တော်ထွက်ရှိသည်မပြေကျန် ရွှေ၁၅ဝကိုချမ်း သာပါရမည်အ
ကြောင်း နှင့်ရှိခိုး သံတော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း ကောက်ခံ၍ရသည့် ရွှေ၅ဝကိုဆက်
စေ။ မရကျန် ရွှေ၁၅ဝကိုချမ်း သာစေ။ ငရွှေပု၊ ငငြိမ်း၊ ငဘော်၊ ငမွေးတို့၏အမိန့်
တော်ထွက်စာချွန်ကိုလည်း သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပြာသိုလဆန်း ၃ရက်နေ့နား ခံဇေယ နော်ရထာ
ထွင်ပြန်။

(ရှေး ဟောင်း သုတေသန)

ဝန် ထောက်စာ ရေး ဂြိုဟ် နေ့စဉ်အိမ် ရွှေတော်သို့ ဝင်၍တိုင်း ရေး ပြည်မှ
 ရွှေဘက်ရန်ကင်း ရန်ရှိသည်ကိုအိမ် ရွှေမင်း မှာ ရွှေဘက်ကင်း စီရင်ကြ စေ။ မင်း
 ကွန်း ကင်း ကိုင်ငံ ရွှေထိုက် ရွှေဘက်ချက် ရွှေဂူမြို့သူကြီး သား ငရွှေဦး စစ်မေး ထွက်
 ဆိုချက်ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ ရွှေဂူမြို့သူကြီး သား ငရွှေဦး ကမြို့စောင့်၊ သေနတ်ဖြစ်
 ကြောင်း နှင့်အစစ်ခံချက်အတိုင်း လွတ်မှာစာရင်း ချစ်မြို့စောင့်ကင်း စေ။ တိုက်
 တော်သို့သွင်း မိလ္လာင်ပြန်၍အပ်။ ရွှေဂူမြို့သူကြီး သား ငရွှေဦး မြို့စာ ရေး ငရွှင်
 တို့ကိုချမ်းသာ စေ။ ကင်း ကကြေး ငွေခံယူပြီး လွှင် ရွှေဘက်ကင်း သည်မှာမရွှေဘက်
 မကင်း သင့်။ ကင်း ကိုင်ကင်း စောင့်တို့ကိုရတနာအစီရင်။ မင်း ရဲမင်း လှစည်
 သူကိုယ်င်း ခဲမြို့နှင့်လဲ၍ ကျော်စည်တိုက် ရွှေခုံတိုင်ရွာကိုသနား တော်မူသည်။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပြာသိုလဆန်း ၄ ရက် နေ့နား ^{28. December 1810} ခံရေခါး ရွာစား
 ထွင်ပြန်။

(ရွှေ တောင်း သုတေသန)

တောင်ငူ၊ ကျောက်မော်၊ ရွှေကျင်၊ စင်စင်တောင်၊ လဲလဲ၊ လိုင်၊ ဓနုဖြူမြို့များ
ကမ္ဘာ့စုကျလက်နက်ကို ငိုကြွေးရာမှ စုစည်း၍ စေ၊ အမိန့်တော်ရင်း အတိုင်း လွှတ်က
တပ်မှူး တပ်အုပ်ခန့်ထားပြီး လွှတ်သိမ်းရုံး စည်းကြပ်၍ မုတ္တမမြို့သို့ ချီသွားစေ။
ကောင်း တုံမြို့နှင့်မိုး မိတ်မြို့နယ် မြေမျှတကား ကိုဆက်သွင်း သည်မှာ ကောင်း တုံ
မြို့သည် (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခု ရွှေတိုက်စာရင်း မထွက်မရှိ၊ မိုး မိတ်မြို့အဝင်ဖြစ်¹⁷⁸³
သည်။ မိုး မိတ်မြို့နှင့် ဗန့်မော်မြို့ကို စစ်၍သွင်း အမိန့်တော်နှင့်မိုး မိတ်မြို့နယ်
ဗန့်မော်မြို့နယ်အပိုင်း အခြား မိုး မိတ်အမတ်ဗန့်မော်အမတ်တို့အစစ်ခံချက်ကို
ဆက်သွင်း သည်မှာ နှစ်မြို့ကပင် ကောင်း တုံမြို့ကို နယ်ဖြစ် ဤတိုင်း နှင့်ပါသည်။ ကောင်း
တုံမြို့ကို မိုး မိတ်မြို့ကလည်း နယ်ဝင် နယ်ပါဖြစ်သည် မဆို စေနှင့်။ ဗန့်မော်မြို့ကလည်း
နယ်ဝင် နယ်ပါဖြစ်သည် မဆို စေနှင့်။ ရွှေဂူမြို့ကဲ့သို့ နယ်သီးနယ်ခြား မြို့သီးခြား ဖြစ်၍ ကောင်း
တုံမြို့ပယ် နယ်ပုံစံစစ်တမ်း စာရင်း ကိုလည်း (သက္ကရာဇ် ၁၁၁၁) ၄၅ ခုတိုင် ချုပ်ထွက်¹⁷⁸³
အတိုင်း မှန်ကန်အောင် အစစ်ခံ၍ ရွှေတိုက်ဆက်သွင်း စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပြာသိုလဆန်း ၅ ရက် နေ့နား ၂၉၊ December 1810
ပြန်။

(ရွှေ့ ဟောင်း သူ တေသန)

နေ မိုး နေ န်ရထာ မှာ သူခိုး ခိုး ယူသည် ငွေအိတ် ဘဲကိုလိုင် မင်း တောင်လုံး လှေ
ထမ်း လူတို့စပါး ရိုက်ရ ဘဲ ကောက်၍ ရသည်ကို ကောက်ရလူမှာ အစုအဆ ပေး ၍သာ
ယူရ မည်ဖြစ်လျက် ဥစ္စာ ဂွင်က ကောက်ရသူကို ထောင်တန်း အပ် ခြောက် နှင့် ရွှေ
နား တော်ကြား တော် မူသည်။ ထောင်တန်း အပ်ရ မည် မဟုတ်။ ကောက်ရ ဥစ္စာ
ကိုသုံး စုစု၍ တစုကို ဥစ္စာ ဂွင်၊ နှစ်စုကို ကောက်ရသူယူ စေ။ ကောက်ရသူကိုလည်း အ
စစ်အ ခြောက် မရှိ စေ နှင့်၊ ချမ်း သာ စေ။ ကောက်ရသူတို့စပါး ကို နေ မိုး နေ န်ရ
ထာကသိမ်း ယူသည်မှာလည်း မသိမ်း မယူ စေ နှင့်ပြန်၍ ပေး စေ။ စာ ရေး ကြီး
လက်ဝဲ ဇေယ ကျော်က စန္ဒမုနိဘူရား ဂွင် ရွှေ ဆောက်လုပ်သည့် စရပ် တော်ကိုရနယ်
တင်ပြီး လျှင် ပျဉ်မိုး ပါရ မည်အ ခြောက် နှင့်ရှိခိုး သံ တော်ဦး တင်ချက်အတိုင်း စ
ရပ်ကိုပရိ ဘော ဂတိုက် တောင်သို့ ပြောင်း ၍ ပျဉ်မိုး လုပ် ဆောင် စေ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပြာသိုလဆန်း ၆ ရက် နေ့နား ၃၀ December 1810
ဇေယ နေ န်ရထာ
ထွင်ပြန်။

(ရှေး တောင်း သုတေသန၊ အုပ်ချုပ်ပုံ၊ တ၊ ၁၉၇၀၊ ပိုဒ် ၃၅၁ / ခု၊ ၁၅၉-၆၀)

ဗဒုံမြို့သို့ပြီး နှင့် ကျောက်တူး လူတို့မှ အရပ်ရပ်မြို့ရွာတကာနည်း ခန့်ထား သည်။ အမျှဖြစ်သည်။ တူး တော်၍ ရသမျှ ကျောက်ကို ဗဒုံမြို့တူး စု ကျောက်ဖြစ် စေ။ တပ်မှူး လက်ယာ ဇေယျအာကသီဟ။ င ကျော်ဦး ၊ င ပိုတို့တစုမှ အရပ်ရပ်တော်ကို ချမ်း သာ ပေး တော် မူ၍တူး စေသည်ဖြစ်သည်။ မှန်နန်း တော်တည်ရန် ကျောက်ဂယ်နန်း ကျောက်ကို တပို့တွဲလအတွင်း ပြေ အောင်တူး စေ။ မိ ပြေမကုန်၍ ငယ်သင်း တို့တစုကို အရပ်ရပ် တော်စီရင် ။

(သက္ကရာဇ်) ၁၁၇၂ ခုပြည့်သို့လဆန်း ရက်နေ့နံနက် ၁၁ နာရီ ၁၀ မိနစ် ၁၀

(ရှေး ဟောင်း သူ တေသန)